

Täysistunto

Torstai 26.9.2024 klo 10.00—21.45

2. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Hallituksen esitys HE 109/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle muut valiokunnat voivat antaa työjärjestyksen mukaisesti lausunnon 30 päivän kuluessa siitä, kun esitys on lähetetty valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 25.9.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 4.—37. asiasta.

Ja nyt meillä on jälleen erilaisia pääluokkia täällä esitteillä. — Valtiovarainministeriöstä ministeri Ikonen, olkaa hyvä. — Onko ministeri... Odotellaan pieni hetki. Onko ministeri mahdollisesti tuolla ulkopuolella? Ehtiikö joku käydä katsomassa? [Eduskunnasta: Kyllä me voidaan hoitaa se esittely!] — Vanhasta muistista, niin. — Tehdään nyt sitten niin, että mennään puhujalistaan hetkeksi aikaa, ja kun ministeri saapuu paikalle, niin sen jälkeen hän sitten esittelee, ja otetaan sitten vasta debattia. — Eli puhujalistalle, ja siellä näyttää ensimmäisenä olevan edustaja Savola. Olkaapa hyvä.

Keskustelu

10.01 **Mikko Savola kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Budjetin lähetekeskustelu on käyty tällä viikolla. Tästä budjetista: Mitä keskusta toivoo? Tarvitaan enemmän kasvutoimenpiteitä. On tekijöitä, jotka esimerkiksi yritys-elämää hyvin paljon puhututtavat.

Puhutaan arvonlisäveron jättikorotuksesta, jonka hallitus tekee. Se heikentää pienyritysten toimintakykyä ja tuli syyskuun alusta voimaan. Sen lisäksi kotitalousvähennyksen leikkaus tulee näkymään kasvua heikentävänä toimenpiteenä. Tarvitaan nyt edistämistä yritystoimintaan. Tarvitaan vahvempia toimenpiteitä sen eteen, että sukupolvenvaihdoksia saadaan käynnistettyä ja saadaan lisää kasvua tätä myöten Suomeen. Me tarvitaan talouskasvun tuplaamista.

Mitä keskusta tekisi? Me toteuttaisimme investointien verohyvityksen myös pienille ja keskisuurille yrityksille. Me nopeuttaisimme tuntuvasti investointien luvituksia. Me verottaaisimme yrityksen sisään jääviä voittoja vähemmän kuin ulos jaettavia ja nostaisimme arvonlisäveron alarajan 30 000 euroon. [Sinuhe Wallinheimo: Niin mekin!] Me pitäisimme kotitalousvähennyksen ennallaan. — Tähän muuten, edustaja Wallinheimo, te kokoomuksessa lupasitte, että kotitalousvähennykseen saadaan parannusta, mutta nyt te heikennätte sitä. Tämä on kyllä asia, joka tuolla yrityskentällä puhututtaa. Kuinka kokoomus voi toimia tällä tavalla vastoin aiempia lupauksia? [Markku Eestilä: Tämä on monipuoluejärjestelmä!] Puhutaan velkaantumisen taittamisesta, ja lupasitte lopettaa velaksi elämisen, mut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

ta velkaantuminen jatkuu, ja itse asiassa otamme ennätysmäärän velkaa tänäkin vuonna. Tämä on kyllä erittäin surullista suhteessa siihen, kuinka lupaukset ennen vaaleja menivät.

Sitten kun puhumme infrahankkeista, niin kyllä keskusta lähtisi toteuttamaan infrahankkeita kaikkialle Suomeen. Turun tunnin junan rahoituksella pystyttäisiin laittamaan tämän maan tiet kuntoon ja saataisiin infrahankkeita joka puolelle Suomeen, esimerkiksi Keski-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan välille, mutta rahat menevät nyt sinne, mihinkä kokoomus tätä härkämäisesti ajaa vastoin kaikkia selvityksiä ja kustannushyötyjä.

Hyväkin budjetissa on. Esimerkiksi turvallisuuteen satsataan. Olen hyvilläni siitä, että maanpuolustus on niitä asioita, joihin tullaan satsaamaan, vaikkakin vapaaehtoisen maanpuolustuksen puolelle leikkauksia näyttää olevan, mutta isossa kuvassa turvallisuus on niitä tekijöitä, joissa olemme varmasti hallituksen kanssa aivan yhtä mieltä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Siellä oli edustaja Wallinheimolla vastauspuheenvuoropyyntö, olkaa hyvä, minuutti.

10.04 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, se perintö, jonka me teiltä saimme, oli aika heikko. Yli 40 miljardia otetaan velkaa ja painetaan kaasu pohjassa koko hallituskausi. Siinä vaiheessa, kun muun muassa kaikki muut Pohjoismaat nousukaudella lähtivät sopeuttamaan taloutta, te painoitte kaasu pohjassa, mikä jätti meille sellaisen perinnön, että kyllä tässä joutuu leikkaamaan. Yhdeksällä miljardilla jouduimme hyvin pitkälle teidän takianne sopeuttamaan. Ja kyllä siellä on myös semmoisia epämiellyttäviä toimia, kuten esimerkiksi alvin nosto 24:stä 25,5:een. Mutta nämä ovat kaikki tietyllä lailla perintöä teidän hallitukselta.

Arvoisa puhemies! Puhuttiin kasvutoimista. Tämä koko hallitusohjelma on kasvutoimi, yksi suuri kasvutoimi. Siellä tehdään työmarkkinauudistuksia [Aino-Kaisa Pekonen: Työllisyys on ennätysheikkoa!] paljon paljon enemmän jo ensimmäisenä vuonna kuin mitä te saitte neljään vuoteen aikaan. Siellä on tki-vähennystä, siellä on tohtoripilottia, siellä on Tesin pääomittamista, Fingridin jne. jne. Kasvutoimia kyllä on. Mutta olen siitä samaa mieltä kanssanne, edustaja Savola, että niitä tarvitaan lisää, [Puhemies: Kiitos!] ja toivonkin, että myös keskusta tuo näitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan yksi puheenvuoro tähän vielä. Elikkä edustaja Honkosella on täällä varsinainen puheenvuoro, olkaa hyvä, ja samalla voitte vastata sitten, mitä toivoitte debatissa. Ministeri tuli paikalle, hän teidän jälkeenne esittelee, ja sen jälkeen lähdetään debatoimaan, jolloinka voitte te, jotka pyysitte nyt debattia, käyttää puheenvuoron siellä. — Mutta varsinainen puheenvuoro, edustaja Honkonen.

10.06 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tuohon edustaja Wallinheimon puheenvuoroon on pakko tässä nyt sen verran vastata, että kyllä hallitus tekee varsin ous- ja arvovalintoja. [Vasemmalta: Kyllä!] Varsin ous- ja painopistevalintoja tehdään. Kaikki tiedämme Suomen velkaantumisvauhdin. Se on lähes katastrofaalinen. Se hidastuu paljon vähemmän kuin mitä annettiin ymmärtää, vähemmän kuin mitä kokoomuskin antoi vaa-leissa ymmärtää. Tehdään oikeita päätöksiä kyllä, mutta nostan pienen esimerkin nyt, kun on tarkoitus keskustella sosiaali- ja terveystaloudesta tänäänkin: esimerkiksi nämä Kelakorvaukset — täysin käsittämätön painopistevalinta. On jo osoitettu, että ne eivät lisää ihmisten palvelujen saatavuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Arvoisa puhemies! Nyt tässä on tarkoitus keskustella myös kunnista ja kuntien taloudesta, joista kovin vähän täällä keskustellaan. Mielenkiinnolla odotamme, mitä ministeri tässä liittyen kuntien rahoituksen uudistamiseen meille pian kertoo.

Nythän on niin, että Suomessa kuntakenttä on hyvin kirjavassa tilanteessa. Meillä on tiettyjä kuntia, joilla taloudellisesti menee paremmin, ja sitten iso osa kuntia, joilla taloudellisesti ei mene hyvin. Valtiovarainministeri Purrahan antoi ymmärtää tässä menneellä viikolla, että kunnillahan menee taloudellisesti todella hyvin. Ihmettelen tätä tilannekuvaa. Voisi olla ihan paikallaan, että perussuomalaisten eduskuntaryhmässä istuvat kuntapäätäjät valistaisivat valtiovarainministeriä, missä suomalaisissa kunnissa todella mennään.

Nyt huomio kiinnittyy tähän valtiosuusuudistukseen, jota hallitus valmistelee. Meille keskustalaisille valtiosuusjärjestelmän keskeisin ja tärkein periaate on se, että sen pitää mahdollistaa lakisääteisten palvelujen järjestäminen kaikissa kunnissa riippumatta kunta-laisten veronmaksukyvyistä. Nythän hallitus tälle vuodelle pakotti kunnat nostamaan yleistä kiinteistöveroä, ja siinä kävi sitten niin, että todellisuudessa siitä hyötyvät vain ne kunnat, jotka pärjäävät jo nyt hyvin, joissa kiinteistöjen arvo nousee ja joissa asuu myöskin hyväosaisia, hyvän maksukyvyn omaavia veronmaksajia. Tämä ei auttanut ollenkaan nyt niitä kuntia, jotka olisivat sitä apua eniten tarvinneet. Toivottavasti nyt tulee parempia ratkaisuja jatkossa.

Toinen asia, johonka vielä puutun, arvoisa puhemies, on kuntien tehtävät ja velvoitteet. Hallitus on nyt luvannut karsia kuntien velvoitteita ja tehtäviä, mutta on jo vähentänyt rahoitusta etukäteen, vaikka ne norminpurut vielä sieltä kuntapuolelta puuttuvat. Tämä on väärä linja. Kunnilta ei voi viedä rahoja, jos kerran ei ole niitä luvattuja normeja purettu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja nyt meillä on ministeri saapunut paikalle. — Elikkä ministeri Ikonen, olkaa hyvä, viisi minuuttia. — Ja sen jälkeen sitten debatoidaan.

10.09 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnilla on keskeinen rooli sivistyksen ja alueellisen elinvoiman luojina. Siksi hallitus on halunnut turvata kuntien rahoituksen myöskin tässä talousarviossa. Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutuksen arvioidaan vahvistavan kuntataloutta kokonaisuudessaan noin 270 miljoonaa euroa suhteessa edellisen vuoden talousarvioon. Tästä huolimatta kuntatalouden näkymät ovat varjoisat, ja kuntatalousohjelma kertoo kuntatalouden näkymien heikkenevän.

Kunnat ovat olleet viime vuosina suurten muutosten keskiössä. Takana oleva sote-uudistus ja edessä oleva TE-uudistus näkyvät myöskin ensi vuoden budjetissa. Sote-siirtolaskelman päivittyminen toi vielä viime syksynä kunnille ennakoinnottoman suuren valtiosuusvähennyksen. Sitä kompensoidaan talousarviossa kohdentamalla valtiosuuteen 277 miljoonan euron pysyvä lisäys, jolla lievennetään sote-uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden kustannusten ja rahoituksen tarkistuksesta johtuvia valtiosuusvaikutuksia.

Kuntien peruspalveluiden valtiosuus on vuodelle 2025 noin 3,4 miljardia euroa. Valtiosuus kasvaa lähes 900 miljoonaa euroa, ja kasvu johtuu ennen kaikkea vuoden 25 alussa voimaan tulevasta työvoimapaalveluiden uudistuksesta, kun TE-palvelut siirtyvät valtiolta kunnille, sekä kotoutumislain kokonaisuudistuksesta. Valtiosuuteen kohdennetaan näihin uudistuksiin liittyen noin 870 miljoonaa siirtona muilta hallinnonaloilta. Perus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

opetusta vahvistetaan ja sinne lisätään kolme vuosiviikkotuntia, oppimisen tukea uudistetaan ja maahanmuuttajaaitien asemaa parannetaan. Uusiin ja laajeneviin tehtäviin osoitetaan hallitusohjelman mukaisesti täysimääräinen rahoitus. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus toteutetaan ensimmäistä kertaa sote-uudistuksen jälkeen. Tarkistus kasvattaa valtionosuuksia lähes 65 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden vaikeasta talouden tilanteesta on keskusteltu paljon viime aikoina. Hyvinvointialueiden tehtävänä on järjestää ihmisten tärkeät sosiaali-, terveys- ja pelastustehtävät. Haluamme hallituksessa, että alueet onnistuvat tässä tehtävässään. Suomalaisille tärkeiden hyvinvointipalveluiden turvaaminen on meidän yhteinen ja tärkeä tehtävämme. Tämän tavoitteen tukemiseksi hallitus jatkaa soten korjaussarjan toimeenpanoa. Valuvikoja korjataan ja palveluja kehitetään. Keskeiset lait koskien erityisesti palveluiden sisältöä, rahoitusmallin muutoksia ja ohjauksen kehittämistä etenevät aikataulussa. Myös valtionohjausta tullaan tiivistämään, jotta voimme tukea hyvinvointialueita palveluiden järjestämisen onnistumisessa ja talouden tasapainottamisessa.

Hyvinvointialueiden rahoitus vuodelle 25 on koko maan tasolla yhteensä noin 26,2 miljardia eli vajaa kolmannes valtion budjetista. Rahoitus kasvaa 1,6 miljardia vuoden 24 varsinaiseen talousarvioon verrattuna, mutta todellinen kasvu on kuitenkin noin 2,2 miljardia, kun huomioidaan vuoden 24 talousarvioon sisältynyt noin 530 miljoonan euron osuus vuoden 23 rahoituksesta. Suurta kasvua selittää erityisesti ensimmäistä kertaa rahoitukseen tehtävä lakisääteinen rahoituksen jälkikäteistarkistus vuoden 23 osalta, joka lisää rahoitusta 1,4 miljardia. Indeksikorotus lisää hyvinvointialueiden rahoitusta noin 700 miljoonaa ja sosiaali- terveydenhuollon palvelutarpeen kasvu noin 240 miljoonaa.

Sote-menojen kasvu on merkittävä haaste koko julkiselle taloudelle. Hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa vuosittain, mutta rahat ja henkilöstö eivät riitä, jos uusia tekemisen tapoja ei saada käyttöön. Vuosien ja vuosien hallinnon uudistamisen jälkeen on palveluiden uudistamisen vuoro. Hyvinvointialueilla tehdään parhaillaan paljon työtä palveluiden uudistamiseksi, ja sitä kannustamme ja sitä työtä pyrimme parhaamme mukaan myöskin hallituksessa tukemaan.

Arvoisa puhemies! Valtion aluehallinnon uudistaminen etenee, laaja toimeenpanohanke on käynnistynyt ja hallituksen esitys annetaan eduskunnalle viimeistään alkukevästä. Tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaisia lupa- ja valvontakäytäntöjä maan eri osissa ja edistää luvituksen ja muiden palveluiden sujuvoittamista. Samalla huolehditaan siitä, että toiminta jatkuu häiriöttä uudistuksen ajan. Aluehallintovirastojen määrärahojen laskiessa hyvällä ennakoivalla henkilöstön ja toiminnan suunnittelulla sekä maksullisen toiminnan kustannusvastaavuutta edelleen parantamalla turvataan ydintehtävien suorittaminen ja hyvä alku vuoden 26 alusta aloittavalle Valtion lupa- ja valvontavirastolle.

Myös valtion viranomaisten valmiutta ja varautumista vahvistetaan muun muassa kiinteistöjen osalta. Tavoitteena on varmistaa kriittisen toiminnan jatkuminen toimitiloissa myös häiriö- ja poikkeusoloissa. Lisäksi erityisesti suuret, pääosin turvasektorille kohdistuvat hankkeet nostavat valtion toimitilainvestointien tasoa. Senaatti-kiinteistöjen ja Puolustuskiinteistöjen valtuudeksi esitetään 850 miljoonaa euroa.

Digitalisaation puolella keskeisimmät digitalisaatiota edistävät hankkeet ensi vuonna ovat siirtyminen ensisijaisesti digitaaliseen viranomaisviestintään ja edesmenneen omaisen asioiden hoitamisen sujuvoittaminen. Lisäksi puramme digitalisaation esteitä. — Kii-toksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Ja nyt ne edustajat, jotka haluavat esittää kysymyksiä ja käydä debattikeskustelua, nousevat seisomaan ja painavat V-painiketta. — Otetaan sieltä edustaja Hoskonen.

10.14 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. — On todella huolestuttava tämä kuntien tilanne. Kunnat ovat syöksymässä sellaiseen kustannusahdinkoon kuin tällä hetkellä ovat. Se tilanne on nyt jo kohtalaisen huono, ja näköjään kotikunnastakin voi jo ennustaa — katsottiin, juuri seminaaria pidettiin viime maanantaina — että tilanne heikkenee koko ajan.

Mutta, arvoisa ministeri, jos me haluamme tässä maassa vihdoinkin ja viimein saada tämän budjetin menopuolen kuriin, niin meidän on puututtava näihin älyttömiin menoihin, joita muun muassa päästökauppa tuo. Näimme eilispäivänä näytelmän tuossa talomme edessä, kun tämä porukka kotimaista energiaa pistää matalaksi, ja se johtaa siihen, että olemme maksamassa aivan valtavia määriä energiasta ensi talvena: lämmöstä, sähköstä. Katsokaa jokainen, arvoiset edustajakollegat, sähkölaskuamme. Siellähän näkyy tämän älyttömän ilmastopolitiikan seuraus.

Yksi vanha ihminen soitti minulle eilen iltana, ja hän, eläkkeellä oleva henkilö, sanoi, että hänellä on niin pienet eläkkeet, että pienikin nousu sähkölaskuun, mikä varmasti tulee ensi talvena, niin hän on todennäköisesti sosiaaliturvaluukulla. Lopetetaan tämä älytön tuhlaaminen, jolle ei ole mitään perusteita. Olen aina uskonut siihen, että valtiolla, joka lähettää laskuja, on perusteet, [Puhemies koputtaa] mutta nyt ei ole niin. Korjatkaa tämä virhe.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Koska meillä on nyt vähän tiukempi aika-tila, niin yritetään pitää minuutissa. — Seuraavaksi edustaja Ojala-Niemelä.

10.16 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ottaisin esille tämän hyvinvointialueitten ahdingon. Kaikilla on oikeus hyvään hoitoon, mutta nyt hallitus on kyllä kurjistanut tätä tilannetta ja jakaa vain niukkuutta. Sote-kulut ovat kasvaneet myös hyvinvointialueista riippumattomista syistä. Kuten valtiovarainvaliokunta täällä selvitti, niitä kustannuksia on nostanut poikkeuksellisen korkea inflaatio, poikkeuksellinen palkkaratkaisu ja nämä vuokratyökulut. Meillä esimerkiksi Lapin hyvinvointialueella joudutaan maksamaan vuokralääkäristä pahimmillaan 7 000 euroa per päivä, viikonlopusta kymppitonni, ja tämä on todellinen hankala tilanne. Minä toivoisin, että valtiotavallalla olisi mahdollisuus tulla näitten alijäämien kattamisvelvollisuuden pidentämisaajan osalta vastaan, koska nyt näyttää siltä, että yksikään hyvinvointialue ei pääse tuohon tavoiteltuun vuoteen 26, että alijäämät tulevat katetuiksi.

Toinen asia on pelastuslaitoksen osalta. Matkailu kasvaa voimakkaasti Lapissa, ja meillä oli 1,6 miljoonaa matkailijaa viime talvena. Tämä nosti pelastuslaitoksen tehtäviä 25 prosenttia, ja meillä ei ole ketään, kenelle näistä tehtävistä voi laskun lähettää perään. [Puhemies koputtaa] Eli tämä on semmoinen valuvika, joka tulisi korjata.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Alametsä.

10.17 Alviina Alametsä vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Ministeri Ikonen, kiitoksia paljon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Minä ajattelen, että me ollaan hyvinvointivaltion kriisissä, ja huomataan, että etenkin mielenterveyspalvelut sakkaavat pahasti. Meillä eivät pääse nuoret hoitoon. Täytyy kiittää hallitusta, totta kai, tästä terapiatakuuesityksestä, 22,2 miljoonaa euroa, mutta samaan aikaan tämä esitys koskettaa ainoastaan 20:tä prosenttia meidän nuorista. Se on aivan liian pieni määrä. Jos hallitus oikeasti haluaa näitä nuoria auttaa, ei voi toisella kädellä leikata ja sitten myös leikata koko hyvinvointialueiden rahoitusta niin paljon, että niillä ei ole varaa näitä peruspalveluita tuottaa. Tämä on valtava ongelma, ja kysyisin teiltä: Miten te aiotte ratkoa tämän? Millä tavalla te teette sen mahdolliseksi, että myös ne muut nuoret, 80 prosenttia, saavat apua, ja ne aikuiset ihmiset, jotka tarvitsevat apua mielenterveyden ongelmiin ja muihin terveysongelmiin, koska tällä budjetilla sitä ratkaisua ei ole näköpiirissä, tilanne vain heikkenee? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

10.18 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Ikonen, te kerroitte tiistaina, että valtionohjaus tiivistyy, etenkin kuudella hyvinvointialueella, joiden tilanne näyttää erityisen haastavalta. Kanta-Hämeessä on pohdittu, mitä tämä mahattaa tarkoittaa. Meillä on Kanta-Hämeessä tehty jo mittavia toimia säästöjen saamiseksi, ja säästöjä on myöskin saatu, mutta tämä yhtälö on haastava, kun samaan aikaan pitäisi palveluita kehittää ja uudistaa, mutta uudet hoitomuodot ja lääkkeet maksavat koko ajan entistä enemmän. Nyt te haluatte keskustella alueiden kanssa, mistä voidaan vielä säästää lisää. Itse asiassa me odotamme jo Omassa Hämeessä teidän, arvoisa ministeri, tulevan kertomaan, millaisia turhia palveluita ja hoitoja meillä vielä on, mistä voimme säästää. Minun pelkoni on, että me säästämme meidän hyvinvointialueemme asukkaat hengiltä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

10.19 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisten sosiaali- ja terveyspalvelut vaarantuvat, koska te hallituksessa ette halua auttaa hyvinvointialueita selviämään tämänhetkisestä hyvin vaikeasta tilanteesta. Kustannukset ovat nousseet, [Mauri Pelton kangas: Teidän rakentama himmeli!] mutta se ei ole johtunut sote-uudistuksesta vaan sellaisista tekijöistä, joihin uudistuksella ei ole voinut vaikuttaa. Jos meillä olisi vielä entinen kuntapohjainen malli käytössä, sopeutuminen tilanteeseen olisi vielä hankalampaa. Näin on myös omasta ministeriöstänne todettu.

Hyvä ministeri Ikonen, miksi hallitus ei halua antaa alueille lisää aikaa taloutensa tasapainottamiseen? Se olisi tässä tilanteessa erittäin tarpeellista, ja hyvinvointialueet tarvitsisivat sitä todella.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

10.20 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa te lupasitte hyvinvointialueille työrauhan, ja se kuulosti tosi järkevältä, koska kyseessä oli historiallinen, iso uudistus, josta kyllä tiedettiin heti alkumetreillä, että se ei tule olemaan täydellinen. Mutta se on nyt tosiaan merkittävin ero keskustan ja nykyhallituksen välillä, että me olisimme aidon työrauhan halunneet antaa. Nyt tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että te hallituspuolueitten edustajat olette antaneet itsellenne työrauhan. On

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

puolitoista vuotta kulunut, ja te ette ole tuoneet ainuttakaan oikeaa lakia, joka helpottaisi hyvinvointialueitten tilannetta.

Kysyisinkin ministeri Ikoselta, milloin te alatte kuuntelemaan hyvinvointialueitten edustajia? Kun sieltä on tullut näitä ratkaisuesityksiä, joilla pystyttäisiin alueitten ahdingkoa helpottamaan, jotta ihmiset saisivat sitä palvelua, joka heille kuuluu. Eli milloin te ryhdytte kuuntelemaan ja esimerkiksi helpotatte [Puhemies koputtaa] tätä alijäämän kattamisvelvoitetta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz.

10.21 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei varmasti ole kovin rakentavaa käydä keskustelua siitä, kenen syy, ja itse osallistun jatkuvasti kuitenkin tällaiseen keskusteluun. [Naurua] Miksi? Siksi, että nykyisen opposition eli viime vaalikauden hallituspuolueiden edustajat kiertävät maakuntia ja mediaa väittämässä virheellisesti, että tällä hetkellä hyvinvointialueilla tehdyt vaikeat ratkaisut, jotka liittyvät vaikka yt-neuvotteluihin tai terveyskeskusten säilymiseen, johtuvat Petteri Orpon hallituksen leikkauksista. [Matias Mäkynen: Niinhän ne johtuvat!] — Eivät johdu. Eivät johdu. Tässähän se on, jos edustaja Mäkynen vieläkin luulee, että ne johtuvat. — Lopettakaa tämä väärän viestin levittäminen, niin minä lopetan osallistumisen siihen, että kenen syy.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Harkimo.

10.22 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Vuonna 2021 kuntien kustannukset sotesta olivat 21,4 miljardia euroa, vuonna 2025 se on 26,2 miljardia euroa, eli se on noussut viidellä miljardilla eurolla. Tänä aikana vuosina 2023 ja 2024 ollaan tehty tappiota 3,2 miljardia. Jos nyt ajatellaan, että tämä 3,3 miljardia pitäisi säästää, niin pitäisi irtisanoa 30 000 ihmistä, koska kustannukset 60-prosenttisesti ovat henkilökuntaa. Kysynkin teiltä: mitä te meinaatte tehdä, koska valtion pitää avustaa ja pitää maksaa nämä tulevat tappiot eli tämä 3,2 miljardia? Se lukee laissa. Miten te meinaatte päästä siitä, koska säästöjä ei pystytäkään tekemään niin paljon, että nämä pystyttäisiin kattamaan, niin kuin te olette luulleet, seuraavana vuonna?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen.

10.24 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Soten valuviat alkavat nyt paljastua, me puhumme rahasta mutta myös henkilöstöstä, hoitajista ja lääkäreistä. Tulen itse Uudeltamaalta, [Anne Kalmari: Tuli se taitettu indeksi!] ja muun muassa Itä-Uudenmaan alueella on havaittu, että muun muassa Loviisan, Lapinjärven, Myrskylän ja Pukkilan alueelle on vaikea löytää henkilöstöä. He käyttävät paljon vuokratyövoimaa. Kysyisinkin teiltä, arvoisa ministeri: millä tavalla tätä vuokratyövoimaa mahdollisesti voidaan suitsia, ja millä tavalla hallitus tukee sitä, että me löytäisimme ja saisimme henkilöstöä tälle vaativalle ja tärkeälle alalle? Kysyisin myös siitä, kun nyt kuusi hyvinvointialuetta joutuu hieman tarkkailtavaksi: mitä se käytännössä tarkoittaa, ja millaista ohjausta, neuvontaa annatte sinne hyvinvointialueille tässä haastavassa taloudellisessa tilanteessa, jotta ihmiset saavat hoitoa, jotta hyvinvointialueilla pystytään saavuttamaan se hyvä hoidon taso?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

10.25 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella kun tätä uudistusta oltiin loppumetreillä viemässä maaliin valiokunnassa, niin kysyin silloisilta oppositiopuolueiden vastaavilta, kokoomuksen ja perussuomalaisten vastaavilta, voitaisiinko äänestää teidän mallinne ja hallituksen esityksen pohjan välillä. Sain vastauksen, että meillä ei ole mitään omaa mallia. [Välihuutoja] Sen takia lopettaisin tämän syyllisten etsimisen.

Haluaisin täydentää ministerin puheenvuoroa siltä osin, että kaikki se lisäraha, joka tulee hyvinvointialueille ensi vuonna, perustuu viime vaalikauden lainsäädäntöön. Kaikki se raha, mitä sieltä viedään pois, perustuu tämän hallituksen päätöksiin. Me emme saa pelastettua palveluita tai oikaistua hyvinvointialueiden kustannuskehitystä, jos valtio kiristää vyötä taloudessa niin paljon, että veri lakkaa kiertämästä. Se halvaannuttaa hyvinvointialueet. Nyt pitäisi lähteä tekemään rohkeita uudistuksia sisällön kautta, pitäisi esimerkiksi saada läpinäkyvä kustannuslaskenta kaikkialle, jotta voitaisiin vertailla näitä kustannuksia hyvinvointialueiden kesken ja myös sitten yksityisen palveluntuottajan kesken. Arvoisa ministeri, milloin tuotte asetuksella tai lainsäädännöllä tällaiset [Puhemies koputtaa] yhteinäiset kustannuslaskentaperusteet? [Ben Zyskiewicz: Hyvä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Merinen.

10.26 **Ville Merinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa esille vähän saman asian kuin mistä edustaja Alametsä puhui. Meillähan on nuorten mielen-terveydessä kaksi eri asiaa. Toinen on ehkä vähemmän oireilevat, joihin pätee terapiatakuu. Viimeksi tänä aamuna olen siitä jutellut. Tosi hieno juttu, että se on tulossa. [Arja Juvonen: Hyvä!] Toinen puoli on vaikeammin oireilevat nuoret, joita on hyvinvointialueilla erikoissairaanhoidossa. Se viesti, mikä siltä puolelta tulee, on aika hurja tällä hetkellä. Hoitojonot ovat todella pitkiä. Just tapasin maanantaina Tampereella yhden nuoren, joka sanoi, että hän oli seitsemän kuukautta odottanut hoitopaikkaa. Miten me saataisiin tuo nuorisopsykiatrian tilanne, osastohoito ja poliklinikka, jotenkin toipumaan? Siellä on älytön hoitovelka tällä hetkellä. Minä tiedän, että hyvinvointialueilla ei voi rahaa jyvittää tiettyihin asioihin, mutta voisiko sitä jotenkin ohjata, että se tilanne paranisi? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Wickström.

10.27 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Hyvinvointialueiden tilanne on haastava. Itse toivoisinkin juuri — se olisi paljon rakentavampaa — että nostettaisiin esiin konkreettisia ratkaisuehdotuksia. Tässä täytyy antaa hyvää palautetta edustaja Lohelle, joka nosti esiin tässä kustannuslaskelmat ja niitten läpinäkyvyyden, koska tämä löytyy vahvasti myöskin hallitusohjelmasta, ja varmaan kohta kuulemme ministeriltä, miten tämä työ etenee.

Tästä uudistuksesta löytyy paljon valuvikoja, ja näitä myöskin hallitus lähtee nyt korjaamaan. Itse haluaisinkin kuulla ministeriltä, millä tavalla tämä hyvinvointialueiden rahoitusmallin korjaaminen etenee, koska hallitusohjelmassa on myös tärkeitä kirjauksia liittyen juuri siihen, että nyt täytyisi nimenomaan panostaa ennaltaehkäisyyn ja hyvinvoinnin edistämiseen. Kysyisinkin, voitaisiinko samassa yhteydessä arvioida, voitaisiinko myös

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

painottaa palveluiden vaikuttavuutta, kuinka tehokkaasti ne järjestetään. Olisi myöskin hyvä käydä keskustelua laajemmin HUSin erikoisratkaisusta täällä Uudellamaalla. Moni toivoisi, että HUS saisi tiettyihin tehtäviin suoraa rahoitusta valtiolta, kun HUS joutuu hoitamaan koko valtakunnan asioita. [Puhemies koputtaa] Onko tämä jollakin tavalla esillä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Sarkkinen.

10.28 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat vakavien rahoitushaasteiden keskellä. Tilanne uhkaa kriisiyttää sote-palvelujärjestelmän. Soten rahoitushaasteet näkyvät nyt valtion budjetissa. Ilman uudistusta ne olisivat kuntien kontolla. Rahoitushaasteet johtuvat pääosin kustannusten ja palkkojen kasvusta, henkilöstöpulasta, palvelutarpeen kasvusta ja patoutuneesta kysynnästä. Hyvinvointialueet eivät ole näihin olosuhteisiin voineet juurikaan vaikuttaa.

Valitettavasti hallitus ei tee nyt mitään hyvinvointialueiden rahoitushaasteiden helpottamiseksi, vaikka tiukka talous uhkaa johtaa lyhytnäköisiin toimiin, jotka romuttavat hyvinvointivaltion pohjaa ja tulevat myöhemmin kalliiksi. Päinvastoin, ruuvia kiristetään ja rahoituksesta leikataan. Hallituksen vastuulla on nyt reagoida tilanteeseen ja pidentää alijäämien kattamisvelvoiteaikaa, estää vuokralääkärirahastusta valtakunnallisella sääntelyllä ja uudistaa rahoitusindeksejä. Hyvinvointialueille täytyy antaa aikaa ja [Puhemies koputtaa] mahdollisuus kehittää palveluita kustannusvaikuttavuus edellä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

10.30 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hyvin turhautunut tähän keskusteluun, missä yritetään löytää syyllisiä. Mielestäni on itsestäänselvää, jos tehdään näin merkittävä uudistus, että uudistus vaatii myös korjauksia kokonaisuudessaan. Sen takia tämä syyttely siitä, että edellinen hallitus ei onnistunut tekemään sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistusta, joka olisi ollut yhdellä kerralla täysin täydellinen, tuntuu turhautavalta, ja se muuttaa sitä kokonaisuutta. [Oikealta: Niinhän te väitätte, että se on!]

Miksi te ette puutu niihin kipukohtiin, mitä tarvitsisi muuttaa? Se on itsestäänselvää, että tarvitaan muutoksia. Olisinkin kysynyt arvoisalta ministeriltä tässä kokonaisuudessa: Nyt ollaan puhuttu hyvinvointialueitten isosta pulasta, siitä, että sopeuttamisnopeus on liian kova. Se on johtanut siihen, että todella monella alueella leikataan ennaltaehkäisevistä palveluista, mikä tulee pidemmällä aikavälillä tuottamaan meille lisäkustannuksia. Miksi ei anneta sitä työrauhaa, jotta ei tehdä todella typeriä leikkauksia lyhyellä aikavälillä ja saada isompaa laskua pidemmällä aikavälillä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkyne.

10.31 **Matias Mäkyne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime hallituskaudella teimme sote-uudistuksen 15 vuoden odotuksen jälkeen, ja nyt tämä hallitus on toimeenpanemassa sitä uudistusta, ja sillä on vastuu huolehtia myös hyvinvointialueiden mahdollisuuksista tässä toimeenpanossa. Mediassa on nyt tuotu ilmi, että ministeriönne on ottamassa kuusi aluetta erityiseen ohjaukseen, ja Ville-Veikko Ahonen vielä väläyttelee jopa demokraattiseen päätöksentekoon puuttumista. Arvoisa ministeri, millä tavalla aiotte kaventaa näiden aluevaltuustojen valtaa ja ihmisten demokraattisesti valitsemien ihmisten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

päätöksentekovaltaa alueilla? On väläytelty myös hallinto-oikeusprosessia tällaisessa asiassa. Miten pitkälle aiotte mennä, kun samaan aikaan hyvinvointialueilta on kuitenkin tuotu viestejä, että antamalla lisää aikaa esimerkiksi yhdestä kahteen vuotta tämä talous voitaisiin saada huomattavasti nopeammin tasapainoon? Jos te reagoisitte ja tulisitte hyvinvointialueita vastaan, tämä tilanne voisi hyvinkin nopeasti ratketa, mutta nyt väläyttelette tällaista kovakouraista ohjaamista ja jopa hallinto-oikeusprosesseja. Oletteko menossa näin pitkälle, ja mihin se käytännössä tulee johtamaan? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

10.32 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille hyvästä hyvinvointialueiden ohjauksesta ja siitä, että noudatetaan juurikin niitä lakeja, mitä edellinen hallitus on säätänyt. Sen tarkoituksena on nimenomaan ohjata hyvinvointialueita tarvittaessa vahvastikin, jos alueet eivät siihen itse kykene. Ensi vuonna alueet ovat saamassa merkittävästi lisää rahaa johtuen jälkikäteistarkastuksesta, jossa rahoitusta nostetaan siis vastaamaan kustannuksia vastaavalla tavalla, ja tässä on erinomainen mahdollisuus hyvinvointialueille tätä kuroa umpeen. Hallitus purkaa normeja ja byrokratiaa, helpottaa henkilöstön ja hyvinvointialueiden työtä lainsäädännöllisillä ja muilla toimilla, ja on tarkoitus myös ottaa käyttöön hyviä toimintamalleja, mitä eri alueilla on, esimerkiksi Pirkanmaalla digiklinikkaa, Länsi-Uudellamaalla ammatinharjoittajan omalääkärimallia — otetaan näistä mallia. Kysyisin ministeriltä: [Puhemies koputtaa] millä tavalla aiotte puuttua niihin hallinnollisiin kustannuksiin, [Puhemies koputtaa] mitä hyvinvointialueille tulee poliittisesta ja virkamieskoneistosta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen.

10.33 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhtyisin tässä edustajien Lohi ja Mäkynen tutkintalinjaan. Tämä ministerin kommandoisku kuuteen hyvinvointialueeseen on herättänyt huolta, koska se tuntuu perustuvan hyvin ennenaikaiseen ja vajavaisesti vertailukelpoiseen tietoon siitä, missä tilassa eri kustannusten kehitys eri hyvinvointialueilla on.

Koko uudistuksen pohjanahan oli se perusajatus, että mahdollisimman laajalti päästään vertauskelpoisesti tietopohjaiseen johtamiseen, jolla pystyttäisiin saamaan tuottavuushyötyjä koko maassa. Siinä pitkälti lasketaan sen varaan, että THL:n ja ministeriön tuottama vertailukelpoinen tieto olisi mahdollisimman nopeasti käytettävissä ja sen pohjalta pystyttäisiin tekemään sitten tuottavuutta parantavia ratkaisuja ja pystyttäisiin saamaan kustannuskehitys hallintaan. [Ben Zyskowicz: Tärkeä pointti!]

Kysynkin nyt: miten tätä pohjaa saadaan nopeammin ja varmemmin tulemaan sen sijaan, että lähdettäisiin tämmöisiin näyttäviin kommando-operaatioihin? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi.

10.34 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todellakin tärkeää, että sotien korjaussarjaa viedään eteenpäin, jotta hyvinvointipalvelut voidaan turvata myös tulevaisuudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Tiistaina kerroitte, että valtio aloittaa tarkentavat keskustelut kuuden hyvinvointialueen kanssa ja tiivistää tukea ja ohjausta suurten alijäämien kanssa kamppaileville alueille. Tässä yhteydessä on kuitenkin herännyt huoli, että tarkkailuluokalle siirretyt alueet saattavat kärsiä mainehaitasta esimerkiksi rekrytointeja ajatellen.

On herännyt myös kysymys kriteereistä, joilla alueet ovat valittu. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen johtaja Olli Naukkarinen esitti julkisesti tällaisen kysymyksen: ”Haluaisin nähdä kriteerit ja laskelmat, miten alueet on valittu. Minulla on käsitys, että valinta perustuu siihen, millaisia lukuja kukin on ilmoittanut, eikä yhdenvertaiseen analyysiin.” Miten vastaan hänelle tähän kysymykseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

10.35 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kunnat ovat ihmisten koti. Kunnissa asutaan, lapset käyvät päiväkotia, käyvät koulua, siellä tehdään työtä. Taloudelliset erot kuntien välillä ovat kuitenkin kasvaneet nyt koko ajan, ja tänäkin vuonna pienin kunnallisveroprosentti oli 4,4 ja suurin oli peräti 10,8. Hallitus on tekemässä valtionosuusuudistusta, ja tämän uudistuksen pohjalta lukee, että... On kirjattu jopa näin: lupaus huolehtia taantuvien kuntien elinvoimaisuudesta sekä kasvavien kuntien investointitarpeesta. Uudistus toteutetaan kuitenkin ilman lisärahaa. Nyt herää kyllä huoli, kuinka se voidaan toteuttaa ilman lisärahaa niin, että ei käy niin, että rahaa vain siirretään kunnilta toiselle. Kuinka voitte taata sen, että kunnat ovat edelleen ihmisten koteja ja kuntien lukumäärää ei lähdetä ylhäältä päin karsimaan? Kuitenkin tiedän, että kunta on paljon enemmänkin kuin juridinen yksikkö. Se on myös iso osa ihmisten kotiseutua ja myös semmoista itsenäisyyttä ja imagoa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen.

10.37 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän se on selväksi käynyt, kun viestejä kuuntelee. Rahastahan siellä hyvinvointialueilla on pula. Se on selvä fakta. Ja nyt kun hallitus ei ole suuntaamassa sinne lisärahoitusta, jota siellä kipeästi tarvitaan, niin otetaan sitten kuusi aluetta niin kuin tarkkailuluokalle. Kannan itse myös huolta siitä, että se akuutti rahapula estää nyt palveluiden riittävän tuottamisen tässä ja nyt. Jos siihen lähdetään lääkkeeksi antamaan sitä, että ministeri sitten poliittisilla päätöksillä ohjeistaa ja ohjaa, mitä pitäisi tehdä, niin kysyn, onko ministeri miettinyt sitä, että tämä voi olla melkoinen sudenkuoppa, koska keskitetysti on hyvin vaikea mennä alueiden erityispiirteitä määrittelemään. Itse kannatan sitä, että rakenteellisten isojen uudistusten yhteydessä aina annettaisiin sellainen tietty aika — on puhuttu parista vuodesta — jossa he voivat ne toimintonsa panna kuntoon, tietojärjestelmät, asemoida oikeat ihmiset oikeisiin paikkoihin, miettiä palvelurakennetta ja sitä kautta saada sitten oikeasti niitä säästöjä syntymään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

10.38 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensiksikin valtionosuusuudistusjärjestelmässä kunnat odottavat oikeudenmukaisuutta. Esimerkiksi Mikkelissä valtionosuus on 126 euroa per asukas, kun se keskimäärin Suomen kunnissa on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

reilut 600 euroa. Tullaanhan tämä epäkohta muuttamaan ja poistamaan sote-rahoitushäntien vaikutukset?

Toiseksi hyvinvointialueiden rahoitusta tulee muuttaa eri alueiden erityispiirteet huomioon ottavaksi. Esimerkiksi Etelä-Savossa tulee huomioida runsas vapaa-ajan asukkaiden määrä, saaristoisuus ja Suomen ikääntyvin väestö.

Kolmanneksi TE-palvelu-uudistus haastaa kuntataloutta. Uudistuksen tavoite on edistää työntekijöiden nopeaa työllistymistä, lisätä työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta sekä saavuttaa maahamme 7 000—10 000 työllistä. Olen erittäin huolissani työllisyysalueiden rahoituksen riittävydestä, jotta kustannukset eivät kaadu kunnille. Arvoisa ministeri, millaista valtion ohjausta tähän on tulossa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen.

10.39 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikki haluavat tässä salissa järjestää suomalaisille laadukkaita, hyviä, saavutettavasti sosiaali- ja terveyspalvelut, [Anne Kalmarin välihuuto] eikä pidä antaa sellaista kuvaa, että suurin osa suomalaisista ei saisi hyviä palveluja koko ajan. Se, missä meillä on kriisi sotessa, on kustannustaso hallitsemattomassa nousussa. Hyvinvointialuemomentti kasvaa ensi vuonna valtion budjetissa yli yhdeksän prosenttia, joka ainoa hyvinvointialue saa 6—13 prosenttia lisärahoitusta. Ja vasemmisto-oppositio huutaa täällä vielä lisää. Samalla kun me velkaannumme 12 miljardia, meidän bkt kasvaa vain 1,7 prosenttia. Suurin pettymys tässä on se, että keskusta, joka ainakin puheissa on silloin tällöin talousrealistinen, on mukana tässä lisärahan huutamiskuorossa, punavihreässä sellaisessa. Se on suuri pettymys. Hallitus tekee korjaavia toimenpiteitä, mutta ei ole mahdollista, ei ole realistista, kaataa vielä enempää lisärahaa [Välihuutoja keskeltä] tähän suurimpaan valtion momenttiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalli.

10.40 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä edustaja Valkonen, jos olette todella tutustunut tähän keltaiseen kirjaan, niin tiedätte, että — kuten edustaja Lohi äsken totesi — kaikki hyvinvointialueiden rahoitus ensi vuonna perustuu viime vaalikaudella hyväksytyn lain noudattamiseen ja kaikki leikkaukset, jotka osoitetaan hyvinvointialueille, perustuvat tämän hallituksen uusiin päätöksiin. [Vasemmalta: Juuri näin!] Tämä tilanne on nyt johtanut siihen, että hyvinvointialueilla ajaututaan pakkotahtiin lyhytnäköisiin leikkauksiin, [Mauri Peltokangas: Pari miljardia lisää!] joissa ajetaan alas perustason lähipalveluita. Se tulee vielä kalliiksi, eli nämä leikkaukset johtavat siis kustannuksiin, eivät säästöihin. [Keskeltä: Se on tarkoituskin!] Ja arvoisa ministeri Ikonen, jos näillä leikkauksilla aiheutetaan lisää kustannuksia hiemankin pidemmällä viiveellä, eikö olisi viisautta perua ne ja antaa todellakin alueille se aito työrauha, niille ammattilaisille aito työrauha parantaa palveluita ja parantaa suomalaisten sosiaali- ja terveyspalveluita?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Werning.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

10.41 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen kuntatalous rämpiä suossa. Kuntien tilanne heikkenee, ja erityisesti hallituksen toimet — tai pikemminkin toimimattomuus — talouskasvun aikaansaamiseksi ovat pahentaneet kriisiä. Kuntien talous on sote-uudistuksen jälkeen erityisen suhdanneherkkä. Tässä tilanteessa hallitus on päättänyt leikata kuntien rahoitusta 23 miljoonalla eurolla niin sanotun normien purkamisen nimissä, vaikka mitään velvoitteita ei todellisuudessa pureta. Kyseessä on siis silkka leikkaus. Seuraava iso muutos on vuoden 2025 alussa, kun TE-palvelut siirtyvät kuntien vastuulle. Alun perin uudistuksen piti olla kustannusneutraali, mutta tällä hetkellä näyttää vahvasti siltä, että siirtyvän rahoituksen määrä jää auttamattomasti vajaaksi. Tämä tuo väistämättä lisäpaineita kuntien talouteen ja lisää riskiä, että uudistus epäonnistuu tai vähintäänkin sen mahdolliset hyödyt jäävät saavuttamatta. Kuntatalous on syöksykierteessä, ja siksi kysyn, ministeri Ikonen, teiltä: onko tästä mitään ulospääsyä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

10.42 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointialueiden rahoitus nousee muun muassa indeksikorotuksen, palvelutarpeen huomattavan kasvun ja jälkikäteistarkastuksen myötä, mutta hallituksen päätöksellä rahoitusta leikataan yli 300 miljoonalla eurolla kuluvaan vuoteen verrattuna. Hoitoonpääsyä hidastetaan ja palveluita heikennetään.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue VAKE haki ensimmäisenä alueena lisärahoitusta valtiolta peruspalveluiden turvaamiseen. Neuvottelut ovat päättyneet, eikä alueelle esitetä myönnettäväksi lisärahoitusta. Sen sijaan me pääsimme tarkkailuluokalle, mutta mitä tämä tarkoittaa? VAKE osoitti neuvotteluissa kattavasti, että valtion rahoitus ei riitä kasvavan alueen asukkaiden lakisääteiseen palvelutasoon, vaan ensimmäisiä vuosia on pitänyt paikata lyhytaikaisella lainalla. Neuvotteluissa ei käynyt ilmi, että palvelutasomme olisi liian korkea, ja viesti oli, että teemme jopa oikeita asioita. Siksi johtopäätökseksi oli yllättävä. Väistämättä syntyi vaikutelma, että olitte vain päättäneet, että rahoitusta ei myönnetä.

VM kehottaa siis hyvinvointialueita [Puhemies koputtaa] ottamaan pikavippiä. [Puhemies: Aika!] Miksi ette anna edes pidempää aikaa alijäämän kattamiseen, ministeri Ikonen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki.

10.44 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! Tässä äsken kokenut edustaja Lohikoski nosti aivan oikein esille niitä tekijöitä, joista tämä 1 620 miljoonaa koostuu. Siellä on toki se 300 miljoonaa leikkausta, mistä 150 miljoonaa eli noin puolet koostuu tästä asiakasmaksujen nostamisesta, mikä sitten vähentää hyvinvointialueiden tuloja. Mutta toisella puolella siellä on sitten myöskin HVA-indeksi, mikä nostaa 732 miljoonaa hyvinvointialueitten tuloja ja lisäksi palvelujen kysynnän kasvu nostaa 240 miljoonaa. Ja kun palveluiden tuottaminen on hyvin vaikeata, niin tässä myöskin maksetaan aikaisempina vuosina tuotettuja palveluita, totta kai, 1 400 miljoonaa.

Mutta se, mihin halusin kiinnittää huomiota tässä, on se, että onko sitten lopulta tämä hyvinvointialueindeksin koostumus pohdittu oikein, nostaako se oikealla tavalla hyvinvointialueille annettua tuloa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kosonen, Hanna.

10.45 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnilta leikataan kuitenkin 145 miljoonaa euroa: sen haluan tässä tuoda esille. Toki normeja te puratte, mikä voi olla ihan hyvä asia, mutta nämä leikkaukset on hyvä pitää mielessä.

Meillä Etelä-Savossa esimerkiksi Mikkeliä lähtee 20,8 miljoonaa euroa ja Savonlinnalta 9,5 miljoonaa euroa, eli olemme käytännössä näissä valtionosuuksissa maksajan asemassa. Minne ne rahat menevät? No ne menevät muutamaan isoon kaupunkiin, joilla jo muutenkin menee hyvin.

Olisin kysynyt teiltä, ministeri: kun olette 2026 uudistamassa kuntien rahoitusta, niin kai tämä korjataan? Koska ihan totuuden nimissä eihän Mikkelin eikä Savonlinnan eikä kovan monen muunkaan Kaakkois-Suomen kaupungin kannattaisi edes olla koko valtionosuusjärjestelmässä, koska me olemme niitä maksajia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

10.46 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yritän vastata aika vaikeaan kysymykseen yhdessä minuutissa: miten on mahdollista, että hyvinvointialueella tehdään nyt niin rajuja toimenpiteitä, vaikka rahoitus kasvaa?

Oma tulkintani siitä on se, että kun alueet aloittivat, niillä ei ollut ylijäämiä, jolloin ne tarvitsivat investointeja varten lainaa. Tämä taas edellyttää valtioneuvoston lainapäätöksen. Valtioneuvosto taas on päättänyt, että lainaa ei anneta, ellei esitetä tasapainotusohjelmaa, joka päättyy vuonna 26, eli alijäämät pitää olla siihen mennessä katettuina. [Ben Zyskoviczin välihuuto] Tähän neljän vuoden jaksoon mahtuu vain yhden kerran jälkikäteistarkistus, eli tämä vuoden 25 eli ensi vuonna tuleva 1,4 miljardia.

Kun viime marras—joulukuussa alueet tekivät budjetit, ei saanut ottaa vielä huomioon vuonna 26 tulevaa jälkikäteistarkistusta. Tästä syntyy kahden vuoden kattamaton alijäämä vuosilta 23 ja 24, yhteensä kolme miljardia, ja valtioneuvosto edellyttää, että alueet yrittävät nyt itse omilla toimenpiteillään saada tätä kurotuksi umpeen. Eihän se tule onnistumaan. Sen tietää valtiovarainministeriö itsekin, mutta tässä yritetään nyt puristaa alueet ensin kuiviin. Lopultahan valtio joutuu kuitenkin ainoana rahoittajana [Puhemies koputtaa] maksamaan tämän kaiken.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

10.48 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan jatkaa tästä samasta kolmen miljardin alijäämästä, joka pitäisi vuoteen 26 mennessä kattaa. [Ben Zyskovicz: Kuten päätitte!] Useat alueet ovat jo tähän mennessä ilmoittaneet, että se on mahdotonta. Eikö kannattaisi tässä kohtaa tunnustaa, että tällä aikataululla sitä ei saada kurottua kasaan?

Mutta haluaisin nostaa esiin myös kasvukuntien tilanteen. Esimerkiksi Espoossa kasvu on 9 000 asukkaan luokkaa vuodessa, uusia palveluita tarvitaan aivan merkittävästi. Meillä on jonossa 30 uuden päiväkodin rakentaminen. Haluaisin kysyä hallitukselta, miten tämä kasvukuntien investointipaine voidaan ottaa huomioon. Lainat ovat jo Suomen tapisella tällä hetkellä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Andersson.

10.48 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Sote-uudistuksen yhteydessä kunnille jäi edelleen tehtäväksi terveyden edistäminen. Samalla ei riittävästi huolehdittu kuntien taloudellisista kannustimista tähän. Tämä ei ole hyvä asia, koska tiedämme, että kulttuurilla, liikunnalla ja vapaa-ajan toimilla on erittäin suuri merkitys ihmisten hyvinvoinnille. Nyt sekä hyvinvointialueilla että kunnilla on tämä ennaltaehkäisevä työ tehtävänä. Tämä on tosi tärkeä, todella keskeinen, ihan tärkein yksittäinen asia, että me voidaan hillitä sote-kustannusten nousua. Tämä ei saa jäädä hallintorajojen väliin. Kun hallitus nyt uudistaa valtionosuusjärjestelmää, tullaanko tätä kuntien osalta tarkastelemaan? Ja kysyisin samaa kuin kollega Wikström, että kun sote-rahoitusta tarkastellaan, laitetaanko siihen enemmän kannustimia hyvinvointialueille juuri tähän ennaltaehkäisevään työhön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen ministerin viiden minuutin vastaus, ja nämä kolme ovat edustajat Viitanen, Valtola ja Savola. — Viitanen.

10.50 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tästä hyvinvointialueiden rahoituksesta on nyt syytä olla huolissaan. Siellä on aika karmea tilanne alueilla, ja tätä kautta minä myös pelkään sitä, että mikäli nyt pakotetaan tällaisiin lyhytnäköisiin säästöihin, siitä tulee, kuulkaa, iso iso lasku tulevaisuudessa. Nyt pitäisi nimenomaan hyvinvointialueille antaa työrauha ja katsoa siellä ihan rauhassa eikä pakottaa tällaisiin hätäisiin ratkaisuihin.

Arvoisa ministeri, minun mielestäni te teitte muutaman varsin kyseenalaisen arvovalinnan, esimerkiksi sen, että nyt pidennetään hoitojonoja purkamalla tätä hoitotakuuta, joka on tuottanut hyviä tuloksia. Tämäkin varmasti maksaa tulevaisuudessa kovasti lisää, kun nyt ruvetaan sitten hoitojonoja pidentämään.

Toinen arvovalinta, mikä minusta on todella väärin, on se, että vanhustenhoivan kimpupuun käydään tällä hoitamitoituksen heikentämisellä. Eiväthän nämä niin sanotut normien purut yhtään niitten hyvinvointialueiden tilannetta paranna, [Vasemmalta: Ei niin, päinvastoin!] kun nämä rahat otetaan sieltä hyvinvointialueilta pois. Tässä mielestäni te teette kovin lyhytnäköistä politiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

10.51 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuntien taloustilanne on hyvin vaikea, samoiten hyvinvointialueitten. Mutta kaikkein vaikein taloustilanne on valtiolla. Jos me lisäisimme merkittävästi hyvinvointialueiden rahoitusta, niin haluaisin tietää, mistä keskusta ne rahat leikkaisi. [Välihuuto vasemmalta]

Kuluvalla viikolla hyvinvointialuejohtajat nostivat esille tehtävien karsinnan yhtenä mahdollisuutena sopeutua nykyiseen tilanteeseen. Kysyisinkin ministeriltä: missä tilanteessa on kuntien ja hyvinvointialueiden normien purku ja tehtävien karsinta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten vielä edustaja Savola ja sen jälkeen ministerin vastaus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

10.52 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Arvoisa ministeri, kysyisin tähän loppuun vielä aluehallintouudistuksesta. Se on nimittäin valtavan suuri muutos: kymmenen alueellista elinvoimakeskusta ja valtakunnallinen lupa- ja valvontavirasto.

Etelä-Pohjanmaan ely-keskus palvelee tällä hetkellä kolmea maakuntaa, eli Etelä-Pohjanmaata, Pohjanmaata ja Keski-Pohjanmaata, ja kahdella kielellä tekee tätä. Nyt tässä teidän suunnittelemassanne uudistuksessa olisi tulossa kaksi pienempää elinvoimakeskusta, ja valitettavasti tämä pirstoo tehtäviä. Esimerkiksi vesitalouden tehtävät ollaan siirtämässä pois Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskuksesta eli paikasta, missä on vahva vesitalouden osaaminen muun muassa jokakeväisistä tulvista johtuen.

Joten kysynkin nyt teiltä, kuinka aiotte varmistaa nämä vahvat elinvoimakeskukset ja niiden laaja-alaiset tehtävät ja sen, että osaaminen pysyy siellä, missä sitä eniten tarvitaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministerin vastaus, viitisen minuuttia. Voi hieman ylittää, jos ei tule kaikkiin vastattua tuossa viidessä minuutissa.

10.53 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Yritän parhaani. Asioita oli todella paljon. Aloitan ensin kuntataloudesta.

Kuten sanottua, kuntatalouden tilanne on todella vaikea. Mutta kun täällä sanottiin, että tämä budjetti leikkaisi kuntataloutta, niin kyllä tässä arvio on, että kuntatalous vahvistuu kaikilla näillä budjetin toimilla 270 miljoonalla. Ja kun täällä tuli esiin tämä nuorten tukeminen ja kysyttiin muun muassa tästä terapiatakuusta, jota siellä hyvinvointialueitten puolelle laaditaan, niin itsensä lasten ja nuorten kannalta ajattelen, että se kaikkein keskeisin työ tehdään jo kunnissa siten, että me juuri pidämme kuntien rahoituksesta siltä osin huolta, että siellä pystytään pitämään huolta hyvästä varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, harrastustoiminnasta, riittävästä tuesta. Sillä luodaan sitä kestävä pohjaa sille hyvinvoinnille. Tähän liittyen, kun täällä kysyttiin tästä terveyden edistämisestä, niin kyllä sekä kuntien VOS-uudistuksessa että tuolla hyvinvointialueiden rahoitusmallissa tullaan kehittämään tätä HYTE-kerrointa. Se tulee olemaan osa sitä kannustinta.

Tosiaan valtionosuusjärjestelmää uudistetaan parhaillaan. Se on luvalla sanoen rikki sote-uudistuksen jälkeen. Meillä ovat hyvin erilaisessa asemassa eri kunnat eri puolilla Suomea, ja nyt haetaan ratkaisuja myöskin siihen, miten tämä kokonaisuusjärjestelmä saadaan tukemaan kuntien tulevaisuuden tehtäviä nykyistä paremmin. Haastava kokonaisuus, mutta sitä käydään parhaillaan läpi.

Kysyttiin myöskin kuntien tehtävien ja velvoitteitten purkamisesta, norminpurusta. Se etenee itse asiassa ihan mukavallakin tavalla. Me saatiin talvella kunnista lähemmäs 500 ehdotusta purettaviksi normeiksi, ja ne on luvattu käydä tänä vuonna läpi. Siellä on mukana myöskin EU-normeja. Siellä oli itse asiassa aikamoinen joukko sellaisia ajatuksia, joita mikään laki ei estä tekemästä tällä hetkellä, ja sitten siellä oli 160 sellaista normia, jotka ovat menneet eri lainsäädäntöhankkeisiin jatkotyöstettäväksi, niin että kyllä se työ etenee myöskin mukavalla tavalla.

Ja sitten kun katsotaan tätä kuntien roolia, niin kaikkiaan ajattelen, että siinä on myöskin hyvin tärkeää nähdä koko hallitusohjelmakokonaisuus. Monet asiat vaikuttavat kuntien edellytyksiin: aloituspaikkojen lisääminen eri puolille Suomea, tki-investoinnit, liikenneinvestoinnit, monet tällaiset asiat luovat sitä elinvoimaa eri puolille.¹

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

No, sitten hyvinvointialueisiin. Täällä pohdittiin tätä rahoitusmallia ja sitä, miten se toimii. Kyllä me toimmimme edelleenkin edellisen hallituksen säätämän rahoitusmallin pohjalta, mutta sitä rahoitusmallia ollaan toki uudistamassa sitten vuodesta 26 eteenpäin. Haastettiin sitä, mitä tapahtuu hyvinvointialueitten rahoitukselle. Hyvinvointialueille annetaan lähemmäs kolmasosa valtion budjetista ensi vuonna, ja se rahoitus kasvaa 2,2 miljardia eli ihan merkittävällä tavalla, mutta on selvää, että jos me katsomme sitä, miten me saamme julkisen talouden kestäämään, hyvinvointipalvelut kestäämään myöskin tulevaisuudessa, on välttämätöntä, että nyt haetaan niitä keinoja myöskin hillitä näitä kustannuksia.

Alijäämien kattamisesta kysyttiin. Itse asiassa alijäämien kattamisaikataulukin määrittyy siitä edellisen hallituksen säätämästä laista. Ne on joka tapauksessa katettava, ja osa alueista näyttää ihan hyvin pääsevän sinne. Mutta sitten me on tunnistettu muutamia alueita, joilla on suuremmat haasteet, ja heidän kanssaan lähdetään nyt liikkeelle tällä tiivistyväällä ohjauksella. Ja niin kuin tiistaina kerrottiin, otetaan kuusi aluetta myöskin tällaiseen tiivistyvään ohjaukseen, ja siinä ei ole tarkoitus niinkään, että mentäisiin sanelemaan valtion suunnalta toimia, vaan yhdessä istutaan samaan pöytään, ja tämä on sellainen menettely, jossa katsotaan, mitä valtio voi tehdä, mitä alue voi tehdä vielä lisää. Ja sitten kun meillä osa alueista näyttää pääsevän myöskin näihin tavoitteisiin, haetaan niitä hyviä käytäntöjä myöskin muualta, mitä ratkaisuja jossain on löydetty ja miten. Edustaja Laiho täällä nosti esimerkiksi digiklinikat ja ammatinharjoittajamallin. Tämän tyyppisiä ratkaisuja, mitä on olemassa, jaetaan, ja myöskin käytäntöjä, eli haetaan erilaisin välinein yhdessä niitä ratkaisuja, koska on niin, että uudistuminen, toiminnan ja palveluiden uudistuminen, on ainoa tie saada rahat ja henkilöstö riittämään myöskin näihin lähitulevaisuuden tehtäviin.

Soten korjaussarja etenee. Me teemme kovastikin töitä valtion puolella, että alueet voivat onnistua. Rahoitusmallia uudistetaan kannustavamaksi. Eduskuntaan on jo tuotu ensimmäisiä osia, ja työ etenee. Ollaan kehitetty ohjausta, ja se työ edelleen kehittyy, että valtion ohjaus tukisi alueita. Ollaan haettu ratkaisuja henkilöstöpulaan. Aloituspaiikkoja on sote-alueille lisätty ja vuokratyöhön on haettu sosiaali- ja terveysministeriössä ratkaisuja. Palvelureformia viedään eteenpäin, palvelulakeja uudistetaan. Ja tällä hetkellä on käynnissä myöskin — kun täällä kysyttiin hyvinvointialueitten norminpurusta — tällainen niin sanottu hukkajahti, jossa arvioidaan muun muassa todistuksia ja lausuntoja. Myöskin yksikkökustannusten laskenta on käynnissä, ja siitä on tarkoitus saada ensimmäisiä tuloksia vuodenvaihteessa, että alueet tuntisivat omat kustannuksensa paremmin.

Vielä ehkä viimeisenä poimintana — nyt huomaa että aika menee — aluehallintouudistus. Sitä viedään eteenpäin tällä hetkellä kokonaisuutena, ja siinä oli kesällä lausuntopalautteita, mutta tulemme käymään ne huolella läpi tämän syksyn aikana, ja tavoitteena on ottaa ne huomioon, hakea hyvä kokonaisuus ja tuoda se sitten ensi keväänä tänne eduskunnan käsittelyyn. Ja voimaan aluehallintouudistuksen pitää tulla vuoden 26 alusta, jotta saamme luvitusta sujuvoitettua. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia, ja tämäkin aihe varmasti on monesti täällä vielä tämän syksyn aikana. — Mutta nyt mennään seuraavaan pääluokkaan, puolustusministeriön pääluokkaan, ja meillä on tunti jälleen siihen aikaan, ja aluksi ministeri pitää viiden minuutin esittelyn ja sen jälkeen sitten loppuaika käytetään debattiin. Kello 12 se loppuu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

10.59 Puolustusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuoden 2025 talousarviossa, kuten oli myös tämän vuoden talousarviossa, tehdään lisäpanostuksia Suomen puolustuskykyyn, korvataan Puolustusvoimille merkittävästi Ukrainan tueksi luovutettua suorituskykyä ja katetaan Natoon liittyviä kustannuksia. Erityisesti panostuksella Naton läsnäoloon Suomessa mahdollistetaan Nato-jäsenyyden tuoma lisäarvo kotimaan puolustukseen. Naton pelotteen ja puolustuksen kehittäminen alueellamme ja liittolaisvelvoitteiden täyttäminen tulee nähdä pitkäjänteisenä työnä ja investointina maamme turvallisuuteen.

Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään vuodelle 2025 yhteensä 6,5 miljardia euroa. Tämä on noin 554 miljoonaa euroa kuluvan vuoden varsinaista talousarviota enemmän, eli noin yhdeksän prosentin kasvu. Merkittävin tekijä on F-kolmevitoshävittäjien maksuihin budjetoitu määräraha, joka nousee edellisvuodesta 250 miljoonaa euroa. Lisäys on hankinnan maksuprofiilin mukainen ja sisältyy hankkeen kokonaisbudjettiin lopulta.

Muita merkittäviä tekijöitä ovat budjettiriihessä päätetty Naton läsnäoloon Suomessa liittyvä 67 miljoonan euron rahoitus sekä indeksi- ja kustannustasotarkistuksista 259 miljoonaa euroa. Inflaatio vaikuttaa voimakkaasti Puolustusvoimien määrärahan käyttöön, ja se näkyy merkittävästi tässä budjetissa. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota siihen, että vaikka puolustukseen käytettävä rahamäärä paperilla nyt nousee, niin kyse on valtaosin aiemmin päätettyjen päätösten ja hankintojen toimeenpanosta, joihin liittyy kustannusnousu.

Talousarvioehdotus vuodelle 2025 sisältää Nato-jäsenyydestä aiheutuvia kustannuksia yhteensä noin 150 miljoonaa. Tästä merkittävin osa on edellä mainittu Naton läsnäoloon Suomessa liittyvä 67 miljoonan euron rahoitus. Aiemmin myönnettyä rahoitusta on noin 65 miljoonaa euroa, joka liittyy muun muassa henkilöstöressurssilisäyksiin ja johtamisjärjestelmien kustannuksiin. Suomen maksuosuuksia Naton yhteisestä budjetista eli niin sanottuja Naton jäsenmaksuja on budjetoitu PLM:n hallinnonalalle 26 miljoonaa euroa.

Puolustusmateriaalihankintoihin kohdennetaan vuodelle 2025 noin puolitoista miljardia euroa. Puolustusmateriaalihankintoihin kohdennetuilla määrärahoilla rakennetaan uusia puolustuksen suorituskykyä, vastataan muuttuneen sotilaallisen toimintaympäristön vaatimuksiin ja korvataan Ukrainalle materiaalitukena luovutettua sotilaallista suorituskykyä. Vuoden 2025 talousarvioehdotus sisältää Puolustusvoimille 261 miljoonaa euroa Ukrainalle luovutetun suorituskyvyn korvaushankintoihin. EU myöntää Euroopan rauhanrahaston kautta korvauksia Ukrainaan luovutetusta sotilasmateriaalista. Tämä tulee kattamaan osan Suomen luovuttaman materiaalin korvausarvosta. Ensimmäiset maksuerät EU:lta on jo saatu.

Puolustusvoimien toimintamenot nousevat vuoden 2025 talousarvioehdotuksessa 163 miljoonalla eurolla noin kahteen ja puoleen miljardiin euroon. Lisäyksellä katetaan hinta- ja kustannustason nousua, palkkausten tarkistuksia ja Nato-jäsenyyden kustannuksia sekä nostetaan edelleen valmiuden ja varautumisen pysyvää tasoa. Monitoimihävittäjien hankinnan rahoitus on yksittäinen merkittävin puolustusbudjettia kasvattava tekijä, joka tulee näkymään aina 2030-luvun alkuun asti. Vuodelle 2025 on varattuna ennakkomaksuihin 1,85 miljardia euroa sisältäen myös 150 miljoonaa euroa varautumista hävittäjähankinnan mahdollisiin valuuttakurssitappioihin, eli volyymit ovat suuria ja valuuttakurssi USA:n ja Euroopan välillä on aika merkittäväkin taloudellinen kysymys. Yhdysvaltain dollari on siis edelleen vahva, kun taas globaalisti taloudella menee heikosti myös Euroopassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Vuoden 2025 talousarvioehdotus sisältää noin 181 miljoonaa euroa Laivue 2020 -hankkeen menoja. Maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan tukemiseen vuodelle 25 ehdotetaan 9 miljoonaa euroa, joilla pystytään suurin piirtein nykytasoa ylläpitämään. Sotilaallisen kriisinhallinnan menot pystytään myös pitämään suurin piirtein nykytasolla. Ja suuressa kuvassa meidän puolustusbudjetin osuuden suhde bruttokansantuotteeseen on 2,4 prosenttia Naton laskentatavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta. Aloitetaan, ja painotan puolustusvaliokunnan jäseniä. — Sieltä varapuheenjohtaja, edustaja Savola.

11.04 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Budjetti vastaa kyllä siihen, että maailmantilanne on huono. Sota Ukrainassa jatkuu, varautua pitää, on tehtävä puolustusmateriaalihankintoja, ja on varauduttava ja valmistauduttava entistä vahvemmin myös Naton integraatiokustannusten nousuun siellä. Oikeastaan ainut kritiikki, jonka tästä nyt annan, on nämä Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä leikattavat rahat. Toivon, että valtiovarainvaliokunta, edustaja Heinonen, löytää tähän rahoituksen, kuten puolustusvaliokuntakin on tätä aikaisemmissa lausunnoissaan edellyttänyt.

Maavoimien kehittäminen on se, joka tulee näiden nykyisten isojen hankintojen päälle. Se, että pysymme Naton vaatimassa vähintään 2 prosentissa bruttokansantuotteesta — jatkossa ehkäpä jopa isommassa, 2,5:ssä tai jopa 3 prosentissa — vaatii sen, että investoinnit on saatava nopeasti liikkeelle. Kysyn ministeriltä: kuinka Maavoimien kehittämisohjelma ja siihen varautuminen lähtee teidän näkökulmastanne liikkeelle, koska materiaalihankinnat kestävät nykymittapuussa suhteellisen kauan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Limnell.

11.05 Jarno Limnell kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me emme ole enää siinä YYA-Suomen ajassa, jolloin puolustusbudjetti pidettiin pienenä Venäjän pelon vuoksi. Nyt me olemme itsevarma Suomi. Tunnustamme realiteetit ja rakennamme puolustuksemme sen mukaisesti yhdessä meidän liittolaismaiden kanssa.

Suomen puolustaminen ei ole poliittinen mielipidekysymys. Suomen puolustaminen on strateginen ja eksistentiaalinen kysymys. On erittäin hyvä, että hallitus panostaa Suomen ja suomalaisten ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuteen myös taloudellisesti tiukkoina aikoina. Se on viisautta. Viisas varautuu.

On myös tärkeää, että me tuemme Ukrainaa, ja kysyisin ministeriltä: miten puolustusbudjetissa on otettu huomioon Ukrainan tukeminen? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

11.07 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erittäin arvokas asia, että tässä taloudellisessa tilanteessa Puolustusvoimille ja puolustusbudjettiin on löydetty näin merkittävä rahoitus. Se ei ole itsestäänselvyys, mutta itse asiassa sen pitää olla itsestäänselvyys näin pienellä maalla, koska meillä ei ole tässä varaa erimielisyyteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Minä olen erittäin onnellinen siitä, että laajasti lähes koko eduskunta jakaa käsityksen siitä, että meidän pitää panostaa puolustuspolitiikkaan yhä enemmän ja meidän pitää laittaa sinne varoja yhä enemmän ja me ollaan valittu se linja, että me ei enää koskaan olla yksin. Nyt meillä on myös liittolaisia, millä muodostetaan se ennakkopidäke, että Suomi ei joudu sotaan, ja jos sinne joskus joudutaan, niin sinne ei enää koskaan jouduta yksin. Se on äärimmäisen arvokas asia.

Tästä täytyy muistaa joka päivä puhua, koska nyt kun joka puolelta sopeutetaan, niin joku saattaa kysyä, että miksi tänne löytyy lisää rahaa. Tänne löytyy lisää rahaa sen takia, että meillä on naapurissa vihamielinen valtio, joka hyökkää yksittäisten valtioiden kimppeen, ja sitä vastaan pitää varautua. Niin nyt tehdään, ja haluan siitä kiittää koko eduskuntaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kari.

11.08 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! SDP pitää tärkeänä, jopa välttämättömänä, että Suomi ja suomalaiset parlamentaariset puolueet sitoutuvat tähän Naton kahden prosentin tavoitteeseen bruttokansantuotteesta myös tulevina vuosina. Suomi on hoitanut puolustuksensa hyvin, ja vuosikymmeniä ollaan investoitu omaan puolustukseen samaan aikaan, kun moni eurooppalainen maa on tässä ollut huomattavasti leväperäisempi, jopa passiivinen.

Olen puhunutkin tästä eurooppalaisen puolustuksen korjausvelasta, jota nyt ilmинеeraa eri Nato-maiden halu nostaa puolustusbudjettia — puhutaan jopa kolmesta prosentista tai jopa sen yli menevistä bkt-tasoista. Tämä selittyy tietenkin helposti muissa maissa sillä, että heillä on kovastikin kiire tehdä näitä investointeja, mutta Suomessa — viitaten siihen, mitä aikaisemmin sanoin — meillä on pitkä historia hyvin hoidetusta puolustuspolitiikasta ja sen rahoittamisesta.

Arvoisa ministeri, kysyisin teiltä: miten te näette tämän puolustusbudjettikeskustelun? Itse näen tässä vaaran, että puolueet lähtevät vaalien alla erilaiseen huutokauppaan jopa puolustusbudjetin nostamisesta. Tiedän, että ministerikin tietää, että Puolustusvoimat tekee tarkan suunnittelun pohjalta oman talouden ja toiminnan suunnittelun, ja siihen sopii huutokauppa mielestäni erittäin huonosti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

11.09 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eilen kävimme keskustelua täällä SM:n pääluokassa sisäisestä turvallisuudesta, ja silloinkin totesin, että on erinomainen asia, että puolustushallintoon ei ole tullut leikkauksia, ja toden totta siihen ei tarvitse tulevaisuudessakaan tulla, ja näin myös uskon.

Suomi on jatkanut integroitumista Naton rakenteisiin, ja ne ovat edenneet erinomaisesti. Se on vaatinut lisärahoitusta, ja se vaatii myös henkilöstöresursseja. Kuitenkin samanaikaisesti meillä on myös omat puolustuksen tehtävät. Meillä on varusmieskoulutus, reserviläisten toiminta, sotilastiedustelun tarpeet ja monia, monia eri asioita, ja nyt kysyisinkin ministeriltä, että kuinka jatkossa pystytään turvaamaan, että ekanakin saadaan riittävästi henkilöstöä, mutta että henkilöstö myös jaksaa tässä tehtäväkuvassa. Kuitenkin muutos on aina myös henkinen paine ja riski, ja tiedän, että suomalaiset kyllä jaksavat ja kykene-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

vät, mutta kuinka ministeriö voi myös varmistaa sen, että henkinenkin jaksaminen on siten riittävä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

11.10 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Euroopassa soditaan edelleen, ja Venäjän toiminta on aiheuttanut sen, että täällä Suomessakin joudutaan varautumaan monenlaisiin skenaarioihin. On selvää, että tässä kiristyneessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa ei ole tilaa naivismille eikä turhalle pullistelulle, vaan turvallisuudesta on kylmäpäisesti pidettävä kiinni. Sen lisäksi, että me hoidamme omat asiamme hyvin, on meidän jatkettava tukeamme myös Ukrainalle, joka käy kuluttavaa taistoa koko Euroopan puolesta.

Arvoisa puhemies! Me puhumme paljon Puolustusvoimien suorituskyvystä varautumisen ja yleisesti budjetin yhteydessä. Mutta haluan kysyä ministeri Häkkäselältä: minkälaisen arvon puolustuspoliittisesta ja koko kansakunnan resilienssin näkökulmasta näette sillä, että jatkossakin yhteiskunnan koheesiota, yhtenäisyyttä, ja sitä, että jokainen pysyy yhteiskunnan aktiivisena ja tasa-arvoisena jäsenenä, vaalitaan maamme sisäpoliittisilla päätöksillä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson.

11.11 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos hallitukselle ja ministeri Häkkäselälle, että Suomen oma vahva puolustuskyky turvataan, ja kiitos myös oppositiolle vahvasta tuesta tässä yhteisessä asiassa isänmaan puolesta. Puolustus ja ulkoinen turvallisuus ovat valtion ehdottomia ydintehtäviä etenkin tässä erittäin vaikeassa turvallisuusympäristössä, ja nyt olemme onneksi myös Naton turvatakeiden suojassa.

Pohjoismainen yhteistyö saa Nato-jäsenyyden myötä aivan uuden ulottuvuuden. Ruotsi ilmoitti äskettäin, että heillä on valmius ottaa kehysvaltiorooli Naton eteentyönnettyssä läsnäolossa. Olisin kysynyt ministeri Häkkäselältä: Mitä voitte tässä vaiheessa täällä eduskunnassa sanoa tästä tulevasta yhteistyöstä? Miten prosessi etenee, ja onko jo konkretiaa, mitä voi tässä salissa kertoa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Haavisto.

11.12 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin kiitokset ministerille ja hallitukselle erityisesti kahdesta asiasta. Toinen on tämä Ukrainan tuen jatkuminen, systemaattinen jatkuminen. Se on meille kaikille tärkeää. Sitten toiset kiitokset siitä, miten ollaan ikään kuin uitu Naton rakenteisiin, ja myöskin näistä tulevista esikuntaratkaisuksista ja tämäntyyppisistä. Hallitus on ollut niissä aktiivinen, kiitos siitä.

Mutta kaksi kysymystä: Toinen liittyy Naton läsnäoloon Suomessa ja Nato-joukkojen mahdolliseen läsnäoloon. Tämä kansalaisia kiinnostaa, ja siitä on paljon keskustelua, paljon julkista keskustelua, Ruotsin roolista ja näin poispäin. Haluaako ministeri yhtään avata, mitä oikeasti on suunnitteilla ja mitä on tekeillä tässä? Ja toinen kysymykseni liittyy tähän Naton osaamiskeskus -asiaan. Olemme siitä ministerin kanssa aikaisemminkin vaihtaneet muutaman sanan. Senaattori Graham ehdotti, että Suomi voisi olla osaaja kvanttipuol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

lella, tekoälyssä — tällaista Naton osaamiskeskusta voitaisiin Suomeen rakentaa. Mitä ministeri tästä asiasta ajattelee?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

11.13 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä maailmanajassa on hyvä, että Suomi on vuosikymmeniä panostanut omaan puolustuskykyynsä. Nyt kun olemme liittokunnan jäseniä, emme ole siellä turvallisuuden kuluttaja vaan ennen kaikkea sen tuottaja, ja varmasti maamme kokoon nähden olemme saaneet enemmänkin painoarvoa myös Naton sisäisissä keskusteluissa. Täytyy toivoa, että myös muut liittokunnan maat lähitulevaisuudessa täyttävät ne samat vaatimukset, mitkä Suomi jo tulee täyttämään.

Kysyisin kuitenkin ministeriltä asiaa, jota muun muassa puolustusvaliokunnassa on paljon viime aikoina nostettu esille liittyen erityisesti tähän kriisinhallintaveteraanien oikea-aikaiseen apuun, siihen työhön ja kiitokseen, mitä he ovat maailmalla tehneet kaikista hädänalaisimpien suojelemiseksi. On paljon keskusteltu tämän kriisinhallintaveteraanikeskuksen perustamisesta, jotta sitä oikea-aikaista hoitoa ja hoivaa heille pystyttäisiin järjestämään, mutta asia ei nyt tunnu etenevän oikein millään tasolla, ja tuntuu, että ministeriöt vain pallottelevat asiaa. Voisiko puolustusministeri nyt valottaa tätä kysymystä edustajille, missä tässä kriisinhallintaveteraanikeskus-asiassa mennään ja koska siirrytään oikeasti toimenpiteisiin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen.

11.15 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri, on todella erittäin hienoa, että Suomen maanpuolustuskyvystä pidetään hyvää huolta näinä aikoina ja että sitä kehitetään. Tästä on pidettävä kiinni myös tulevana vuosina ihan yhteisesti ja parlamentaarisesti.

Minäkin kuitenkin kiinnittäisin ministerin huomiota nimenomaan henkilöstön jaksavuuteen ja sen riittävyyteen, sillä me tiedämme, kuinka jaksamisen äärirajoilla osittain esimerkiksi näiden lisääntyneiden Nato-tehtävien ja -velvoitteiden täyttämisen osalta mennään jo nyt. Pyytäisin ministeriä kiinnittämään erityistä huomiota myös etenkin veteraani- ja maanpuolustusjärjestöjen toiminnan turvaamiseen. Olemme varmasti samaa mieltä siitä, että tämä työ on äärimmäisen tärkeää tässä ajassa, jossa elämme, ja kyse on myös kunniallisuudesta. Arvoisa puolustusministeri, kyse on puolustusbudjetin sisällä hyvin pienestä summasta. Voisitko harkita tämän leikkauksen perumista tai resurssien uudelleenkohdentamista momentin sisällä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

11.16 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä puolustusministeri! Nato-maana nyt tehdään Naton läsnäoloa Suomeen, mutta kyllä tietynlainen snellmanilaisuus on hyvä perusta. Viime kädessä nimittäin jokainen maa vastaa kuitenkin omasta puolustuksestaan. Meidän tärkein tehtävämme myös osana puolustusliittoa on oman Suomen puolustaminen, ja siksi pidän tärkeänä, että nyt me siirrymme Merivoimien ja Ilmavoimien jälkeen Maavoimien kehittämiseen, ja toivottavasti saamme myös tilausvahvistuksia kotimaiselle puolustusteollisuudelle. Myös MPK:n vapaaehtoisen maan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

puolustustyön resurssit meidän pitää varmistaa. Siellä on kova halu kouluttautua, ja pidetään yhdessä huolta, että myös tätä koulutusta saadaan.

Kriha-veteraanikeskukseen tässä on viitattu, myös PTSD:hen eli traumaperäiseen stressihäiriöön, ja vaikka ne eivät suoranaisesti puolustusministerille kuulu, niin toivon, että voimme näitä asioita yhdessä viedä eteenpäin niin, että pidämme huolen jokaisesta naisesta ja miehestä, jonka kv-tehtäviin lähetämme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kymäläinen.

11.17 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella tärkeää, että tämä kahden prosentin tavoite tämän puolustusbudjetin osalta pitää myös jatkossa ja pidämme huolta, että kun olemme Nato-jäseniä Sanna Marinin hallituksen perintönä, niin pidämme sitä kunnossa.

Haluun kiittää ministeriä, että olette jatkaneet edellisten tavoin näiden maa- ja kiinteistökauppojen torppaamista silloin, kun siinä on katsottu kokonaisturvallisuudelle haittoja. Tässä vieressä esimerkiksi ministeri Savola muun muassa viime kaudella näin toimi. Ja on toki toimittu täällä ehkä liian sinisilmäisesti ja vähän vaillinaisesti, mutta lainsäädännön puitteissa se, mikä on mahdollista. Ja hyvä näin, että uusi lainsäädäntö on myös valmisteilla. Mutta se vahinko on päässyt jo tapahtumaan useiden vuosien aikana, ja on aiheellista ehkä kysyä ministeriltä: onko valmisteilla lainsäädäntöä, jolla jo näitä myytyjä kohteita, jotka ovat kokonaisturvallisuudelle haitallisia, pystyttäisiin haltuunottamaan tai ratkaisemaan tätä ongelmatiikkaa, [Puhemies koputtaa] joka on syntynyt vuosien saatossa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää.

11.18 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää tätä koko salia, kaikkia puolueita, yhtenäisyydestä maan puolustusasioissa.

Puolustusministeriön hallinnonalaan kuuluu myös sotilaallinen kriisinhallinta. Sen hallintoon ja kaluston menoihin ehdotetaan määrärahoja noin 65 miljoonaa euroa.

Suurimpina operaatioalueina säilyvät Libanon ja Irak. Siltä momentilta rahoitetaan myös Ukrainan koulutusoperaatiota. Libanonissa toimivan terroristijärjestö Hizbollahin ja Israelin valtion väliset yhteenotot ovat kiihtyneet äärimmilleen, ja tilanne uhkaa kärjistyä ilmaiskujen lisäksi jopa maasodaksi. Siellä on edelleen suomalaisia rauhanturvaajia noin 200.

Haluaisin kysyä Häkkäselältä myös rauhanturvaaja-asiaan liittyvää: Mitä valtioneuvostossa on sovittu kansallisen kriisinhallintaveteraanikeskuksen perustamisen työnjaosta ja aikataulusta? Sehän liittyy myös sosiaali- ja terveysministeriön alle. Sitten, mikä on suomalaisten rauhanturvaajien turvallisuustilanne lähiviikkoina siellä Libanonissa, ja miten tärkeäksi näette asevelvollisten majoitusrakennusten kunnon ja niiden tämänhetkisen korjausvelan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindberg.

11.20 Jarmo Lindberg kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on meneillään historiallinen prosessi puolustuksen yhteensovittamiseksi osaksi Naton yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

teistä puolustusta. Samalla itsenäistä puolustuskykyä ylläpidetään ja kehitetään. Hallinnonalan henkilöstötyövuosimäärä kasvaa noin 170 henkilötyövuodella vuoteen 2024 verrattuna aiheutuen pääasiallisesti uusista, Suomen Nato-jäsenyyteen liittyvistä tehtävistä Puolustusvoimissa sekä vuoden 2021 puolustuselontekoon perustuvasta Puolustusvoimien pysyvästä henkilöstölisäyksestä. Tämä pysyvä lisäys on itsenäisen puolustuskyvyn kannalta oleellinen asia.

Arvoisa puhemies! Suomen 280 000 henkilön reservi on suurempi kuin kaikissa muissa Pohjoismaissa yhteensä, mutta aktiivihenkilöstön määrä on puolestaan vähäinen useita vuosia jatkuneiden säästöjen ja henkilöstöleikkausten seurauksena. Tämän vuoksi aktiivihenkilöstön määrän suhde reserviin on kansainvälisesti poikkeuksellisen alhainen. Valmiutta kohotettaessa lisähenkilöstön tarve on ilmeinen. Jostain pitää saada väki ympäri-vuorokautiseen työhön ja suuren reservin nopeaan kouluttamiseen. Toivonkin, että Puolustusvoimien riittävä aktiivihenkilöstön määrä kirjataan myös tulevaan puolustuselontekoon [Puhemies koputtaa] ylivaalikautisena tarpeena.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Mikkonen, Krista.

11.21 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että Suomi on jatkanut aktiivisesti Ukrainan tukemista. Se aloitettiin viime hallituskaudella, ja tämä hallitus on sitä jatkanut. Toivon, että puolustusministeri myös EU-tasolla pitää tätä viestiä esillä ja vie tätä vahvasti, koska tiedämme, että EU:n sisällä tuki aina joskus vähän rakoilee ja heikkenee.

Täällä tuli esille jo henkilökunnan jaksaminen, ja se on tietysti tärkeä kysymys. Kertaus-harjoitusten määrä on lisääntynyt, kv-harjoituksia on lisää, ja olisin tästä kysynyt ministeriltä: miten henkilökunnan jaksamisesta on pidetty huolta?

Me tiedämme, että maanpuolustus on kaikkien yhteinen asia, myös sukupuolesta riippumatta, ja olisin myös kysynyt: kun viime kaudella tämä parlamentaarinen työ kutsuntojen laajentamisesta koko ikäluokalle sovittiin, niin miten tämä uudistus on edennyt? Ja toinen kysymys: kun tiedämme, että myös naiset ovat äärimmäisen kiinnostuneita maanpuolustuksesta ja nämä Maanpuolustuskorkeakoulun erilaiset kurssit naisille suunnattuina ovat olleet varsin täynnä, niin miten resurssit niiden suhteen ovat riittäneet?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen.

11.23 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme hyvin herkässä pääluokassa, kun me puhumme puolustuksesta, ja kiitos ministerille esittelystä. Tämä on niitä pääluokkia, joissa on erinomaisen tärkeää, että pyrittäisiin tähän kansallisen konsensuksen säilyttämiseen, ja salikeskusteluhan täällä myöskin viittaa siihen. Siinä on tämä Ukraina-tuki, johon edustaja Haavisto viittasi. Siinä on nämä puolustusmenot, ja siinä erityisesti kannattaa huomioida, miten edustaja Mika Kari täällä sen muotoili, että meillä tämä asevaraiseen turvallisuuteen panostamisen tarve ei ole ihan niin suuri kuin esimerkiksi niissä maissa, joissa on aito korjausvelka tässä olemassa, mutta silti tässä konsensuksessa se on ehdottoman tärkeää. Ja myöskin Nato-jäsenyyden oloissa on tärkeää, että meillä säilyy tämä konsensus.

Edustaja Andersson viittasi siihen, että tämä pohjoismainen yhteistyö on erittäin keskeistä meille. Se on se dimensio, mikä meillä on siellä painavana myöskin Nato-yhteistyön

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

puitteissa. Kysyisin ministeriltä: varmistammehan aina sen, että pyrimme nimenomaan tuossa Nato-yhteistyön puitteissa säilyttämään tämän yhteispohjoismaisen lähestymistavan silloin, kun me teemme kriittisiä päätöksiä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

11.24 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisuuspoliittinen tilanne Euroopassa on sellainen, että se vaatii entistä parempaa varautumista. Kahden prosentin tavoitteeseen sitoutuminen on yhteisesti jaettu, mutta puheiden tasolla emme kyllä uhoa tarvitse. Sotilaallisen varautumisen lisäksi pitää huomioida myös laaja-alainen yhteiskunnallinen varautuminen — erilaista hybridivaikuttamista on jo nähty.

Kun en ole tällä kaudella ulkoasiainvaliokunnan jäsen, niin hieman hämmästellessä olen lehdestä lukenut, kuinka Suomi osallistuu Naton ydinaseharjoitukseen ensi kuussa Britannian, Tanskan ja Alankomaiden kanssa. Olisikin hyvä kuulla, mitä harjoitus pitää sisällään, jos sitä on mahdollista avata.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi.

11.25 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pitää tässä ihan ensimmäiseksi lausua kiitokset näistä valtavista panostuksista, mitä ylipäättään tehdään Suomen puolustukselle tässä erittäin haasteellisessa talousajassa. Varautuminen maksaa, se on selvä asia, mutta kyllä nämä töitä vaativat.

Samalla haluan kyllä lausua kiitokset myös menneille sukupolville ja menneille hallituksille siitä, että meillä on pidetty kiinni varautumisesta ja varautumisen perinteestä. Senkin takia meillä tilanne on niinkin hyvä kuin se on. [Puhujan mikrofonin sulkeutuu — Puhemies: Mikrofonin! — Eduskunnasta: Sensuuri iski!] — Liian hyvä puhe oli, kyllä.

Tämän varautumisen perinteekin ansiosta me olemme kyllä todellakin kokoamme suurempi toimija puolustuksen kentällä. Ja tuolla ulkomailla kun liikkuu — esimerkiksi nyt ihan viimeaikainen kohtaaminen Bodössä pohjoismaisten kollegoitten kanssa — niin on hyvin ilmeistä, kuinka siellä ollaan aika paljonkin takamatkalla näitten asioitten suhteen ja kuinka Suomi on suunnannäyttäjä.

Kokonaisturvallisuus on myös sellainen konsepti, joka herättää kovasti kiinnostusta ja kunnioitusta. Sitä on kehitetty viime vuosina todella paljon ja puutteita on sieltä korjattu. Kysynkin ministeriltä, millä tavalla siellä on nyt kehitystehtäviä ja kehitystä tehdään niiden puutteitten osalta, mitä siellä vieläkin ilmenee. Millä tavalla esimerkiksi kolmas sektori, neljäs sektori ja vapaaehtoisjärjestöt otetaan siellä vielä paremmin [Puhemies koputtaa] käyttöön näissä tilanteissa?

Ja posttraumastressireaktiosta ja -häiriöstä vielä kysyisin: [Puhemies koputtaa] Suomen poliisissa on erittäin kovaa osaamista. Onko ollut keskusteluita siitä, [Puhemies: Aika!] että tämän osaamisen hyödyntäminen olisi laajempaa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Nikkanen.

11.27 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tosiaan haluan itsekkin yhtyä näihin kiitoksiin tässä salissa. Kuitenkin kun talousarviokäsittelyn yhteydessä välillä on aika repivää tämä keskustelu, niin sinänsä nämä turvallisuus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

teen liittyvät kysymykset yhdistävät meitä kyllä hienosti. On kyllä syytä kiittää myöskin niin menneitä hallituksia kuin tietysti nykyistäkin siitä, että pystymme tästä pitämään kiinni tässäkin taloudellisessa tilanteessa.

Suomen puolustushan nojaa kyllä hyvin vahvasti myös tähän meidän asevelvollisuusjärjestelmään ja reserviläistoimintaan. Haluaisinkin tässä nostaa jo aiemminkin esille tulleet Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen resurssit. Toivon myös, että puolustusministeri katsoisi, että se resurssi on siellä riittävää ja ennen kaikkea jatkuvaa ja myöskin vastaa siihen kasvuun, jotta tämä meidän korkea maanpuolustushenki, jota nyt on havaittavissa ihan suurimmassa määrin, pystyisi kasvamaan ja pystyisimme sitä myöskin pitämään yllä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan tässä vaiheessa kaksi vastauspuheenvuoroa, edustajat Yrttiaho ja Kauma, ja sen jälkeen ministerille kolme minuuttia. Ministeri saa sitten vielä loppuvaiheessa puheenvuoron, viisi minuuttia, ja välillä vielä debatoidaan. — Mutta Yrttiaho.

11.28 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Jatkan tästä samasta teemasta, mistä edustaja Hopsu itse asiassa aloitti. Kysyn ministeri Häkkäselältä: mikä on teidän tämänhetkinen kantanne ydinenergialain ydinaseet kieltävän pykälän muuttamiseen?

Nyt voimassa oleva lakihan kieltää ydinräjähteiden maahantuonnin, valmistamisen, hallussapidon ja räjäyttämisen Suomessa. Sanoitte aikaisemmin useaan otteeseen, että lakia voidaan tältä osin muuttaa, ja myös kokoomuksen silloinen presidenttiehdokas Alexander Stubb oli vielä tämän vuoden alussa valmis sallimaan vähintäänkin ydinaseiden kauttakuljetukset Suomen alueen kautta. Demokraatti-lehdelle te kerroitte viime toukokuussa, että parhaillaan arvioidaan, onko ydinaseet Suomessa kieltävän 4 §:n muuttamiselle perusteita ja tarvetta. Kerroitte, että hallituksen on tarkoitus käydä Nato-maiden ja keskeisten ydinasevaltioiden kanssa vuoropuhelua tästä asiasta. Onko tällaista keskustelua käyty? Mikä on lopputulos? Aiotaanko ydinaseet sallia Suomessa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Kauma.

11.29 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä haluan osaltani osoittaa kiitokset ministeri Häkkäselälle siitä, että puolustusbudjetin määrärahoja on lisätty. Kansanedustajien tärkein tehtävähän on huolehtia suomalaisten turvallisuudesta maalla, merellä ja ilmassa ja tietenkin myös hybridioperaatioiden varalta. Samalla kiitän puolustusministeriä myös siitä, että olette puolustanut näitä Israelista tehtyjä ilmapuolustusmateriaalihankintoja, vaikka soraääniäkin siitä on kuulunut.

Korostan myös sitä, että korkea maanpuolustustahto ja yleinen asevelvollisuus ovat jatkossakin toimintamme keskiössä, ja kynnystä osallistua maan puolustukseen kannattaa alentaa. Kysyisinkin samaa kuin muun muassa edustaja Mikkonen: kun parlamentaarinen työryhmä raportissaan esitti, että asevelvollisuutta kehitettäisiin koko ikäluokkaa koskevaksi, niin onko tämän parlamentaarisen työryhmän työtä tarkoitus jatkaa, vai millä tavalla siinä on tarkoitus edetä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministerille kolme minuuttia, ja sitten jatkuu debatti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

11.30 Puolustusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tästä isosta kuvasta: Tilanne kansainvälisessä turvallisuuskehityksessä on huolestuttava. Se ei ole ruusuinen, ei Ukrainan osalta, eikä ylipäätään. Jos katsotaan vielä Ukrainan sodan jälkeistä tilannetta ennakoiden, päättyy se hyvin tai huonosti, niin maailma tulee olemaan hyvin hankalassa asennossa meidän kannalta. Se, miten Venäjä hakee liittolaisuuksia ja tiivistää liittolaisuuksia kansainvälisellä kentällä, on erittäin huolestuttavaa, ja puolustus- ja ulkoasiainvaliokuntaa on näistä asioista informoitu tarkemmin. Sen takia meillä pitää olla vahva konsensus Suomessa maanpuolustuksen perusasioista, mielellään ulko- ja turvallisuuspolitiikan laajasta kuvastakin. Ainahan sopii käydä debattia yksityiskohdista, mutta isosta kuvasta, perustavanlaatuisista asioista ja varsinkin tästä puolustushallinnon osiosta, jossa on se kova turvallisuus ja rakenteet, pitäisi aina pyrkiä saamaan konsensus.

Kaiken perustana on tietysti vahva talous. Se, miten siihen päästään taloudessa, on enemmän poliittinen kysymys. Mutta resursoinnin riittävyys: Toivon, että tuleville vuosille tästä säilyy yhtenäisyys. On paljon merkkejä siitä, että kaksi prosenttia ei tule riittämään. Siihen, miten vastustajat varustautuvat tällä hetkellä, investoivat korkeaan teknologiaan ja muuhun, kaksi prosenttia ei tule riittämään. Tapahtuuko tämä ihan heti lähiaikoina tai -vuosina, en siihen lähde nyt ottamaan kantaa, mutta on ihan selvää, että merkit siihen suuntaan menevät, ja se tarkoittaa laajoille hyvinvointivaltioille tietysti isoja poliittisia kysymyksiä, että miten menot painotetaan, mitkä ovat verotasot, miten kasvua voidaan kiihdyttää.

Maavoimien kehittämisessä tullaan etenemään lähiaikoina. Hankkeita valmistellaan. Ukrainan tukeen ollaan vahvasti sitouduttu. Asevelvollisuuden kehittämisohjelma menee tämän syksyn aikana eteenpäin. Siinä on reservi-iän nostoa, kutsuntajärjestelmän uudistamista, naisten vahvemman osallisuuden vahvistamista. Niistä tullaan informoimaan laaja-alaisesti eduskuntaa. Me rakennetaan tällä hetkellä siis kotimaassa ensisijaisesti vahvaa puolustusjärjestelmää, ja kokonaisturvallisuusstrategiaa myös uudistetaan parasta aikaa. Puolustushallinnosta tämä julkaistaan ihan kohta puolustuselonteon yhteydessä, ja siinä tuodaan laaja-alaisesti näkemys, miten Suomi puolustuksen ja kokonaisturvallisuuden, kokonaisuuden puolustuksen osalta vahvistaa kaikkea, siis huoltovarmuudesta lähtien. Tämä, ensisijaisesti omavaraisuus ja itsenäinen kyky toimia, on meidän lähtökohta pohjoisesta etelään, mutta nyt tähän implementoidaan tämä vahva pohjoismainen tuki, vahva USA-tuki ja tietysti erityisen vahva Naton kokonaisvaltainen mukaanotto kaikessa, siis puolustuksessa, huoltovarmuudessa, kokonaisturvallisuudessa. Ja tämä on hyvin laaja-alainen ohjelma, jossa siis käytännössä, esimerkiksi toissa viikon vierailuni tuolla Aasiassa ja indopasifisella alueella, Japanin, Etelä-Korean puolustusyhteistyömallit tulevat olemaan keskeinen palanen myös sitä, miten meidän vaikka sotilaallisen huoltovarmuuden järjestelyjä tullaan tekemään. Eli voisiko sanoa, että toimintakenttä on varsin kansainvälinen.

Jatkan sitten, kun saan lisää aikaa, nämä myöhemmät kysymykset. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten vielä jatketaan. Edustaja Ovaska.

11.34 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen vähän huolissani viime päivinä seurannut hallituksen ulkopoliitiikan hoitoa ja sitä, että ehkä siitä saa käsityksen, että on hiukan rempallaan se, miten asioita tiedotetaan ja miten ihmiset pidetään ajan tasalla siitä, kuka on päättänyt ja mitä. Kiitän ministeriä, että puolustussekto-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

rilla tätä ei ole tapahtunut ja puolustuksessa tämä yhtenäinen henki näkyy täällä. Mutta toivoisin, että hallitus kiinnittää siihen entistä enemmän huomiota, koska yksi yhtenäinen viesti ulko- ja turvallisuuspolitiikassa on ennen kaikkea se tärkein.

Se, miten viestit kulkevat ja miten eduskunta pidetään ajan tasalla, on tietysti yksi keskeinen osa. Kun Naton rauhanajan tehtäviä tietysti tulee meillä entistä enemmän esiin osana sitä normaalia työskentelyä, niin millä tavalla nyt Puolustusvoimat valmistautuu ensi vuonna osallistumaan näihin Naton rauhanajan tehtäviin ja miten tehtäviä on sitten tarkoitus jatkossa käsitellä täällä eduskunnassa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Ojala-Niemelä.

11.35 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esi-
kuntapaikoista on tulossa lähiaikoina päätöksiä, ja kysyisinkin tästä prosessista ja ajankohdasta, milloin näin tapahtuu.

Samoin edustaja Haavisto nosti esille tässä näitten Nato-joukkojen presentaation täällä, niin myös se asia kiinnostaa.

Tietenkin Rovaniemeltä tulevana — kun vahvasti on ollut esillä Mikkeli ja Rovaniemi, Sodankylä — ylipäänsä ilmatorjuntaan erikoistuneen Puolustusvoiman pohjoisimman joukko-osastoprikaatin puolesta kovasti puhuisin. Meillä on maarajaa kolmen valtakunnan kanssa, samoin sitten meillä on sekä Suomen että Euroopan suurin harjoitusalue tuolla Rovajärvellä. Suuria Nato-harjoituksia on ollutkin jo, 10 000 henkilöä, ja vähän oltiin kantokyvystä huolissamme sekä majoituksen ja ruokailun suhteen, mutta kaikki hoitui moitteettomasti. Huomaa, että kyllä Nato-joukkojen läsnäolo tuolla kaupunkikuvassa on huomattavasti lisääntynyt, ja se on minusta hyvä asia. Lapin elinkeinoelämä on nojautunut matkailuun, malmeihin, metsiin, ja nyt sanoisin, että tämä maanpuolustus on tullut vahvana neljäntenä jalkana. Kiitos siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen.

11.37 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU- ja Nato-maat, useatkin, joutuvat nopeaan tahtiin investoimaan kovasti puolustukseen ja kokonaisturvallisuuteen, kun sitä vajetta on tässä vuosien mittaan kasaantunut. Suomella on pieneksi maaksi yllättävän usealla sektorilla korkeatasoista osaamista, teknologiaa ja tuotantoa. Nyt olisi tämmöinen etsikkoaika, että miten Suomen puolustus- ja turvallisuusteollisuuden skaalaaminen huomattavasti isommalle tasolle saadaan aikaiseksi, elikkä tarvitaan sitä aktiivisuutta yhdessä teollisuuden ja innovaatiotoiminnan ja sitten tietysti ministeriöiden välillä.

Mitenkä tämä organisoidaan ja saadaan nopean toiminnan joukot myös tällä sektorilla siten, että tämä Suomen puolustusosaaminen saadaan laajempaan eurooppalaiseen Nato-maiden käyttöön ja samalla sitten vahvistamaan tätä Suomen omaa turvallisuutta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

11.38 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tilanne Euroopassa on erittäin vakava. Venäjä jatkaa hyökkäystään Ukrainassa, ja maailmantilanne on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

ollut kiristymään päin. Tällaisena aikana tietysti kaikissa asioissa asioiden prioriteettijärjestyksen täytyy olla se, että ensimmäisenä tulevat aina maanpuolustuksen tarpeet, sen jälkeen maamme huoltovarmuus, ja toisaalta sitten täytyy kuitenkin samaan aikaan huolehtia myös siitä, että vientialoillamme on kasvunäkymää myös tulevaisuudessa, että pystymme sekä nämä puolustuksen ja turvallisuuden tarpeet turvaamaan mutta myöskin pitämään Suomen hyvinvoivana yhteiskuntana. Tässä mielessä tietysti puolustusministeri on todella tehnyt hyvää työtä, puolustuksen tarpeista myös tässä valtion talousarviossa huolehditaan.

Oikeastaan ajatus, jonka haluan tässä välittää, on se, että toivottavasti puolustushallinto suuntaa mahdollisimman paljon hankintoja täällä kotimaassa tavalla, joka edesauttaa sitä, että Suomen puolustusteollisuudelle avautuu sitten myös vientimahdollisuuksia, kun kaikki länsimaat joutuvat pikkuhiljaa Suomen perässä omaa puolustustaan ylös nostamaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

11.39 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puolustuskykyä on myös kansalaistemme kunto, niin fyysinen kuin henkinen kunto. Cooper-testin tulokset ovat palveluksessa olleilla nuorilla laskeneet vuodesta 1996: silloin oli reilut 2 600 metriä ja 2022 enää reilut 2 300 metriä. Kysynkin puolustusministeriltä: kun olisi oleellista, että nämä nuoret olisivat kunnossa ennen kuin tulevat palvelukseen, niin minkälaisia toimia Puolustusvoimat voisi sitä varten tehdä? Jos ja kun nuoret ovat melko huonossa kunnossa, kun tulevat palvelukseen, niin silloin on todella mahdollista, että tulee erilaisia rasitusvammoja ja senkin takia sitten joutuu sen palveluksen keskeyttämään. Tämä on todella oleellinen asia, koska nuorten täytyy olla entistä paremmassa kunnossa niin liikunnallisesti kuin henkisesti, ja nämä tukevat toisiaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

11.40 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On välttämätöntä, että pidämme kiinni Suomen uskottavasta puolustuksesta kaikkina aikoina. Tämä edellyttää myöskin puolustusmäärärahojen tason varmistamista yli vaalikausien. On hyvin arvokasta, että tästä vallitsee laaja yksimielisyys tässä salissa, kuten tänäänkin on kuultu.

Kannan kuitenkin huolta Puolustusvoimien henkilöstön jaksamisesta. Ilman työssään jaksavia työntekijöitä ei meillä ole myöskään suorituskykyisiä puolustusvoimia, jotka pysyvät vastaamaan niihin kaikkiin monituisiin tehtäviin parhaalla mahdollisella tavalla. Paine ja työmäärä Puolustusvoimissa ovat kasvussa. Ajankohtainen turvallisuustilanne, Naton jäsenyyden tuomat uudet tehtävät ja asevelvollisuuden kehittämishanke näkyvät kaikki tässä työmäärää kasvattaen. Kysynkin puolustusministeriltä: mitä uusia avauksia on luvassa Puolustusvoimien henkilöstön työssäjaksamisen tukemiseksi tulevina vuosina?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

11.41 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen turvallisuuden varmistaminen ennaltaehkäisevästi ja jatkuvasti on viisasta ja täysin välttämätöntä. Puolustustamateriaalihankintoihin varatut rahat kertovat siitä yhteisestä tahtotilasta, että puolustuspoliittikaan tässä maailmanajassa on syytä panostaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Meillä Lapissa järjestetään useita Nato-harjoituksia ja Lapin tiet, erityisesti Lapin ainoa poikkitie, niin kutsuttu Pokan tie Lapin halki Kittilästä Inariin on erittäin huonossa kunnossa. Se on kulunut puhki. Haluaisin kysyä arvoisalta ministeri Häkkäseltä: millä tavalla puolustusministeriö tekee yhteistyötä liikenne- ja viestintäministeriön sekä Puolustusvoimien kanssa erityisesti näiden sotilaallisen liikkuvuuden tarpeiden osalta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten seuraavaksi edustaja Hoskonen.

11.42 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itäinen Suomi on noussut näissä puolustusministerin ja teidän toimialanne asioissa vahvasti esille. On korostettu aina sitä, että pitää Itä-Suomi pitää elävänä ja elinvoimaisena, jotta se maanpuolustus aidosti onnistuu, ja tätähän se on. Mutta valitettavasti tässäkin budjetissa... onhan siellä Savo-Karjala-vaalipiirirahaa, mutta ne pysähtyvät yleensä Savon rataa ja Viitostiehen. Karvion siltaan tuli pieni mahdollisuus, ja sitten tuohon, mikä se toinen pieni juttu olikaan mutta oli kuitenkin.

Mutta joka tapauksessa, arvoisa ministeri, kun te viette sinne valtioneuvostoon tietoja nyt tästäkin keskustelusta toivon mukaan, niin aidosti Itä-Suomen tilanne on kammottava. Meillä ne kaikki asiat, jotka voisivat generoida uutta kasvua, yrityksiä ja niin edelleen, ovat ihan miinuksella. Ja ei tässäkään budjetissa välitetä. Kyllä siellä on lupauksia, sanallisia merkintöjä, että tehdään nyt näin hienoja asioita, mutta missä on raha? Toivoisin, että otetaan — annan esimerkin — Kuutostiehen selviä parannuksia ja samoin itärataan. Se nimitäin tukee teidän toimialanne, puolustuksen järjestämistä. Ilman kunnon väyliä se alue on aika vaikeassa tilanteessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström.

11.44 Johan Kvarnström sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Puolustusvoimien resursseista vallitsee laaja yhteisymmärrys täällä eduskunnassa. Sama koskee tukea Ukrainalle, ja tämä on tärkeää, sillä ajat ovat vakavat.

Tänään on YK:n kansainvälinen ydinaseiden täydellisen poistamisen päivä. Ydinaseet ovat edelleen yksi suurimmista uhkista ihmiskunnalle. Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa lukee: ”Naton tavoitteena on ydinaseeton maailma, mutta niin kauan kuin ydinaseita on olemassa, se pysyy ydinaseliittona. Suomi kannattaa ydinaseriisunnassa asteittaista etenemistapaa, joka edistää kaikkien maiden turvallisuutta.” Tähän on helppo yhtyä.

Kuten edustaja Hopsu toi esiin, mediatietojen mukaan Suomi on lokakuussa ensimmäistä kertaa osallistumassa Naton ydinaseharjoitukseen. Olisi hyvä tietää, osallistuvatko myös Ruotsi ja Norja tähän harjoitukseen, ja kysyn puolustusministeriltä: miten voimme pienennä maana, Nato-maana vaikuttaa siihen asteittaiseen ydinaseriisuntaan? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

11.45 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen ja Euroopan turvallisuustympäristö muuttui perustavanlaatuisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 22. Euroopan ja Suomen turvallisuustilanne on vakavampi ja vaikeammin ennakoitavissa kuin kertaakaan aiemmin kylmän sodan jälkeen. Ukrainan tapahtumat ovat jär-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

kyttävällä tavalla osoittaneet, mitä valmiuksia ja kyvykkyyksiä puolustaja nykypäivän sodassa tarvitsee.

Arvoisa puhemies! Vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta hallitus on ottanut turvallisuustilanteen vakavasti ja osoittaa merkittävän määrän lisää varoja Suomen puolustamiseen ja varautumiseen. Mainittakoon tästä esimerkkinä ilmapuolustuksen kehittäminen ja miehittämättömien ilma-alusten torjuntakyky.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

11.46 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyisin myös kotimaisesta puolustusteollisuudesta ja sen tärkeydestä. Tapasin Tampereella puolustusteollisuutta. Siellä oli Saab, Insta, Millog, Patria. Tampereen seudulla, lähialueilla, on iso puolustusteollisuuden keskittymä. Toivoisinkin, että ministeri vähän kertoisi, millä tavalla me voidaan edistää näitä kotimaisia hankintoja ja tämän teollisuuden kilpailukykyä ja myös tämän puolustusteollisuuden rahoitusnäkyymiä, koska nämä ovat myös merkittäviä työllistäviä yrityksiä alueella, ja tämä osaaminen on ihan huippuluokkaa. Sitä kautta ainakin itse olen vakuuttunut, kun olen vierailut näissä yksiköissä, että heitä pitää auttaa ja nostaa globaalisti. Tästä olisin kiinnostunut kuulemaan. Lisäksi tietenkin viime kaudella Marinin johdolla mentiin Natoon, tehtiin päätös F35-hankinnoista, ja nämä ovat olleet merkittäviä päätöksiä. [Puhemies koputtaa] Kysyisinkin nyt ministeriltä, että miten näitä päätöksiä nyt edistetään ja jatkokehitetään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta.

11.47 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikeissakin taloustilanteissa, niin kuin tässä tilanteessa, missä me nyt elämme, meidän kansanedustajien tärkein tehtävä on huolehtia suomalaisten turvallisuudesta, pitää Suomi ja suomalaiset turvassa. Geopoliittiset riskit ovat kasvaneet, ja riskien päälähde Euroopassa, kuten hyvin tiedämme, on Venäjä, meidän rajanaapurimme.

On selvää, että hallitus panostaa Suomen ja suomalaisten turvallisuuteen, ja tästä panostuksesta me emme voi tinkiä. Painopisteenä on Suomen puolustuksen yhteensovittaminen osaksi Naton yhteistä puolustusta sekä maanpuolustuskyvyn turvaaminen. On hienoa ja kiitän siitä ministeriä ja kaikkia tässä salissa, että jaamme tämän näkemyksen ja jaamme myös sen, että Suomi jatkaa Ukrainan tukemista niin pitkään kuin se on tarpeen. Se on meille eksistentiaalinen kysymys. Mutta tämä ei riitä, koska Ukraina tarvitsee myös tukea sotilaallisiin valmiuksiinsa. Olisinkin kysynyt ministeriltä: miten Suomi tukee Ukrainan sotilaallisia valmiuksia ja toimii myös niin, että ne maat EU:ssa, jotka eivät ole hoitaneet leiviskäänsä yhtä hyvin, lähtevät tähän urakkaan mukaan? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

11.48 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen kansallisen edun turvaaminen on nyt tärkeintä. Maanpuolustustahtoa tulee vahvistaa ja vaalia. Koulutetun reservin ylläpito lisää kokonaisvaltaista turvallisuutta. Moni haluaa olla kehittämässä taitojaan ja tietojään Suomen puolustuksen parhaaksi. Merkityksellistä on kehittää paikallispuolustusta, jossa hyödynnetään paikallista osaamista ja tietotaitoa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Puolustusvoimien ja reserviläisten on kehitettävä yhteistyötä. Reserviläisten käytön tulee olla joustavaa ja vastuullista. Reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöjen toiminta ja yhteistyö on taattava. Myös vapaaehtoisen ampumaharrastuksen edellytyksiä Suomessa on parannettava, sillä omaehtoinen ammunnan harjoittelu palvelee suoraan maanpuolustuksen tarpeita. Tämä edellyttää kattavaa ampumarataverkostoa maassamme.

Erityisesti kannan huolta kansalaistemme henkisestä huoltovarmuudesta ja kriisinkestävydestä. Arvoisa ministeri, mitä toimenpiteitä tullaan toteuttamaan, jotta kansamme toimintakyky myös henkisesti on vahvaa mahdollisissa kriisitilanteissa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

11.49 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyytäessäni puheenvuoroa tarkoitus oli kiinnittää huomiota samaan asiaan, jonka täällä ottivat edustajat Hopsu ja Kvarnström äsken esille, eli Suomen osallistumiseen tähän Naton ydinaseharjoitteluun, jossa Ruotsi ja Norja eivät mediatietojen mukaan ole mukana. En toista kysymystä kolmatta kertaa mutta käytän aikani nyt toteamalla, että tässä toissa päivänä, kun käsitelimme täällä sosiaaliturvan menoja, ministeri Grahn-Laasonen kiinnitti huomiota siihen, että Suomen täytyy nyt laittaa maanpuolustukseen niin paljon rahoitusta, että sen takia joudumme leikkaamaan miljardilla sosiaaliturvaa. Vierailin tammikuussa 2020 eduskunnan ollessa istuntotauolla siviilimatalla Singaporessa, ja koska oli vain vuosi kulunut aiemmista virkatehtävistä, olin järjestänyt sinne kaksi tapaamista terveysalan korkeiden virkamiesten kanssa. He totesivat mielenkiintoisella tavalla, että Singaporen kaksi tärkeää painopistettä ovat maanpuolustus — he käyttävät siihen muuten 2,8 prosenttia — ja terveys. Tästä ikään kuin aasinsiltana pääsen siihen, että minustakin Suomessa voisi olla kaksi painopistettä, maanpuolustus ja terveys, joita muuten se kriisinkestävyyskin edellyttää meiltä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän vielä kaksi vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen ministerille viiden minuutin mittaisen loppupuheenvuoron. Nämä kaksi henkilöä ovat edustajat Kari ja Savola. — Kari.

11.51 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille hyvästä vastauksesta puolustusbudjeteista. Me tarvitsemme tolkkua ja malttia, ymmärrystä hallitus—oppositio-ajan yli ja siltaa tuleville hallituskausille, ei ainoastaan seuraavalle, vaan myös tulevalle. Talvisodan alla moitittiin silloista pääministeri Cajanderia, malli Cajanderia, siitä, että oli antaa sotilaille ainoastaan vyö ja kokardi. Tuolloin kuitenkin silloinen köyhä Suomi käytti puolustusbudjettiinsa noin 15—20 prosenttia, ja se kertoo siitä, että meidän pitää katsoa, mitä me niillä rahoilla saamme aikaan — ei ainoastaan kylmiä lukuja ja prosentteja, vaan sisältöjä, ja siinä me tarvitsemme, hallitus ja oppositio, toisiamme.

Haluan lyhyesti kiinnittää huomiota yhteen asiaan, se on rasismi tai vähättely. En usko, että Puolustusvoimissa rasismia on, mutta erilaista vähättelyä muun muassa Facebookissa näkyy meidän maahanmuuttajataustaisia ihmisiä kohtaan. Viime perjantaina Lahteen lähtiessä katsoin Tikkurilan asemalla, että siellä olivat maahanmuuttajataustaiset pojat Suomen lippu olkapäässä, varusmiehiä. Eihän ihonväristä tietenkään näe, onko ihminen maahanmuuttaja, onko hän tullut vuosi sitten tai jo vuosikymmeniä sitten Suomeen, syntynyt Suomessa tai ulkomailla, mutta haluan, ministeri, kuulla teiltä vielä muutaman rohkaise-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

van sanan näitä varusmiehiä kohtaan, että heitä arvostetaan, että he ovat täällä ihan yhtä arvokkaita [Puhemies koputtaa] maanpuolustajia kuin kuka tahansa muu. [Otto Andersson: Kiitos, hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten vielä valiokunnan varapuheenjohtaja Savola, olkaa hyvä.

11.53 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Naton rauhanajan tehtävät alkoivat meillä tänä vuonna. Meillä on lähetettynä yksi alus Itämerelle ja Ilmavoimien hävittäjät Mustanmeren toiminnassa nyt. Tämä on niin sanottua normaalia toimintaa. Tästä tehtiin vielä selonteko, ja edustaja Ovaska taisi kiinnittää huomiota siihen, kuinka eduskunta pidetään näissä asioissa valveutuneena jatkossa. Uskon, että me valiokuntiin saamme tietoa, mutta kysyn teiltä, ministeri, kuinka eduskunta tullaan jatkossa näissä kysymyksissä pitämään mukana.

Kehysriihessä tehtiin linjauksia, muun muassa toimintamäärärahoja linjattiin supistettavaksi. Puolustusvaliokunnassa meillä on erittäin hyvä yhteishenki yli puoluerajojen, olemme koko vaalikauden toimineet yksimielisesti, ja kiitos, ministeri, siitä, että se puolustusvaliokunnan varsin tymäkkä lausunto tästä huomioitiin ja tässä budjetissa ei nyt ole näitä leikkauksia, mitä silloin uhattiin.

Kiitos kollegoille rakentavasta keskustelusta maanpuolustuksen eteen ja ministerille myöskin menestystä työssä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia keskustelusta. — Ja sitten ministeri Häkkänen, enintään viisi minuuttia.

11.54 Puolustusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa rouva puhemies! Tuota niin, ensin käyn nämä yksittäiset asiat ja sitten tämän Nato-kokonaisuuden ja ydinasepolitiikan.

Ensinnäkin tästä Libanonin tilanteesta tuli kysymys. Me seuraamme sitä, ei enää voi sanoa päivittäin, vaan käytännössä tunti tunnilta, ja meillä on varautumisjärjestelyt, miten puolustushallinto pystyy toimimaan kaikissa eri tilanteissa. Meidän joukko on siellä suuremman joukon yhteydessä, ranskalaisvetoisessa isommassa operaatioissa, jonka päätarkoituksin on itse asiassa luoda pidäkkeitä laajemmalle, eli sen takia en julkisuudessa kovin hanakasti lähde keskustelemaan minkään näköisistä muista järjestelyistä. Mutta turvajärjestelyt ovat ihan kunnossa.

Kasarmien kunto — puolustushallinnossa on nyt ihan viime vuosina kehitetty paljon tehokkaammat mallit näihin tilanteisiin puuttumiseksi, ja kasarmikannan korjaamiseksi on tehty paljon toimenpiteitä. Siellä on edelleen yksittäisiä ongelmatapauksia, joihin on suunnitelmia valmisteltu Puolustuskiinteistöjen osalta. Tässä pitää olla hyvin tarkka ja tiukka linja, ja olen ohjeistanut Puolustusvoimille, että yksikään asevelvollinen tai myöskään kansainvälisten sotien jäsen ei joutuisi missään epäterveellisissä tiloissa työskentelemään. Ne ovat niin vakavia tehtäviä, että terveyttä ei pidä niiden takia vaarantaa.

Ampumaratojen osalta meillä on puolustushallinnolla merkittävä intressi, että Suomessa metsästys, ampumaurheilu ja myös viranomaistoiminta saa riittävät tilat ja toiminnot. Turvallinen aseenkäsittely kansalaistaitona on keskeinen osa myös tätä laajaa maanpuolustuskäytännön Suomessa, ymmärrystä siis turvalliseen aseiden käyttöön. Se on keskeinen osa myös meidän turvallisuuspolitiikkaamme. Siksi tätä ampumaratahanketta, joka sisäminis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

terion vedolla nyt on käynnissä, puolustusministeriö yrittää kannustaa ja tukea hyvin riittävästi eteenpäin.

Kriisinhallintaveteraanikeskus on päätetty STM:n vastuulle, ja sinne on suunnattu myös määrärahaa ja toimeenpanoa meidän puolelta tuetaan, että STM saa sen myös aikaiseksi.

Maanpuolustus ja terveys ovat suurimmat menoerät tällä hetkellä jo budjetissa. Jos katsotaan, niin me olemme neljänneksi suurin valtion budjetti, terveyssektori on suurin, eli ne on jo nyt suurimmat kasvavat erät.

MPK:n rahoitus — sitä ei varsinaisesti ole leikattu, vaan se on se eduskunnan vuosittainen joululahjaraha, ja toivotaan tietysti, että eduskunta saa sen myös jatkossa antaa. Eli me emme ole valtion, hallituksen toimesta tai PLM:n toimesta tähän tehty mitään muutoksia suhteessa esimerkiksi edellisen hallituksen aikaan.

Venäläisten kiinteistökauppojen osalta on tarkka ja tiukempi lainsäädäntö tulossa, siis täyskieltolaki, joka on nyt lausunnoilla. Sen jälkeen jälkikäteen puuttumisen ja lunastusmallia tullaan kehittämään tällä vaalikaudella vielä myöhemmin. [Suna Kymäläinen: Hyvä!] Se on nyt jo valmistelussa ja arvioinnissa, ja siis siihen liittyy myös tietysti tarkka valvonta ja kontrolli. Meillä on nyt jo turvalunastuspykälä, joilla voidaan puuttua, jos havaitaan epäkohtia. Se ongelmahan on, että se kiinteistömässä on tietysti kasvanut niin suureksi, että on vaikea puuttua yksityiskohtiin.

Nato-esikunnan prosessi — ensinnäkin puolustusministeriö tekee tästä päätöksen puolustusvoimalain perusteella hallintoyksikköjen sijaintipaikoista. TP-UTVA on aiemmin tehnyt linjaukset periaatepäätöksistä, että tämmöistä esikuntaa lähdettiin tavoittelemaan Suomeen puolustusministeriön esityksestä, ja nyt sitten sijaintipaikkaselvitys on loppusuoralla ja tarkoitus on päättää tämä ihan lähiaikoina puolustusministeriön toimesta.

FLF-joukkojen rakentaminen on niin alkuvaiheessa, ettemme voi siitä sen kummemmin vielä sanoa. Rauhanajan tehtävät tuodaan selontekona eduskunnalle, kuten täällä Ovaska kysyi. Joukkojen läsnäoloon liittyvä kokonaisuus, niitä on PuVille ja UaV:lle tarkemmin avattu. Julkisesti sanomme, että tulee olemaan läsnäoloa, mutta se ei ole pysyvää tällä hetkellä suunnitelmassa.

Osaamiskeskuksen osalta on PuVille ja UaV:lle lähetetty laajempi kirje siitä, mitä nämä Naton osaamiskeskuksat tarkoittavat. Me edistetään Suomen teknologiaosaamista DIANA teknologia-aloitteiden kautta, jossa on Otaniemeen ja Oulun yliopistoon perustettu Nato-teknologiakeskukset, joissa yritykset ja tutkimusyliopistot saavat tehdä tuotteita Nato-perheeseen. Se on parasta, itse asiassa, bisneksen ja teknologian ja tieteen yhdistämistä. Osaamiskeskuksat eivät palvele tätä tehtävää, eli siinä on ripauksen ehkä vähän käsitetty väärin näitä kysymyksiä.

Ydinasepolitiikan osalta UaV, PuV tietää tarkemmin nämä, me ei voida julkisesti näitä avata tarkemmin. Ne ovat lehtitietoja ja vuotoja, joista nyt täällä keskustellaan. Me ei oteta kantaa tietojen paikkansapitävyyteen tai oikeellisuuteen. Suomi on lähtökohtaisesti liittynyt Natoon ilman rajoitteita, eli osallistumme täysimääräisesti Naton työskentelyyn myös ydinasepolitiikassa, ja henkilökohtaisesti olen ydinasesuunnitteluryhmän jäsen Suomen edustajana, ja nämä asiat on avattu UaV:lle ja PuVille sitten tarkemmin.

Puolustusteollisuuden ylös nostaminen on massiivinen kysymys. Me ollaan suunnattu Suomeen hankintoja ja avattu suomalaisille firmoille ympäri maailmaa ja erityisesti Nato- ja EU-perheessä markkinoita viennin edistämiseksi, ja tästä minä toivoisin, että syntyisi semmoinen uusi hallitus—oppositio-rajojen yli yhdistävä tekijä, koska puolustusteollisuus tuo tällä hetkellä nyt työpaikkoja ympäri Suomea. Nyt on aika hyvä tilanne saada

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

nämä markkinat auki niin Asiaan, Eurooppaan kuin USA:han, ja paljon on työtä siihen tällä hetkellä vireillä.

Aika loppuu nyt, mutta fyysinen kunto — siihen on laaja-alaisesti ohjelmia käynnissä. Me ei pystytä puolustushallinnossa puuttumaan siihen huonoon kuntoon, ennen tai jälkeen armeijan, kovinkaan hyvin. Siihen on eri hallinnonalojen hankkeet, mutta tämä on vakava kysymys: ei vain fyysinen, vaan nimenomaan myös henkinen kunto.

Sotilaallisen liikkuvuuden osalta on merkittävä määrä asioita vireillä yhdessä Pohjoismaiden ja Naton ja EU-rahoitushankkeiden kanssa. Tähän liittyy siis liikenne-infraa, sata-mia, huoltovarmuusjärjestelyjä Pohjoismaiden kanssa, polttoainetta, sairaalaverkkokysymyksiä ja niin edelleen. Info-puolustuksen uudenlainen kehittäminen on nyt käynnissä puolustushallinnossa, samoin kyberpuolustuksen laajempi uudistaminen.

Ja nyt loppuukin aika, mutta kiitoksia kaikille hyvästä ja [Mika Kari: Pari sanaa rasismista!] konsensushenkisestä keskustelusta. — Ja nollatoleranssi rasismiin: [Mika Kari: Kiitos!] jokainen maanpuolustaja on yhdenvertainen ja kaikkia tarvitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia hyvästä keskustelusta ja kiitoksia myös ministerille. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Istunto keskeytetään, ja sitä jatketaan kello 16.

Täysistunto ja asian käsittely keskeytettiin kello 12.02.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.02.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tänään keskeytettyä päiväjärjestyksen 2. asian käsittelyä. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä. — Anteeksi, ministeri Essayah. [Hälinää — Sari Essayah: Odotanko vähän aikaa, niin kerkeää rauhoittua? — Puhemies koputtaa] — Pyydän siirtämään muut keskustelut salin ulkopuolelle. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

17.02 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tämä hallitus huolehtii maatalouden toimintaedellytyksistä maa- ja metsätalousministeriön talousarviossa vuodelle 2025. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2,6 miljardia euroa. Määrärahoista pääosa liittyy vuonna 23 käynnistyneeseen Suomen CAP-suunnitelman toimeenpanoon Manner-Suomessa. Maatalous pysyy ensi vuonnakin hallituksen prioriteeteissa. Maatalouden kannattavuudesta huolehtiminen on osa maamme huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta. Maa- ja metsätalousministeriön määrärahoilla huolehditaan maatalouden toimintaedellytyksistä ja turvataan hallinnonalan perustehtäviä. Ministeriön perustehtäviin kuuluu huolehtia ruokaturvasta, ruokaturvallisuudesta ja kilpailukykyisestä kotimaisesta ruokajärjestelmästä, huoltovarmuudesta ja puhtaan veden saannista. Tärkeitä tavoitteita ovat myös eläin- ja kasvitautien hallinta, luonnonvaratalouden kestävyys ja niihin perustuvien elinkeinojen kilpailukyyn varmistaminen sekä maaseudun elinvoimaisuuden kehittäminen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Lisäksi turvataan osaltaan kansallista omistus- ja vakuutusjärjestelmää maaomaisuuteen, osakehuoneistoihin ja peruspaikkatietoihin liittyvillä palveluilla. Näiden tehtävien merkitys on edelleen korostunut Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan vuoksi.

Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu omalta osaltaan julkisen talouden sopeuttamiseen. Yhteensä hallinnonalan vastuulla on ensi vuonna 76,9 miljoonan euron suuruinen valtion budjettia vahvistava kokonaisuus, joka on rakentunut hallitusohjelman ja kevään 24 kehysriihen päätösten pohjalta, ja kehyskauden lopulla vuonna 28 näiden säästötoimenpiteitten vaikutus kasvaa tuonne 141,4 miljoonaan euroon.

Maaseudun kehittämisen 28,1 miljoonan euron hallitusohjelmäsäästöt toteutetaan CAP-suunnitelman tavoitteita ja EU-rahoitusta vaarantamatta. Leikkauksen toimeenpanon johdosta talousarvioesitykseen sisältyy eräitä CAP-suunnitelman momenttien välisiä määrärahasiirtoja, joita ovat edeltäneet vuoden 24 toisessa lisätalousarviossa toteutetut uudelleenbudjetoinnit. Tehtävät muutokset toteutetaan vuosien 21—27 rahoituskauden kokonaisrahoituksen rajoissa.

Merkittävimmät kevään kehysriihen sopeutuspäätökset vuoden 25 talousarvioesityksessä liittyvät Metsähallituksen voiton tuloutukseen ja valtionavustusleikkaukseen. Tuloutukset Metsähallitukselta kasvavat 11 miljoonaa euroa kustannustehokkuuden nostamisen ja puun hintakehityksen johdosta. Muutos ei edellytä Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmissa asetettujen hakkuutavoitteitten nostamista.

Hevostalouden edistämisen rahoitusta alennetaan kahdeksalla ja puolella miljoonalla eurolla valtionavustuksiin kohdennetuista säästöistä johtuen. Rahoituksen alenemisen vaikutusten keventämiseen etsitään vielä yhdessä ratkaisuja toimialan kanssa.

Osana hallinnonalan säästötoimenpiteitten kokonaisuutta toteutetaan myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelmaa, jonka tavoitteena ovat yhteensä 26,5 miljoonan euron säästöt vuodesta 27 alkaen. Tuottavuustoimilla pyritään vastaamaan myös uusien tehtävien kautta syntyviin uusiin resurssitarpeisiin. Merkittävältä osin tuottavuusohjelma toteutetaan hallinnonalan omilla toimenpiteillä, joita ovat muun muassa tehtävien priorisointi ja kehittäminen, hankintatoimen tehostaminen, kertaluontoiset erät ja tulojen lisääminen. Vuonna 25 toteutetaan nopeasti toteutettavat tuottavuustoimenpiteet sekä käynnistetään lainsäädäntömuutoksia edellyttävät tehtävien ja velvoitteitten karsinnat. Jälkimmäisten osalta säästövaikutukset saadaan voimaan viimeistään vuonna 27. Sopeutustoimet jatkuvat hallinnonalalla vuoteen 28 saakka.

Ruokasektori osallistuu hyvin vahvasti kasvun luomiseen, ja meidän tuleekin hallituksena suunnata katsetta nimenomaan sinne kasvuun. Hallitus panostaa kymmenen miljoonaa euroa biotaloussektorin arvonlisän kasvuun ja huoltovarmuuden turvaamiseen. Määrärahalla vauhditetaan elintarvikevientiä muun muassa luomalla pysyviä rakenteita viennin mahdollistamiseksi ja arvonlisän kasvattamiseksi sekä vahvistamalla alan osaamista ja maakuvatyötä. Keskeisillä vientialueilla panostetaan paikan päällä tehtävään vienninedistämistyöhön, ja ruoka-alan arvoketjuja kehitetään laadinnassa olevan suomalaisen ruuan tuotannon pitkän aikavälin strategian ja kasvuohjelman mukaisesti. Erityisesti lisäarvo tuotteitten viennin lisäämisellä voidaan parantaa elintarvikektorin kasvua ja kilpailukykyä. Viennin lisääminen parantaa maatalouden kannattavuutta ja kansallista huoltovarmuutta sekä nostaa omavaraisuutta.

Biotaloussektorin huoltovarmuuden vahvistamiseen liittyen kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeitten saatavuuden turvaamiseksi myöskin valmistellaan tiekartta, jonka perusteella käynnistettävistä toimenpiteistä päätetään myöhemmin, mutta biotalouden arvonlisää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

halutaan myöskin sitten metsistä. Suomalaisen metsäsektorin arvonlisän moninkertaistaminen edellyttää, että toimintaympäristöä pystytään muokkaamaan houkuttelevaksi kotimaisten ja kansainvälisten yritysten investoinneille, ja tähän työhön tuo oman panoksensa metsäbiotalouden tiedepaneelin työ.

Vielä lyhyesti mainitsen, että osana valtion t&k-rahoituksen kohdennuksia hallitus huomioi biotalouden t&k-toiminnan tukemisen, ja neljä miljoonaa euroa kohdistetaan muun muassa Luonnonvarakeskuksen Jokioisten yksikön tutkimusteknologian uudistamiseen. Tällä investoinnilla mahdollistetaan korkeatasoinen elinkeinoelämää ja päätöksentekoa palveleva tutkimus.

Lisäksi vielä alleviivaan, että hallitus jatkaa Ruokaviraston toiminnan vahvistamista 4,1 miljoonalla eurolla varmistaakseen [Puhemies koputtaa] muun muassa viljelijöitten kannalta kriittiset tukimaksatukset ja niiden sujuvuuden.

Ja 4H:n rahoituksesta tulemme myös pitämään huolta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustajat voivat pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

17.08 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille oikein hyvästä esittelystä. On äärimmäisen tärkeää, että hallitus ottaa tosissaan alkutuottajien jo valmiiksi vaikean tilanteen, eikä heille kohdistuviin maataloustukiin tehdä leikkauksia. Niitäkin on tässä salissa vasemmalta esitetty, mutta olisi suoranaista julmuutta viedä leipä pöydästä niiltä, jotka ympärivuorokautisella työllään tätä kansaa ruokkivat. Hallitus todellakin huolehtii alkutuottajista, ja viimein myös Välitä viljelijästä -mallista tehdään pysyvä. Lakimuutokset alkutuottajan aseman parantamiseksi niin ikään etenevät. Eilen saimme erävoiton EU:n susiäänestyksessä, jotta susi saataisiin alempaan suojeluluokkaan. Se oli osoitus siitä, että hallituksen EU-vaiuttaminen puree.

Hyvä puhemies! Lopuksi kysyisin ministeriltä, miten susityöryhmän työ etenee. Saammehan lokakuussa keinoja, jotta kansallisin toimin saadaan sudenmetsästys käyntiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

17.09 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvää tässä budjetissa on se, että on pyritty välttämään suoria leikkauksia viljelijöiltä. Sen sijaan siihen ahdinkoon, mikä viljelijöillä on, ei ole mitään parannusta. Päinvastoin tulevaisuudessa hämmöttää jopa se, että polttoaineverohuojennus loppuu. Ei näy kiinteistöverohelpotuksia, mitä oppositiosta koko tämä hallitusporukka silloin totesi, [Mikko Savola: Ministeri etunenässä!] ei näy metsävähennystä metsäpuolelle, joka hallitusohjelmassakin on luvattu.

Vaikka kehuin tuossa sitä, että maatalouteen ei suoria leikkauksia kohdistu, niin haluan ihan erikseen sanoa, että olen huolissani kansallisrotumme suomenhevosen tulevaisuudesta, sillä hevostalouteen kohdistuu merkittävät leikkaukset. Iso asia on se, että Makera ei saa rahoitusta koskaan muulloin kuin silloin, kun keskusta on hallituksessa, ja jos se ajetaan kuiviin, tulevaisuuden investoinnit ovat sitten katkolla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttila, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

17.11 **Helena Marttila sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä erityisesti nyt maatalousministeriltä tästä pinta-alaperusteisesta rahoituksesta ja onko sille kenties tehtävissä jotain, sillä tiedämme, että se ei kohdennu aivan oikealla tavalla. Toki samassa yhteydessä on hyvä myös kysyä pinta-alasta irrotetusta maataloudesta ja siitä, millä tavalla hallitus suhtautuu tällä hetkellä erityisesti uuselinvarvikkeisiin ja näihin uusiin kasviperäisiin ruoka-aineisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

17.11 **Eerikki Viljanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aloittaessaan tämä hallitus ja arvoisa maa- ja metsätalousministeri lupasivat täyskäännöksen maatalouspolitiikkaan ja kääntää maatalouden kannattavuuden kasvuun. Sitaatti eilisestä Maa-seudun Tulevaisuudesta: ”Maatalouden yrittäjätulo laskee tänä vuonna noin kahdeksan prosenttia viime vuoteen verrattuna, ennustaa Pellervon taloustutkimus. Viiden vuoden keskiarvoon verrattuna yrittäjätulo jää lähes kymmenen prosenttia pienemmäksi. ’Samaan aikaan viime vuosien voimakas inflaatio on syönyt yrittäjätulon reaalista arvoa’, sanoo maatalousekonomisti Pekka Kinnunen. Viljelijöiden tuloihin ei ole nähtävissä merkittäviä kasvun edellytyksiä ensi vuonnakaan, tiistaina julkaistussa PTT:n maa- ja elintarviketalouden ennusteessa sanotaan.” Arvoisa ministeri, miten ihmeessä tässä näin on käynyt? Suunta piti kääntää parempaan, mutta se menee paljon, paljon huonompaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

17.12 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen ruuantuotanto menestyy tulevaisuudessa, kun varmistamme, että tuotanto tapahtuu luonnosta ja ympäristöstä huolehtien. Vaatimustaso vastuullisuudelle kasvaa, ja edelläkävijyys on elinehto alan yritysten menestymiselle. Hallituksen budjettiesityksestä satsaukset maatalouden kestävyysmurroksen vauhdittamiseen puuttuvat. Selvitykset osoittavat, että kasvipohjaisten proteiinien tuotannossa piilee merkittävä kasvu- ja vientipotentiaali. Tästä en kuullut ministerin puheessa mainintaa, kun korostitte elintarvikeviennin vahvistamista. Jotta kasviproteiinit saadaan siirtymään pellolta lautasille, tarvitaan tuotekehitystä sekä teollisia investointeja koko arvoketjuun. Kysynkin ministeriltä: millä tavoin vauhditatte kasviproteiinien tuotantoa osana maatalouden kestävyysmurrosta ja elintarvikeviennin edistämistä? [Mai Kivelä: Tosi hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

17.13 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talouselämä kirjoitti, kuinka valtio maksaa turkistarhaajille enemmän rahaa kuin mitä tarhaajat saavat alan huu- tokaupassa, ja tässä jutussa nostettiin esille, että jos haluaa maksimoida rahantulon valtiolta, niin kannattaa olla tässä ajassa turkistarhaaja. Eli jos ja kun teillä on nyt täysi talouskuri päällä siellä hallituksessa ja olette valmiit viemään läpi näitä erittäin epäoikeudenmukaisia leikkauksia, niin miten voi olla mahdollista, että teitä ei haittaa se, että kymmeniä miljoonia [Mikko Savola: Se on oikeusturvakysymys!] ohjautuu tappiolliselle alalle? Ruokaviraston tietojen mukaan pelkästään 14 tarhalle on maksettu yli kahdeksan miljoonaa euroa. Yksikin tarha oli saanut lähes neljä miljoonaa euroa — yksi tarha — ja näistä vielä useam-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

pi on tappiollista tulosta tehneitä. Eli tämä ei yksinkertaisesti ole ihmisten oikeustajun mukaista. Kysyn, ministeri: kuinka te aiotte varautua siihen, ettemme me ole taas ensi vuonna siinä tilanteessa, että veronmaksajien rahoja ohjautuu kymmeniä miljoonia tällaiselle tappiolliselle ja epäeettiselle alalle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.15 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Toki kun puhutaan maa- ja metsätaloudesta, niin tietysti olemme ajoittain huolissamme metsänkäytöstä, metsään liittyvistä asioista ja toki välillä sitten syystäkin huolissamme raakkujen kohtalosta. Mutta lähinnä kysymys koskee sitä, kun Metsähallitusta koskien tässä talousarviossa on kirjattu niin, että ”Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet”. Kysyn, arvoisa ministeri: miten tehostetaan ja valvotaan paremmin, niin että kun aiemmin, viime vuoden keväällä, on esiin noussut Metsähallituksen tytäryhtiön työntekijöihin kohdistuvia, suorastaan työlaainsäädännön rikkomuksia, jotka liittyvät pääasiassa ulkomaisiin työntekijöihin, niin nämä asiat saataisiin kuntoon? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.15 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyys ennen kaikkea — ainakin itselläni tämä on hyvin johtava periaate, mitä tahansa päätöksiä tehdään. Hevostalous työllistää yhtä paljon kuin Lapin matkailu, noin 6 500 henkilöä, ja hevostalous on osa maatalouden tuotantoa. Se on erikoismaataloutta ja yksi järkevimpiä keinoja, millä maaseutua yleensä pidetään elävänä. Oli kyllä erinomaisen lohduttavaa kuulla, että ministerillä ja itselläni on sama näkemys. Leikkaus oli tietenkin ymmärrettävä, mutta se oli kohtalaisen iso, kahdeksan ja puoli miljoonaa. Nyt meidän täytyy hakea keinoja, millä me saamme tätä liian isoa pudotusta ajettua kiinni, sillä kyllähän me toki hallitusohjelmassa otimme huomioon suomenhevosen kansallisrotuna ja totesimme, että hevostalouden toimintaedellytykset pitää turvata. Tämä on hieno juttu.

Mutta sitten otan vielä yhden asian. Toivon, että tämä ruokavienti todella nyt menee eteenpäin ja me saamme siihen semmoisen infrastruktuurin ja lähdetään pois ohjelmakeskeisestä ajattelusta. — Kiitoksia ministerille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

17.17 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maa- ja metsätalouspuolella on monia pieniä asioita, joilla voisi parantaa kannattavuutta.

Lampaatten kotiteurastamisen salliminen auttaisi pieniä lammastiloja, auttaisi meitä pitämään perinnebiotooppiniityt kunnossa, pitäisi huolta siitä, että meillä säilyy alkuperäinen lammaskasvu suomenlammas, ja helpottaisi montaa lammastilaa, jotka tällä hetkellä seikkailevat siinä säädösviidakossa. Tähän on olemassa myös eduskunnan ja valiokunnan tahto, joten olisi vihdoin minun mielestäni aika näitten tahdon mukaisesti hakea poikkeamaa siitä EU:n hygieniasäädöksistä ja EU-lainsäädännöstä samalla tavalla kuin esimerkiksi Kreikka on tehnyt eli näitten pitkien välimatkojen perusteella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Toinen kysymykseni on: minkä takia te, hallitus, ette esitä mitään toimia sen eteen, että ulkomaiseen kasvattamaan omistukseen ei valuisi enää hehtaariakaan meidän metsämaata, koska siinä vaiheessa kun maa on pohjineen myyty ulkomaille, se on erittäin vaikea saada takaisin kansallisiin käsiin?

Eli, arvoisa maa- ja metsätalousministeri, tartutteko esityksiin ja alatte oikeasti edistämään tätä lampaitten kotiteurastusta ja metsien pitämistä kansallisissa käsissä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.18 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tekee määrätietoisia toimia suomalaisen maatalouden kehittämiseksi ja kannattavuuskriisin voittamiseksi. [Anne Kalmari: Minkälaisia?] Hallitusohjelmassa todetaan: ”Hallitus sitoutuu maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien parlamentaarisen arvointiryhmän loppuraporttiin ja aloittaa välittömät toimenpiteet esitysten toteuttamiseksi, [Anne Kalmarin välihuuto] jotta alkutuottajan asema ja koko elintarvikeketjun tasapaino kehittyvät nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Keskeisimmät toimet ovat elintarvikemarkkina-, kilpailu- ja hankintalain tarkastelu ja muuttaminen sekä elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksien parantaminen.” Tästä kaikesta huolimatta tuottajahinnat ovat laskeneet edelleen vuoden takaiseen verrattuna. Maatalouden kannattavuuskriisi on jatkunut jo pitkään, mutta loppua ei ole näköpiirissä. Arvoisa ministeri, miten maatalouden kannattavuuskriisi saadaan ratkaistua? Onhan kaikille selvää, että omavarainen ruoantuotanto on elintärkeää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

17.19 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Susi ei kuulu pihoille, mutta saako susi elää Suomessa erämaassakaan? Tähän kuulisin mielelläni ministeriltä vastauksen. Te olette nimittäin juuri ilakoinut siitä, että EU:ssa suden suojelu on lieventymässä, vaikka hyvin tiedätte, ja me kaikki täällä tiedämme, miten ahdingossa susi on Suomessa.

Tutkijoiden mukaan suden metsästämiselle ei ole tässä tilanteessa mahdollisuuksia, eikä sellaista ole nähtävillä lähivuosina, sillä susi on erittäin uhanalainen laji ja sen kanta kasvaa kovin hitaasti. Luonnonvarakeskus onkin tehnyt työtä suden suotuisan suojelutason määrittämiseksi, mutta jostain syystä tämä työ on jäänyt kesken ja kenties ministerin työpöydälle jäänyt, eikä tätä tasoa ole vielä saatu määriteltä. Tutkijat ovatkin kertoneet, että muun muassa suden salametsästys on merkittävä syy, miksi susikanta ei kasva emmekä ole saavuttamassa tätä suotuisaa suojelutasoa.

Mutta kysyisin ministeriltä, oletteko te edistämässä tämän suotuisan suojelutason määrittelyä ja suden hoitosuunnitelman tekemistä yhteistyössä? [Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, varsågod.

17.20 Anders Norrback r (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Jag vill börja med att tacka ministern och regeringen för att man reagerade när fågelinfluensan var aktuell och man i enlighet med vår grundlag ersatte det som staten gjorde att man måste göra. Annars vill jag också tacka för att påverkan inom EU ser ut att ha gått framåt när det gäller vargen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Nu väntar vi förstås också på de nationella sidorna, som en annan ledamot tog upp här också.

Jag vill också tacka för att vi har första delen av livsmedelslagsförändringen här i huset som bäst, och vi väntar med spänning på följande steg. Fastän jag vet att konkurrenslagen och lagen om officiell upphandling inte hör till ministern så är det skäl att påpeka.

Mutta, arvoisa ministeri, joka kerta, kun kausi on vaihtunut — ja seuraava kausi on nyt suunnitteilla — on tullut hässäkkää maksatusten kanssa. Onko nyt varmistettu ministeriössä, että on riittävästi rahaa, niin että tämä hässäkkä ei taas toistu? Se on ollut jokakertainen hässäkkä, ja tämä on ollut erittäin vaativaa viljelijöitten tulotasoon, muun muassa verotuksen [Puhemies koputtaa] ja muitten asioiden, kautta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

17.21 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maatalouden edellytysten turvaaminen on myös huoltovarmuutta, ja siksi maatalouden viljelijätuista ei ole leikattu, vaan maatalous-, elintarvike- ja biotaloussektorin elinkeinojen turvaaminen on tälle hallitukselle erittäin tärkeää.

No, mistä maatalouden kannattavuus rakentuu? Maataloustuet ovat pieni osa viljelijöiden tuotoista. Elintarvikemarkkinat eivät toimi eivätkä ole toimineet pitkään aikaan. Siinä meillä on yhteinen näkemys oppositiopuolueiden kanssa. Viime vaalikaudellahan meillä oli parlamentaarinen työryhmä, joka totesi, että tämä elintarvikemarkkinalaki täytyy uudistaa. Tiedän, että ministeriössä on valmisteilla elintarvikemarkkinalain uudistuksen vaihe 2, ja olisin mielelläni kuullut jotain siitä.

Vielä kolmas asia, tämä rahoitusongelma, mitä nyt on tuottajilla. Minkä takia esimerkiksi OP-ryhmä, joka on suurin rahoittaja, [Puhemies koputtaa] ei tue tätä elinkeinoa, niin kuin luulisi, että heidän kuuluisi toimia [Puhemies koputtaa] tällaisessa tilanteessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

17.23 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienot EU:n uutiset eiliseltä päivältä.

Mutta sitten tähän suurpetoasiaan. Joensuussa tällä hetkellä pyörii keskellä kaupunkia karhuja. Meillä osassa päiväkodeista ovat kaksi viikkoa olleet lapset sisällä, ei pysty... Ja tänään uudesta kaupunginosasta tuli taas uusia ilmoituksia. Kaksi vuotta ovat karhuluvat olleet seis metsästyksen osalta, ja tulos on tässä. Jotain tälle pitäisi tehdä.

No, toinen juttu. Ymmärsinkö väärin Eestilän puhetta, että on hieno juttu tuo kahdeksan ja puolen miljoonan leikkaus tuolta hevostaloudesta? Yksi kolmasosa siitä menee maakuntaraviradoille, sehän ajaa nämä radat aivan taloudelliseen ahdinkoon. [Mikko Savola: Surkea homma!] Vuodesta 2017, kahdeksan vuotta, on ollut näitten taloudellinen tuki indeksijäädetyttynä. Ja nyt leikataan näistä 22 prosenttia lisää. Tänäänkin kahdelta maakuntaraviradalta soitettiin. Tämä käytännössä tarkoittaa sitä — nyt kun sitten vielä tämä rahapeliuudistus tähän lyödään sekaan — että kyllä ratsastus ja raviurheilu ovat nytten melkoisessa piinapenkissä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

17.24 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Te, ministeri Essayah, oppositiossa lupasitte täyskäännöksen maatalouspolitiikkaan, suunnanmuutoksen. Tiedän, että teillä on paljon hyvää tahtoa, ja täällä on tullut hyviä puheenvuoroja siitä, mitä pitäisi tehdä, mutta valitettavasti tässä kyllä on sellainen pysähtyneisyyden tunnelma. Kun tarkastelin syksyn lainsäädäntösuunnitelmaa, niin ei siellä kyllä ole ainoatakaan esitystä tulossa tälle syksylle, jolla voisi olla vaikutusta ja nähtäisiin vaikutusta maatalouden kannattavuuden parantamiseen. Paljon siis lupauksia ennen vaaleja ja nyt, mutta odotamme niitä konkreettisia esityksiä.

Yksi konkreettinen esitys on metsävähennyksen korotus. Te olette tähänkin luvanneet parannuksen metsänomistajille, että metsävähennystä korotettaisiin, koska tämä parantaisi sukupolvenvaihdoksia ja vahvistaisi perhemetsätaloutta ja yhteismetsien omistajuutta. Kysynkin: onko tämä esitys tulossa vielä tämän syksyn aikana?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

17.25 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri, kerroitte, että myös maa- ja metsätalousministeriö osallistuu julkisen talouden sopeuttamiseen. Minä kysyn, miksi maa- ja metsätalousministeri ei kuitenkaan osallistu ilmastokriisin ratkaisemiseen ja luontokadon vähentämiseen yhtä suurella tarmolla. Sillä tietysti nämä kysymykset ovat aivan keskeisiä sen suhteen, miten maataloutta, metsätaloutta me pystymme jatkossa harjoittamaan. Sen sijaan, että te olisitte miettinyt sitä, miten maankäyttösektorin päästöt saadaan kuriin ja nieluja kasvatettua, niin tässä budjetissa leikataan jouktoimien metsityksestä, Metsähallituksen päästövähennystoimenpiteistä, ja kosteikkoviljelyn tuet on jo leikattu aiemmin. Samanaikaisesti, kun esimerkiksi ympäristöministeriön puolella tehdään työtä vesien rehevöitymisen vähentämiseksi, täällä maa- ja metsätalouden puolella sitä työtä ei painoteta, ja tämä on tietysti myös varsin tehotonta yhteisten varojen käyttöä. Kysyisinkin: mitä keinoja te aiotte tuoda ilmastokriisin ratkaisemiseksi, luontokadon vähentämiseksi [Puhemies koputtaa] ja vesien suojelemiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

17.26 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itse usein täällä salissa puhun puolustuspolitiikasta, ja nyt aloitan yhdestä keskeisestä Suomen puolustuspolitiikan tukijalasta, joka seisoi neljällä jalalla, ja se oli suomenhevonen. Olen todella pettynyt, että hallituksen hevosalaan kohdistuvat leikkaukset uhkaavat koko suomenhevosen tulevaisuutta. Suomenhevostyö ja -kasvatustyö on pitkäjänteistä työtä. Ja niin kuin edustaja Eskelinen tuossa edellä totesi, tällaiset jatkuvat leikkaukset syövät niin hevosalan yrittäjien kuin koko raviväen luottamusta suomalaisen hevosalan tukemiseen.

Toivon, että, ministeri, kerrotte hieman positiivisempia uutisia. Minä en jaksa itse henkilökohtaisesti uskoa, niin kuin tässä taisi tulla edustajakollegalta, että leikkaaminen olisi tapa kehittää hevosalaa. Kyllä minä näen sen tässä yhteydessä erityisen suurena uhkana koko hevosalalle, ja samalla pelituoton. Pelituotto ohjautuu jo nyt kasvavassa määrin Ruotsiin sen sijaan, että saisimme suomalaisen hevosurheilun kiinnostavaksi ja pelituotot kohdistumaan kotimaahan ja suomenhevosen ja koko raviurheilun hyväksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

17.28 Teemu Kinnari kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos ministerille esittelystä.

Ruokatuotannon, tai paremminkin sen maataloustuotannon, kannattavuuden ja toimien osalta täällä on käyty keskustelua niistä puutteista, mistä tässä puhutaan. Täytyy tosiasiassa kuitenkin sanoa, että meillä on tällä hetkelläkin hallitusohjelmassa minun mielestäni kaksi keskeistä asiaa, mitkä toteutuessaan nimenomaan tulevat olemaan ratkaisuja tähän alkutuottajan aseman parantamiseen. Toinen niistä on jo tuotu tänne taloon lähetekeskustelun kautta, joten minä vähän ihmettelen keskustan kritiikkiä siitä. Koska elintarvikemarkkinalain avaaminen ja tiedonsaantioikeuksien laajentaminen oli kuitenkin yksi keskeinen osa tämän parlamentaarisen työryhmänkin lopputulemaa ja tämä on tuotu taloon, niin minusta on vähän ikävästi sanottu, että mitään ei tehdä.

Mutta se ruokavienti on ihan keskeinen asia, ja oikeastaan pyydän vähän viestejä ministeriltä näihin kahteen asiaan: Miten ne tulevat tuottamaan ratkaisuja tähän? Ja suomenhevosen tai ylipäätään hevostalouden osalta samoin toivon vähän tätä, että avataan vielä näitä toimia, millä pehmennetään tätä muutosta, koska [Puhemies koputtaa] tuo on ehdottomasti liian raju elinkeinoa [Puhemies koputtaa] kohtaan. [Mika Kari: Ihan totta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Annan tässä kohdassa ministeri Essayahille kolmen minuutin vastauspuheenvuoron, ja sitten jatkamme debattia. [Sari Essayah: Tulenko tuonne vai tänne?] — Miten vain. Valintanne mukaan.

17.29 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille erittäin hyvistä kommentteista ja myöskin kysymyksistä. Yritän käydä näitä nyt mahdollisimman paljon läpi, ja sitten jos jotain jää, niin katsotaan sitten vielä seuraavassa slotissa.

Susityöryhmän työ etenee, niin kuin täällä edustaja Simula, maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, kysyi. Todellakin tämä on tärkeää: Vaikka eilen saimme aivan erinomaisen loistavia uutisia — ja voi sanoa, että se on osoitus siitä, että hallitus tekee vahvaa EU-vaikuttamista eli sitä, että pystymme nyt sitten siellä Bernin sopimuksessa muuttamaan tätä suden suojelutason statusta — niin kuitenkin tarvitaan yhtä lailla tätä kansallista työtä. Se jatkuu tässä juridisessa työryhmässä hyvin.

Elintarvikemarkkinalain ykköset on jo täällä talossa sisällä. Edustaja, varapuheenjohtaja Kalmari kysyi tästä asiasta ja aika moni muukin. On tärkeätä muistaa, että nimenomaan elintarvikemarkkinavaltuutettu tarvitsee tiedonsaantioikeuden ja sen laajentamisen, jotta hänellä on olemassa ikään kuin aseet käydä niitten markkinoitten toimivuuden tutkimiseen. Siksi tämä on ihan välttämätöntä. Kakkososaa ollaan tekemässä. Eli kyllä, tämä asia on myöskin työn alla.

Sitten täällä aika moni nosti esille hevosalan, muun muassa edustajat Eestilä ja Kari ja moni muu. Todella suomenhevonen on hallitusohjelmassa mainittu, ja me haluamme pitää huolta hevosalan tulevaisuudesta. On huomioitava, että vaikka tuo 8,5 miljoonan leikkaus on totta kai valitettava, niin siellä oli myöskin se 6 miljoonaa, mikä vielä lisäleikkauksena pyöri, ja se saatiin kuitenkin tuossa neuvotteluitten aikana sieltä pois. Siinä mielessä sanotaan, että sitä pystyttiin kohtuullistamaan. Mutta on äärimmäisen tärkeätä, että toimialan kanssa yhdessä me vielä katsomme, mitä pystymme tekemään tässä tilanteessa. On myös huomioitava se, että arpajaislain muutoskin on tulossa, ja sillä voi olla myöskin sitten mer-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

kitystä esimerkiksi todellakin ravipelaamisen kautta koko hevosalan rahoitukseen ja toimintamahdollisuuksiin.

No sitten täällä edustaja Marttila kysyi näistä pinta-alaperusteisista tuista. No ne tulevat suoraan sieltä CAPista, jota olette viime kaudella ollut itse tekemässä. Tietysti siinä täytyy miettiä sitä, millä tavalla pinta-alaperusteisuutta tulevaisuuden CAPiin... Voidaanko siinä sitten lähteä miettimään, mikä on paras mahdollinen tapa ja millä tavalla ylipäättänsä rakentaa tämä tukimalli?

Uuselinvarvikkeet eivät ole vastakkainasettelua, vaan ne ovat täydentäviä. Voisi sanoa, että nimenomaan ruoka-alan kasvuohjelmassa myöskin nämä on huomioitu, aivan niin kuin täällä esille nostetut kasviproteiinit. Nämä myöskin haluamme huomioida. Ne kuuluvat aivan samalla tavalla sinne vientipuolen ohjelmistoon, ja meillähän sillä puolella Suomessa on tällä hetkellä erittäin hyvää kasvua oltu tekemässä.

Sitten vielä nostaisin sieltä edustaja Kivelän kysymyksen. Silloin kun terveysturvallisuuden takia, eläinterveyden takia on jouduttu lopettamaan, kun valtio on määrännyt lopettavaksi eläimiä, niin totta kai valtio ne korvaa. Siinä mielessä aika käsittämätön kysymys. Ihmettelen, että jos valtio todella näin joutuu määräämään, niin ajatteletko niin, että näitten turkiseläintuottajien olisi pitänyt ottaa tämä isku ilman korvausta vastaan? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

17.33 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luontokato tosiaan kiihtyy, eikä hallitus tunnu tekevän mitään. Meiltä puuttuu nyt iso osa niistä tarvittavista toimista erityisesti maa- ja metsätalouspuolella, jotta luontokadon pysäyttäminen olisi mahdollista. Te myös sanotte panostavanne metsäsektorin arvoketjuun, mutta ilman mitään edellytyksiä tai ehtoja siitä, että alan pitäisi kehittyä ympäristökestävään suuntaan — nythän se ei sitä ole. Myös tätä Metsähallituksen tuloutustavoitetta nostetaan ja vielä tilanteessa, jossa se on jo pitkään ollut kestäättömällä tasolla, ja samaan aikaan me tiedetään, että tämä kuitenkin osaltaan luo painetta hakata valtion metsiä liikaa. Eli taas meillä jäävät luonto ja ilmasto toissijaisiksi rahan edessä. Eli kysyisin ministeriltä: miksi metsäsektorin ei pidä tehdä osaansa niin kuin kaikkien muiden sektoreiden, ja miten te aiotte varmistaa, että tämä tuloutustavoitteen nosto ei vaikuta negatiivisesti metsien suojeluun?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

17.34 Timo Mehtälä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Olen nyt puolitoista vuotta odottanut sitä täyskäännöstä, ja ainakaan tässä budjettikirjassa sitä ei näy.

Hallitus ei leikkaa viljelijätuista, mikä on tietysti hyvä asia, mutta viime hallitus tuplasi luonnonhaittakorvauksen, neuvotteli maatalojen kiinteistöveron palautuksen ja lannoitetuen sekä energiaveron palautuksen tuplana sähkön ja polttoaineen osalta, ja maatalojen sähköveroa alennettiin EU:n vähimmäistasolle.

Lisäksi viime kaudella neuvoteltiin kuuden prosentin korotus maataloustukiin tälle ohjelmakaudelle. [Anne Kalmari: Kuunnelkaa!] Tällä hetkellä ainoa asia, minkä hallitus on todella tehnyt viljelijää kohtaan: on nostettu maatalojen tasausvarasta 12,5 tuhatta euroa, jolla ei ole mitään merkitystä ruokaa tuottaville tiloille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Arvoisa ministeri, kertokaa, mikä on lupaamanne maatalouden täyskäännös, kun minä en ole huomannut yrittäjänä sitä vielä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kangas, olkaa hyvä.

17.35 Antti Kangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosien saatossa on tuntunut siltä, että maatalous on nähty jonkinlaisena sosiaalipolitiikkana Suomessa ja erityisesti tässä talossa. Tuolla tavalla nähtynä kehitys on ollut suorastaan masentavaa. Alan kannattavuus ei ole edelleenkään kehuttavaa, mutta erityisesti satsauksilla vieniin ja tuotekehitykseen on mahdollista saada sitä rahaa pitkällä aikavälillä alalle, ja se raha on ennen kaikkea muuta kuin sosiaalipolitiikkaa.

Mutta nämä toimet eivät suinkaan näy heti. Niiden vaikutukset tulevat voimaan hitaasti. Keskeistä hallituksen toimissa on, että tilojen kannattavuutta ei heikennetä kansallisin toimin, ja tämä hallitusohjelmakirjaus on suorastaan historiallinen. Ala tarvitsee läpi tuotantosuuntien positiivista pohinää ja investointeja tulevaisuuteen, ei oppositiosta kuulunutta maailmanlopun maalailua. Sillä ala ei tule kehittymään.

Arvoisa rouva ministeri, kuinka hallituksen [Puhemies koputtaa] satsaukset vieniin etenevät tällä hetkellä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.36 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tyypillisesti näissä pääluokkakohtaisissa keskusteluissa moni enemmänkin kiinnittyy niihin asioihin, mitä haluttaisiin lisätä, ja sehän on ihan tyypillistä, että monessa pääluokassa tarpeita kyllä riittää. Mutta olisin nyt ministeriltä kysynyt, kun Luonnonvarakeskus muutama vuosi takaperin arvioi, että vuodessa maksetaan 60 miljoonaa euroa tukia sellaisille tiloille, joilla ei ole kuitenkaan tuloja ruoantuotannosta tai muustakaan tuotannosta, eli siis tuemme tiloja, joilla ei ole kuitenkaan yhtään myyntituloja niistä tuotteista, joita varten käsittääkseni nämä tuet ovat, niin nyt kun kaikesta on pulaa ja resursseja tarvitaan muuallakin, niin olisiko järkevää nyt miettiä nimenomaan tätä pinta-alaperusteista tukimallia, että eikö olisi järkevämpää, että me tukisimme tuotannon mukaan, palkitsemme tuottavuudesta emme pinta-alasta? Ja tällä olisi syytä, jos ministeri voisi tähän kommentoida.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

17.38 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Positiivisista asioista ensin. Kiitoksia edustajille Eskelinen ja Kari näistä hevospuolen huomioista. Tämä susiasia on äärimmäisen hyvä askel eteenpäin. Toki siinä on vielä pitkä matka, jopa parikin vuotta voi mennä ja nykysäädöksillä se edellyttää EU:ssa yksimielisiä päätöksiä, mutta totta kai suunta on oikea. Myös karhujen osalta tilanne alkaa olla aika vaikea myös muuallakin kuin Pohjois-Karjalassa ja joillain alueilla. Ihmisarkuus on kadonnut näiltä.

Mutta varsinaiseen asiaan. Hallitusohjelmassa tosiaan todetaan, ettei se tee päätöksiä, jotka lisäävät maatalouteen kohdistuvia kustannuksia. Hallitus on kuitenkin valmistele-massa fossiilisen polttoaineen jakelun päästökauppaa tavalla, joka toisi arviolta noin 60 miljoonaa euroa lisäkustannuksia suomalaiselle maa- ja metsätaloudelle vuodesta 27 alkaen. Nykyisellä maatalouden yrittäjätulolla se leikkaus olisi noin seitsemän prosenttia, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

nyt kun se on aleneva ja vielä on arvioitu näiden päästöoikeuksien hintojen nousevan, niin se leikkaus on jopa 14—15 prosenttia [Puhemies koputtaa] yrittäjätulosta tällä. Kysymys ministerille kuuluu: miten tämä hallitusohjelman vastainen lisäkustannus aiotaan kompensoida?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ingo, varsågod.

17.39 Christoffer Ingo r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen budjettiesitys ei sinänsä tuo radikaaleja muutoksia maanviljelijälle, ei parempaan eikä huonompaan. Suurin kysymys on kuitenkin se, pystymmekö johdonmukaisesti toteuttamaan hallitusohjelmaa. Yhdyn edustaja Kallion lausumaan siitä, että hallitusohjelmassa lukee, että hallituskaudella ei tehdä sellaisia päätöksiä, jotka lisäävät maatalouteen kohdistuvia kustannuksia — semmoinen, mikä saisi varmasti olla jokaisessa maa- ja metsätalousministeriön seinässä kirjoitettuna.

Mutta varsinaiseen kysymykseen. Edellisen hallituksen päätös kahden vuoden siirtymäajasta tiukempaan fosforidirektiiviin päättyy tänä vuonna, ja me tiedämme, että maan eläintuottajille maksaisi ensi vuonna noin 50 miljoonaa euroa, jos karjalantapoikkeukselle ei myönnetä lisää aikaa. Kustannukset syntyvät pienentyneistä tuloista, [Puhemies koputtaa] eli käytännössä sadoista, ja lisääntyneistä lannoitekustannuksista. Kysynkin ministeri Essayah’lta: voimmeko säästää tuottajat ensi vuoden 50 miljoonan lisäkustannukselta toteuttamalla hallitusohjelmaa, kuten tuottajille [Puhemies koputtaa] ollaan luvattu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

17.40 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä haluaisin vielä palata hieman tähän turkistarhausasiaan. Nimittäin meillä on täällä eduskunnassa tämä hyvä, erinomainen kansalaisaloite, Turkistarhaus historiaan — Oikeudenmukainen siirtymä turkistarhattomaan Suomeen, ja tuen kyllä tätä aloitetta, ja toivon, että eduskunta tämän hyväksyisi.

Mielestäni olisi oikein, että me nyt siirryttäisiin tässä eurooppalaiselle tielle. Tällä hetkellä 30 maassa Euroopassa on joko kiellettyä tai rajattua tämä turkistuoanto. Kansalaisista entistä useampi vastustaa nykymuotoista turkistarhausta, viimeisimpien kyselyiden mukaan yli 80 prosenttia näin tekee.

Puhemies! Tässä kun nyt puhutaan rahasta, niin tosiasia on, että hallitus tukee merkittäväällä tavalla, isoilla summilla, turkistarhausta ja ikään kuin tekohengittää sitä, [Juha Mäenpää: Ei se tue sitä!] niin eikö nyt kuitenkin olisi viisaampaa käyttää tätä rahaa oikeudenmukaiseen luopumiseen turkistarhauksesta ja alanvaihdon tukemiseen? Mielestäni nyt olisi se aika, puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

17.42 Janne Jukkola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomalainen ruoka on laadukasta, puhdasta ja vastuullisesti tuotettua. Se on arvo, jota meidän tulee vaalia. Maatalous kohtaa kuitenkin tällä hetkellä valtavia haasteita kustannusten nousun ja globaalien markkinapaineiden vuoksi. Elintarviketuotannon ja alkutuotannon toiminta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

edellytykset on turvattava, sillä ne eivät kosketa vain viljelijöitä vaan koko yhteiskuntaa. Huoltovarmuus, työllisyys ja kotimaisen ruokaketjun tulevaisuus ovat vaakalaudalla.

Yli puolet maailman väestöstä kärsii vesipulasta ainakin yhden kuukauden vuodessa, ja tilanne pahenee koko ajan. Suomi voisi olla osa ratkaisua, sillä vesivaramme ja osaaminen mahdollistavat kestäväen ruoantuotannon ja ruokaviennin alueille, joissa vesivarat hupenevat. Kysyisin ministeriltä, voisiko Suomi panostaa ruokavientiin myös vesikriisistä kärsiviin maihin, joissa nämä vesivarat hupenevat?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

17.43 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vaikka kuinka olisi sosiaalipolitiikkaa Kankaan mukaan, kysyn silti, milloin metsävähennys tulee voimaan. Aikooko tämä hallitus tehdä kiinteistöverohuojennuksen maatilojen tuotantorakennusten osalta? Ja kun hallitus lupasi, ettei leikkaa viljelijöiltä, niin miksi te korotatte tarkastusmaksuja erilaisista elintarvikehuoneistoista tai luomutarkastuksesta tai mistä vaan, kun samaan aikaan ihmiset saavat kiusavalittaa ilman edestä, mutta siitä, että saa viljellä, otetaan maksuja?

Haluaisin kysyä vielä alkuperämerkinnöistä teiltä. Tiesittekö, että kaupan tiskeillä myydään Virosta ja muualta tuotua kalaa suomalaisena, koska se on fileerattu Suomessa? Mielestäni tämä on törkeää kuluttajan harhauttamista. Ihan samaan tapaan kuin Suomessa pestystä salaattista, meidän tulisi huolehtia, [Puhemies koputtaa] ettei kuluttaja luule, että muualla kuin Suomessa tuotettu tai kalastettu kala tai muu tuote on suomalaista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jari Koskela, olkaa hyvä.

17.44 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, herra puhemies! Ja kiitokset ministerille siitä, että hevostalouden tilaan ollaan puuttumassa ja tekemässä parannuksia.

Arvoisa ministeri, maatilojen määrä ja tilojen kannattavuus on aiheuttanut paljon huolta. Valtiontalouden tarkastusvirastokin on aiheesta puuttunut maassamme harjoitettavaan maatalouspolitiikkaan. Ongelma näkyy muun muassa perehtymällä investointitukiin. Tiedämme, että tilakoko on kasvanut mutta tilojen määrä on laskenut huolestuttavasti. Ne isot kannattavat tilat, jotka pääsevät tukien piiriin, hakevat myös tukia tutkitusti useita kertoja, ja kannattavuus kasvaa tätä myöten entisestään. Samaan aikaan ne tilat, jotka eivät saa tukia, kamppailevat olemassaolostaan. Mielestäni tässä kehityksessä ajamme pienet tilat alas ja samanaikaisesti suuret kasvavat entisestään osittain myös yhteiskunnalta saamiensa tukien ja avustusten avulla. Olen huolissani, voiko tämä olla oikea kehityssuunta. Nythän on kysymyksessä huoltovarmuus, omavaraisuus, turvallisuus- ja aluepolitiikka.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

17.46 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama sana vesien-suojelusta. Hallitus on ottanut lippulaivakseen Saaristomeren pelastamisen, mutta samalla kuitenkin leikkaatte vesiensuojelusta toisaalla. Maatalouden ravinnevalumat on saatava kuriin. Lannan prosessoiminen kierrätyslannoitteeksi on tähän yksi keino. Fossiiliset lannoitteet ovat edelleen helpoin ja halvin vaihtoehto, mutta meillä pitää olla rohkeutta tehdä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

toimia, jotta kierrätyslannoitteiden markkinat saadaan toimimaan. Yksi keino tähän on kierrätyslannoitteiden jakeluvelvoite.

Hallituksen toimet vievät tosin toiseen suuntaan. Suunnitelma tehdä fosforiasetuksen lantapoikkeuksesta pysyvä on täysin kestävä ja vastoin hallituksen Saaristomeri-tavoitteita. Tämä on tutkijoiden ja asiantuntijoiden selkeä näkemys. Kysynkin ministeriltä: voisitteko vielä peruuttaa päätöksenne tehdä fosforiasetuksen lantapoikkeuksesta pysyvä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, varsågod.

17.47 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tännänkin Suomessa on saatu nauttia puhtaasta ruuasta, maailman puhtaimmasta ruuasta. Siitä voimme olla ylpeitä, mutta me emme voi olla ylpeitä siitä, että he, jotka tuottavat nämä hienot tuotteet meille, eivät saa riittävää korvausta kovasta työstään. Suomalaiset maanviljelijät, ammattikalastajat, karjankasvattajat ja puutarhaviljelijät ansaitsevat parempaa. Siksi hallitus uudistaa lainsäädäntöä kotimaisen maatalouden kannattavuuden parantamiseksi. Toivon, että oppositiokin tunnistaa sen, että tällaisia lainsäädäntömuutoksia ei ole tehty koskaan aikaisemmin. Kiitos ministerille siitä, että ensimmäinen osa on jo tullut eduskuntaan, ja se iso paketti on vielä tulossa. Olisin kysynyt, arvoisa ministeri: milloin tämä loppuosa uudistuksesta tulee eduskuntaan, ja tiedätkö jo sen sisällöstä enempiä?

Näillä uudistuksilla saamme torjuttua sen kehityksen, [Puhemies koputtaa] jossa yksi tila päivässä lopettaa Suomessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

17.48 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kannan huolta luonnonlohen tilasta tässä maassa. Meillä on kolme lohijokea — Simojoki, Tenojoki ja Tornion-Muonionjoki — joihin lohi nousee, paitsi että ei ole noussut tänä kesänä. Eli Kattilakosken laskurin mukaan, kun normaalisti kesässä lohia nousee 60 000—100 000 kappaletta, tänä kesänä on noussut vaivaiset 18 000 kappaletta. Viime kesä oli yhtä huono. Tämä johtaa ennen pitkää siihen, että jos lohi ei pääse sinne kotijoen latvoille pohjoiseen kutemaan, niin ne eivät lisäänty ja ei ole muillakaan, mitä pyytää. Nyt tarvittaisiin järeitä rajoituksia tuonne rannikkokalastuspyyntiin.

Toinen asia on sitten Tenojoen tilanne. Meillä on nyt neljättä kesää siellä rauhoitettu lohia. Siellä on tietenkin tämän kyttyrälohen ongelma, joka näyttää syrjäyttävän luonnonlohen. Mutta sekään ei riitä, että me Tenojokea kesästä toiseen rajoitetaan, vaan kyllä siinä täytyy päästä kanssa yhteisymmärryksen Norjan kanssa ja käydä kovasti neuvotteluja, että myös he siellä Merenkurkun suulla tekisivät toimenpiteitä kalastuksen rajoittamiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

17.49 **Eerikki Viljanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on moitittu oppositiota, että emme ole kiitollisia hallitukselle maa- ja metsätalouden nykytilasta. Olen pahoillani, mutta tästä laskusta ei voi olla kovin kiitollinen. On totta, että Välikä viljelijästä -järjestelmän vakinaistaminen on erittäin positiivinen uutinen ja askel oikeaan suuntaan. Elintarvikemarkkinalain ensimmäinen uudistuspaketti on sekin askel oikeaan suuntaan — lyhyt, mutta oikeaan suuntaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Äsken siteeraamani Maaseudun Tulevaisuuden jutun otsikkoa mukaillen: maatalouden yrittäjätulo laskee, eikä nousua näy. Ministeri jätti tähän äsken vastaamatta: missä viipyy, koska tulee se maatalouspolitiikan suunnanmuutos, jolla tilojen kannattavuus saadaan paranemaan? Laskee, nousua ei näy.

Toinen asia: Metsävähennyksestä on monta kertaa täällä jo sanottu. Se luvattiin tälle vuodelle, se luvattiin ensi vuoden alkuun. Koska se oikein tulee, kun se on jo monta kertaa luvattu eikä sitäkään näy? Ainoa, [Puhemies koputtaa] mikä kasvaa, ovat suojakaistat ilman korvauksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.50 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus on tärkeää, ja on hyvä, että hallitus huolehtii maataloustuottajien asemasta. Edustaja Räsänen puhui täällä, että osalle tuottajia maksetaan tukea, vaikka he eivät viljele, mutta minun ymmärrykseni mukaan tämä ohjelmakausi on ratkaistu yhdessä Euroopan unionin kanssa jo vuosia sitten, ja se ei todellakaan ole tämän hallituksen asia.

Edustaja Eestilä nosti suomenhevosen aseman esiin, ja siitä ovat muukin täällä puhuneet. Olen itsekin huolissani hevostaloudesta, ja tulee mieleen, että pitäisikö tämä Veikkaukseen sosiaisoitu Fintoto-järjestelmä irrottaa siitä uudelleen, niin että he voivat toimia ja tuottaa hevostaloudelle tuloja.

Suurpetojen kannanhoidollinen metsästys on noussut esiin. Se on hyvä asia, että se saadaan täällä käyntiin.

Se, mistä haluan kysyä, on se, että onhan maatalouden perustutkinto, toisen asteen koulutuksen koulutuspäivän hinta nyt turvattu sille tasolle, mitä se on ollut aikaisemminkin, koska tästä oli jotain [Puhemies koputtaa] tietoja, että se laskisi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

17.52 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä haluan kiittää maatalousministeriä — kiittää siitä, että ette ole tehneet leikkauksia suomalaiseen ruokaan, vaikka leikkauksia on kovin paljon muihin asioihin tullut. Niin kuin täällä on käyty keskustelua, niin lupaukset ovat olleet isoja, ja kyllähän se valiokunnan lista on huolestuttavan lyhyt ollut.

Meillä demareilla on tavoitteena, että maatalouden kannattavuuden parantaminen haettaisiin aidosti markkinoilla, ja tavoitteena täytyy ollakin se, että tukiriippuvaisuus ja tukien rooli tulisi tulevaisuudessa olemaan merkittävästi pienempi. Vaikkakin tunnistamme, että kannattavuuskriisi on todellinen, niin se on jotenkin pyrittävä ratkaisemaan siellä markkinoilla. Edustaja Räsänen tässä aiemmin puhui tästä Luken arviosta, 60 miljoonasta jo maksetusta tuesta, ja Luonnonvarakeskuksellakin on ehdotus siitä, kuinka esimerkiksi pisteyttämällä pellot voitaisiin aidosti siirtää niitä tukia sinne ruuantuotantoon — niin mikä mahtaa olla tämä summa tässä talousarviossa, kuinka paljon maksamme tukia tiloille, [Puhemies koputtaa] joista yhtään ei myydä, mutta tukia kuitenkin tulee?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

17.53 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, kiitoksia! Me kaikki täällä varmasti tiedämme hyvinkin tarkasti, minkälaisien haasteitten kanssa lapset ja nuoret tänä päivänä elävät. Siellä on hyvin paljon mielenterveysongelmia, ahdistusta, on myöskin hyvin merkittävää väkivaltaistakin käyttäytymistä, mikä on hyvin vakavaa. Yksisy, minkä takia näin on, on se, että on yhä vähemmän mielekästä tekemistä. Ja uskaltaisin väittää, että 4H-toiminta on sellainen, joka tuottaa äärimmäisen laajasti mielekästä tekemistä niin työn, harrastuksen kuin sen yhteisöllisyydenkin kautta. Tulokset ovat olleet valtavan hyviä viime vuosina, jatkuvasti kaikki tulokset kasvavat siellä, ja ne ovat osoitus siitä, että tällaiselle toiminnalle on todellakin kysyntää. Haluan tässä kohtaa nyt kiittää ministeriä ja ministeriötä siitä, että tästä toiminnasta on pidetty huolta ja on se pieni — pieneltä kuulostava — puolen miljoonan lisäys siellä. Valtion kassassa se on pieni, mutta sen [Puhemies koputtaa] vaikutukset tähän toimintaan ovat valtavan suuret — kiitokset siitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Annan vielä vastauspuheenvuoron maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Simulalle, ja sen jälkeen ministerillä on tilaisuus vastata esitettyihin kysymyksiin. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

17.54 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee keskustaa, tulee mieleen sanonta ”pata kattilaa soimaa, kummallakin kylki musta”, mutta teillä on lisäksi pohjassa nyrkin mentävä reikä. Esitätte täällä salissa esimerkiksi kiinteistöveron poistoa, minkä olisitte voineet tehdä pysyväksi edeltäneen kahdeksan vuoden aikana. Ette pysyvöittäneet sitä, [Välihuutoja] ettekä pysyvöittäneet Väliä viljelijästä -malliakaan. Vaalien jälkeen teillä ei ollut paperilla yhtäkään keinoa.

Vasemmalla syytellään hallitusta siitä, että hallitus pumppaisi holtittomasti rahaa turkistarhaajille, kun turkistarhaajat saavat asianmukaiset korvaukset siitä, kun heidän omistamiaan eläimiään on viranomaispäätöksillä lopetettu. Se pohjaa lakiin, jota edellinen hallitus päivitti. Hyvä vasemmisto, te olitte silloin hallituksessa. Melkoinen silmänkääntötempu on myös väittää, että turkistarhauskiellolla saataisiin tähän vallitsevaan tilanteeseen jotakin mysteerisiä säästöjä, päinvastoin. Turkisalaan liittyen kysyisin ministeriltä: miten turkisasetuksen valmistelu [Puhemies koputtaa] etenee? Sillähän on nimenomaan tarkoitus parantaa [Puhemies koputtaa] eläinten hyvinvointia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

17.56 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja kiitos edelleenkin näistä hyvistä huomioista ja kysymyksistä myöskin.

Aloitetaan nyt täältä maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtajan, edustaja Simulan, kysymyksestä. Eliikkä kyllä, turkisasetus etenee. Sitä parhaillaan ollaan työstämässä, ja siinä todellakin pyritään siihen, että turkiseläinten hyvinvointia halutaan parantaa. Täällä on moneen kertaan nostettu esille täysin virheellinen väite siitä, että tällä hetkellä turkiseläintuotantoa tuettaisiin valtion toimesta. Viime keväänä ainoastaan bioturvaan liittyviin investointeihin annettiin investointiavustusta, jotta samanlainen katastrofi kuin edellisenä vuonna oli näitten lintuinfluenssatapausten takia ei toistuisi. Näitä lintuinfluenssan takia lopetettuja tuotantoeläimiä valtio korvaa, ne ovat lakisääteisiä korvauksia. Hyvän aika, jos meillä valtio määrää tuotantoeläimen lopetettavaksi, niin onhan siitä annettava kor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

vaus. En ymmärrä tällaista ajattelua, jossa ajatellaan, että ei tarvitsisi tällaisessa tilanteessa tuottajalle hänen menetyksiään korvata.

Edustaja Kilpi nosti hyvin esille tämän 4H-toiminnan, ja [Anne Kalmari: Hyvä!] se on todellakin tärkeä. Ajattelin tuossa eilen, kun surullisena katsoin noita Eduskuntatalon pylviä punaisella värillä sotkettuna, että hyvän aika, hyvät nuoret, jos te haluatte pelastaa maailman, menkää mukaan 4H-toimintaan, jossa voitte istuttaa puita, jossa voitte olla tekemässä tekoja ilmastoon ja ympäristön hyväksi, oikeaa todellista [Pitkon välihuuto] tekemistä sen sijaan, että töhritte Eduskuntataloa tai istutte Mannerheimintiellä.

Edustaja Rantanen, teillä on hyviä näkemyksiä maatalouspolitiikasta, tunnen teidän ulostulon, mutta teidän puolueenne on esittänyt täällä 300 miljoonan euron leikkauksia maatalouteen. Minä ihmettelen, mikä on sosiaalidemokraattien linja, ja olen todella hämentynyt. Sen sijaan olen siitä samaa mieltä, että meidän pitää pystyä tulevaisuudessa ennen kaikkea ruokaa tuottavasta maataloudesta pitämään huolta. Tukien kohdalla on tärkeää huomioida se, että ne, jotka tuottavat ruokaa, ottavat kaikkein suurimmat riskit myöskin siellä maataloudessa, ja siksi heidän tilannettaan on pyrittävä mahdollisimman paljon helpottamaan. [Keskeltä: Oikein!] Meillä, totta kai, sitten niin CAP kuin myöskin WTO:n säännökset tuovat tiettyjä rajoituksia siihen, kuinka paljon esimerkiksi tuotantoon sidottua tukea voidaan antaa. Mutta joka tapauksessa tämän suunnan minun mielestäni pitää olla selkeä.

Edustaja Mäenpää kysyi tästä toisen asteen koulutuksesta. Tämä ei varsinaisesti kuulu omalle tontilleni. Mutta viesti on kyllä viety, ja minun käsitykseni on, että viesti on myöskin kuultu. [Jenna Simula: Korjattu on!]

Ja täällä niin edustaja Kalmari kuin Viljanen kysyi, moni kysyi, tästä metsävähennyksestä. Kyllä, metsävähennys on tulossa, se on hallitusohjelman mukainen kirjaus. Se on taas sitten valtiovarainministeriössä valmistelussa, ja uskon, että se kyllä saadaan sieltä ensi vuoden aikana ulos.

Sitten sen lisäksi olisin vielä nostonut tämän, kun edustaja Kalmari täällä kysyi näitten tarkastusmaksujen perään: Tässä on todettava, että edelliset hallitukset ovat laiminlyöneet lakisääteisen velvoitteen siitä, että näitten tarkastusmaksujen on pohjauduttava niihin kuluihin, ja maksuperustelaki määrittää tämän. Eli olisi lain rikkomista, jos emme seurasi sitä kustannuskehitystä, ja sen takia tätä on jouduttu ihan lakisääteisesti tekemään.

Täällä edustaja Andersson nosti esille, moni muukin, vielä tämän toisen osan. Me olemme todellakin sitä työstämässä, siis elintarvikemarkkinalain muutoksen kakkososaa, myöskin sitten hankintalakia ja kilpailulakia. Nämä viime mainitut ovat niitä lakeja, jotka eivät taas sitten ole oman ministeriöni alaisuudessa, mutta niitä teemme hyvässä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Sitten täällä edustaja Ojala-Niemelä nosti kalastusasiat ja Teno-sopimuksen. Tässä on nyt tosiaan Norjan kanssa saatu aikaan sopimus, joka mahdollistaa esimerkiksi tämän kyttyrälohen pyytämisen. Todennäköisesti ensi kesänä me nähdään taas kyttyröitten nousu, koska sehän on tällainen joka toinen vuosi tapahtuva ilmiö. Ja voin sanoa ensinnäkin tästä lohenkalastuksesta, että me seuraamme tätä ICESin, merentutkimusneuvoston, nimenomaan tieteellistä neuvoa. Tässä on nytten EU-tasolla katsottu jo, että tämä lohikiintiö, kalastuskiintiö on pienenemässä kahdessa vuodessa yli 27 000 lohesta sinne 9 000 loheen. Kyllä tämä tilanne, mikä siellä on, huolestuttaa, ja sen takia juuri näihin toimenpiteisiin ryhdytään. Tietenkin tarvitaan myös niitä kansallisia toimenpiteitä, ja täällä voisi sanoa, että tämä Luonnonvarakeskuksen selvitys tästä lohen merivaelluksesta ja siihen vai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

kuttavista tekijöistä on jo tekeillä, ja tämä raportti on odotettavissa valmiiksi tämän vuoden lopussa. Nämä ovat tosi keskeisiä ja tärkeitä asioita, siis totta kai meidän luonnon monimuotoisuuden kannalta mutta myöskin kalastusmatkailun ja elinkeinojen kannalta siellä pohjoisessa. Ja olenkin viime aikoina aika paljon siellä päin reissannut ja ihaillut sitä teidän pohjoisen luontoa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia ministerille. — Sitten siirrytäänkin toiseen pääluokkaan. Ministeri Mykkänen tulee kertomaan meille ympäristöministeriön hallinnonalan talousarvioesityksestä. — Olkaa hyvä.

18.01 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä täydennyksenä: myös työ- ja elinkeinoministeriön energiaosasto ilmeisesti samalla kerralla, eli ministerivastuualueeni. Hallituksen ympäristön- ja luonnonsuojelun taso tämän budjetin perusteella voidaan näistä ankarista tuottavuustoimista huolimatta säilyttää.

Ehkä tiivistettynä kolme suurinta kysymystä ensi vuoden osalta ympäristöministeriön hallinnonalan piirissä: Ensinnäkin se, miten puhtaan siirtymän investoinnit etenevät, miten nopeasti fossiilista teollisuutta korvaavat investoinnit etenevät — tästä oli kyselytunnillakin keskustelua, ja nyt on näkymä, että mahdollisesti investoinnit lähtevät liikkeelle nopeammin. Ja tähän liittyen budjettiesityksen tietyt keskeisimmät esitykset ovat nämä laajat verohuojennukset, jotka ovat historiallisia Suomessa, 400 miljoonan euron lahjamuotoinen investointituki puhtaille investoinneille ja 140 miljoonan euron erillinen hiili-dioksidin talteenoton ja hyötykäytön investointituki — huutokauppaamalla jaettavaksi tulossa oleva, joka on nimenomaan energiaosaston toimialalla oleva.

Käytännössä aivan massiivinen vaikutus näille tavoitteille on sillä, millä tavalla EU:n uusi komissio vie asioita eteenpäin. Nyt komission puheenjohtajan toimeksiantokirjeistä voimme lukea sinänsä rohkaisevaa viestiä, että komissio tulee monessa asiassa hyvin lähelle niitä lähtökohtia, joita myös hallituksella on: että teknologianeutraalisti, kustannustehokkaasti, myös ydinvoimaa, erityisesti pienydinvoimaa, hyödyntäen sähköistämällä teollisuus puhtaaksi, ja siihen suuntaan tätä murrosta käännetään.

No, toinen puoli on luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuuden suojaaminen. Sillä puolella jatkamme työtä suurin piirtein kuluvan vuoden volyyymeillä, vaikka kokonaisuutena tietysti valtio säästää, ja kasvua haetaan ennen kaikkea ekologisen kompensaation laajemmasta käytöstä, jolle on tulossa nyt tämän vuoden lopulla rekisterit auki: Puolueeton tieto siitä, miten ekologinen kompensaatio ja luonnon tilan parantaminen toimivat, ja ennallistamisasetuksen toimeenpano on ensi vuoden tärkeä kokonaisuus, jossa tämäkin on läsnä.

Ja kolmantena valtion tukemaa asuntorakentamista toteutetaan siis vastasyklisesti, kuten tämän vuoden osalta erityisesti on tehty korkeammilla korkotukilainavaltuuksilla, mutta myös ensi vuoden osalta suhdannetaso on se, että korkeampi taso tuetussa asumisessa on.

Lisäksi tehdään tuottavuustoimia, niin että pystytään halvemmallä käynnistämään hankkeita. Rakennuslain, alueidenkäyttölain, uudistukset ovat historiallisen isoja kysymyksiä: miten helpotetaan niin omakotitalorakentajan kuin muunkin rakentamisen ja investointien aloituksia, plus sitten nämä luvituksen yleiset kehittämiset laajempänä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Arvoisa puhemies! Myönteistä nyt tämän vuoden kehityksessä on se, että olemme jatkaneet sitä linjaa, että pääsemme irti fossiilisista etenkin sähkössä mutta yhä kiihtyvämmin myös lämmityksessä ja teollisuudessa. Fossiilipäästöjen lasku tuoreimmissa tilastoissa on kiihtynyt, ei hidastunut, ja tätä kehitystä on tietysti tärkeää jatkaa. Ne isot mittakaavat ovat nimenomaan teollisuuden lämmityksen päästöissä lähivuosina.

Mainittujen keinojen lisäksi kiihdytämme vihreän siirtymän investointeja erityisesti historiallisella luvitusreformilla, jossa siirrymme kohti yhden päätöksen ja yhden valitusvaiheen mallia. Tästä tullaan antamaan eduskunnalle lakiesitykset ensi vuoden alussa, ja nämä ovat tulossa voimaan sitten vuoden 2026 alusta. Lisäksi huomionarvoisaa investointien kannalta on se, että eduskunnalle on vastikään annettu lakiesitys niin sanotusta hiilirajamekanismista, joka on sinänsä eurooppalainen yhteinen aloite, jolla tähdätään siihen, että enää ei olisi hiilivuotoa, eli ulkomainen teollisuus ei dumpkaa ilman ympäristökustannuksia, vaan se hiilihaittojen hinnoittelu koskisi myös EU:n ulkopuolelta tulevaa tuontia ja tasaisi suomalaisen ja EU:n ulkopuolisen tuonnin välisen eron tässä.

Ensi vuonna hallitus tuo eduskuntaan energia- ja ilmastostrategian, jossa tarkemmin ja päivitetyn analyysin pohjalta tehdään politiikkaehdotukset siitä, miten vielä kiihdytämme tätä puhtaan murroksen etenemistä. Tässäkin mittakaavojen osalta voi todeta, että jos vaikkapa Nesteen Porvoon-jalostamo ja Raahen terästehdas, nämä kaksi yksinään, vastaavat koko henkilöautoliikenteen päästöjä, niin jos mietitään hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista reilussa 10 vuodessa, niin nämä ovat sen tyyppisiä, jotka ovat isoja kysymyksiä, miten varmistetaan niissä eteneminen. Alussa mainitun lisäksi keinona on tietysti myös perinteinen energian investointituki, johon on varattu ensi vuodelle 165 miljoonaa euroa määrärahoja.

Jos katsotaan sitten luontoympäristöpuolta, niin siellä ympäristön ja luonnonsuojelun menoihin ehdotetaan 135 miljoonaa, mikä on hieman enemmän kuin kuluvan vuoden budjetissa. Luonnonsuojeluun ja virkistyskäyttöön on varattu yhteensä tästä 103,3 miljoonaa siten, että nyt budjettiriihessä tehtyjen pienten lisäysten jälkeen sekä Metso-ohjelman vapaaehtoisien metsiensuojeluohjelman hehtaarimäärä että Helmi-ohjelman ennallistettavien hehtaarien määrä hieman nousisivat tästä kuluvasta vuodesta, mutta realismin nimissä sanotaan, että noin samoissa tasoissa liikuttaisiin. Vesien- ja merenhoidon toimenpiteissä noin 20 miljoonaa euroa, joissa painottuu voimakkaasti erityisesti Saaristomeren tehokkaat aluepilotit, jotka on nyt käynnistetty ja jotka konkretisoituvat erityisesti sitten ensi vuoden aikana.

Asuntorakentamisen puolelta tämän korkotukilainavaltuuden vastasyklisen käytön ohella on syytä todeta, että sinänsä historiallinen muutos on se, että on tarkoitus organisoida uudella tavalla ja reformoida ARAn korkotukilainatuotteet. ARasta virastona luovutaan, ja se työ organisoidaan ministeriön yhteyteen erilliseen keskukseen, ja samalla myöskin tuodaan näkyväksi se, että kun Valtion asuntorahasto joka tapauksessa 10 vuoden aikana olisi kuoleutumassa pois, niin nyt siirrytään budjettitalouden piiriin silloin, kun otetaan valtiolle rahallisia vastuita myöskin asuntorakentamisen lainoituksessa ja niiden takauksissa tai korkotuissa. Se ei tarkoita sitä, että korkotukilainamallista sinänsä kokonaan mitenkään luovuttaisiin, eikä se myöskään tarkoita sen tasoon sinänsä muutoksia vaan sitä, että voidaan entistä joustavammin muuttaa ajantasaiseksi näitä meille 50 vuoden saatossa muodostuneita [Puhemies koputtaa] aika jäykkiä 40 vuoden, 20 vuoden ja 10 vuoden malleja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta. Tämä tuntihan käytetään nyt sitten debattiin, mikäli halukkuutta siihen on. — Ja debattikeskustelut aloittaa valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Pitko.

18.08 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänä vuonna ympäristöministeriön ja luonnonsuojeluhallinnon budjettia ei leikata, mutta on tietenkin tärkeää muistaa, että viime vuonna hallitus teki tälle hallinnonalalle suhteellisesti suurimmat leikkaukset. Te leikkasitte silloin 38 prosenttia, joten täytyy kyllä sanoa, ettei siellä ihan hirveästi enää leikattavaa olisi ollutkaan. Tämä ympäristöhallinnon karsittu budjetti ei anna mahdollisuuksia vastata Suomen velvoitteisiin tai hallituksen omiinkaan sitoumuksiin luontokadon tai ilmastomuutoksen pysäyttämisestä. Ilmastotoimia olemme odottaneet tässä talossa jo kohta puolitoista vuotta, ja ennen 30-lukua vaikuttavia ilmastotoimia on toistaiseksi vain peruttu. Saimme ilmastovuosikertomuksesta itse asiassa kuulla, että ensimmäistä kertaa Suomi on tipahtamassa taakanjakosektorilla vaadittavasta päästöpolusta, vaikka ennen tätä hallitusta Suomi oli saavuttamassa 2030-luvun tavoitteen. Te leikkaatte luonto- ja ilmastotoimista, koska te haluatte torjua velkaantumista, ja tavoitehan on sinänsä yhteinen ja jaettu, mutta siitä velasta, joka kertyy näistä tekemättömistä luonto- ja ilmastotoimista, tämä budjetti vaikenee. Siksi se on hyvin vaikeaa luettavaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten varapuheenjohtaja, edustaja Perholehto.

18.10 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Yhdyn valiokunnan puheenjohtaja Pitkon huoleen siitä, millä tavalla ilmastotoimiin ja ympäristön- ja luonnonsuojeluun kohdennettava rahoitus riittää.

Asia, jonka kuitenkin haluaisin osaltani nostaa esiin, liittyy hallituksen asuntopolitiikkaan ja siihen, millä tavalla tässä lähdetään erityisesti pitkäjänteistä, kohtuuhintaista asumista ja oikeastaan koko järjestelmiä ajamaan alas. Monella suomalaisella on jo tällä hetkellä hätä siitä, millä tavalla rahat riittävät asumiseen. Uusia asumisoikeusasuntoja ei enää rakenneta, ARA-valtuudet eivät riitä kovinkaan hyvin, tänä vuonna jo maaliskuussa lopuivat kesken erityisryhmien investointiavustuksen varat, ja silti kolme neljäsosaa suhteessa tämän vuoden rahoitukseen leikataan ensi vuoden rahoitusta. Kysyn teiltä, ministeri Mykkänen, millä tavalla arvioitte, että erityisryhmien asumista voidaan jatkossa edes tukea, kun muitakaan kohtuuhintaisia asumisen hankkeita ei välttämättä saada tällä budjetilla ja julkisella tuella enää liikkeelle?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tässä alkuvaiheessa painotan erityisesti ympäristövaliokunnan jäseniä, ja toki tässä sitten riittää varmasti aikaa monelle muullekin. — Edustaja Aalto-Setälä.

18.11 Pauli Aalto-Setälä kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Meille Itämeren ystävillehän tämä kirja näyttää hyvältä. On tärkeää, että vesistöissä ja Itämeren suojelussa ei ole tullut mitään säästötoimia lisää. Se 15 miljoonaa varmaan riittää jonnekin. Tietysti panisin nollan mielelläni perään, jollei maa olisi siinä tilassa, missä se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

on. Ja on myöskin erinomaisen hyvä, että täällä on investoitu Metso-ohjelmaan, johon on paljon halukkuutta metsänomistajilla osallistua.

Kysymykseni liittyy oikeastaan pieneen huoleen siitä, että kun on tutkittu näitä meidän tähän asti tehtyjä ympäristötukia niin maa- ja metsätalousministeriön kuin ympäristöministeriön puolella, niin Valtion tarkastusvirasto on kiinnittänyt huomiota pari viikkoa sitten siihen, että tarkat mittarit, saatikka seuranta ja näitten vaikutusten arviointi, ovat aika vähäisiä. Ja nyt kun meillä on kohtuullisen pienet varat käyttää näihin äärimmäisen tärkeisiin asioihin — me olemme kaikki täällä Itämeren ystäviä — niin olisi äärimmäisen tärkeätä, että ne varat käytettäisiin fiksusti ja oikein, niitä seurattaisiin ja mittarit olisivat tarkat ja arvioit.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström.

18.12 **Johan Kvarnström sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Hur glad jag än är att den här regeringen satsar på till exempel kustbanan så är det beklagligt att det sker genom att ta ut pengar från Statens bostadsfond. Byggbranschen är i kris, boendet har blivit dyrare och båda fenomenen är sådana som regeringen har reagerat för lite och för sent på och delvis också förvärrat problemet. Bostadsstödet skärs ned, vräkningarna skjuter i höjden, offentligt stött byggande för personer med särskilda behov minskar.

Arvoisa puhemies! Häätöjen määrä on tänä vuonna kasvanut merkittävästi, isoissa kaupungeissa jopa yli viidenneksellä. Asumistuen leikkaus ja muut sosiaaliturvaleikkaukset pahentavat tilannetta jatkuvasti. On nurinkurista, että hallitus näin lisää omilla toimillaan asumisneuvonnan tarvetta mutta suuntaa siihen ensi vuonnakin edelliseen hallitukseen verrattuna puolitetun määrärahan eli kaksi miljoonaa euroa. Tällaisen asumispolitiikan aikana asumisneuvonnan tarve vain kasvaa, mutta isossa kuvassa ongelmallisinta tällä kaudella on, että hylätään asuntopolitiikan pitkäjänteisyys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

18.13 **Vesa Kallio kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unioni todennäköisesti tulee jatkamaan — voisiko sanoa jopa — ristiretkään Suomen metsiin myös uuden komission aikana. Tämä tarkoittaa entisestään kasvavia luonto- ja ympäristötoimenpidevaatimuksia metsissämme. Erityisesti tämä tulee korostumaan EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpanossa. Siihen nähden näyttääkin talousarvion varaus tähän rahoitukseen aika riittämättömältä. Tämä esitetty summa vapaaehtoiisiin Metso- ja Helmi-ohjelmiin ja ennallistamistyöhön on pieni.

Arvoisa puhemies! Uutta kasvua hallitus hakee lisäämällä tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitusta sekä myöntämällä verotukea vihreän siirtymän suurille investoinneille. Onkin välttämätöntä, että näitä tki-rahoituksia ohjataan myös luonnonvara-alalle ja biotalouden kasvuun sekä kehittämiseen. Ja silloin tullaan siihen, että myös nämä pienemmät yritykset, joita erityisesti tuolla itäisessä Suomessa toimii, pääsisivät näihin toimenpiteisiin mukaan niin erilaisten yritysten kuin maan eri osien kohdalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

18.14 **Marko Asell sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastovelka kasvaa hallituksen toimettomuuden seurauksena, ja samalla tutkijat varoittavat, että Suomi saat-
taa joutua maksamaan miljardeja euroja EU:lle ilmastositoumusten laiminlyönnin vuoksi. Kansainväliset ilmastositoumukset ovat sitovia, ja niiden noudattamatta jättäminen voi johtaa raskaisiin taloudellisiin seuraamuksiin. Hallituksen pitäisikin kertoa, miten se aikoo vastata tähän vakavaan uhkaan ja varmistaa, että Suomi täyttää ilmastotavoitteensa. Miten siis hallitus vastaa ilmastotoimien viivästymiseen, kun tutkijat ja järjestöt varoittavat siitä, että nykyiset toimet eivät riitä ja saattavat johtaa miljardien sakkoihin EU:lta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

18.15 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämänkin budjetin perusteella on valitettavasti selvää, että luonnonsuojelu ei ole tälle hallitukselle prioriteetti. Mutta ihmisille se on prioriteetti. Esimerkiksi tämä Stora Enson raakkutuho järkytti hyvin laajasti suomalaisia, ja ihan syystä. Sen jälkeen vielä muillakin hakkuualueilla on paljastunut lisää luonnonsuojelulain vastaista toimintaa, ja on tietenkin myös selvää, että tässä kyse ei ole mistään yksittäisistä koneyrittäjistä tai metsäkoneenkuljettajista, vaan tämä ongelma on laajempi. Esimerkiksi siellä Hukkajoella Stora Enso oli hakkuusuunnitelmassa ohjeistanut ajamaan raakkujoen yli. No, metsäteollisuus sitten tietenkin toistelee, että luonnonsuojelu on keskeistä ja suosituksia noudatetaan, mutta eihän tähän selvästi voi luottaa. Me vasemmistoliitossa olemme esittäneet sitovia suojakaistoja lakiin. Haluan kysyä ministeriltä, miten luontokato pysäytetään, miten luonnonsuojelu toteutetaan täysin riittämättömällä rahoituksella, riittämättömillä [Puhemies koputtaa] toimilla. Miksi esimerkiksi näitä suojakaistoja [Puhemies koputtaa] ei voi laittaa lakiin, kun kerta niihin ollaan sitouduttu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ingo.

18.17 **Christoffer Ingo r** (vastauspuheenvuoro): Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Suomen vetovoima kansainvälisille investoinneille on todella tärkeä aihe. Kun käsitellään valtion ensi vuoden talousarviota, talousarvio sisältää monia hyviä asioita, joilla vauhditetaan suurten kansainvälisten investointien käynnistämistä Suomessa. Näistä mainitsemisen arvoisia ovat suuret tki-panostukset ja panostukset vihreään siirtymään, muun muassa suora puhtaan siirtymän teollisuuden investointien vauhdittaminen, toteuttaminen verotuen kautta. Mutta suurinvestointien lisäksi on kuitenkin elintärkeää, että pienet ja keskisuuret yritykset kasvavat ja saavat hyvän toimintaympäristön täällä Suomessa. Haluaisin kysyä ministeri Mykkäselältä, miten tulevassa talousarviossa erityisesti ympäristöministeriön hallinnonalalla otetaan huomioon pk-yritykset ja niiden toimintakyvyn vahvistaminen vihreän siirtymän ja Suomelle tärkeän kasvun suhteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

18.18 **Jorma Piisinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti sujuvoittaa ja nopeuttaa kaavoitus-, lupa- ja valitusprosesseja. Hallitus on ryhtynyt toimeen. Talousarviossa osoitetaan 2,5 miljoonaa euroa ympäristöluvituksen vauhdittamiseen liittyviin toimiin ja yhden luukun palvelut -kokonaisuuden kehittämiseen sekä ympäristöllisten tietovarantojen digitalisaatiohankkeeseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Tavoitellussa yhden luukun mallissa asiointi ja lupien haku tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden toimivan ja käyttäjälähtöisen lupamenettelyn kautta. Ympäristölupakäsittely — lupa-, valvonta- ja ohjaustehtävät — kootaan juridisesti yhtenä viranomaisena toimivaan valtakunnalliseen kokonaisuuteen. Tavoitteena on myös säätää laki lupamenettelyistä, ja samalla viranomaisten keskinäisiä valitusoikeuksia rajoitetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

18.19 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä budjettikirja on mukava Itämeren ystävälle, mutta ei se kovin mukava ole sekä Itämeren että järvien ystävälle. Helmi- ja Metso-rahoista valitettavasti leikattiin isosti, ja nämähän ovat yksi keino siihen, että voitaisiin sitä monimuotoisuustyötä metsissä ja muilla mailla tehdä. Kysynkin nyt ministeriltä — olen saattanut tätä joskus aikaisemminkin jo kysyä, mutta kysynpähän vielä uudemman kerran: Milloin yksityinen markkina lähtee liikkeelle näiden monimuotoisuustoimien, tämän kompensaaion suhteen — luonnonsuojelulaki todellakin antaa sille puitteet — ja sitten toisaalta myös tämän hiilensidonnan suhteen? Tällä hetkellä lähän vain lähinnä yritykset menevät sillä alalla konkurssiin. Meillä on EU-velvoitteet, ilmastotavoitteet, ja tämä antaisi niitä mahdollisuuksia sille, että metsänomistajalla olisi muitakin rahanansaintakeinoja kuin vain se puun myynti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

18.20 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Koska tähän sektoriin kuuluu myös meidän energiapolitiikkamme ja tähän kuuluu myös meidän luvituspolitiikkamme ja me tuossa äskeisessä slotissa keskustelimme maatalouspolitiikasta, niin haluaisin kysyä, kun jotenkin ajattelen niin, että tuulivoiman suhteen me ollaan jo menetetty peli niistä, siitä mihinkä niitä tulee ja että niitä tulee nyt mihin tulee, mutta nyt meillä alkaa tulla näitä teollisen luokan aurinkovoimaloita, ja niitä suunnitellaan osassa alueita myös aivan meidän tuottavimmille viljaville pelloille, niin onko tähän tulossa mitään ratkaisua, minkäänlaista sääntelyä? Ja onko tätä koettu minkäänlaisena ongelmana, kun tämä on vielä asia, joka koskee niin valtion maita kuin yksityisen maita? Yksityiselle aika herkästi on iso houkutus lähteä mukaan tällaiseen, kun maatalouden tuottavuus on näin heikossa asemassa, niin se raha, jota sieltä voi saada, voi olla merkittävästi suurempi. Onko tämä asia ollut minkäänlaisessa valmistelussa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Huru.

18.21 Petri Huru ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esityksestä. — Täällä nostettiin jo vesiensuojelua esiin, ja itse ilolla katson täältä budjetista, esimerkiksi Itämeren osalta, tätä Pidä Saaristo Siistinä ry:lle osoitettavaa tukea, mikä on merkittävä panostus sille sektorille.

Ministeri avasi myös tätä luvitusongelmaa, ja se on hyvä tavoite, että saadaan nämä luvitukset määräajassa ulos ja saadaan investointeja liikkeelle. Kysyisin vielä tästä, kun hallitusohjelmassa olemmekin kirjanneet, että luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa otamme huomioon myös vaikutukset sosiaaliseen ja taloudelliseen toimintaan ja huomioidaan näiden suojelutoimenpiteiden tehokkuus, vaikuttavuus ja paikallinen hyväksyntä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

vyys, niin tähän kysymys: avaatteko, miten huomioimme tämän, että esimerkiksi arjen kustannukset eivät ihmisillä nouse?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

18.23 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuunnellessa ministerin puhetta tuli mieleen, että onneksi meillä on EU, sillä ilman EU:ta ei tämä hallitus olisi mitään uusia ilmastotoimia tai biodiversiteettitoimia tuonut, vaan nämä kaikki, mitä ministeri kertoi, tulevat sieltä EU:sta. Haluaisin nyt kysyä ministeriltä: mitä taakanjakosektorille tulevia toimia, ilmastotoimia tai päästövähennystoimia teiltä on tulossa, sellaisia, jotka siis vaikuttavat jo teidän hallituskauteenne aikana?

Toinen kysymys liittyy metsiin. Minusta on hienoa, että esimerkiksi vesiensuojelun osalta on nyt ymmärretty ja julkiseen keskusteluun tullut se, miten tärkeitä nämä suojavyöhykkeet ovat, ja toivon todella, että nämä saataisiin lainsäädäntöön, mutta samanaikaisesti meidän täytyy varmistaa, että se taloudellinen kustannus, mikä siitä aiheutuu, jaetaan tasapuolisesti myös metsänomistajille ja metsäyhtiöt omalta osaltaan siihen osallistuvat. Ja kysyisinkin: Onko teillä ollut ajatusta siitä, miten me luomme sentyyppisen rahoitusmallin? Onko se sitten joku Metka-rahaston osa vai mikä, millä voimme niissä tilanteissa, joissa suojavyöhykkeet olisivat kohtuuttomia yksityisille maanomistajille, tukea tässä, ja tähän rahoitukseen osallistuisivat myös meidän metsäyhtiöt ja metsäteollisuus?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

18.24 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minä olen varsin huolissani, nimittäin, ministeri, kaikissa tomissanne te olette nyt vetämässä asuntopolitiikkaa alas. Siitä kertoo erityisryhmien investointiavustuksen raju leikkaus, [Pia Lohikoski: Juuri näin!] asumisoikeusasuntotuotannon lakkauttaminen, korjausavustusten raju alasveto, lähiöohjelmien lakkauttaminen ja A-Kruunun myyminen. Ja, ministeri, vielä pisteenä i:n päällä on se, että Valtion asuntorahasto käytännössä ensin tyhjennetään ja sitten siirretään osaksi budjettitaloutta, ja lienee selvää, ministeri, että eihän sitä sillä tavalla enää pysty samanlaisena suhdanneinstrumenttina käyttämään kuin tänä päivänä sitä voisi käyttää, jos viisaasti suhdannetilanteessa haluaisi toimia.

Puhemies! Tämä on erittäin vakava asia. Tulevaisuudessa meillä ei ole enää instrumentteja, millä rakennetaan kohtuuhintaisia koteja ihmisille, millä peruskorjataan ihmisten kohtuuhintaisia koteja, meillä ei ole enää instrumentteja, joilla voimme tehdä viisasta suhdannepolitiikkaa ja reagoida esimerkiksi sillä tavalla kuin nyt vaatisi. Rakennusala on kriisissä, miinus 20 000 työpaikkaa. Nyt voisi käyttää tätä rahastoa suhdannevälineenä. Siellä rahastossa olisi tähän mahdollisuus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola.

18.25 Janne Jukkola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Meillä on Suomessa valtava potentiaali tuottaa uusiutuvaa energiaa ja kehittää innovatiivisia ratkaisuja, jotka eivät ainoastaan vähennä päästöjä, vaan myös luovat uutta työtä ja elinvoimaisuutta eri puolille maata. Aikaikkuna näille investoinneille on juuri nyt ja meidän on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

hyödynnettävä se nopeasti ja tehokkaasti. Hallituksen toimet kasvun vauhdittamiseksi ovat oikeita, kun luvitusta sujuvoitetaan ja lupakäsittelyä tehostetaan.

Puhtaan energian siirtymässä hyvänä esimerkkinä on Kokkola Industrial Park, joka on Pohjois-Euroopan suurin kemian ja metallien ja jalostusteollisuuden ekosysteemi. Siellä on käynnissä lukuisia investointeja puhtaaseen energiaan liittyen, mutta vielä suurempi osa odottaa käynnistymistä.

Kysyisinkin ministeriltä: miten voimme vauhdittaa ydinvoiman ja merituulivoimahankkeiden käynnistämistä, jotta voimme vastata tähän kasvavaan tarpeeseen ja samalla vahvistaa Suomen asemaa kestävän kehityksen edelläkävijänä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen.

18.27 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos vähän karkeistaa, ilmasto- ja luontotoimia voi edistää pääasiallisesti kolmella tavalla. Ensinnä voidaan osoittaa määrärahoja erilaisiin tukiin tai vaikka maiden hankintaan. Toiseksi voidaan käyttää verotusta ohjaamaan yritysten ja kansalaisten valintoja. Kolmanneksi voidaan luonnollisesti hyödyntää lainsäädäntöä.

No, nyt tämä hallitus jo tämän vuoden talousarvioesityksessä leikkasi merkittävästi ilmasto- ja luontotoimien rahoitusta, eli se tie on kuljettu loppuun. Verotuksen puolella hallitus päinvastoin keventää erilaisia ympäristöveroja, joiden avulla voitaisiin päästä samaan lopputulemaan. Mutta eipä hallitukselle kelpaa myöskään se lainsäädäntötie: vaikka tässä keskustelussa jo mainittuja suojavyöhykkeitä on esitetty lainsäädäntöön, niin ministerin ratkaisu on ollut panna kättä päälle metsäyhtiöiden johtajien kanssa ja todeta, että eipä tässä mitään lainsäädäntöä tarvita. Kun te kohta kohdalta toteatte, että mikään näistä kolmesta reitistä ei oikein tahdo kelvata, ei ole rahaa, ei haluta käyttää haittaveroja, mutta ei sitten se lainsäädäntökään kelpaa, niin millä Suomi pääsee omiin ilmasto- ja luontotavoitteisiinsa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Marttila.

18.28 Helena Marttila sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansalaiset osoittavat mieltä, joukko ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöjä ovat haastaneet Orpon hallituksen oikeuteen ja tutkijat varoittavat riittämättömistä ilmastotoimista.

Hallitus on sanoin sitoutunut ilmastolakiin, mutta teot ja tilastot herättävät perustellun huolen, että hallitus ei saavuta tavoitteita. Nielujen päästörajoista kiinnipitäminen on myös merkittävä taloudellinen kysymys, ja ympäristöministeriön ympäristöneuvos on julkisuuteen arvioinut, että rajoista poikkeaminen voi tuoda Suomelle jopa kahden miljardin laskun.

Arvoisa vastuuministeri Mykkänen, hallituksella on vankka taloudellinen ideologia, mutta estääkö vielä vahvempi ideologia ryhtymistä tehokkaisiin ilmastotoimiin, vaikka ne voisivat olla taloudellisesti pitkällä tähtäimellä kannattavia?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen.

18.29 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ulosottolaitoksen tilastojen mukaan häätöjen määrä on kasvanut reippaasti erityisesti monissa suu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

rissa kaupungeissa, kuten Espoossa, Vantaalla, Turussa, Helsingissä, Tampereella ja Jyväskylässä. Häätöjen määrä on kasvanut viime vuonna keskimäärin 18 prosentilla. Suomessa on tehty hyvää työtä kodittomuuden vähentämiseksi, ja tilanne näytti jo paremmalta, kunnes nyt kehitys näyttää erittäin huolestuttavalta. Kysyisin arvoisalta ministeriltä: Vaikuttaako ARAn lakkauttaminen ja sen tehtävien siirtäminen ympäristöministeriöön valtion tukemien vuokra-asuntojen saatavuuteen, asumisturvan parantamiseen, erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ja erityisryhmien osalta? Onko vaarana, että asunnottomien määrä entisestään lisääntyy?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

18.30 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lamassa oleva rakennusala on ehdottanut pitkään elvytystoimia, kuten valtion tukeman ARA-tuotannon lisäämistä. Elvytys on valitettavasti ollut hallitukselle kirosana. Valtiovarainministeri Purra väitti kyselytunnilla, että rakennusalan elvytys olisi tehty verovaroilla. Eihän se pidä paikkaansa. Hän unohti Valtion asuntorahaston. Asuntotuotannon uusi nousu on lykkääntynyt. Se tulee nostamaan tulevia asumiskustannuksia ja lisää kohtuuhintaisten asuntojen pulan todennäköisyyttä kasvukeskuksissa RT:n mukaan. RT esitti myös korjausrakennushankkeiden tukemista määräaikaisella kymmenen prosentin suuruisella avustuksella — mutta ei. Ensin hallitus ilmoitti viime vuonna lakkauttavansa asumisoikeusasuntotuotannon, ja tänä kesänä räjäytitte uutispommin, että hallitus lakkauttaa koko ARAn. Olen syvästi järkyttynyt tavasta, jolla ajatte nyt kohtuuhintaisten asuntojen tulevaisuutta alas ja viette kaikki asuntopoliittiset työkalut myös tulevilta hallituksilta ja ryöstätte Valtion asuntorahaston varat muihin käyttökohteisiin. MAL-sopimuksista on jäljellä enää vain L.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson.

18.31 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos ministerille esittelystä. Vihreässä siirtymässä on kasvun suurin potentiaali. Vihreän siirtymän onnistumiselle on puhtaan kotimaisen sähköön saatavuuden turvaaminen yksi tärkeimmistä edellytyksistä, ja siinä ydinvoimalla on erittäin tärkeä rooli. Oli hyvä kuulla ministeriltä, että ydinvoimaa koskevat lainsäädäntömuutokset ovat vireillä.

Myös Ruotsissa ydinvoimaa edistetään tällä hetkellä. Ruotsin hallitus kaavailee massiivista 300 miljardin kruunun tukikokonaisuutta muun muassa markkina- ja kustannusriskin hillitsemiseksi. Tietenkin tuon kokoisen paketin toteutuminen on varmaan hyvin epävarmaa Ruotsissakin, mutta olisin kysynyt ministeriltä, miten tässä vaikeassa julkisen talouden tilanteessa me voimme Suomessa varmistaa sen, että mahdolliset ydinvoimainvestoinnit tulevat Suomeen eivätkä mene Ruotsiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

18.32 **Anna-Kristiina Mikkonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi haluan kertoa teille esimerkin minun ja edustaja Kososen kotikaupungista Savonlinnasta, jossa Valtion asuntorahaston erityisryhmien investointiavustuksen turvin rakennettiin uusi senioritalo, joka valmistui viime kesänä. Tähän kohteeseen tuli kahdeksan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

kertaa — kahdeksan kertaa — enemmän hakemuksia kuin talossa on asuinpaikkoja. Tämä, jos mikä, kertoo yksinkertaistetusti siitä tarpeesta, mikä erityisryhmien investointiavustuksille on. Erityisryhmien asuntorakentamisen kautta rakennusala olisi voitu tukea niin, että hyödyt ovat yhteiskunnallisesti suuret mutta menot valtiolle pienet, ja rakennusala olisi saanut apua kriisin yli. Rakennusalan taantumun keskellä tuskin syntyy korvaavia vapaa-rahoitteisia hankkeita peruuntuvien erityisryhmäkohteiden tilalle. Eikö tätä niin sanottua säästöä olisi syytä tarkastella uudestaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

18.33 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oma kotimaakuntani Etelä-Karjala on jo pitkään havainnut, että kunnianhimoinen ympäristöpolitiikka myös vahvistaa alueen elinvoimaa. Meillä on tehty pitkäjänteisesti ilmastotoimia, ja yhä enemmän ollaan myös huomattu, että luonnon monimuotoisuudessa on paljon taloudellista potentiaalia. Luontomatkailun potentiaali on huomattu. Ja kun se on tällainen perinteinen metsätalousmaakunta, niin nyt sitten on ihan poliittinen yksimielisyys esimerkiksi siitä, että toivoisimme alueelle kansallispuistoa, kun valitettavasti maakunnassa on todella huono tilanne näitten metsien hakkuumäärien suhteen, ja siellä on jo pitkään tietysti ollut perinne siitä, että metsien monimuotoisuutta ei ole huomioitu, mutta nyt yhä enemmän näemme, että sillä seudulla jos missä potentiaalia olisi. Mutta toistaiseksi valtion taholta ei ole tässä saatu vastakaikua.

Myöskin nostaisin sen, että meillä oli aika kovat odotukset tämän tuulivoimaselvityksen suhteen, kun toivoisimme saavamme sinne uusiutuvaa energiaa, kun meillä ei ole ollut samaa mahdollisuutta kuin muualla Suomessa, esimerkiksi Länsi-Suomessa, tuulivoimaloitten rakentamiseen tutkavalvonnan vuoksi, mutta tuntuu, että sekään ei etene, vaikka hallitusohjelmassa siitä on linjattu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.35 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puhun nyt energia-asiasta. Puuta poltetaan aika paljon nytten kaukolämpötuotannossa, ja puun hinta on nousut polttopuuna aika korkealle, jopa liian korkealle, niin että sen saanti on aika hankalaa ja sitä ei enää kannata polttaa. Sitä pitäisi oikeasti käyttää, jalostaa muulla tavalla, mutta sillekin on vaihtoehtoja. Ministeri mainitsi tässä nämä pienydinvoimalat, jotka Suomessa nyt ovat kehitteillä — 50 megawatin pienydinvoimalaitoksia, noin 100 miljoonaa kappale, jos näitä kaukolämpöön tehdään. Täällä on pilotti aika pitkällä, ja kysymys kuuluu: miten tämmöistä pienydinvoimalaitoksen kehittämisprojektia valtion toimesta voidaan tukea, että saadaan pilottia liikkeelle ja sillä tavalla uutta työtä? Meillä on noin 3 000 ydinvoimaosaa-jaa Suomessa, niin että tätäkin osaamisaluetta ehkä kannattaisi hyödyntää. Tämä on mielenkiintoinen hanke. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Mehtälä.

18.36 Timo Mehtälä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Mutta täytyy ihmetellä, miksi hallitus alensi uusiutuvien polttoaineiden lisävelvoitetta tälle vuodelle kahteen prosenttiin ja vuosille 25—26 neljään prosenttiin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

mikä vähentää kysyntää maatalojen biokaasulaitoksien tuottamalle biometaanille. Tämä biokaasu on sataprosenttisesti uusiutuvaa ja kestävästi tuotettua. Hallitusohjelmassa teillä on lukuisia hyviä kirjauksia muun muassa maatalojen biokaasun tuotantoon liittyen. Tämä toimi on siis suorassa ristiriidassa oman ohjelmanne kanssa. Miten tämän perustelette?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän tässä vaiheessa vielä kolme vastauspuheenvuoroa. Sitten ovat kaikki, jotka ovat varanneet, jo kerran saaneet puhua. Sitten ministerin vastaus, ja sitten jatketaan debattia. Nämä kolme henkilöä ovat edustajat Suhonen, Elo ja Räsänen, Joona. — Suhonen.

18.37 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Vuodesta 2015 alkaen on ollut käytössä vuosittain 100 miljoonaa euroa asunto-osakeyhtiöiden peruskorjauslainaan valtiontakauksilla. Saamani tiedon mukaan tuo kyseinen varaus on ollut lähes käyttämättömänä jo siis yhteensä 900:n tai jopa 1 000 miljoonan euron verran, kun lasketaan kaikki nämä vuodet, mitä tuki on ollut käytössä.

Samoin talousarviossa 2025 on jälleen 100 miljoonaa euroa budjetoitu valtiontakauksia asunto-osakeyhtiöiden peruskorjauksiin. Eikö olisi nyt jo kiire ottaa tuota tukea käyttöön tarkistamalla takausten perusteita, joiden vuoksi takaukset ovat jääneet käyttämättä? Takausten paremman käyttämisen myötä siinä voittaisivat ne asukkaat, joiden asunnot ovat peruskorjausta vailla. Siinä voittaisivat rakennusala lisääntyvän työn kautta, ja siinä voittaisivat valtio lisääntyvän työllisyyden kautta. Ministeri Mykkänen, olisiko tähän asiaan tulossa parannusta? Ja jatkan vielä sen verran, että aika menee aika joutuisasti: vuosi sitten kysyin tätä samaa asiaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

18.38 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n biodiversiteettistrategia velvoittaa meitä suojelemaan kaikki jäljellä olevat luonnontilaiset ja vanhat metsät. Viikko sitten saimme lukea energiayhtiön polttavan yli 200-vuotiaasta Lapin ikimetsää lämmöksi. Ympäristöjärjestöjen kartoitustyö on paljastanut, että luonnoltaan arvokkaita, kriteerit täyttäviä vanhoja metsiä hakataan jatkuvasti.

Hallitukselta on jo pitkään odotettu ja vaadittu vanhojen metsien suojelukriteereitä, joilla voidaan varmistaa, että viimeiset vanhojen metsien sirpaleet saadaan suojeltua. Suomen ympäristökeskuksen tuoreiden tarkastelujen mukaan metsien lisäsuojelu toimisi myös merkittävänä hiilinielujen lisäyksenä. Kysynkin teiltä, ympäristöministeri Mykkänen: miksi toimitte vastoin Suomen luonto- ja ilmastovelvoitteita, ettekä ole valmis esittämään metsiensuojelun merkittävää kasvattamista?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vielä Räsänen, Joona.

18.39 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Mykkänen, kyllä kaikista surullisin joutuu olemaan tästä asuntopolitiikkakokonaisuudesta. Tosiasiaan on se, että hallitus reagoi aivan liian myöhään siihen tilanteeseen, mikä meillä oli rakennusosalalle jo kehkeytynyt, ja senpä takia alan ahdinko on painanut meidän yleisenkin talous- ja työllisyyskehityksen erittäin matalaksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Mutta se, minkä takia olen vielä enemmän surullinen, liittyy juuri siihen samaan asiaan, mistä edustaja Viitanen puhui. Tosiasiallisestihan tämä hallitus tulee ajamaan alas sen suhdannevälineen, joka meillä on ollut, eli Valtion asuntorahaston. Jatkossa nämä toimenpiteet rahoitetaan valtion budjetista. Käsi sydämellä, kuka uskoo, että joskus täällä käsitellään sellaista budjettia, jossa tosiasiallisesti näitä toimenpiteitä voidaan viedä eteenpäin siinä mittaluokassa kuin on aikaisemmin viety? Ja mitä tässä on tapahtunut, niin tosiasiallisesti tulevien lamojen taittamiseksi luotu suhdanneväline käytetään tänä hallituskautena nyt sitten teiden asfaltointiin. En pidä tätä edes työllisyyspoliittisesti järkevänä toimintatapana. [Hanna Kososen välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri, viisi minuuttia. Sitten jatketaan debattia, ja ministeri saa vielä lyhyen loppupuheenvuoron.

18.40 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos kymmenistä hyvistä, tarkoista kysymyksistä ja huomioista.

Ensinnäkin, mihin täällä kiinnitti jo valiokunnan puheenjohtaja Pitko aluksi huomiota, kysymykseen ilmastotoimien kokonaisuudesta: No, sinänsä taakanjakosektorilla — ja vielä penäsitte nopeasti, ennen vuotta 2030 vaikuttavia toimia — maanantaina budjettilakien yhteydessä annoimme esityksen eduskunnalle polttoainejakelijoiden päästökaupan käytönotosta Suomessa. Se tulee vuoden 2027 alussa merkittävästi voimistamaan päästöohjausta erityisesti liikenteessä mutta tietyissä muissakin polttoainetta käyttävissä sektoreissa.

Työsuhdeautojen sähköautoporkkanaa, joka on ollut erittäin voimakas, edellisen hallituksen luoma tehokas keino sähköautojen sisäänheittämiseksi, päätettiin kehysriihessä jatkaa vuoteen 2029 asti. Alan kannalta on ollut ylivoimaisesti merkittävin kysymys, miten sähköautojen määrän kehityksen jatko Suomessa tapahtuu. Sillä, että sähköauton ajoneuvovero nousee 60—90 euroa vuodessa alan arvioiden perusteella, on mitätön vaikutus verrattuna tämän veroporkkanan merkitykseen. Tietysti myös jatkossa autoilijan tulee jotain veroja maksaa, kun liikenne joka tapauksessa muuttuu ja sähköistyy.

Sen lisäksi käytämme 20 miljoonaa euroa latausverkoston rakentamiseen, toisaalta rasakaaseen liikenteeseen, ja tänä vuonna on jo toteutettu, ajettu määräraha taloyhtiöiden latauspisteiden osalta. Lisäksi tietysti ne sähköistymiseen uskoa luovat tekijät vaikuttavat jo nyt, jo tänä vuonna, siihen, että esimerkiksi voimalaitoksia on polttopuolella ajettu alas ja niin edelleen, millä päästään päästöissä vähemmälle.

No, sitten täällä edustajat Jukkola, Andersson, Lyly ja useat muutkin kiinnittivät huomiota puhtaan energian siirtymään, joka onkin se syömähammas, kuten alkupuheenvuorossakin kuvasin, näihin mittakaavassa isoihin päästöihin. Ydinvoimahankkeiden osalta, paitsi että lainsäädäntöä Suomessa viedään vauhditetusti eteenpäin, itse asiassa ensi vuoden alkupuolella jo lausuntokierrokselle mahdollistavaan suuntaan — kyllä, me neuvottelemme myös rahoitustasoista, miten voimme hallitusohjelman mukaisesti tukea ydinvoiman rahoitusta kohtuullisissa määrin. Ruotsissa on selvityshenkilön raportti antanut isoja lupauksia. Toisaalta ehkä tässä, kun yhtiöt katsovat eri maita, niin Ruotsissa esimerkiksi sikäläinen sosiaalidemokraattinen puolue, maan suurin sellainen, on jo ilmoittanut, että he tulisivat peruuttamaan sen rahoituspaketin — tässä kiitän kyllä kaikkia puolueita siitä, että Suomessa on pitkäjänteisesti myös ydinvoimaa tuettu ja hoidettu — jolloin meillä on sikäli uskottavuusetu tässä kohtaa, vaikka tässä ei nyt varsinaisesti maaottelussa ollakaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Merituulivoiman osalta ollaan antamassa hallituksen esitys talousvyöhykkeen käyttö-säännöistä ja huutokauppasäännöistä. Lisäksi sähkölle imua tuova puhtaan siirtymän investointien tuki ja verohuojennus tuovat tietysti sitä kysyntää, jossa tyypillisesti merituulivoima on 10—15 vuoden päästä yksi niitä isoimpia uuden sähkön tuojia.

Modulaaristen reaktoreiden kaukolämpökäytöstä erityisesti Lyly kysyi, ja tässähän on erittäin kiinnostava hanke erityisesti Helsingissä jo kymmenessä vuodessa ottaa käyttöön. Olemme jo siirtäneet hallitusneuvotteluissa, harvinaista kyllä, tähän STUKille rahaa, että luodaan ensimmäisenä maailmassa ohjeet siitä, ja olemme poistaneet niin sanotun absoluuttisen etäisyysrajan asutuksen ja modulaarisen ydinvoimalan välillä. Toivottavasti olemme siinä ensimmäisten joukossa kaupallisessa käytössä.

Sitten, mitä tulee näihin asuntopuolen asioihin, niin ensinnäkin ARA-reformin tarkoitus tuotteiden osalta on se, että ne kohdennetaan entistä tarkemmin niille, jotka ovat eniten asunnottomuuden riskin äärellä. Olemme jo tuoneet tulorajoja ARA-asuntojen uusasukasvalintaan, ja nyt kun teemme uutta 40-vuotista, 20-vuotista ja 10-vuotista reformimallia, niin koko hallitusohjelman puolelta tarkoitus on se, että se väistämättä rajallinen potti entistä tarkemmin kohdennetaan niille, joilla se tarve on suurin.

Valtion asuntorahaston osalta — edustaja Viitanen, joka tästä erityisesti sanoi, valitettavasti lähti — on tosiasia, joka näkyy myös tästä keltaisesta kirjasta, että se edellyttäisi paluuta ennen vuotta 2007 vallinneeseen ARA-järjestelmään, jotta meillä olisi jatkuvasti ikään kuin valtion suoraan myöntämää miljardien ARA-lainakantaa, joka sitten muodostaisi niiden korkotulojen kautta sen VARin eli Valtion asuntorahaston tulovirran, jota voitaisiin jakaa sitten aidosti budjettineutraalisti esimerkiksi korjausavustuksiin. Mutta kun 2007 päätettiin, että valtio ei ole pankki, vaan valtio myöntää korkotukia ja antaa takauksen, niin ne vanhat ARA-lainat tulevat maksetuiksi nyt seuraavan 5—10 vuoden aikana nollaan, jolloin tämä vaihtoehto, tämä Viitanen malli, törmäisi seinään joka tapauksessa, vaikka sieltä ei lapioitaisi liikennehankkeisiin tällä kaudella mitään.

Asunnottomuustyöhön sinänsä muuten erikseen panostetaan neljä miljoonaa euroa ensi vuonnakin. Tämä asumisneuvonta on itse asiassa ollut siltä osin vähän harmillinen asia, että se raha ei ole tahtonut mennä tietyissä kohdin, mutta näitä yhteistyömahdollisuuksia kyllä koko ajan tiivistetään.

Luonnonsuojelun puolella se syövähammas on se, että meillä nyt marraskuussa käynnistyy luonnonarvorekisteri. Ely-keskuksissa on haettu sitä luotettavaa rekisteröintiä yksityisrahoitteiselle luontotyölle, ja lisäksi laajennamme ekologisen kompensaaation. Siitä on annettu asetus vuosi sitten meidän toimestamme. Me laajennamme sen soveltamisalaa osana ennallistamisasetuksen toimeenpanoa. Siitä tulee asteittain velvoittava erityisesti suometsien, harjumetsien ja tiettyjen vesistöjen muutoshankkeille, ja se on se keskeinen tapa, jolla tämä kansakunta ja köyhä valtio pystyy ennallistamistavoitteita toteuttamaan mahdollisimman tehokkaasti ja toivottavasti mahdollisimman paljon ulkomaista ja yksityistä rahaa siihen houkutellen.

Vielä sanon tästä uhanalaisten lajien suojelusta, josta toki raakku on vain yksi esimerkki. Haaste on juuri se, että meillä on satoja metsälajeja, jotka ovat uhanalaisia. Ne eivät koskaan voi kaikki sinänsä perustua siihen, että luodaan lakiin tai edes ely-keskuksen rajauspäätöksillä maastoon elinympäristön suoja, vaan ne täytyy suomalaisessa metsänhoidossa ottaa huomioon. Meidän metsänhoito on sadassa vuodessa kehittynyt koko ajan niin, että on erilaisia rajoitteita, mitä saa tehdä metsässä. Siellä on menty yleensä eteenpäin siinä, koska meidän käsitys luonnosta ja sen merkityksestä on kasvanut. Sinänsä tämä tilanne ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

tästä voi fundamentaalisesti muuttua, että kaikkea ei voida [Puhemies koputtaa] kirjoittaa suoraan lakiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Viisi minuuttia on viisi minuuttia. Nyt meni yli kuusi. Ministeri saa myöhäisemmässä vaiheessa vielä lyhyen puheenvuoron. — Sitten mennään taas puhujalistalle. — Ja valiokunnan puheenjohtaja Pitko, olkaa hyvä.

18.47 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomalaiset järkyttyivät tosiaan kesän lopulla tapahtuneesta Suomussalmen raakkukatastrofista. Samalla toki paljastui muitakin talousmetsissä tapahtuneita ympäristörikkomuksia, ja olemmehan me myös tienneet jo pitkään metsätalouden vesistövaikutuksista, joka on maatalouden jälkeen toiseksi suurin syy vesiemme tummumiseen. Tuolla pohjoisessa meillä se on itse asiassa suurin syy.

EU:n vesipuitedirektiivi velvoittaa Suomen saavuttamaan vesien hyvän tilan vuoteen 2027 mennessä. Näillä asioilla voitaisiin samoilla toimilla saavuttaa monia eri asioita. Erityisesti täällä jo mainitut suojakaistat ja esimerkiksi ojitusten muuttaminen luvanvaraisiksi olisi itse asiassa kustannustehokas toimi tähän suuntaan.

Mutta haluaisin itse asiassa toistaa, kun tässä edustaja Kosonen kysyi aikaisemmin, mitä näiden luontoarvomarkkinoiden edistämiseksi olette tekemässä. Ministeri on oikeassa siinä, että meillä ei tule julkinen raha koskaan riittämään luontokadon pysäyttämiseen ja me tarvitsemme siihen kanavoitua yksityistä rahaa, mutta sen sijaan, että vain puhuisimme siitä, niin toki tarvitsemme niitä tekoja ja toimia. Miten aiotte toimia tämän suhteen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

18.48 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Yksi keskeinen toimi ilmastomuutoksen torjumisessa liittyy nielupolitiikkaan, ja siinä hallitus työstää tällä hetkellä edelleen vanhojen metsien suojelukriteereitä. Ne olivat lausuntokierroksella, mistä yli 200 palautetta saatiin. Toivon, että ne on luettu tarkoin ja hallitus vielä pohdii, josko voisi päivittää kriteereitä nojaten tähän asiantuntijoiden ja tiedeyhteisön näkemykseen.

Toinen asia, johon ainakin toistaiseksi olen hieman pettynyt, liittyy vesilakiin. Kokoomus viime hallituskaudella oli mukana poistattamassa luonnonsuojelulaista tärkeitä parannuksia luontotyyppien suojeluun, ja eduskunta silloin hyväksyi lausuman, joka ei valitettavasti mahtunut hallitusohjelmaan mukaan, ja nyt ministeriöstä, joskin oikeusministeriöstä, on sanottu, että tässä valmistelua ei ole käynnissä. Kysyn kuitenkin ministeriltä: olisiko joitain muita toimia, joilla vesiluontotyyppejä voitaisiin suojella, mikäli tämä vesilaki ei nyt sitten tällä kaudella voi olla?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

18.49 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotta tässä salissa ei vain puhuttaisi siitä, mitä metsäpuolella tehdään huonosti, niin sanon nyt senkin, että kyllähän siellä suojakaistoja jätetään kaiken aikaa ja suojellaan niitä tärkeitä luontokohteita ja myös ilman mitään rahoitusta. Sitä tapahtuu koko ajan aivan valtavasti, siis tuhansia hehtaareja, ja näistä olisi ihan hyvä varmaan niitä lukujakin saada esiin, koska ne

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

ovat tosi mittavia määriä. Sitten oikeastaan siinä kohtaahan, kun sitten niistä suojakaistoista ruvettaisiin maksamaan, pitää olla sitten tasavertainen näiden eri suojakaistojen suhteen. Eli vaatii aikamoista akrobatiaa kyllä ministeriön tai maksajan suhteen, että kaikki saavat sitten sen korvauksen, jos kaikista suojakaistoista ruvetaan sitä maksua suorittamaan.

Mutta olisin kysynyt vihreästä siirtymästä: millä tavalla hallitus oikeasti muullakin tavalla kuin lupien kautta tällä hetkellä sitä vauhdittaa? Me tarvitaan sitä puhdasta energiaa tänne ja paljon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aalto-Setälä.

18.51 Pauli Aalto-Setälä kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Jatkan oikeastaan edustaja Kososen kysymystä, koska jos jokin on tässä innostavaa, niin se on puhutaan siirtymän potentiaali — varmaan jaamme tämän kaikki, vaikka näin ilta-aikaan innostus ei ole niitä päällimmäisiä tunteuksia tässä kivitalossa. Puhutaan tällä hetkellä 270 miljardin pipelineista, joka on enemmän kuin meidän bruttokansantuottemme viime vuonna. Siitä on jo kymmenen prosenttia allekirjoitettuja sopimuksia. Oikeasti me olemme historiallisen hetken äärellä, ja tullaan näkemään vuosikymmenten perästä kaikki nämä saavutukset ja toivottavasti jo ihan lähivuosinakin nousevia tehtaita ja työllistäjiä. McKinseyn mukaan 200 000 työpaikkaa. Kysymykseni ministerille on, ovatko ministeriöt varmasti siinä kohtaa ajan tasalla, että vauhditamme kaikilla mahdollisilla keinoilla, että ne investoinnit tulevat tähän maahan mahdollisimman nopeasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

18.52 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tuosta listasta, mitä taakanjakosektorilla tehdään tällä hallituskaudella — siis ei mitään uutta, jatketaan paria jo viime kaudella aloitettua, ja siinä se. Valitettavasti pelkään, että se ei riitä.

Maankäyttösektorin nielupolitiikan osalta yritin kysyä viimesessiossa maa- ja metsätalousministeriltä, mitä toimia siellä aiotaan tehdä, mutta en saanut häneltä minkäänlaista vastausta. Kysyisin nyt samaa teiltä: mitä tällä kaudella aiotaan tehdä, jotta luontainen nielu kasvaisi?

Sitten haluan nostaa esiin kiertotalouden, koska siinä on paljon potentiaalia. Ministeriön roolihan siinä on enempikin tämmöinen kokoon saattava ja orkestroija, ei niinkään itse tekijä, vaan tekijäthän ovat yrityksiä teollisuudessa. Veroilla sielläkin voidaan vauhdittaa, erilaisilla verovähennyksillä ja sekoitevelvoitteilla. Miten tämä etenee? Huolissani olen myös siitä, että sitä ministeriön pientä rahaa, mitä kiertotaloustoimintaan on tehty, leikataan myös, ei suuria summia, mutta kuitenkin varsin kriittisesti. Toivon, että tätä voisi vielä harkita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän nyt vielä neljä pyydettyä puheenvuoroa vastauspuheenvuoroina, ja sitten ministeri voi vielä lyhyesti kommentoida: Kivelä, Rantanen, Tynkkynen ja vielä valiokunnan puheenjohtaja Pitko. — Kivelä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

18.53 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Planeetta kuumenee, ihmiset ovat valmiita tulemaan pidätetyiksi ilmastoaktivismiin vuoksi, ja hallitus on haastettu oikeuteen ilmastolain vastaisesta toiminnasta. Tämä on oikeasti todella vakava tilanne. Mutta tällaisessakin tilanteessa te olette käytännössä ensi vuodenkin osalta unohtaneet ne tarvittavat ilmastotoimet. Ministeri, te koordinoitte hallituksen ilmastotyötä, ja te tiedätte, että lisätoimia tarvittaisiin kaikilla sektoreilla. Te tiedätte, että tämä nieluongelma on aivan valtava ja se pahimmillaan tarkoittaa sitä, että me ei päästä siihen tavoitteeseen ja tämä tulee sitten vielä veronmaksajien kompensoitavaksi. Sen sijaan, että yritykset asetettaisiin vastuuseen ja ilmastolle haitallinen toiminta kiellettäisiin tai siitä joutuisi maksamaan ja kansalaiset ohjattaisiin esimerkiksi verotuksen keinoin kestävämpiin valintoihin, te olette tehneet useita päätöksiä, joilla tätä ilmastotyötä hidastetaan. [Puhemies koputtaa] Ministeri, miten te kuvittelette, että toimimattomuus vie meidät lähemmäs ilmastokriisin ratkaisua? [Puhemies koputtaa] Onko teistä oikea tapa, että tämä ratkaistaan sitten oikeuslaitoksessa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen.

18.54 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä puhutaan paljon vihreästä siirtymästä ja luvituksesta ja siitä, onko aitoa tahtoa löytää ratkaisuja erityisissä tilanteissa. Meillä on alueita, joille yritykset haluaisivat tällä hetkellä sijoittaa esimerkiksi teollisen mittaluokan akkuvarastoja, jotka nimenomaan aurinko- ja tuulivoiman rinnalle ovat erittäin tärkeitä. Minulla on itselläni tiedossa yksi esimerkkitapaus, joka sijaitsee kaavoitetulla teollisuusalueella, jolla on myös pohjavesialuetta, ja nyt on niin, että lupaa tällaiselle alueelle eivät lupaviranomaiset suostu edes neuvottelemaan, koska pelkäävät, että esimerkiksi tulipalon sattuessa sammutusvedet voivat sekoittaa pohjavesialueita. Mutta onko nyt niin, että me emme halua edes etsiä ratkaisuja tällaisten tilanteitten varalle? Onko niin, että näille alueille ei yksinkertaisesti tulla tällaisia lupia saamaan? Vai onko niin, että esimerkiksi tähän haluttaisiin etsiä jonkinlaisia ratkaisuja?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen.

18.55 **Oras Tynkkynen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka oppositioedustaja olenkin, suhtaudun hyvin ymmärtäväisesti siihen, että tässä tilanteessa on niukalti rahaa käyttää mihinkään tärkeisiin asioihin, kuten nyt tässä tapauksessa ilmasto- ja luontotoimiin.

Sen sijaan en suhtaudu alkuunkaan ymmärtäväisesti siihen, minkä takia hallitus ei ota käyttöön muita toimenpiteitä, jotka eivät maksa valtiolle mitään. Esimerkkinä vaikka tässä ajankohtaisessa keskustelussa raakkutuhon ympärillä on toki todettu, että toiminta siellä on ollut laitonta nykyisenkin lainsäädännön mukaan, mutta herää kysymys, ovatko vaadittavat korvaukset riittävän kovia, jotta ne toimivat riittävän vahvana kannustimena toimia säällisesti ja välttää tämänkaltaisia katastrofaalisia tuhoja. Voisiko ajatella niin, että vaadittavia korvauksia korotettaisiin reippaasti ja myös jopa niin, että suurten yhtiöiden tapauksessa ne voitaisiin sitoa liikevaihtoon samalla tavalla kuin EU:ssa on toimittu digijätien suhteen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pitko.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

18.57 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meitä kaikkia täällä salissa — tai uskoisin, että ainakin hyvin laajaa enemmistöä — yhdistää se, että saisimme Suomessa vihdoinkin turvaan vanhat ja luonnontilaiset metsät. Se on ollut tämän hallituksen lupaus. Myös ministerin kanssa samasta puolueesta oleva pääministeri on luvannut meille tehdä sen. Saimme tosiaan kesällä kuitenkin kuulla näistä vanhojen metsien suojelukriteereistä, joita te kaavaillette, että ne olisivat jättämässä suojelun ulkopuolelle käytännössä merkittävän määrän suojelun arvoisesta metsästä Etelä-Suomesta, vaikka me tiedämme, että juuri Etelä-Suomessa se tarve lisäsuojelulle on kaikista suurin. Tämä esitys ei vaikuta siltä, että se olisi tehty suojelemaan metsiä vaan itse asiassa pikemminkin suojelemaan metsätalouden puunsaantia.

Kysyisinkin ministeriltä: Te ette ole vielä antaneet tätä lopullista esitystä. Tulemmeko me saamaan semmoisen esityksen vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelusta, että se täyttää nämä EU:n biodiversiteettisopimuksen vaatimukset, mutta me voimme myös suomalaisina luottaa, [Puhemies koputtaa] että nämä metsät ovat jatkossa suojassa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministerin vastaus, enintään kolme minuuttia.

18.58 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tästä vanhojen metsien suojelusta useammat teistä kysyivät. Sen osalta ensinnäkin täytyy muistuttaa, että keväällä julkistettu paketti jo erillisuutenaan, noin 30 000 hehtaarin erillisuutena, plus sitten arvio näillä julkistetuilla luonnoskriteereillä tapahtuvasta inventaariotyön tuloksista tarkoittaisi arviolta noin 90 000 hehtaarin tiukkaa suojelua vanhojen metsien kriteereillä yksistään, joka on sinänsä jo kaksin—kolminkertainen [Petri Huru: Juuri näin!] siihen määrään nähden, mitä esimerkiksi edellinen hallitus valtion mailla metsiä suojeli. En syytä tässä sinänsä ketään, koska siis tähän on erittäin hankalaa, kun luodaan kansallisia velvoittavia suojelukriteereitä, jotka koskevat tässä tapauksessa myös samalla kriteeristöllä, EU:n lainsäädännön edellyttäessä näin, yksityisiä metsänomistajia, jolloin sitten tulee korvauserusteet sun muut. Sen takia tämä on vaikeaa ja tarkkaa työtä.

Meillä on onneksi paljon muita keinoja edetä, joita ennallistamisasetuksen toimeenpanossa tullaan paljon miettimään. Miten voidaan edelleen metsänhoidon menetelmiä kehittää? Miten esimerkiksi näitä niin sanottuja 30 prosentin alueita, eli kevytsuojelualueita, joista nyt muuten ensimmäinen paketti hyvin vähällä huomiolla on julkistettu, tuodaan eteenpäin? Niissä puhutaan sitten moninkertaisemmista määristä myöskin mittakaavassa kuin mitä vanhoista metsistä on puhuttu missään puolella. Minä luulen, että sitä kautta tämä luonnonsuojelu — plus sitten sen yksityisen luontorahoituksen kautta, jossa meillä on itseasiassa tulossa julkistuksia merkittävistä niin yksityisten yritysten rahoittamista luonnonsuojelualueista kuin sitten ennallistamishankkeista, niin Metsähallituksen maille kuin yksityismailla — etenee, ja sitä työtä me voimakkaasti tuetaan: rakennetaan sinne lainsäädäntöä, kehitetään asetusta pidemmälle ja tuodaan myöskin niin kuin blendattua rahoitusta siihen mukaan.

Ehkä näin yhteistyöhengessä on hyvä todeta, että itse asiassa edustaja Tynkkynen tässä tietyllä tavalla antoi vähän syöttöä lapaankin, koska oli tämä kysymys siitä valvonnasta näiden selkeiden luonnonsuojelulakirikosten osalta. Itse asiassa meillä on nyt menossa hanke oikeusministeriön puolella, jossa myös tämä liikevaihtosidonnaisuus suurten yritysten osalta tulisi kyseeseen, jotta riippumatta vastuunkantajan kokoluokasta, se vastuun ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

kemus on riittävän voimakas. Sinänsä, jos se henkilövastuuna tulee, niin törkeä luonnon-suojelurikos, kuten Hukkajoella tutkitaan, voi johtaa jopa neljän vuoden vankeuteen. Se vastuu on aika voimakas henkilötasolla jo tällä hetkellä.

No, sitten mitä tulee ilmastotoimiin, niin ensinnäkin ehkä tavallaan mittakaavaan jälleen asettaen teollisuudessa, energiantuotannossa päästöt ovat vähenemässä odotettua nopeammin. Tämän myöskin tuore ilmastovuosikertomus vahvistaa, ja siellä ne mittakaavat myös ovat siis sellaiset, että pari suurinta pistelähdettä edelleen — meillä Raahe, Neste, Kilpilahti — vastaavat koko henkilöautoliikenteen vuotuista suoritetta. Siis että jätettäisiin yksi vuosi ajamatta henkilöautoja kokonaan, niin sen verran päästöjä saadaan, jos me saadaan nämä kaksi pelkästään, ja sen takia sinne erityisesti panostetaan.

Taakanjakosektorilla menemme suurin piirtein tavoitetasossa kohti niitä sitoumuksia, jotka EU:ssa on, ja yhteensä siis noin 60 prosentin päästövähennämään verrattuna vuosituhanneen alkuun. Nielut ovat se meidän iso ongelma. Hallitusohjelma antaa tietyt lähtökohdat, ja niiden pohjalta nyt maa- ja metsätalousministeriön esittelystä tullaan energia- ja ilmastostrategiassa sitten toimia päättämään. Se on vaikea rasti ollut edellisellä hallituksella, se on sitä nyt, ja se on sitä muuten myös Ruotsissa, Ranskassa ja muissa metsäisissä maissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt sitten siirrytään varsinaiseen puhujalistaan, ja siellä ensimmäisenä on edustaja Lohikoski.

19.02 Pia Lohikoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Osana budjettikäsittelyä, ikävä kyllä, myös vammaispalvelulakia heikennetään. Vaikka budjetissa vammaispalveluihin näytetään lisättävän rahaa, vammaispalvelulain lykkäämisen ja rajoituksen tosiasiallinen tarkoitus on leikata kustannuksia verrattuna siihen tilanteeseen, jossa alkuperäinen edellisen, Marinin hallituksen säätämä laki olisi pidetty voimassa.

Vuoden 2025 alussa voimaan tulevan vammaispalvelulain soveltamisalaa ehdotetaan tässä tarkennettavaksi ja selvennettäväksi niin, että laissa tarkoitettuja palveluita järjestettäisiin vain tilanteissa, joissa muussa, ensisijaisesti sovellettavassa lainsäädännössä tarkoitettut palvelut eivät olisi henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta riittäviä ja sopivia. Soveltamisalaa tarkennettaisiin lisäksi niin, että laissa tarkoitettuja erityispalveluita järjestettäisiin vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve.

Suomeksi sanottuna esityksessä on kyse vammaispalvelulain heikentämisestä, joka tehdään säästösyistä. Lain soveltamisalan tarkentaminen tarkoittaa siis sitä, että osalta vammaisia viedään oikeus vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin ja he jäävät rajujen leikkauksien kohteena olevan sosiaalihuollon varaan.

Vammaispalvelulain rajaamista perustellaan sillä, että alkuperäisen lain myötä vammaispalvelulain piiriin olisi saattanut päätyä liikaa ihmisiä. Tarkoitus on siis nimenomaan säästösyistä rajata ihmisiä pois palveluiden piiristä. Vammaisjärjestöjen lausunnoissa on korostunut huoli vammaisten henkilöiden ja erityisesti niin kutsuttujen väliinputoajaryhmien pääsystä vammaispalvelujen piiriin.

Arvoisa puhemies! Synkkä ajatusmaailma tämän lakihankkeen taustalla on se, että nykyistä enemmän tulisi arvella, voitaisiinko esimerkiksi ikääntyneet vammaiset siirtää pois vammaispalveluiden piiristä. Merkittävä puute vammaispalvelulain valmistelussa on nyt se, että YK:n vammaisoikeuksien komitean tulkintakäytäntöä ja yleiskommenttia numero

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

5 ei ole riittävästi huomioitu sen suhteen, minkälaisia itsenäistä elämää turvaavien palvelujen tulisi olla.

Lakiehdotuksessa on mukana edelleen säännös siitä, että vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve. Tällä elämänvaiheella viitataan siis nimenomaan ikääntyneen vammaisen tilanteeseen. Tällä pyritään rajaamaan vammaispalveluiden piiristä ikääntyneet henkilöt, joiden palvelut pyritäisiin järjestämään sosiaalihuoltolain nojalla, ja hallitus on esityksessä pitänyt kiinni linjasta, että jatkossa asiakasmaksut eivät saisi vaikuttaa asiakkaan edun arviointiin ja siihen, järjestetäänkö palvelu vammaispalvelulain nojalla. Ja tämä on heikennys nykytilanteeseen nähden.

Vammaispalveluiden kannalta yksi keskeinen kysymys liittyy esimerkiksi siihen, milloin käytännössä järjestettäisiin asumisen tuki maksuttomana vammaispalvelulain nojalla, jos samat palvelut voidaankin järjestää maksullisina sosiaalihuoltolain perusteella. Vammaiset ihmiset ovat usein yhteiskunnassamme heikommassa asemassa ja myöskin usein erittäin pienituloisia, niin että tämä on kyllä kurjaa luettavaa.

Arvoisa puhemies! Myös oikeuskansleri lausui Orpon hallituksen lakiesityksestä koskien vammaispalvelulain tarkentamista. Oikeuskansleri myöntää lausunnossaan, että lakiesityksellä saatetaan rajoittaa säästösyistä vammaisten perus- ja ihmisoikeuksia. Lakiesitys on oikeuskanslerin mukaan ristiriidassa perus- ja ihmisoikeusmyönteisen laintulkinnan kanssa.

Asetelma on tietysti hyvin ikävä erityisesti niille vammaisille, jotka ovat odottaneet sitä, että heidän tilanteensa paranee, ja tosiasiallisessa tilanteessa nyt näin budjettilakina tuodaan heille eteen näitä heikennyksiä, joten toivoisin hallitukselta vielä inhimillistä, uutta tulkintaa tälle asialle. Vammaispalveluaktivistit ja vammaisjärjestöt ovat ottaneet tähän kantaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström.

19.07 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! Jag tänker precis som ledamot Lindtman i tisdags tala om budgetförslaget på både finska och svenska och hoppas få göra det utan den typ av rop i salen som hördes under Lindtmans anförande. Vi har två nationalspråk i Finland och de får och ska användas fritt och med stolthet båda två i denna sal och överallt i samhället.

Till saken. — Det ekonomiska läget är svårt. Det försvåras av att sysselsättningsläget den här perioden har försvagats. Det allmänna ekonomiska läget i världen som påverkar oss är inget som regeringen kan beskyllas för. Däremot är det alarmerande att Finland är sämst inom hela EU vad gäller utvecklingen av sysselsättningsgraden den här perioden. Visst, det är så att en del reformer har effekt först över tid, men människor behöver jobb att leva på i verkliga livet, inte bara till pappers, och de behöver det här och nu. Studerande, pensionärer, sjuka och arbetssökande behöver klara sin vardag här och nu. Fler självriskdagar för de som mister jobbet och försämrad inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning skapar hopplöshet. Lägg till att barntillägget slopas och risken för barnfattigdom växer i en tid som redan är kämpig för många i och med de senaste årens stigande priser.

Ärade talman! De mest problematiska inslagen i det här förslaget är nedskärningar från tredje sektorns förebyggande arbete, yrkesutbildningen, kulturen och vården. Vi har upp-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

repade gånger från regeringshåll hört att finansieringen till vården minsann ökar nästa år. Det stämmer i absoluta tal i och med den finansieringsmodell vi har, men de beslut som regeringen fattar innebär hundratals miljoner euro bort från vården i en tid då folk får vänta för länge på vård, då nattjourer och förlossningsavdelningar stängs. Alltså: Det blir mindre pengar i förhållande till behovet och inflationen i en tid då vårdsektorn behöver arbetsro och tillräcklig finansiering, i en tid då när servicen lider. Det går inte att skylla på den stora vårdreformen. Problemet hade varit ännu svårare nu med den gamla kommunstrukturen.

Arvoisa puhemies! Taloutta on sopeutettava pitkäjänteisesti ja oikeudenmukaisesti. Se, mitä nyt tapahtuu terveydenhuollossa ja sosiaaliturvassa, saattaa pitkällä aikavälillä tulla kalliimmaksi syrjäytymisen myötä, kun ihmiset voivat huominkin eivätkä saa apua ajoissa eivätkä selviä arjen taloudesta. Jo nyt on osoitettu, että yhä useammat ovat tulleet riippuvaisiksi toimeentulotuesta, joka on kaikista byrokraattisin ja passivoivin tukimuoto. Tämä kehitys uhkaa vahvistua, kun opiskelijat siirretään pois yleisen asumistuen piiristä. Tarvitsemme paremman kokonaisarvion niistä leikkauksista, jotka nyt kasaantuvat samoil-le haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille. Tämä on tarpeen selvittääksemme, miten heidän oikeutensa taataan.

Arvoisa puhemies! Yksi suurimmista taloudellisista haasteista on väestönkehitys. Ikärakenteemme on sellainen, että tarvitsemme maahanmuuttoa, jotta taloudellinen yhtälö saadaan pitkällä aikavälillä toimimaan. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan työperäinen maahanmuutto vähenee tulevina vuosina. On totta, että jotkut prosessit nopeutuvat edelleen, mikä on hyvä, mutta kokonaiskuva on se, että Suomen hallituksen maahanmuuttopolitiikan myötä Suomesta on tullut vähemmän houkutteleva, sulkeutuneempi maa. Suomen maine on kärsinyt. Esimerkiksi Expat Insider -kyselytutkimuksen mukaan Suomen sijoitus ulkomaisen työvoiman silmissä on tippunut rajusti.

Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa ensi vuonna 120 miljoonaa euroa ammatillisesta koulutuksesta. Keskusteluissa on yritetty lieventää tätä leikkausta sanomalla, että kyseessä on hyvin pieni osa koko rahoituksesta ja että se koskee vain aikuisopiskelijoita. Minkälaisen viestin tämä antaa? Eikö aikuisten mahdollisuus ammatilliseen koulutukseen ole tärkeä? Eivätkö nuoret opiskelijatkin kärsi, kun koulutuksen järjestäjän resurssit vähenevät merkittävästi? Eikö tämä leikkaus aseta nuorille kovaa painetta valita oikea ammatti heti, kun ensin aikuiskoulutustuki poistettiin ja seuraavaksi on tulossa näitä isoja leikkauksia aikuisten ammatilliseen koulutukseen?

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on tietenkin myös hyviä elementtejä. Panostukset rantarataan ovat tervetulleita. Olisin kuitenkin toivonut, että ne olisi rahoitettu muulla tavalla kuin Valtion asuntorahastoa tyhjentämällä. Nuorten terapiatakuu on tärkeä, mutta yleisen hoitotakuun romuttaminen on surullista. Toisin sanoen: hyvä hallitus, te panostatte 22 miljoonaa euroa, mutta te leikkaatte 120 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Taiteen ja kulttuurin leikkaukset ovat ensi vuonna yhteensä 17,4 miljoonaa euroa. Tämä on suhteellisen pieni summa budjetissa, missä velkaa on yli 12 miljardia euroa, mutta kulttuurialalle se merkitsee monen toiminnan pysyvää lakkauttamista. Onko varmuutta edes siitä, että tämä pitkässä juoksussa tuo säästöjä, ja millä yhteiskunnallisella hinnalla se tapahtuisi? Nämä leikkaukset ja samaan aikaan tehtävät alv-korotukset heikentävät esittävän taiteen työllisyyttä, kehitystä ja kasvupotentiaalia. Kulttuurissa olisi potentiaalia sekä kestäväälle kasvulle että hyvinvoinnille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

19.12 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Jatkan keskustelua tästä hyvinvointialueiden rahoituksesta. Sitä ei tarvitse erikseen perustella, onhan se budjetin suurin yksittäinen momentti, 26 miljardia euroa. Mutta esitän tässä aluksi muutaman kommentin niihin puheenvuoroihin, joita olen jo tässä edustajakollegoilta viime päivinä kuullut. Toki heistä ei monikaan nyt ole tässä kuulemassa, mutta ehkä tämä viesti menee joltain kautta heidän tietoonsa.

Edustaja Strandman on kahteen kertaan puhunut siitä, että näitä kriteereitä, joilla hyvinvointialueita rahoitetaan, pitäisi muuttaa. Hän on ottanut esimerkiksi Etelä-Savon. Nyt nämä kriteerit tällä hetkellä perustuvat yli 200:aan eri tilastolliseen muuttujaan. Suomessa ei koskaan aikaisemmin ole niin perusteellista tietopohjaa ollut eri alueiden rahoitustarpeista. Tietenkin voidaan sanoa, että ei ole ollut sellaiselle tarvettakaan, kun valtion osuus on ollut keskimäärin 25 prosenttia. Sille on toki ollut omat kriteerit, mutta niitä on ollut merkittävästi vähemmän, ja loppu on tullut sitten kunnallisella päätöksenteolla alueellisesti koetun tarpeen ja harkinnan perusteella.

Mutta siellä talousarviossa, missä käsitellään hyvin yksityiskohtaisesti tätä suurta 26 miljardin kokonaisuutta, on lueteltu kunkin hyvinvointialueen valtionrahoitus. Täytyy muistaa, että valtionrahoitus, vaikka se on jättiläisosa alueiden rahoituksesta, ei ole kuitenkaan kaikki, se on noin 85 prosenttia. Se loppu 15 tulee siitä, että alueella on asiakasmaksutuloja, ja sitten on myös tällaisia muita satunnaisia ja säännöllisestikin tulevia tuloja ja myös palveluiden myyntiä muille alueille. Mutta kaiken kaikkiaan tämä, että me muuttaisimme näitä alueiden kriteerejä merkittävästi siitä, mitä ne nyt ovat, on kuitenkin nollasummapeli. Ja luulenpa, että on kysymys mistä puolueesta tahansa, niin kyllä siellä puolueiden kesken syntyy eri alueilla vaikuttavien kansanedustajien toimesta keskustelua sitten siitä, että jos kriteereitä muutetaan niin, että jollakin alueella rahoitus nousee ja vastaavasti se näkyy niin, että jollakin alueella se vähenee, niin sitä ei sitten taas tässä jälkimmäisessä ryhmässä koeta oikeudenmukaisena.

Neljä aluetta, jotka saavat eniten rahoitusta, ovat Etelä-Savo, Kainuu, Lappi ja Kymenlaakso. Rahoitukset ovat Etelä-Savossa 5 828 euroa asukasta kohti ja noin 100 euroa vähemmän sitten näissä kolmessa muussa, jotka äsken mainitsin. Toinen ääripää ovat sitten Uudenmaan alueet. Siellä on ainoana Länsi-Uusimaa, joka jää alle 4 000 euroon eli 3 946:een. Muut Uudenmaan alueet ja Helsinki ovat vähän yli 4 000 eurossa, ja muut alueet sijoittuvat sitten tähän väliin. Tämä perustuu siis näihin kriteereihin.

Sellaisen yksityiskohdan, jonka edustaja Vornanen nosti täällä viime viikon kyselytunnilla esille, haluan tässä mainita, koska siinä asiassa itse tunnen sillä tavalla pistosta sydämessäni, että siinä on tehty Pohjois-Karjalalle kyllä vääryyttä. Olen todennut sen täällä aikaisemmin, totesin sen tätä lakia säädettäessä, mutta se prosessi, joka johti sitten näihin leikkureihin näissä siirtymätasauksissa, oli sitten sellainen, että voidaan suoraan sanoa, että muut väkirikkaat alueet Suomessa jyräsivät Pohjois-Karjalan. Eli mitä tarkoitan? Tarkoitin sitä, että Pohjois-Karjala ei näillä tiedoilla tule koskaan pääsemään siihen oman tarpeensa mukaiseen rahoitukseen, koska se olisi edellyttänyt 400 euroa asukasta kohti lisää rahaa ja siihen tuli kattoleikkuri 200 euron kohdalle niin, että mikään alue ei tule koskaan saamaan siihen kuntarahoitustasoon verrattuna 200:aa euroa per asukas enemmän sitä rahoitusta. Ja jotta Pohjois-Karjala olisi päässyt tähän 400 euroon per asukas lisää, vastaavasti meidän olisi sieltä puolelta pitänyt ottaa pois, mihin tuli miinusmerkkisiä muuttujia,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

jotka alun perin olivat maksimissaan miinus 100 euroa tietyillä alueilla, vaikka todellinen tarvevakiointi olisi edellyttänyt merkittävästi suurempaa vähennystä, ja sitten sitä miinus satasta vähennettiin vielä miinus 50:een, eli tämä on tämän asian tarina.

Tämä nyt oli tällaista ikään kuin kehystystä tähän merkittävän isoon määrärahaan, ja jatkan sitten vielä eräistä muista asioista seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

19.18 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kotimainen ruoantuotanto on yksi huoltovarmuuden kulmakiviä. Venäjän hyökättyä Ukrainaan ja sodan pitkittyessä ruoantuotannon omavaraisuus ja huoltovarmuus ovat nousseet entistäkin tärkeämmiksi kysymyksiksi. Kun ilmaston kuumeneminen ja luontokato uhkaavat ruoantuotannon edellytyksiä niin globaalisti kuin paikallisesti, on selvää, että ekologisella kestävyydellä on keskeinen rooli ruokalan kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa. Tähän työhön meillä Suomessa on paljon annettavaa, ja se tarjoaa ruoka-alallemme paljon mahdollisuuksia. Näemme jo nyt, että ilmastomuutos vaikuttaa myös siihen, millaisissa olosuhteissa ruokaa tuotetaan Suomessa. Sään ääri-ilmiöt, kuten tulvat ja kuivuusjaksot, tulevat lisääntymään meilläkin. Näihin muutoksiin varautuminen on keskeinen osa huoltovarmuutta.

Vastakkainasettelun sijaan meidän on etsittävä yhdessä keinot, joilla voidaan samaan aikaan parantaa kotimaisen ruoantuotannon ekologista kestävyyttä, tuottavuutta ja huoltovarmuutta. Maatalouden tuottavuuden kasvu on tähän mennessä nojannut fossiilisiin polttoaineisiin. Maatalouden kestävyysmurros perustuu yhä vahvemmin uusiutuvaan energiaan sekä kiertotalouteen, jossa ravinteet ja tuotantopanokset kiertävät. Maatalouden vihreä siirtymä vähentää riippuvuutta ulkoisista tuotantopanoksista, kuten fossiilisista polttoaineista ja mineraalilannoitteista ja torjunta-aineista, parantaa maan kasvukuntoa ja satovarmuutta ja vahvistaa näin huoltovarmuutta.

Tuontiriippuvuuden vähentämiseen on hyvät edellytykset. Suomessa on jo vuosia kehitetty ja edistetty ravinteiden kierrätystä. Meidän on edelleen vauhditettava suurempia läpimurtoja taloudellisin ohjauskeinoin ja tarvittaessa fiksulla sääntelyllä. Yksi keino on kiertäyslannoitteiden sekoitevelvoite. Myös biokaasun tuotannon vauhdittamisessa on päästävää eteenpäin. Tästä hallitus valitettavasti leikkaa.

Jotta ruoantuotanto on osa ympäristökriisin ratkaisua, on maataloustuet suunnattava niin, että ne ohjaavat aktiivisen ruoantuotannon ohella maatalouden haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseen ja positiivisten ympäristövaikutusten vahvistamiseen. Koko maatalouspolitiikka ja maataloustukijärjestelmä vaatii suuren remontin, ja tätä työtä on tehtävä myös EU-tasolla.

Arvoisa puhemies! Kotimaisen ruoantuotannon tulevaisuus voidaan taata vain sillä, että meillä on jatkossakin ihmisiä, jotka ruokaa tuottavat. Ruoantuotannon on oltava myös taloudellisesti kestävä. Olennainen osa tätä kestävyyttä on se, että tuottaja saa tuotteistaan markkinoilla kunnollisen korvauksen. Alkutuottajan aseman koko elintarvikeketjussa on oltava oikeudenmukainen. Nyt liian moni tuottaja joutuu painimaan kannattavuusongelmien kanssa. Nykyajan maatalous vaatii suuria investointeja. Eläkeiän koittaessa tiloille on vaikea löytää jatkajia. Iso kysymys on, miten houkutellaan nuoria alalle. Kun kannattavuus paranee ja kun nykyistä suurempi osa maatalouden tulonmuodostuksesta saadaan markkinoilta, yhteiskunnan tukia voidaan suunnata asioihin, joista markkinoilta ei aina-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

kaan vielä saa täyttää korvausta eli ekosysteemipalveluihin, kuten hiilensidontaan ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä iso osa Suomessa tuotettavasta viljasta päätyy eläinten rehuksi. Tämä ei ole tehokasta. Iso osa maatalouden kestävyysmurrosta on ruoantuotannon siirtymä eläinpohjaisesta kasvipohjaiseen. Eläinperäisten tuotteiden kulutusta on merkittävästi vähennettävä, jotta voimme saavuttaa niin kansanterveyden, luonnon kuin eläinten hyvinvoinnin kannalta kestävä tason.

Kulutustottumuksia on mahdollista muuttaa, ja se muutos on jo käynnissä. Tästä yksi esimerkki on kauran kysynnän merkittävä kasvu. Tulevaisuudessa kasvipohjaisten elintarvikkeiden markkina tulee kasvamaan merkittävästi niin Suomessa kuin maailmalla. Tällä hetkellä tilanne on se, että merkittävä osa kasviproteiineista ja kasviproteiinituotteista tulee Suomeen ulkomailta. Huoltovarmuuden ja suomalaisten terveellisen ravitsemuksen turvaamiseksi kotimaista kasviproteiinituotantoa on lisättävä. Vaihtoehtoisten proteiinien arvioidaan kattavan jopa 22 prosenttia maailman proteiinimarkkinoista vuoteen 2035 mennessä, jos alan kasvua edistetään. Tässä kehityksessä Suomen kannattaa olla etujoukoissa. Se edellyttää rohkeutta nähdä tulevaisuuden mahdollisuudet.

Me tarvitsemme lisää ruokainnovaatioita, joista voi syntyä uusia kotimaisia menestystarinoita. Tällaiset menestystarinat vaativat usein syntyäkseen julkista tukea ja alkuinvestointeja, jotta tuotannon edellytykset olisivat kunnossa. Vetoankin hallitukseen, että luotte kasviproteiinituotteiden tuotantoon ja tarjontaan paremmat edellytykset. Tämä pitää sisällään kannustimien luomisen viljelijöille, satsaukset tuotekehitykseen, investoinnit koko arvoketjuun sekä viennin edistämiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

19.23 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden talousarviota käsitellessä haluan tuoda huoleni esiin siitäkin seikasta, että pitkällä aikavälillä hallitus leikkaa sotejärjestöjen rahoitusta jopa kolmanneksella, mikä heikentää merkittävästi niiden toimintaedellytyksiä. Kansalaisjärjestöt tarjoavat tärkeitä, kynnyksettömiä palveluita heikossa asemassa oleville henkilöille. Leikkaukset näkyvät julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeen kasvuna, kulujen nousuna ja ihmisten pahoinvointina. Hallituksen tulisi perua suunnitellut leikkaukset kokonaisuudessaan ja varmistaa järjestöjen rahoitus näinä muutenkin vaikeina aikoina, eikä vähiten jo olemassa olevan nuorten mielenterveyskriisin johdosta.

Orpon hallituksen vasta julkaisema periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta vuosille 2023—2027 toivoo kuntien ja hyvinvointialueiden tekevän tiivistä yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa. Linaus: ”Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä ja osallisuutta on tarpeen kehittää myös alueellisesti. Siksi kuntia ja hyvinvointialueita suositellaan esimerkiksi tunnistamaan tehtäviensä kannalta keskeiset kansalaisjärjestöt ja niiden kanssa tehtävän yhteistyön tuottama lisäarvo.” Hyvin ristiriitaista on se, että samaan aikaan rahoituksesta leikataan pysyvästi jatkossa noin kolmasosa pois. Samalla hallitus osoittaa kansalaisjärjestöille strategiassaan tehtäviä kokonaisturvallisuuden tuessa, kansalaisten hyvinvoinnin ja resilienssin vahvistamisessa, ilmastonmuutoksen torjumisessa, alueiden eriytyksen hillitsemisessä ja jengiytymisen torjunnassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassaan Orpon hallitus vie eteenpäin lukuisia uudistuksia, jotka vaikuttavat olevan heikennyksiä sosiaali- ja terveyspalveluihin, muun muassa heikentämällä sairaalaverkkoa, kuten meillä Salossa. Näihin heikennyksiin voidaan laskea mukaan myös leikkaukset kansalaisjärjestöiltä. Hallitusohjelmassa kuitenkin todettiin, että toteutetaan kiireellisesti toimia, joilla voidaan parantaa sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuutta. Tähän liittyen luvattiin lisätä matalan kynnyksen palveluiden ja mielenterveysavun saatavuutta yhteistyössä muun muassa järjestöjen ja seurakuntien kanssa, esimerkiksi walk-in-palvelut ja chat-palvelut. Tämähän on erittäin hyvä tavoite, mutta sitä on vaikea toteuttaa, kun samalla viedään toiminnalta kolmasosa pysyvistä rahoituksista pois.

Kovin ovat ristiriidassa keskenään hallituksen ohjelmakirjaukset ja niistä myöhemmin seuranneet teot. Järjestöjen rahoituksen sopeuttamisesta oli parlamentaarinen sopu olemassa, ja sen mukaan rahoitus oli jo maltillisesti laskemassa. Olimme siis jo siihen sitoutuneet. Siinä sovussa ei kuitenkaan kauan pysytty.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto poissa. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

19.27 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Orpon—Purran hallituksen ensi vuoden budjetti on surullista luettavaa: lisää epäoikeudenmukaisesti kohdennettuja leikkauksia, eikä muutaakaan hyviä uutisia. Kasvua ei näy, ja työllisyys sakkaa pahasti. Hallituksen työllisyyspolitiikka on ollut täysin epäonnistunutta ja työllisyyskehitys on ollut koko EU:n surkeinta. Marinin hallituksen perintönä saatu ennätystyöllisyys on vaihtunut miinus 50 000 työlliseen. Kysymys kuuluu: missä ne luvut 100 000 työllistä viipyy? Vielä viime loppuvuodesta ministeri Satonen kertoi tänä vuonna päästävän jo 65 000—70 000:een. Työpaikkoja on nyt näkynyt vain hallituspuolueiden edustajien kehuissa, mutta paperille lasketut työpaikat eivät ole tosielämässä tulleet toteen.

Arvoisa puhemies! Ensi vuodelle hallitus on suunnittelemassa lisää työelämän heikennyksiä. Viime keväänä työntekijöiltä vietiin kansainvälistäkin suojaa nauttiva lakko-oikeus, jotta hallitus pääsee jatkossa rauhassa heikentämään työntekijöiden oikeuksia. Eduskunnan käsittelyyn on tuotu nyt myös esitys paikallisen sopimisen edistämisestä. Tämä esitys tulee murentamaan pohjoismaisen työmarkkinamallin, ja negatiiviset vaikutukset ulottuvat hyvin pitkälle, sillä vaarana on yleissitovuuden romuttaminen.

Ehdotetut viranomaisresurssit ovat myös auttamatta liian pienet työsuojeluviranomaisille tulevan valtavan työtaakan edessä. Hallituspuolueiden suuria puheita vastaan paikallisen sopimisen vaikutuksista puhuu se, että tälle työelämäheikennykselle ei ole onnistuttu laskemaan edes paperilla työllisyysvaikutuksia. Niitä ei myöskään juurikaan ollut lakko-oikeuden rajaamisella.

Arvoisa puhemies! Hallituksen pääasialliset työllisyystoimet ovat tähän asti olleet sosiaaliturvan leikkaamista. Kuten nyt näemme, ne eivät ole kuitenkaan toimineet työllisyyden kasvattamisessa, vaan ne ovat heikentäneet pienituloisten arjesta selviytymistä ja lisäävät suomalaisen yhteiskunnan eriarvoisuutta. Ensi vuodelle hallitus on päättänyt jatkaa epäoikeudenmukaisia leikkauksia muun muassa eläkkeensaajan asumistuesta ja työttömyysturvan korotusosista luopumalla.

Vasta tämän viikon maanantaina sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemat vaikutusarvioinnit puhuvat karua kieltä hallituksen tämän ja ensi vuoden sosiaaliturvaleikkausten yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

teisvaikutuksista. Muistion mukaan huomattavimmat tulonmenetykset keskittyvät pääosin kolmeen pienituloisimpaan tulokymmenykseen. Eli kolmeen pienituloisimpaan tulokymmenykseen. Myös perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia arvioineessa muistiossa todetaan, että negatiiviset vaikutukset kohdistuvat jo valmiiksi haavoittuvaisessa asemassa oleviin eli pienituloisiin ja julkisia palveluita paljon käyttäviin. Hyvä hallitus, näettekö tällaisen linjan todella oikeudenmukaisena ja kohtuullisena?

Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa esille hallituksen toimet, tai oikeastaan toimimattomuuden, sote-palveluiden osalta. Hyvin toimivat sote-palvelut ovat tärkeitä ihmisille, mutta valitettavasti hallituksen toimilla niitä ei edistetä kuin vain hyvätuloisimpien ihmisten saavutettaville. Budjettia kyllä riittää yksityisten terveysjätien taskuihin meneviin Kela-korvauksiin mutta ei hyvinvointialueilla nopeamman hoitopääsyn varmistamiseen. Hyvinvointialueuudistus oli jättimäinen uudistus, ja on siksi ymmärrettävää, että sen toimivaksi saaminen kestää aikansa. Siinä ei auta, että hallitus keskittyy vain löytämään viikoja uudistuksesta ja hyvinvointialueista sekä löytämään sieltä lisää leikattavaa. Hyvinvointialueet tarvitsisivat nyt tukea ja työrauhaa, jotta ihmiset voisivat saada paremmin toimivat sote-palvelut, mikä on ollut koko uudistuksen tärkein tavoite.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä poissa. Edustaja Kilpi poissa. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

19.32 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Jos söit tänään, kiitä siitä viljelijää. Ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuutemme perusta. Alkutuottajille maatalouden on oltava kannattavaa, koska se on edellytys suomalaisen ruoantuotannon jatkumiselle. Suomalaisen ruoan vientipotentiaali on hyödynnettävä nykyistä paremmin.

Hallitus tekee monia toimia maatalouden edistämiseksi. Maataloustuottajien arvostuksen nostamiseksi tehdään kotimaisen ruoantuotannon pitkän aikavälin strategia. Lisäksi laaditaan maaseutupoliittinen selonteko ja perustetaan kansallinen ruokapaneeli. Välitä viljelijästä -projektista tehdään pysyvä toimintamalli, ja lomituspalvelut säilyvät nykyisellä tasolla. Esteitä puretaan maaseutualojen liiketoimintamahdollisuuksien kehittämiseksi. Tila- ja pienteurastamojen toimintaedellytyksiä parannetaan ja tilamyyntiä helpotetaan. Vähennetään päällekkäistä valvontaa maataloilla ja elintarviketeollisuudessa. 4H:n rahoitus pysyy, ja se on erinomaisen tärkeä tunnustus ja kansallinen toimintamme lapsille ja nuorille. Yksi erinomainen tunnustus Suomeen tuli, kun Etelä-Savo valittiin tällä viikolla EU:n luomukilpailussa Euroopan parhaaksi luomualueeksi. Etelä-Savo on myös luomutuotannossa ja luomutuotteiden kuluttajana kärkipään maakunta Suomessa.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan tässä yhteydessä nostaa esille suurpetojen kannanhoitollisen metsästyksen. Suurpetoja tulee metsästää, jotta lajit kestävät ihmisarkoina ja lukumäärä luonnon paikallisen sietokyvyn mukaisena. Ei voi myöskään olla niin, että pikkuopilaille joudutaan järjestämään ylimääräisiä koulukyytejä sen vuoksi, että suurpedot uhkaavat koulumatkoilla tai pihoilla. Viikoittain olemme saaneet lukea lammastilallisten surullisia uutisia susien hyökkäyksestä lammasmaan kimppuun tappaen koko lammaskatraan. Monet metsästäjät ovat tänäkin syksynä menettäneet kouluttamansa metsästyskoiran suden hampaisiin.

Tällä viikolla EU-komissio teki muutosehdotuksen sudensuojelun keventämiseksi. Susien suojelustatusta joustavoittava ratkaisu on askel eteenpäin, jotta turvallisuutemme kan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

nalta välttämätön suden kannanhoidollinen metsästys onnistuu Suomessa. Tämän lisäksi Suomen on kehitettävä kansallista lainsäädäntöä. Maa- ja metsätalousministeriön suurpe-totyöryhmä käsittelee asiaa parhaillaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

19.35 Ville Väyrynen kok: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarviota on valmisteltu erittäin haastavista lähtökohdista — julkisen talouden tilanne ja heikkenevä velkasuhde lienevät kaikille tuttuja. Hallitus on sitoutunut yhdeksän miljardin euron sopeutustoimiin, jotta velkaantumisen saataisiin edes vuosien aikajänteellä taittumaan. Lainaa joudutaan tulevinakin vuosina ottamaan lisää talouden ollessa alijäämäinen. Keskeisiä tekijöitä talouden haasteisiin ovat kasvavat valtion korkokulut, puolustusmenot, heikko suhdanne sekä vauhdilla kohoavat sote-menot. On tärkeää, että vastuullisesti taloudenpitoon suhtautuva hallitus on myös valmis haastaviin, epäsuosittuihin ja selkeästi säästöperusteisiin toimiin. Tästä huolimatta panostukset muun muassa perusopetukseen, oppimisen tukeen, lasten ja nuorten terapiatakuuseen, tki-toimintaan, sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen sekä väyläverkostoomme ovat huomattavia.

Talousskasvua ei ole ollut viiteentoista vuoteen, ja korjaavat rakenteelliset toimet on jätetty tekemättä. Tämä hallitus on niihin sitoutunut, mutta tehtävää jää riittämiin vielä seuraavallekin vaalikaudelle. Etenkin SDP:n vaihtoehdot ovat koostuneet pääasiassa jo tehtyjen tai suunniteltujen toimien perumisesta vailla sopeuttamistavoitetta. Ainakaan realistisia suunnitelmia vaihtoehdoksi hallituksen yhdeksän miljardin sopeutuksille ei ole esitetty. Pelkkä kritiikki ei tässä tilanteessa riitä. Siihen tulisi liittää myös uskottavia vaihtoehtoja — ja jos oikein saivarrellaan, niin vaihtoehtojen lisäksi myös työllisyysvaikutukset.

Sote-menot vievät kohta kolmasosan valtion budjetista. Se on ymmärrettävää, sillä väestö ikääntyy, palveluntarve kasvaa ja kansalaisten tulee jatkossakin saada palvelunsa oikea-aikaisesti ja oikein kohdennettuna. Siksi hyvinvointialueiden rahoitus nousee yli miljardi euroa vuodessa koko hallituskauden ajan — tämä siis erittäin haasteellisessa julkisen talouden tilanteessa — jotta voisimme jatkossakin turvata kansalaisille laadukkaat sote-palvelut niukkenevien resurssien aikana. Juuri tämän tilanteen varalle edellinen hallitus sotsen loi, jotta palveluiden järjestäminen saataisiin vahvemmille toimijoille ja kulujen kasvu taitettua toimintatapoja uudistamalla. Nyt edessä on tilanne, jolloin todella kaivataan tuoreita toimintatapoja ja sisältöjen tarkasteluja, jotta sote-uudistus saavuttaisi tavoitteen-sa. Onko meillä todella varaa pumpata loputtomasti lisämiljardeja järjestelmään, vai tulisi-ko pohtia aidosti, miten nykyiset miljardit eurot voitaisiin käyttää entistä vaikuttavammin ja paremmin kohdennettuina maksimaalisen terveyshyödyn saamiseksi? Näin voisi kulu-kehityskin hiljalleen taittua.

Rakenteiden sijaan tulisi keskittyä sisältöihin sekä vaikuttavuuteen. Systeemistä tulee poistaa kaikki mahdollinen hukka, näin saamme rahatkin riittämään. Jos sote-sektorin talous todella halutaan pelastaa, tarvitaan taloudellisen arviointimenettelyn rinnalle myös vaikuttavuuteen ja yhtenäiseen kansalliseen kriteeristöön perustuvaa sisällöllistä arvioin-tia. Emme voi hyväksyä esimerkiksi tilannetta, jossa kymmenenvuotiaiden poikien ADHD-diagnoseissa on nelinkertaisia eroja alueiden välillä. Kymmenien miljoonien eu-rojen lääkehävikki on yhtä lailla kestämätön. Juuri julkaistun suomalaisen tutkimuksen pe-rusteella maassamme tehdään edelleen vähähyötyisiksi todettuja leikkauksia tuhatmäärin vuosittain. Lisäksi näiden leikkauksien lukumäärissä on jopa seitsenkertaisia eroja eri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

alueiden kesken. Hukkaa siis löytyy. Sitä on myös vaikkapa it-järjestelmissä, johtamisrakenteissa, kokouskäytännöissä, lausuntorumbassa ja moninkertaisessa kirjaamisessa.

Arvoisa puhemies! Länsimaisen järjestelmän sisällä hukkaa on eri arvioiden mukaan 10—20 prosenttia. Keskustelu kiertyy nyt toistuvasti rahan sekä rakenteiden ympärille niin vahvasti, että metsä häviää puilta. Ratkaisut löytyvät sisällöistä ja niiden yhtenäistämisestä, ei kivijaloista tai uusista organisaatioista. Sisältöjä sekä toimintaa tulee seurata ja poikkeamat selvittää. Terveystenhuollon hukkajahdilla on kiire. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

19.40 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Tupakkalakia ollaan uudistamassa. Nykyinen tupakkalaki kieltää tupakkatuotteiden hallussapidon alle 18-vuotiailta, mutta se ei ole rangaistavaa. Tupakkatuotteiden välitys ja myynti alaikäisille on tupakan myyntirikos, josta rangaistuksena on sakkoa tai maksimissaan kuusi kuukautta vankeutta.

Tänä päivänä kuitenkin sosiaalinen media ja lasten lisääntynyt mobiililaitteiden käyttö tarjoavat heille helpon mahdollisuuden tilata ja tehdä kauppaa erilaisista päihteistä, kuten vaikkapa sähkötupakasta eli vapesta, suosituksella Telegram-sovelluksessa. Tämä siis mahdollistaa sen, että sähkötupakka on levinnyt jo nuorille, peruskouluikäisille, ja häiritsee osaltaan koulupäivää. Puuttuminen kouluissa tähän on hankalaa, koska opettajilla ei ole oikeutta suorittaa henkilöön käyvää tarkastusta, jos nuori ei pyynnöstä suostu luovuttamaan tupakkatuotteita aikuisille. Lasten vanhemmat ovat usein täysin tietämättömiä päihteiden käytöstä, koska monet vanhemmat eivät seuraa myöskään lapsensa kännykän käyttöä ja sitä, mitä sovelluksia nuori siellä käyttää.

Esimerkki tyyppillisestä vapen myyntitapahtumasta: Yläkoulun ulkopuolinen henkilö eli myyjä myy entiseen kouluunsa yläkoululaisille netistä tilaamansa vapen 25 eurolla. Ostaja eli nykyinen yläkoulun oppilas kaupaa tämän vapen edelleen jollekin toiselle oppilaalle 30 euron hinnasta — hänelle jää viisi euroa välityspalkkiota tästä vapesta. Tämä kaupaketju toistuu useita kertoja ja useille eri kouluille. Nuorimmat vapen ostajat ja käyttäjät esimerkiksi Oulussa ovat olleet vain alakoulun kolmasluokkalaisia eli yhdeksänvuotiaita lapsia.

Vapekauppaan liittyy samankaltaisia velanperintäkeinoja kuin huumausainekauppaankin: uhkailua, kiristystä ja väkivaltaa. On tullut tietoon karmeita kohtaloita, missä nuori ei ole uskaltanut pelon vallassa mennä enää kouluun eikä liikkua ulkona uhkailun ja pahoinpitelyuhan vuoksi. Vapevelkaa jäänyt nuori on jopa käyttäytynyt itsetuhoisesti.

Vapen käyttöä ja sen sisältämiä nikotiinipitoisuuksia sekä myrkyllisiä kemikaaleja on alettu tutkia. Vapen makunesteet houkuttavat ja koukuttavat nuoria, samalla suuret nikotiinipitoisuudet lisäävät riippuvuutta. Ulkomailta tilataan jopa 50 milligramman nikotiinipitoisuuksia sisältäviä sähkötupakkatuotteita, vaikka lain mukaan enimmäisraja Suomessa on 20 milligrammaa. Kyseeseen voivat silloin tulla myös rikokset, salakuljetus ja laitton tuontitavaraan ryhtyminen. Tämä ilmiö on näkynyt jo usean vuoden ajan myös Tullin valvonnassa. Itä-Suomen yliopiston tutkimusten mukaan vape on sisältänyt lyijyä merkittävän suuret pitoisuudet. Juomavedessä lyijyä saa olla korkeintaan 0,01 milligrammaa litrassa, ja vapesta sitä on löytynyt jopa 8,6 milligrammaa litrassa. Höyrystyessään vapesta on löydetty muun muassa kasvimyrkkyä. Tarjolla on myös kannabisöljyllä höyrytettyä sähkötupakkaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Vapekaupankäynnissä nuoret ovat oivaltaneet samalla keinon ansaita helposti rahaa. Yläkoulussa opettajat ovat hämmästelleet, kun oppilaat ovat heilutelleet setelinippuja kesken oppitunnin. Harmaa talous on myös lastemme elämässä.

Työssäni koulupoliisina olen puuttunut viikoittain näihin ongelmiin. Huolestuttava ilmiö on sekin, miten välinpitämättömästi joidenkin lasten vanhemmat ovat suhtautuneet vapekaupankäyntiin — hankkiihan nuori itse käyttörahaa.

Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten mobiililaitteitten käyttö ja sosiaalinen media mahdollistavat kuin tarjottimella päihteiden hankkimisen ja välittämisen. Kaupanteko voi olla jopa aggressiivista yllytystä. Haasteita riittää tulevaisuudessakin sähkötupakan ja muiden päihteiden osalta. Sähkösavukkeiden räjähdysmäinen lisääntyminen aiheutti muun muassa Yhdysvalloissa 2019 niin sanotun sähkötupakkapandemian, jolloin lyhytaikaisenkin vapettamisen seurauksena kuoli satoja käyttäjiä. Sanomalehti Kaleva julkaisi uutisen 15.9.2024, jossa kerrottiin, että Oulun yliopistollisessa sairaalassa on löytynyt potilaita, joilla on vapetuksen aiheuttamia vakavia keuhkovaurioita.

Arvoisa puhemies! Haasteena on, miten saamme päihteiden helpon saatavuuden pysäytettyä Suomessa lasten osalta. Lapset ja nuoret ovat koekaniineina vapetuksen terveysvaarojen suhteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen poissa, edustaja Kokko poissa. — Edustaja Räsänen, Joonas.

19.44 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Täällä budjetin lähetekeskustelussa on tullut paljolti mutta myös perustellusti kritisoitua hallitusta. Monesti olen itsekin oman kritiikkini kohdistanut valtiovarainministeri Purraan. Mutta nyt ajattelin, arvoisa puhemies, kehua valtiovarainministeriä. Kuuntelin tänään tarkalla korvalla valtiovarainministerin puhetta Keskuskauppakamarin järjestämässä Suuressa veropäivässä. Täytyy todeta, että monelta osin — en tietenkään kaikilta osin mutta monelta osin — yhdyn siihen, mikä valtiovarainministerin sanoma tuolla veropäivässä oli.

Varsinkin yksi kohta tässä puheessa miellytti kovasti. Valtiovarainministeri puhui paljon siitä, millä tavalla myös verotusta olisi käytettävä kasvun synnyttämiseksi, ja puhui myös verouudistuksen tarpeesta. Ja eräs kokonaisuus kiinnitti varsinkin oman huomioni. Tässä puheessa valtiovarainministeri totesi, että olisiko syytä jatkossakin pyrkiä kohdentamaan mahdolliset verotusta alentavat toimenpiteet nimenomaan työn verotukseen. Siitä hän on varmasti aika helppokin löytää yksituumaisuutta tässä salissa, ja muistutan vielä, että esimerkiksi tälle vuodelle sosiaalidemokraatit esittivät matalampaa työn verotusta pienen- ja keskituloisille, niin palkansaajille kuin eläkkeensaajille, kuin mikä hallituksen esitys oli.

Ja sitten taas vastaavasti olisiko syytä tehdä omaisuustulojen puolella muutoksia? Valtiovarainministeri nosti tikunnokkaan listaamattomien yhtiöiden huojennetun osinkoverokohtelun. Täytyy todeta, että olen tästä täysin samaa mieltä valtiovarainministerin kanssa. Tämä listaamattomien yhtiöiden huojennettu osinkoverokohtelu, joka on todella silloin 90-luvulla otettu käyttöön, on hyvinkin poikkeuksellinen järjestelmä globaalisti tarkasteltuna. Itse asiassa jo 15 vuoden ajan jokainen riippumaton asiantuntija on omissa arvioissaan päätenyt siihen, että Suomen pitäisi tämä huojennetun osinkoveron järjestelmä uudistaa. Tätä myös sosiaalidemokraatit ovat pitkään esittäneet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Keskeisenä ponttimena tälle uudistamisellehan eivät ole pelkästään fiskaaliset puolet. Valtiovarainministeriön omissa arvioissahan tämä uudistus vahvistaisi julkista taloutta 430 miljoonalla, mutta itse asiassa se parantaisi luultavasti myös tuottavuutta johtuen siitä, että esim. tämänkin veromallin johdosta Suomessa investoinnit ovat kohdistuneet huomattavasti toisentyypisiin asioihin kuin vaikkapa Ruotsissa tai Tanskassa, joissa nimenomaan investoinnit myös yrityksissä kohdistuvat aineettomaan pääomaan, uusien teknologioiden hyödyntämiseen ja niin edelleen, mitä kautta näissä maissa myös esim. tuottavuuden kasvu on ollut huomattavasti ripeämpää kuin Suomessa. Tämänkin takia pidän tätä valtiovarainministerin esitystä tervetulleena ja toivon, että hallitus tässä rupeaisi toimii.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

19.48 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Talousarviokirjassa sivulla 718 todetaan, että ”keliakian korvaaminen perustoimeentulosta yksi miljoonaa euroa”. Mitä ihmettä tässä on tapahtunut? Mihin hävisivät loput rahat siitä hallitusohjelmassa päätetystä ja vielä kehysriihessäkin osoitetusta kymmenestä miljoonasta eurosta? Ei tämä yksi miljoonaa euroa, se summa, riitä hallitusohjelman ja kehysriihessä ilmoitetun mukaiseen korvaukseen. Tietoni mukaan Keliakialiitto on tarjonnut apua, jolla tuen maksatus saataisiin toteutettua vaivattomasti, eli maksatuksen hankaluuden ei pitäisi olla perusteena hallitusohjelman ja kehysriihen päätösten vastaisista toimista tässä talousarvion 2025 osalta.

Hallitus näyttää myös sotkevan keliakian esimerkiksi vilja-allergiaan erinäisissä perusteluissaan. Tästähän keliakiassa ei ole kyse. Keliakia on autoimmuunisairaus. Keliakian hoito on elinikäinen, ja se aiheuttaa sairastavalle jatkuvia kustannuksia yli 700 euroa vuodessa. Harvoin toivon ja suorastaan edellytän hallitusohjelman kirjauksen toteuttamista, mutta tässä tapauksessa edellytän, että hallituksen on pikaisesti saatava keliakiakorvaus etenemään ja niin, että se kehysriihessä osoitettu kymmenen miljoonaa euroa osoitetaan jo vuodelle 2025. Tuki kohdentuisi nimenomaan sairauden hoitoon pienituloisilla kansalaisilla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

19.49 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! TE-uudistus on alle sadan päivän päässä kunnilla todellisuutta, ja sinänsä TE-uudistus on hyvä asia. Siinä, kun työllisyyden hoito siirtyy kunnille, voidaan puhua laajemmasta asiasta kuin pelkästä palvelujen siirrosta, vaan siinä puhutaan palvelujen kehittämisestä entistä vaikuttavammiksi. Se saadaan osaksi kunnan elinvoiman vahvistamista, ja miten osaamisen työvoima varmistetaan, tällaisia kysymyksiä siellä käsitellään, ja myös sitä, miten koulutusta suunnataan tukemaan paremmin alueen työllisyyttä ja yritysten tarpeita. Ja kotouttamisesta: myös työllisyyden hoidossa voi olla työkaluja sen edistämiseen. Eli kunnan aktiivista roolia tässä työllisyyden hoidossa vahvistetaan todella paljon.

Mutta siihen sisältyy myös huolia. Kuntaliiton arvion mukaan siihen sisältyy noin 100 miljoonan euron vaje rahoitukseen. Noin 600 miljoonaa on luvattu työllisyyspalveluihin, ja pitäisi olla pikkasen vajaa 700 miljoonaa, että nämä menisi 1:1. Eli tämä noin 100 miljoonan vaje siellä on.

Toinen huoli liittyy tähän työttömyysturvan rahoitusosuuteen, jossa pohjana käytetään vuoden 2023 työttömyystilanteen pohjaa, ja nyt työttömyys on paljon korkeammalla tasol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

la kuin silloin. Kunnille tästä tulee nyt sitten jatkossa sadasta päivästä eteenpäin 10 prosentin portailla aina 50 prosenttiin asti ansiosidonnaisiin ja työttömyysturvaosuudesta maksumuus 10 prosenttia, tai sadasta päivästä 20 prosenttia 200 päivästä, ja niin edelleen. Eli tämä tulee olemaan semmoinen kokonaisuus, jossa liikutellaan isoja rahoja, ja siinä on isoja epävarmuustekijöitä. Sen todellista kulurakennetta ei ole vielä pystytty laskemaan. Eli myös tähän hyvään hankkeeseen liittyy tällaisia huolia. Tästä tulee elinvoimaa vahvistava asia, mutta myöskin se, että kunnilla on työkaluja nytten työllisyyden hoitoon.

Sitten tähän liittyy hallituksen esitys 120, jossa palkkatuen myöntäminen kunnille ja kuntayhtymille ammatillisen osaamisen parantamiseen lopetetaan. Se ei ole enää mahdollista, ja tämä on yksi osa, joka tässä on huolenaiheena. Toinen: Aktivointiosuus, jota pienennetään hallituksen esityksessä 135, kun työttömyysturvasta poistuu niin sanottu korotettu osuus ansioturvasta ja työmarkkinatuesta. Sitä on voinut saada, kun on osallistunut aktiivitoimenpiteisiin, ja tämä on semmoinen parikymmentä vuotta vanha osuus tuolla työttömyysturvassa, ja se on ollut semmoinen aktivointiosuus. Eli nämä kaksi aktivointiosuutta työttömien kohdalla tässä poistuu, ja se on iso huolenaihe. Sinänsä näitten kokonaisvaikutusta ei oikeastaan pysty vielä arvioimaan, mutta ainakin tiedän, että tämä ansioturvaa korotusosa on aktivoinut ihmisiä niihin aktiivitoimiin, millä sitten työllistymistä edistetään.

No, miten tätä voisi arvioida: Nyt kuntapuoli osallistuu enempi työllisyyden hoidon ja työttömyysturvan rahoitukseen, ja samalla sitten siltä poistetaan työkalu esimerkiksi palkkatuen osalta, ja voi ajatella näin, että tässä on tällainen kummallinen tilanne, että toisaalta vaaditaan lisää rahaa tällaiseen työttömyysturvan rahoittamiseen mutta sitten sitä välinettä, joka voisi poluttaa työelämään, palkkatuen osalta pienennetään ja poistetaan. Ja kunnille voisi olla paljon järkevämpää työllistää palkkatuen avulla henkilö ja sitä kautta katkaista se työttömyyskierre ja viedä sitä eteenpäin, ja ne henkilöt ovat monenlaisissa tehtävissä kunnissa ja kuntien osalta ihan tarpeellisissa työtehtävissä, eli saisi työpanoksen vielä myös käytettäväkseen. Tätä palkkatuen osuutta pitäisi nyt tässä, kun lakia täällä talossa tullaan käsittelemään, vielä miettiä, että onko ihan järkevää, että se poistetaan kuntien osalta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

19.55 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Tänäpä eduskunnassa käytiin varsin yksimielistä ja osin myös laadukasta keskustelua puolustuksen asioista yhdessä puolustusministeri Häkkäsen kanssa, ja siinä debatin tuoksinassa jäi paljonkin ajatuksia, mihin haluaisin vielä ottaa kantaa. Tämä seuraava on sellainen, mistä koko eduskunta on samaa mieltä. Itse asiassa, tiesittekö, että eduskunta on ollut tästä yksimielinen vuonna 2007 allekirjoittaneen ollessa 11-vuotias? Eduskunta on siis edellyttänyt tekemään joitain muutoksia, ja näin kuuluu eduskunnan edellytys vuodelta 2007: ”Eduskunta edellyttää” — asevelvollisuuslakia koskevassa mietinnössään — ”että hallitus ryhtyy toimiin varusmiespalvelusajan ottamiseksi huomioon eläkkeen määräytymisessä sekä kotiuttamisrahan maksamisessa palveluksesta kotiutuville.” Ajatelkaa, Puolustusvoimat, asevelvollisuusjärjestelmä, varusmiehet ja -naiset ovat meidän puolustuksemme ehdoton selkäranka, ja uskaltaa sanoa sen ääneen, että se ei näy heille tarjottavissa etuuksissa. Näin se vaan on. Kyllä se niin on, että minun mielestäni, jos nuori kaveri, nainen, tyttö, poika tai nuori mies uhraa vuoden isänmaalle ja antaa kaikkensa sen eteen, että on valmis myös puolustamaan tätä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

maata, niin kyllä sen pitäisi jonkunnäköisenä korvauksenakin näkyä. Varusmiesten päivärahat — on hyvä, että tämän hallituksen aikana niitä on vähän korotettu, mutta onhan se myönnettävä, että nekin ovat naurettavalla tasolla.

Sitten tämä, että kaveri on ollut vaikka vuoden armeijassa ja sitten sieltä sanotaan, että ”no, lähes takasin maailmalle ja siviiliin”, niin ei minkään näköistä turvaa ole sieltä armeijasta poistumiseen. Jos ymmärsin oikein, että tämän kotiuttamisrahan kustannus olisi 5 miljoonaa euroa vuodessa valtiolle, niin ei puhuta ihan hirveän isoista summista. Eli jos ajatellaan, että kotiuttamisraha olisi euro per suoritettu palveluspäivä, niin se ei ole ihan massiivisen suuri. 165 päivää kun olet armeijassa, niin se on 165 euroa, ja kun olet 347 päivää, niin se on 347 euroa, ja tämä on siis 5 miljoonaa vuodessa. Ja tapoihini kuuluu, että jos tämmöisiä lisäysehdotuksia teen, että johonkin pitäisi laittaa lisää rahaa, niin ehdotan myös sitten, että otetaan vaikka kehitysapumomentilta tämä 5 miljoonaa euroa pois, niin ei tule valtiolle tästä tappioita. Otetaan vaikka 6 miljoonaa pois sieltä, niin saadaan vielä miljoona euroa säästöäkin veronmaksajien rahoista.

Mutta joka tapauksessa tämä on tärkeä aihe, koska minun mielestäni meidän pitää kunnioittaa heitä, jotka ovat valmiina uhraamaan isänmaan eteen loppupeleissä jopa henkensä puolustaakseen tätä maata. Varusmiespalvelus ja asevelvollisuusjärjestelmä säästää järjetömän paljon valtion resursseja. Tämäkin on todettava. Jos meillä olisi ammattiarmeija, kustannukset palkoissa olisivat jotain aivan toista, ja sen takia minä toivon, että tämä myös näkyisi. Ja ehkä se johtuu siitä, että varusmiehillä ei ole niin isoa edunvalvontakoneistoa, koska yleensä se menee niin, että kuka huutaa eniten, saa eniten, ja he harvoin huutavat. Pyyteettömästi sen sijaan tekevät tälläkin hetkellä jokaisessa kasarmissa töitä isänmaan eteen, ja toivoisin siten, että se myöskin näkyisi.

Kuten totesin puheeni alussa, niin eduskunta on ollut tästä yksimielinen vuodesta 2007. Siis eduskunta on edellyttänyt, maan ylin päättävä elin on edellyttänyt vuodesta 2007, että asia korjataan, ja valitettavasti tätä ei ole tapahtunut. Tässä on myös turha nähdäkseni syyttää yksittäistä puoluetta, vaan tästä voidaan ottaa syyt niskoilleen itse kukin puolue, että tätä ei olla pystytty edistämään, mutta toivon sydämeni pohjasta, että tähän ratkaisuja löydetään, että nostetaan myöskin arvostusta sille, että kun varusmiehet suorittavat sen palveluksen, niin isänmaa myös arvostaa sitä tekoa — ei pelkästään puheissa, vaan se myös näkyisi siinä, että heidän elämästään pidetään huolta ja huomioitaisiin se panos, minkä he isänmaalle antavat. Eli ei ole isosta summasta kyse, vaan hyvin pienestä summasta, ja olen tehnyt siitä myös esityksiä, mistä nämä rahat löydetään, eli ei tässäkään mahdottomasta asiasta puhuta. — Kiitos, rouva puhemies. [Aki Lindén: Hoidetaan yhdessä läpi!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

19.59 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Vuoden 2025 budjettikirjan ensimmäinen kappale kertoo hyvät uutiset alkavalle vuodelle: talous toipuu taantumasta, kotitalouksien kulutus lisääntyy, investoinnit kasvavat selvästi, työllisyyden odotetaan kasvavan ja työttömyyden vähenevän.

Koko Euroopan taloudellinen tilanne, korkeat korot ja Ukrainassa jatkuvan sodan seuraukset ovat hankaloittaneet Suomen taloustilannetta merkittävästi. Nyt kansainvälinen suhdannetilanne näyttää vihdoinkin tukevan hallituksen pyrkimyksiä.

Kuten jo hallitusohjelmassakin on linjattu, Orpon hallitus tavoittelee kestävämpää valtiontaloutta, joka mahdollistaa hyvinvointivaltion säilyttämisen tulevaisuudessa. Tämän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

rinnalla Suomen turvallisuuden takaaminen on nostettu prioriteettilistan kärkeen. Sisäisen turvallisuuden parantamista jatketaan muun muassa lisäämällä poliisille rahaa nuoris- ja jengirikollisuuden torjuntaan sekä kiristämällä ampuma-aserikosten rangaistuksia. Rajaturvallisuuden takaamiseksi Rajavartiolaitos saa lisärahoitusta materiaali- ja kyberturvallisuushankintoihin. Ulkoisen turvallisuuden varmistamiseksi esimerkiksi puolustusmateriaalihankintoihin on ensi vuodelle varattuna noin 1,5 miljardia euroa. Nämä ovat erittäin tärkeitä linjauksia, sillä turvallisuus on kaiken muun hyvinvoinnin perusta.

Myös maahanmuutto- ja kehityspolitiikkaa jatketaan erittäin hyvällä linjalla, joka osaltaan tukee kokonaisturvallisuuden ja valtiontalouden parantamista. En voi kuin hämmästellä, miksi vasta nyt Suomella on hallitus, joka uskaltaa sanoa maahanmuuttajille, että Suomeen tullessa täytyy elää lakien mukaan, opetella kieli ja elättää itse itsensä rehellistä työtä tekemällä. Meille on itsestään selvää, että Suomen kansalaisuus ja oleskelulupa ovat kallisarvoisia asioita, joiden saamisen kriteereitä on syytäkin kiristää. Maahanmuuttajalla itselläänkin tulee olla vastuu tänne kotoutumisesta. Valtion ei tule tarjota kaikkea hopeatarjottimella, ja ensisijaisesti Suomen palvelut kuuluvat suomalaisille.

Turvallisuuden ja maahanmuuttopolitiikan lisäksi koulutus ja työ ovat hallitukselle tärkeitä kehityskohteita. Niihin liittyvien panostusten vaikutukset eivät toki näy heti, mutta ne määrittävät maamme tulevaisuutta. Hallitus pitää edelleen kiinni siitä, että perusopetuksen määrärahaa lisätään joka vuosi 50 miljoonalla eurolla. Koulurauhaan, kännykkäkieltoon ja oppilaiden tukeen liittyviä hallituksen kirjauksia viedään koko ajan eteenpäin. Perustaitojen opettamista vahvistetaan alaluokilla, mikä lisää pitkällä tähtäimellä lasten pärjäämismahdollisuuksia ja kotimaisten huippuosaajien määrää. Oppimisketjun toisessa päässä tehdään merkittäviä lisäyksiä tutkimus- ja kehitysrahoitukseen.

Hallitus on lisäksi tehnyt työn tekemisestä entistä kannattavampaa. Pieni- ja keskituloisten palkansaajien verotus kevenee myös ensi vuonna, ja kaikkienensa työn verotus pysyy edelleen alemmalla tasolla kuin Marinin hallituksen aikana. Myös työmarkkinauudistukset edistävät työllistymistä.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei tavoittele lehdistön suosiota tai populistisia pikaratkaisuja, vaan Suomen pitkän aikavälin menestystä. Yhden hallituskauden aikana ei ehditä ratkaista kaikkea, mutta pyörät on nyt laitettu pyörimään oikeaan suuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

20.04 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen vuoden 2025 talousarvioksi sekä siihen liittyviksi lakiesityksiksi. Vuoden 2025 talousarviossa valtion menot ovat 88,8 miljardia euroa ja tulot 76,6 miljardia euroa. Budjetti on 12,1 miljardia alijäämäinen. Valtion talousarvioesitys on hallituksen ehdotus valtion varojen ja tulojen käytöstä. Vastuullista taloudesta huolehtimista on tasapainottaa tulot ja menot. Talousarvioesitys määrittelee, mihin valtion varoja käytetään ja miten rahoitus hankitaan, kuten verotuksen ja velanoton kautta. Ensi vuoden talousarviossa keskitytään muun muassa talouden tasapainottamiseen, hyvinvointivaltion turvaamiseen, turvallisuuteen, koulutukseen ja työllisyyden parantamiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Talousarvioesityksen painopisteet heijastelevat hallituksen tavoitteita erityisesti seuraaville alueille: lisäresursseja vanhustenpalveluihin, mielenterveyspalvelujen vahvistamiseen, terveydenhuollon digitalisaatioon. Hyvinvointialueille osoitetaan varoja palveluiden saatavuuden ja laadun parantamiseen. Yleiskatteellisen rahoituk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

sen määrä on 26,2 miljardia, mikä on yli kaksi miljardia enemmän kuin tänä vuonna. Monien haasteiden keskellä meidän on taklattava kustannusten voimakas nousu, mitä väestön ikääntyminen, syntyvyyden lasku tai osaavan henkilöstön saatavuuden vaikeudet eivät edesauta. Hallitus toteuttaa tästä huolimatta vihdoin muun muassa nuorten terapiatakuun ja esittää rahoitusta matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden saatavuuden lisäämiseen ja lastensuojelun hybridimallin kehittämiseen. Oppimisen tukea vahvistetaan perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa sekä ammatillisessa koulutuksessa, jossa tehdään painotuksia. Perusopetuksen vähimmäistuntimäärää lisätään kolme vuosiviikkotuntia laajentamatta opetussuunnitelmaa.

Arvoisa rouva puhemies! Talousarvion mukainen valtionvelka nousee vuoden 2025 lopussa arviolta 181 miljardiin euroon. Kaikki tietävät, että tällaisen velkaantumisen lopettaminen yhdessä vaalikaudessa ei ole mahdollista, mutta tällä hallituksella on tähän voimakas tahtotila. Hallituksen veropolitiikka kannustaa työntekoon ja yrittäjyyteen sekä tukee kotimaista omistajuutta. Työntekijöiden verotukseen on luvassa kevennystä, eikä kokonaisveroastetta nosteta. Teollisuuden kilpailukyvyyn tukemiseksi esitetään toimenpiteitä, joilla pyritään lisäämään yritysten investointeja Suomeen. Samalla pyritään edistämään teknologisia innovaatioita sekä kestävään kasvuun liittyviä toimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Geopoliittinen tilanne ja turvallisuudesta huolehtiminen on johtanut puolustusmenojen kasvuun, ja ensi vuoden budjetissa varaudutaan lisäinvestointeihin Suomen puolustuskyvyn vahvistamiseksi. On tärkeää, että Suomella on uskottava ja Naton kanssa yhteensopiva puolustus muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Rajavartiolaitokselle suunnattu rahoitus taas keskittyy turvallisuusuhkien torjumiseen rajoilla ja liikkuvuuden hallintaan. Myös rajavaltvontaan suunnataan kuusi miljoonaa euroa, mikä auttaa hallitsemaan turvallisuusuhkia ja liikkuvuutta rajojen yli ja voi osaltaan ehkäistä kansainvälisen rikollisuuden vaikutuksia paikallisesti. Suomen itäraja, joka on EU:n pisin ulkoraja, vaatii jatkuvaa valvontaa ja varautumista mahdollisiin uusiin uhkiin, kuten laittomaan rajanylitykseen, ihmiskauppaan ja muuhun kansainväliseen rikollisuuteen.

Arvoisa rouva puhemies! Sisäiseen turvallisuuteen osoitetaan merkittävästi määrärahoja, ja tämä on yksi hallituksen priorisoiduista kohteista oikeusturvallisuuden kanssa. Sisäinen turvallisuus käsittää toimenpiteet ja resurssit, joilla pyritään suojelemaan yhteiskuntaa erilaisilta uhilta, kuten rikollisuudelta, väkivallalta ja muilta järjestystä horjuttavilta tekijöiltä.

Keskeisiä painopisteitä ovat katujengi- ja nuorisorikollisuuden torjunta sekä poliisin ennalta ehkäisevä työ katu- ja nuorisoväkivallan ehkäisyssä. Koulupoliisin toimintaa vahvistetaan useilla miljoonilla. Kohdennetun rahoituksen lisäksi on huolehdittava poliisin operatiivisen toiminnan ylläpidosta, siitä, että meillä on riittävästi tutkijoita ja valvojia kentällä, kalusto liikenteessä tarkoituksenmukaisella tavalla. On huolehdittava, että koulutetut poliisit jaksavat työssään eikä alan houkuttelevuus kärsi.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on autoilijan ystävä. Hallitus tekee huomattavia panostuksia tieverkkoon, ja tänä kesänä tiestöä on kunnostettu 4 000 kilometriä. Myös ensi vuosi näyttää hyvältä uuden asfaltin suhteen. Hallituksen neljän miljardin investointipaketista 200 miljoonaa euroa ohjataan korjausvelan purkuun. Ensi vuoden talousarviossa liikenneinfrastruktuurin korjaamiseen ja kehittämiseen kohdennetaan merkittäviä varoja, ja hallitus on sitoutunut lähes kolmen miljardin euron investointiohjelmaan, jonka tavoitteena on tukea talouskasvua ja vähentää liikenneverkon korjausvelkaa. Vihdoin ja viimein 40 vuotta odottanut valtatie 12 [Puhemies koputtaa] ja sen uudistaminen lähtee käyntiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

monien, monien muiden hankkeiden ohella, ja tällä luodaan kasvua ja parannetaan kilpailukykyä sekä elinvoimaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela poissa. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.09 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! On tällä viikolla tullut varsin selväksi, että hallitus on erittäin huolissaan talouden kestävydestä ja tehdään paljon toimia talouden sopeuttamiseksi. Se on ihan perusteltu huoli. Mutta se, että hallitus ei ole huolissaan siitä kestävyysvajeesta, mikä meillä on ilmastoon suhteen tai luonnon suhteen, on huoletuttavaa. Ilmasto kuumenee ja luontokato kiihtyy, mutta hallituksella ei ole niitä konkreettisia lisätoimia, mitä me tarvittaisiin näiden kriisien estämiseksi ja vähentämiseksi, koska niin kuin me tiedämme, loppukädessä me olemme täysin riippuvaisia luonnosta ja meidän taloutemme perustuu tietysti siihen, että me hyödynnämme luontoa eri tavoin. Se, että sen teemme kestävästi, olisi aivan avainkysymys tulevaisuuden näkökulmasta.

Tänään esiteltiin esimerkiksi maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön pääluokka ja TEMin energiaosasto, jossa ilmastotoimia tietysti tehdään. Täytyy sanoa, että myös tässä tuli se sama ristiriita, mikä tässä keltaisessa kirjassa on ja mitä hallitusohjelmassa on, että ne toimet, joita tehdään toisella sektorilla, menevät aivan toiseen suuntaan kuin mitä tehdään toisella sektorilla. Tästä hyvä esimerkki on esimerkiksi maa- ja metsätalous- ja ympäristöministeriön sektori, jotka ovat kuitenkin toisiaan hyvin vahvasti tukevia. Sen takia näen kyllä, että se on myös yhteisten varojen varsin tehokasta käyttöä, jos me samanaikaisesti toisaalla, maataloudessa, ei saada ravinnepäästöjä kuriin, ei metsätaloudessa huolehdita riittävästi suojavaikotuksista, saada siellä päästöjä kuriin, kun me sitten joudumme toisella puolella satsaamaan entistä enemmän esimerkiksi vesiensuojeluun. Vesiensuojelustahan nyt esimerkiksi on jouduttu kuitenkin leikkaamaan valtavasti, ja sitten kun ei tehdä semmoisia kiristyksiä ja leikkauksia niihin juurisyihin, niin lopputulos on se, että meillä vesien tila uhkaa kyllä pahentua merkittävästi. Se tietysti jo tänä kesänäkin oli monin paikoin ympäri Suomea näkyvissä. Kun nyt ilmastoon kuumentamisen myötä myös kesät pitenevät ja tulee entistä enemmän pidempiä lämpökausia, niin erilaiset sinileväkukinnot tulevat olemaan valitettavasti entistä enemmän vesistöissämme. Siinä tietysti pitäisi päästä niihin juurisyihin, jotta me pystymme tähän tarttumaan.

Toinen huolestuttava asia oli tietysti se, että ilmasto- ja ympäristöministeri kertoi täällä, että ne toimet, mitä käytännössä ilmastotyössä tehdään, ovat kaikki niitä, jotka ovat meidän EU-velvoitteitamme. EU:sta käytännössä tulevat ne uudet vaatimukset — ja hyvä niin, kiitos EU:n, jotta myös Suomen ilmastotyölle saadaan vauhtia — mutta ne meidän omat toimet, ne, joiden pitäisi kohdistua sinne taakanjakosektorille ja maankäyttösektorille, loistavat poissaolollaan tässä budjettikirjassa.

Ja toki on tärkeää, että me saadaan niitä teollisuuden päästöjä vähennettyä, me saadaan niitä isoja piippuja tukittua ja saadaan teknistä nieluakin tulevaisuudessa hyödynnettyä, mutta ilmastositoumukset EU:lle ovat sitovia, ja siellä meillä on omat sitoukseksemme taakanjakosektorille, päästökaupparektorille, maankäyttösektorille. Nyt valitettavasti näyttää siltä, että me emme tule saavuttamaan taakanjakosektorin emmekä maankäyttösektorin velvoitteita. Tämä uhkaa tarkoittaa myös sitä, että joudumme sitten ostamaan muilta EU-mailta näitä oikeuksia niin, että se lasku voi joidenkin arvioiden mukaan nousta jopa miljardiluokkaan. Minusta se on kyllä aika vastuutonta taloudenhoitoa. Kun me nyt jo tiedäm-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

me, että tällainen riski on, niin miksi me emme tekisi niitä toimia, joilla varmistaisimme, että tämä riski ei toteudu, varsinkin kun ne toimet, joita meidän pitäisi taakanjakosektorilla ja maankäyttösektorilla tehdä, ovat sen tyyppisiä, että me pystyisimme työtä ja toimeliaisuutta tuomaan tähän omaan talouteemme — esimerkiksi korjausrakentamisen energiatehokkuuden lisäämistä, biokaasun edistämistä entistä enemmän ja muita tällantyyppisiä asioita. Esimerkiksi sinne rakennusosalalle, joka nyt toisaalta on lamassa, pystyisimme korjausrakentamisen tukemisella saamaan vauhtia ja samalla vähennettyä näitä taakanjakosektorin ilmastopäästöjä ja myös auttamaan kansalaisia siinä, että he pystyvät olemaan mukana tässä [Puhemies koputtaa] vihreässä siirtymässä niin, että pystymme heitä siinä tukemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

20.15 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tämän budjetin suurimman momentin käsittelyä.

Yleisesti voisi todeta, että meidän 88 miljardin budjetissa ensi vuodelle on määrärahamomentteja, siis menomomentteja, noin 500 kappaletta. Niistä kuusi suurinta selittää puolet kaikista menoista. Suurinhan niistä on tämä hyvinvointialueiden rahoitus, 26 miljardia. Sitten meillä on kaksi eri eläkkeisiin kohdistuvaa momenttia, toinen valtion työeläkkeisiin, toinen kansaneläkkeisiin, ja niistä tulee yhteensä noin 10 miljardia. Sitten meillä on kuntien tukeminen, kuntien perusmäärärahat, 3,4 miljardia, EU:lle menevät maksut 2,3 miljardia ja yliopistojen rahoitus 2,3 miljardia. Näistä kuudesta tulee puolet koko budjetista. Olen itse ajatellut, että kun isot menovirrat hallitaan, niin se on vaikuttavaa toimintaa. Toki mielenkiintoa itselläkin on, niin kuin meillä kaikilla, myös niitä pienempiä, sinänsä tärkeitä asioita kohtaan.

Edustaja Vähämäki käytti täällä iltapäivällä erinomaisen puheenvuoron, niin kuin Vähämäen puheenvuorot yleensäkin ovat, kun hän konkreettisesti eritteli, mitkä ovat nyt ne muutokset siinä hyvinvointialueiden rahoituksessa, eli tässä tulee nyt pikkusen toistoa.

Siinähan on 1 400 miljoonaa noin pyöristettynä lisää rahoitusta, joka perustuu siihen vuoden 23 alijäämään, joka lain mukaan nyt jälkikätestarkistuksen nimellä kohdistetaan vuoteen 25. Sitten siellä on hyvinvointialueindeksin tuomaa rahoitusta 732 miljoonaa euroa. Tämä indeksiin osoittautui ensimmäisenä vuonna eli vuonna 23 selvästi alimittaiseksi, kun palkankorotukset olivat paljon paljon suuremmat kuin mitä ennakkoon indeksiin oli hyväksytty. Ja sen takiahan tässä koko järjestelmässä on tämä jälkikätestarkistusmenettely, koska meidän on aika vaikea ennakoida usein vuotta, puoltatoistakin enemmän tiettyjen menojen kehitystä.

Sitten siellä on 240 miljoonaa euroa palvelutarpeen kasvuun perustuvaa määrärahaa, joka perustuu myös lakiin. Tästä haluan todeta — se ei ole noussut keskustelussa esille — että nyt ensimmäisen kerran vuonna 25 tähän tulee vain 80-prosenttisenä. Tässä tulee nyt monia prosentteja, eli kun tämä koko palvelutarpeen kasvu on siis yksi prosenttia koko määrärahasta, mutta nyt otetaan 20 prosenttia siitä yhdestä prosentista pois, eli se tulee 0,8 prosentin suuruiseksi. Tämähän oli yksi niitä kiristystoimenpiteitä, jotka tehtiin jo siihen alkuperäiseen hyvinvointialueiden rahoituslakiin. Muistan, että silloinen oppositio kritisoi ankarasti sitä, että ei annetakaan kaikkea palvelutarpeen mukaista rahoitusta, vaan sieltä otetaan peräti 0,2 prosenttiyksikköä pois. Eli muuten olisi tullut 300 miljoonaa euroa, joka on noin yksi prosentti hyvinvointialueiden kokonaismenosta. Ja korostan edelleen, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

tämä valtionrahoitushan ei ole ihan sama kuin kokonaismeno, vaikka se on noin 85—90 prosenttia siitä. Mutta nyt tulee 240 miljoonaa.

No sitten siellä ovat ne tehtävämuutoksesta johtuvat vähennykset, eli paljon täällä keskusteltu hoitotakuu, sitten asiakasmaksujen korotuksen poisto, sitten valtionrahoituksesta ja sitten hoivan mitoituksen muutos ja lastensuojelun jälkitarkastuksen ikärajan muutos. Yhteensä 338 miljoonaa euroa näistä tulee sitten tehtävän muutoksen myötä vähennystä.

Nyt se suuri haaste on se, niin kuin siinä yhden minuutin puheenvuorossani yritin debattissa todeta, että ei todellisuudessa yksikään hyvinvointialue saa näillä rahoituksilla tasapainoon omaa talouttaan vuoden 26 loppuun mennessä. Tämä on ihan selvä, ja se tiedetään valtiovarainministeriössä. Meillä oli oman hyvinvointialueen valtuusto eilen, ja todettiin, että meidän ensimmäisen vuoden vaje oli 147 miljoonaa, tänä vuonna tulee 160 miljoonaa. Ensi vuonna saamme maamme kaikkein suurimman lisäyksen, 260 miljoonaa euroa lisää. Se tulee aiheuttamaan sen, että ensi vuonna ei tule alijäämää, mutta ei tule ylijäämääkään, millä me saisimme sen kumulatiivisen 300 miljoonan alijäämän katetuksi. Ja sitten onkin vastassa vuosi 26, johon mennessä talous pitää olla tasapainossa, ja tähän on käytännössä mahdoton yhtälö. Se olisi hyvä tiedostaa, ja kyllä tiedän, että se on valtiovarainministeriössä tiedostettukin, mutta jotenkin se on meillä täällä tabu, jota me kierrämme kuin kissa kuumaa puuroa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi.

20.20 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on nytten jo useampana päivänä palasteltu tätä tämän hetken kirjallista menestystuotetta, nimittäin tätä keltaista valtion talousarvioesitystä vuodelle 2025, ja täällä on revitty ja syöty ja tutkittu ja naposteltu näitä 915 sivua hyvinkin ahkerasti ja pieteetillä. Onhan se aivan selvä, että eihän tällainen tiiliskivi kerralla alas mene, että sitä on ihan oikeasti kyllä sitten käsiteltävä näinkin perusteellisella tavalla. [Aki Lindén: Se on vielä paksumpi kuin Kilven kirjoittamat kirjat!] — Itse asiassa ei. [Naurua] Kyllä. — Joo, eipäs nyt haasteta tässä keskustelussa. Nimittäin siellä riittää tavaraa kyllä, että kyllähän se norsukin palasina syödään, ei kerralla, ja minäkin tästä nyt otan vain muutamia poimintoja nyt sitten tässä yhteydessä.

Ensinnäkin nyt se todellisuushan, mihinkä tämä kirja on nyt julkaistu, pitää meidän ensin ymmärtää ja hahmottaa, että maailma on muuttunut niin paljon ja muuttuu niin paljon niin nopealla tahdilla, että kyllä me voidaan aivan hyvin kaikki todeta se, että nyt on aivan uusi aika, on vuosi nolla, ja semmoinen aika vaatii uusia tapoja, uusia menetelmiä näitä asioita hoitaa. Itse asiassa juurikin YK:n pääsihteeri tuolla huippukokouksessa avauspuheessaan totesi myös, että 21. ensimmäisen vuosisadan haasteet vaativat 21. ensimmäisen vuosisadan ratkaisuja. Kyllähän se niin on, arvoisat kuulijat, että ei sieltä menneistä löydy ratkaisuja tämän päivän haasteisiin ja ongelmiin, eikä varsinkaan tulevaisuuden ongelmiin, että kyllä näitä meidän pitää nyt ajatella ihan uudella tavalla ja eri tavalla kuin ennen.

Katsoin, että sainkin tuossa juuri äsken viestin eräältä kansalaiselta, joka hämmästeli, että miten se voi olla, että me ollaan niin paljon Ruotsia jäljessä meidän kilpailukyvyyn kanssa ja ylipäätään meidän talouslukujen kanssa. Kyllähän se vastaus on sangen yksinkertainen: me ollaan todellakin jätetty tekemättä ne rakenteelliset muutokset, mitä Ruotsi on tehnyt jo monta kymmentä vuotta sitten. Kyllä tässä on ihan hallituksista riippumatta kaikki syyllisiä. Ihan samalla tavalla voidaan kaikki katsoa peiliin, että miksi niitä ei ole tehty, mutta joka tapauksessa nyt ne on pakko tehdä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Kyllä minä tervehdin ilolla ja tyytyväisyydellä sitä, että tältä hallitukselta on nyt löytänyt selkärankaa: on voimaa ja viisautta näitä välttämättömiä uudistuksia tehdä. Ilman niitä uskaltaisin, hyvät kuulijat, väittää, että huonosti meille käy, ja nämä on nyt tehtävä kaikki kerralla. Olen itsekin vähän sitä ihmetellyt, mitenkä voikaan olla tämän urakan määrä, tämä työn määrä, mitä meillä täällä nyt on tehtävänä, niin valtavan iso. Mutta kyllä se vaan tahtoo olla niin, että kun näitä lykätään määräämättömästi eteenpäin, niin siinä ne meinaavat klimppiytyä.

Mutta miksi näitä pitää sitten tehdä? Ihan muutamalla luvulla tämä nyt selviää. Nämä ovat tuoreita lukuja, tunnuslukuja, missä tämä Suomi-neito makaa.

Meidän tulothan ovat tällä hetkellä se 76,6 miljardia, menot 88,8 miljardia, joka tekee sitten lyhyellä matematiikan oppimäärällä 12,2 miljardia alijäämää. Kaikkihan tuon heti pystyvät oivaltamaan, että tällainen renki, joka syö enemmän kuin tienaa, on kohta toimeton ja hengetönkin lopulta, ja näin ei voi yksinkertaisesti jatkua. Velkasuhdekin on kiiventynyt jo sinne 84 prosenttiin bruttokansantuotteesta, joka on jo huidellut ajat sitten Emun hälytysrajojen yli, mikä vielä jokin aika sitten ainakin oli 60 prosenttia bruttokansantuotteesta. Että kyllä nämä luvut ovat melkoisia madonlukuja, jotka on syytä ottaa kyllä todesta.

Menoja on karsittava, tuloja on lisättävä, ja nämä yli miljardin panostukset tuonne tki:hin ovat juuri sitä, mitä meidän juuri tässä ajassa pitää tehdä. Se on oikea satsaus tulevaisuuteen. Turvallisuuteen, puolustukseen me satsaamme tässä ajassa valtavasti, ja poliisissa varsinkin on tehtävä niitä panostuksia, mitä nyt siellä tulee. Sekin on vain osoitus siitä, että niitäkin panostuksia on turhan pitkään lykätty, ja nyt ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin tehdä ne pois sieltä. Tällaisessa ajassa se on entistä haasteellisempaa, [Puhemies koputtaa] mutta näin on tehtävä.

Sote on saatava kuriin, tai se vie meidät tuonne pohjaan. [Puhemies koputtaa] Se vie M/S Finlandin merenpohjaan, sinne M/S Estonian viereen. [Puhemies koputtaa] Sinne me emme halua, mutta se on suunta, [Puhemies koputtaa] ja keulaviisi itse asiassa, hyvät ihmiset, natisee jo. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

20.26 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti jatkan sote-asioista, kun edustaja Kilpi niin hienosti alusti. Menemättä nyt pieniin lukuihin ja prosentin osiin aavistuksen sote-säästökeskusteluitten pohjavire edelleenkin ihmetyttää, koska meillä on iso uudistus tehty. Ja niin kuin edustaja Kilpi luetteli meidän tilannetta alijäämän, otettavan velan, suhteen, hallitus on sitoutunut yhdeksän miljardin sopeutukseen, ja samassa tilanteessa me edelleen pystytään kuitenkin se miljardi euroa lisää laittamaan soteen — oli se sitten minkä hallituksen aikaansaannosta tahansa, mutta joka tapauksessa se sinne tulee nettomääräisesti. Aikanaan yksi ajatus sote-uudistuksen taustalla oli se, että pystytään tätä hallitsematonta kulukehitystä taittamaan. Nyt meillä se instrumentti tässä olisi, ja me edelleenkin taistellaan vähän ehkä toissijaisista asioista. Jos me oikeasti mietitään sitä, miten me saadaan tämä sote kestämään, minä toivoisin, että päästään aidosti sinne sisältökeskusteluun, koska nyt siihen olisi tilaisuus. Siinä vaaditaan ehkä tietynlaista kannan tarkastamista vähän jokaiselta osapuolelta.

Mutta oikeastaan tärkein syy, miksi pyysin tämän puheenvuoron — täällä tosiaan liikutaan aika lailla makrotasolla, ylätasolla — on se, että halusin sanoa tuosta hallituksen esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

tyksestä 123, mikä liittyy tähän sairauspäivärahan laskukaavan tarkistukseen — mistä ministeri Grahn-Laasonen eilen vai toissa päivänä totesikin, että sinänsä tämä on säästölaki — että sinnekin tällainen pieni oikein mukava asia kätkeytyy. Tässä on vuosikausia puhuttu niin sanotusta luovutuspäivärahasta. Meillä on ollut niin erikoinen tilanne tässä maassa — koskee etenkin ihmisiä, jotka luovuttavat munuaisensa munuaista tarvitsevalle — että todellakaan meillä ei ole korvattu ansionmenetyksiä täysimääräisinä samalla kun Pohjoismaissa on tämä tehty. Se on tarkoittanut keskimäärin 1 500—2 000 euron menetyksiä. Nyttén kun oli tämä laskukaavan tarkistus, niin siinä oli uhkana, että tämä gäppi tippuu entisestään todellisiin ansionmenetykskorvauksiin. Tämä on saatu väistettyä, eli hallitus on hienosti huomannut tämän ongelman, ja tätä laskukaavaa ei tarkisteta. Lisäksi tässä esityksessä lukee selkeästi, että pyritään saamaan luovutuspäiväraha jatkossa tartuntatautipäivärahan tasolle, mikä tarkoittaisi sitä, että jatkossa elinluovuttaja saisi täyden ansionmenetykskorvauksen. Tällaisia pieniä voittoja kätkeytyy näihin säästölakeihin, ja siitä erittäin iso kiitos hallitukselle, että tämä on STM:n puolella huomioitu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

20.29 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Jos joitakin panostuksia tässä budjettikirjassa tervehtii ilolla, niin eittämättä ne löytyvät tuolta turvallisuuden puolelta, niin ulkoisen turvallisuuden vahvistamisesta kuin myös sisäisen turvallisuuden vahvistamisesta. Näistä panostuksista voi kiittää hallitusta, ja näiden eteenpäinviemiseksi on tästä salista varmasti löydettävissä hyvinkin laaja enemmistö.

Ehkä kuitenkin yksi kysymysmerkki sieltä herää: Kun muilla sisäisen turvallisuuden viranomaisilla resurssitarpeet on kohtuullisen hyvin hoidettu, niin kahdella toimialalla vajasta näyttää. Täällä jo aikaisemmin käsiteltiin tätä suojelupoliisin tilannetta, joka eittämättä on haastava ja voi uhata sitten myös sitä tiedonhankintaa, jota suojelupoliisi tekee, ja sitä analyysityötä, jota siitä tiedonhankinnasta voitaisiin tehdä, ja sitä se kautta saattaa vaikuttaa myös meidän turvallisuustilanteeseemme. Toivon että valiokuntakäsittelyssä hallintovaliokunta voisi tätä kokonaisuutta arvioida vielä tarkemmin ja mahdollisesti sitten esittää toimenpiteitä, joita valtiovarainvaliokunta voisi tehdä.

Mutta suurempi ihmetys liittyy kyllä tähän Rajavartiolaitoksen resursointiin. Täällä on muutama hallituspuolueen edustaja käyttänyt puheenvuoron, että nyt Rajavartiolaitoksen resurssit turvataan tässä vaikeassa tilanteessa. Muistuttaisin nyt kuitenkin siitä, että jo viime syksynä, kun me käsitelimme täällä ensimmäistä tämän hallituksen kehyspäätöstä, niin silloin jo totesimme yhteisesti yli hallitus—oppositio-rajojen, että tällä kehyskaudella Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin kohdistuu 20 miljoonan euron sopeutustarve, joka tosiasiallisesti sitten viime kädessä tarkoittaa myös sitä, että rajavartijoiden määrää tullaan laskemaan. Kun nyt tänä keväänä käsitelimme julkisen talouden suunnitelmaa täällä, niin hallintovaliokunta yksimielisesti totesi, että hallituksen kehysriihen päätösten jälkeen tämä tilanne ei ole parantunut vaan entisestään on heikentynyt. Hallitus toki teki näitä materiaalihankintoihin ja muuhun investointeihin liittyviä päätöksiä, mutta toimintamäärärahaongelmaa hallitus ei ole ratkaissut, vaikka ministeriäitiostakin viime budjettikäsittelyn yhteydessä lupailtiin, että näin tehdään. Tosiasiallisesti tilanne on siis edelleen se, että tämänkin budjetin myötä tämä 20 miljoonan euron rahoitusvaje Rajavartiolaitoksen toimintaan kohdistuu, mikä viime kädessä tulee sitten tarkoittamaan sitä, että kun he joutuvat toimintaansa sopeuttamaan, niin mahdollisesti joutuvat vähentämään rajavartijoiden määrää. Joten-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

kin ajattelisin viime kesänkin perusteella, kun täällä kohtuullisen laajalla enemmistöllä hyväksyimme vaikka uutta lainsäädäntöä, annoimme uusia toimivaltuuksia, niin ei kai meidän nyt kannata lähteä heikentämään meidän Rajavartiolaistosta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedew.

20.32 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Koulutus on edelleen hallituksen erityis-suojelussa. Tämä pitää paikkansa, vaikka oppositio väittäisi mitä. Opetus- ja kulttuuriministeriön ensi vuoden budjetti on noin 8,5 miljardia euroa — käytännössä siis kymmenes-osa koko valtion budjetista ja yli 400 miljoonaa euroa enemmän kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa.

Koska perusasiat, lukeminen, kirjoittaminen ja laskeminen, ovat kaiken muun oppimisen lähtökohta, lisätään niihin liittyviä oppitunteja kolmella vuosiviikkotunnilla, hyvän näin. Lisäksi perusopetuksen rahoitusta korotetaan joka vuosi 50 miljoonalla. Yksityiset koulut, esimerkiksi kristilliset koulut, otetaan vihdoin yhdenvertaiseen asemaan julkisten koulujen kanssa nostamalla niiden kotikuntakorvauksen tasoa 100 prosenttiin. Varhaiskasvatuksen henkilöstöpulan helpottamiseen on myönnetty 6 miljoonaa euroa.

Oppimista edistävä ympäristö koostuu tietysti paljon muustakin kuin opetustuntien määrästä ja laadusta. Ensiarvoisen tärkeää on turvallisuus. Emme haluaisi enää yhtään kiusaamistapausta, teräaseilla uhkailua, saati kouluampumista. Hallitus onkin myöntänyt koulukiusaamisen vastaiseen työhön 5 miljoonaa euroa, luvannut edistää kiusattujen oikeusturvaa, vahvistaa opettajien ja rehtoreiden toimivaltuuksia sekä antaa aluehallintovirastoille oikeuden koulujen omatoimiseen valvontaan.

Toinen tärkeä oppimiskykyyn vaikuttava tekijä on työrauha. Seinäntömissä luokissa, inklusion aikakautena ja älypuhelinien väristessä ei ole mikään ihme, että Pisa-tulokset ovat olleet laskussa. Nyt on korkea aika palauttaa työrauha kouluihin. Onneksi oppimisen tuki nyt uudistetaan, ja kännykkäkielto on työn alla. Toivottavasti siitä tulee tarpeeksi tiukka.

Oikeus oppimisen tukeen ei koske vain peruskoululaisia. On tärkeää, että myös toisella asteella puututaan koulun keskeyttämiin, autetaan nuoria löytämään itselleen sopiva ala ja vahvistetaan heidän yleistä hyvinvointiaan. Tähän tarkoitukseen onkin myönnetty pysyvää 10 miljoonan euron lisärahoitusta sekä lukio- että ammatilliseen koulutukseen.

Arvoisa puhemies! Koulutukseen ja oppimiseen on siis satsattu ja satsataan edelleen. Se on hallituksen pitkäjänteistä talouspolitiikkaa ja paremman tulevaisuuden varmistamista suomalaisille. On aika palauttaa Suomi koulutuksen mallimaaksi ja Pisa-tulosten tähtioppilaaksi. Meillä on siihen kaikki edellytykset olemassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

20.35 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on äärettömän hyvä ja tasapainoinen talousarvioesitys käsittelyssä tässä vaikeassa tilanteessa, mutta otan vielä tähän lopuksi esille yhden minua askarruttavan asian, josta en ehkä ihan ole samaa mieltä tämän esityksen kanssa. Se koskee lähisuhdeväkivallan sovittelua, johon toivoisin vielä muutosta ja harkintaa, koska olen tehnyt tämän työn parissa jalkauttavaa työtä niin poliisissa jo vuosia kuin käytännön työssä muutenkin. [Marko Kilpi: Samaa mieltä!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Toivon meidän poliisien ja syyttäjien ja tuomioistuinten, sovittelijoiden ja monen muun viranomais- ja järjestötahon puolesta, että tätä hyvää toimintaa lähisuhdeväkivallan sovittelusta ei kiellettäisi kategorisesti ja sen harkinnanvaraisuutta pohditaan vielä säilytettäväksi hallituksen ohjelman antaman mahdollisuuden mukaan. Meille on luotu äärettömän hyvät sovitteluprosessit. Toiminta on sujuvaa niin asianosaisten, viranomaisten kuin sovittelutoiminnan kanssa. Meillä on osaavat, koulutetut ja sitoutuneet sovittelijat, jotka pystyvät hoitamaan niin lähisuhde- kuin koulusovittelut ja monia, monia muita sovitteluasioita. Potentiaalia ja resursseja riittää. Sovittelusta hyötyvät eniten asianosaiset sekä prosessin viranomaiset tilanteissa, jossa kuormitusta ja tehtäviä ja kuluja ei pitäisi lisätä näille tahoille vaan ennemmin purkaa. Täällä se on järkevää, sillä ylityöllistetyt tutkijat ja syyttäjät sekä ruuhkautunut tuomioistuin eivät ole näiden juttujen paikka. Ei ole asianosaisten tai uhrien, niin naisten kuin miestenkään, edun mukaista, että ensikertaisuuteen, hyvin lievään väkivaltaan perustuvat tapaukset käsitellään jatkossa vain poliisin ja syyttäjien pöydillä ja pyritään saattamaan rangaistavaksi sakolle tuomioistuihin. Tämä ei ennaltaestä uusia tapauksia vaan mahdollistaa pidemmän prosessin kautta akuutin tilanteen jatkumisen lähisuhdetapauksissa.

Miettikääpä perhettä, jossa vanhempi rajoittaa teiniä, teini lievästi pahoinpitelee vanhempaa, tai avoparia, jolle tulee se ensimmäinen riitatilanne, jossa aikuiset haluavat jatkaa elämää yhdessä, tai iäkästä omaishoitajaa, joka väsyneenä heittää kapustalla läheistään. Nämä tapaukset pitäisi kategorisesti saattaa siis tuomiolle, joka voi olla vuosien päässä sovittelutoiminnan 3–4 kuukauden sijasta — ja pääsisimme puuttumaan sekä ennaltaestämään paremmin sitten uusia tilanteita. Asianosaiset saavat monitahoisempaa apua ongelmiinsa sovittelutoimistossa. Poliisilla ei tähän ohjaukseen tai ongelmien purkamiseen ole aikaa tai mahdollisuuksia puuttua kuulusteluissa. Myöskään nyt esitetty rahoitus ei tule riittämään siihen, minkä tämä tulee kustantamaan poliisille ja oikeustahoille, eikä se huomioi muitakaan kustannuksia, mahdollisiin sosiaali- ja terveystalouteen liittyen.

Lausuntopalaute on ollut pääosin kriittistä viranomaisilta ja monilta muilta tahoilta. Ei ole asianosaisen kannalta hyvä, että syyttäjä alkaa rajoittamaan todella näitä vähäisiä asioita suoraan, jolloin asianosaiset eivät saa mitään apua. Siksi uudelleenarviointi tässä asiassa olisi vielä paikallaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

20.39 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen monta kertaa täällä pitänyt tätä hoitotakuukysymystä esillä. Nyt tähän talousarvioesitykseen sisältyy, niin kuin kaikki tiedämme, hoitotakuun heikennys, eli käytännössä se ensikontakti terveyskeskukseen lain takamana voi tapahtua vaikka kiireettömissä asioissa vasta kolmen kuukauden kuluttua, kun se saatiin jo kerran säädettyä seitsemään vuorokauteen, joka ei ehtinyt tulla vielä voimaan. Se olisi tullut tämän vuoden marraskuussa voimaan, mutta se jo viime syksynä pysäytettiin siihen 14 vuorokauteen, ja kehysriihessä sitten keväällä päätettiin, että se palaa siihen kolmeen vuorokauteen. Tämä keskustelu tämän asian ympärillä ja siihen liittyen tämä Kela-korvauskeskustelu on kyllä sellaista keskustelua, että pitkään terveydenhuollossa mukana olleena ja kansainvälisestä näitä asioita seuranneena: ei kyllä missään muussa maassa käydä tämän tyyppistä keskustelua. En tiedä semmoista maata, missä keskustellaan Kela-korvauksista tai jostain tällaisesta kolmen kuukauden hoitotakuusta, koska se lähtökohta on kaikissa Suomeen verrattavissa maissa — joilla käytännössä tarkoitan nyt Keski-Eu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

roopan maita, Saksaa, Ranskaa, Benelux-maita ja Pohjoismaita — että yleensä perusterveydenhuolto on niin sanottua universaalia, yhdenvertaista, samanlaista kuin se, että kaikki lapset pääsevät kouluun. Yleensä lähtökohtaisesti on järjestetty perusterveydenhuolto niin, että sinne lääkärille pääsee vähintään viikon kuluessa, ihan monessa maassa paljon, paljon nopeamminkin, vaikka asia ei sinänsä olisi niin kiireellinen.

Meillä ollaan nyt juututtu tämmöiseen eipäs—juupas-keskusteluun, ja se, että olen itsekin kritisoinut näitä Kelan korvausmalleja, johtuu käytännössä siitä, että aika on ajanut käytännössä ohi siitä, kun me sairausvakuutuksen avulla yritimme tätä asiaa hoitaa. Sairausvakuutus on erittäin tärkeä ja merkittävä asia muuten, se on viiden miljardin euron kokonaisuus. Siitä yksi miljardi on vanhempainrahaa, toinen miljardi sairauspäivärahaa, sitten lähes kaksi miljardia on lääkekorvauksia, sitten siellä on kuntoutusta 700 miljoonaa, matkakorvauksia 300 miljoonaa, ja sitten siellä on tällä hetkellä yhteensä noin 100 miljoonaa näitä sairaanhoitokorvauksia. Siis se on tavattoman pieni raha, jos halutaan sanoa, että eihän sen pois karsiminen eikä sen lisääminenkaan pienillä rahoilla ratkaise suuntaan eikä toiseen. Mutta kyllä me olemme Suomessa nyt rakentaneet tätä terveydenhuoltojärjestelmää kaikkien täällä toimineiden hallitusten toimesta itse asiassa tämän verorahoitteen järjestelmän pohjalta, ja sen järjestelmän puitteissa on mahdollisuus käyttää yksityistä sektoria. Se tapahtuu ostopalveluna, se tapahtuu palvelusetelin avulla. Me tässä rinnalla sitten mietimme, onko se nyt suuri etu, jos 200 euron lääkärikäynnistä saa kympin tai kolmekymppiä takaisin ja silloin jää itselle maksettavaa 190 tai 170. Kauniainen on muuten kunta, johon menee [Puhemies koputtaa] eniten per asukas tuota yksityislääkärin korvausrahaa, niin ei se nyt hyvin solidaarista sosiaaliturvapolitiikkaa ole. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.42 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Halusin tulla vielä tänne pönttöön puhumaan luonnonsuojelusta ja luonnon monimuotoisuudesta, koska minusta yleisessä keskustelussa ehkä liian vähän ymmärretään, miten kriittistä se on, että luonto köyhtyy. Paljon jo puhutaan ilmastomuutoksesta ja on ymmärretty sen työn tärkeys, mutta luontokato on yhtä lailla aivan oleellinen, suorastaan eksistentiaalinen kriisi, mikä on käynnissä, ja jos emme siitä huolehdi, niin oikeastaan sitten kaikki muu on loppupeleissä turhaa.

Ymmärrän sen, että tässä tilanteessa, kun talous on tiukka, luonnonsuojeluun ei ole osoitettu nyt lisärahoja. Tosin on hyvä muistaa, että vaikka ympäristöministeriön hallintoalalta ei nyt ole todellakaan juurikaan leikattu, niin viime vuonna siitä leikattiin 38 prosenttia, niin ettei siellä paljon enää leikattavaa olekaan. Sen takia nyt olisi syytä kiinnittää huomiota siihen, miten me pystymme estämään luonnon köyhtymistä entisestään, ja meidän pitäisikin paljon enemmän ottaa nyt käyttöön erilaisia lainsäädäntö- ja taloudellisia ohjauskeinoja tämän varmistamiseksi, jos ja kun valtio ei voi rahaa laittaa.

Tällaisia valtiolle edullisia ohjauskeinoja olisivat esimerkiksi maankäyttömaksun käyttöönotto, metsälain korjaaminen, ekologisen kompensaation velvoittavasti käyttöönotto, uhanalaisten luontotyyppien lisääminen luonnonsuojelulakiin, avohakkuiden rajoittaminen turvemailla, uhanalaisten lajien metsästyskielto tai vaikka esimerkiksi tienpientareiden niittoajan säätäminen. Itse asiassa osa näistä on varsin yksinkertaisia ja sen tyyppisiä, että hyvin pienellä panostuksella saisimme paljon aikaan.

Aika yleisesti hyväksytty periaate on se aiheuttaja maksaa -periaate, ja myös luontohaitassa aiheuttajan tulisi maksaa. Näinhän ei nyt ole. Nythän on niin, että luontohaittoja voi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

tehdä — meillä on toki lainsäädäntöä, joka tiettyjä rajoja asettaa, mutta se on varsin heikkoa — ja sen jälkeen, mitä haittoja syntyy, valtio on ne sitten joutunut kustantamaan. Esimerkiksi monimuotoisuudesta huolehtiessaan valtio on se, joka on sitten luonnonsuojelurahoilla perustanut luonnonsuojelualueita ja tekee nyt esimerkiksi Helmi-ohjelmassa hoitotyötä, jotta näiden luontotyyppien, joita on suojeltu, luontoarvot säilyvät. Kaikessa muussa toiminnassa todellakin me ajattelemme, että aiheuttaja maksaa, ja tämä sama periaate tulisi ottaa käyttöön myös silloin kun puhutaan luontoarvojen heikentämisestä.

No, sitten tietysti tänäkin syksynä, kun on puhuttu siitä, miten olemassa olevaa lainsäädäntöä sitten noudatetaan, niin on tullut esille, että monin paikoin, vaikka lainsäädäntöä on, sitä ei noudateta, ja tämä raakkukeissi tietysti on tästä kaikkein surullisin tapaus. Sen takia nyt minusta on äärimmäisen tärkeätä, että kun tätä aluehallinnon uudistusta tehdään, huolehditaan riittävistä valvontaresursseista — huolehditaan myös riittävästä tiedonkulusta eri viranomaisten kesken, mutta siitä valvonnasta ja myös sanktioista. Jos on niin, niin kuin nyt vähän vaikuttaa, että on ollut, että aika huolettomasti saa erilaisia velvoitteita ja määräyksiä rikkoo ja kiinnijäämisen riski on suorastaan olematon, niin on tietysti selvää, että silloin saattavat ne taloudelliset intressit painaa niin kovasti päälle, että jäävät luontokysymykset huomioimatta. Sen takia se, että meillä on se riittävä valvonta ja meillä on sanktiot näistä asioista, eli joutuu sitten vastaamaan, on yksi väline siihen, että me varmistamme sen, että luontotuhoa tulisi aiempaa vähemmän. Tämäkin on keino, joka toki jonkun verran maksaa, että valvontaviranomaisten resurssit ovat kunnossa, mutta kuitenkin suhteellisen vähän, ja itse asiassa sitten me voisimme niiltä, jotka ympäristöririkoksia tekevät, saada myös korvaukset valtiolle sitä kautta, [Puhemies koputtaa] että sitä valvontaa tehostetaan ja niistä todellakin on riski myös jäädä kiinni.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi.

20.48 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan vielä muutaman sanasen sotes-ta, kun jäi tuossa edellisessä puheenvuorossa se vielä vähän niin kuin pintaraapaisu tasol-le. Hallitushan on luvannut taittaa velkaantumisen. Se on varsin kunnianhimoinen tavoite, ja kyllähän sen eteen tietenkin töitä kovasti tehdään. Ennusteitten mukaan vuonna 2027 sen pitäisi tapahtua, mutta ikävä kyllä meidän taloustilanne on sellainen, että sen täyttyminen tapahtuu vain hetkeksi. Pitää tehdä enemmän ja tehokkaampia toimenpiteitä. Edelleen jou-dutaan ottamaan lainaa runsaasti.

Kyllähän tässä se pääasiallinen syy on juurikin sote. Se valtava rahamäärä, mitä sinne laitetaan, on oppositiolle ollut hyvin selkeästi sellainen asia, joka ei ole riittävästi, ja sitä on vaadittu laitettavaksi sinne lisää, vaikka sinne laitetaankin 2 000 miljoonaa lisää. Siitä huo-limatta sinne pitää laittaa opposition mielestä vain lisää ja lisää ja lisää. Ja jos näin tehdään, niin se on aivan selvä asia, että silloin mennään todellakin pohjaan ja sieltä ei enää takaisin tulla. On tehtävä toisenlaisia toimenpiteitä.

Pitäisin hyvin erikoisena semmoistakin yhdistelmää, että oppositio samaan aikaan myöskin vaatii velkaantumisen vähentämistä mutta valtavasti lisää sote-puolelle rahaa. Voiko sitä kakkua yhtä aikaa syödä ja sitten säästää? En tiedä. Se, mitä tässä tarvitaan eh-dottomasti enemmän, on nimenomaan realismia. Jos siellä on 12,2 miljardia alijäämä ja meidän velkasuhde on se 84 prosenttia, niin kyllä pitää olla jo realismiakin mukana tässä pelissä, että ymmärretään, minkäänlaisten lukujen kanssa ollaan tekemisissä. Miljardeja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

sinkoilee ees sun taas, niin kuin tänäkin iltana täällä on mennyt ympäriinsä, niin että heikomppaa ja äkkinäistä kyllä heikottaa.

Joku realismin taso pitää olla. Se on vähintä, mitä me voidaan täältä kansalaisille tuottaa. Minä sanoisin niin, että edustaja Lohen julkinen tunnustaminen siitä tässä salissa, että he olivat väärässä hoitajamitoituksen kanssa viime kaudella, on hyvä alku. Kehotan tähän suuntaan menemään, että oltaisiin rehellisiä ja oltaisiin realistisia näitten asioitten kanssa. Ja voitaisiin esimerkiksi tunnustaa silloin, kun oltiin väärässä: käsi ylös ja tunnustan, että näin kävi. [Puhemies koputtaa]

Realismia, hyvät ihmiset, lisää tähän hommaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

20.51 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Koska olen niin monta kertaa kuullut väitteen, että hallitus olisi unohtanut lapsiperheet, aion nyt kertoa teille, arvoisa oppositio, mitä hallitus on tehnyt ja tulee ensi vuonna tekemään lapsiperheiden hyväksi.

Hallitus on ensinnäkin korottanut alle kolmevuotiaista maksettavaa lapsilisää, lisännyt lapsilisien yksinhuoltajakorotusta, kehittänyt opiskelijoiden huoltajakorotusta, korottanut lapsilisää monilapsisille perheille, myöntänyt lisärahoitusta neuropsykiatrisesti oireilevien lasten ja nuorten Kela-kuntoutukseen. Hallitus mahdollistaa jokaiselle lapselle maksuttoman harrastuksen, on suunnannut ensimmäistä kertaa pysyvää rahoitusta koulu- ja oppilaitosnuorisotyöhön ja vahvistanut vielä tätä rahoitusta entisestään kehysriihen lapsi- ja nuorisopakettilla, jolla saatiin muun muassa pysyvä lisärahoitus mielenterveyden matalan kynnyksen chat-palveluihin. Hallitus on muuttanut asumistuen perusomavastuuosuuden laskukaavaa, eli lasten ja aikuisten suhdelukuja niin, että muiden muutosten vaikutukset olisivat lievempiä lapsiperheille, sekä lisännyt perusopetuksen rahoitusta yhteensä vaalikauden aikana 200 miljoonalla.

Ensi vuonna hallitus taas tulee muun muassa laskemaan vaippojen arvonlisäveron 14 prosenttiin, saattamaan voimaan pitkään kaivatun lasten ja nuorten terapiatakuun, korottamaan verotuksen työtulovähennyksen enimmäismäärää 50 eurolla per lapsi ja maksamaan tämän yksinhuoltajille tuplana, uudistamaan lastensuojelulakia, tekemään oppimisen tuen uudistuksen, mahdollistamaan lainsäädännöllä kännyköiden käytön rajoittamisen kouluissa sekä rahoittamaan 5 miljoonalla koulukiusaamisen vastaisia toimia.

Rikoksiin liittyen hallitus jatkaa nuoris- ja jengirikollisuutta koskevan toimenpideohjelman toteuttamista, lisää nöyryyttämisen, kuten väkivaltateon kuvaamisen ja levittämisen, rangaistuksen koventamisperusteeksi, suojelee lakimuutosten keinoin tyttöjä ja naisia tehokkaammin pakkoavioliitoilta ja sukuelinten silpomisilta.

Näiden kaikkien lisäksi hallitus on luvannut kehittää neuvoloita ja kouluterveydenhuoltoa tukemaan vahvemmin perheitä ja vanhemmuutta, tulee edistämään lapsen oikeutta molempiin vanhempiinsa erotilanteissa ja tulee puuttumaan vieraannuttamiseen, jatkaa työtä väkivallattoman lapsuuden turvaamiseksi sekä edistää työnteon ja lastenhoidon yhteensovittamista perheiden valinnanvapaus ja erityispiirteet huomioiden.

Arvoisa puhemies ja hyvä oppositio! Tässä on teille 25 toimenpidettä, joilla hallitus on osoittanut, ettei lapsiperheitä ole unohdettu. Toivottavasti tekin muistatte nämä nyt hetken. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

20.55 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä edellä edustaja Garedeu luetteli myönteisiä toimenpiteitä, joita hallitus tekee lapsiperheiden tukemiseksi. Näistä kaikista voi kiitosta antaa, että hallitus lapsiperheitä näillä tavoin tukee, mutta edustaja Garedeu'lla varmaan aika loppui kesken, kun hän ei ehtinyt kertomaan, miten ne muut hallituksen tekemät toimenpiteet vaikuttavat lapsiperheisiin. Jos muistelemme jo viime syksyistä, kun käsitelimme täällä tämän vuoden talousarviota, niin asiantuntijoiden viesti oli kohtuullisen selvä: hallituksen päätöksillä tehtiin jo tänä vuonna 17 000 uutta köyhää lasta — 17 000 uutta köyhää lasta. Eli kun kerrotaan tämä myönteinen puoli, niin rehellisyyden nimissä on hyvä, että pöytäkirjoihin tulee myös totuudenmukainen kertomus siitä, mikä se kokonaisuus on.

Suurin lapsiperheisiin osuva leikkaus, jonka hallitus on vienyt läpi, liittyy itse asiassa tähän työttömyysturvakokonaisuuteen, josta tämä lapsikorotus poistettiin. Ja kun muistelemme, miksi tämä lapsikorotus aikanaan on otettu Suomessa käyttöön, niin se on otettu siksi, että se on ollut tutkitusti kaikista paras ja kohdentuvin apuväline ehkäisemään lapsiperheköyhyyttä. Se kohdentuu juuri niihin perheisiin, jotka ovat kohdanneet äkillisen tulonmenetyksen esimerkiksi työttömyyden johdosta. Sen takia aikaisemmin Suomessa ajateltiin, että meidän kannattaa tällaisissa tilanteissa huolehtia siitä, että työttömienkin perheissä lapset voivat hyvin. Sen takia meillä on ollut työttömyysturvassa tämä lapsikorotus. Nyt hallitus vei tämän pois, mikä tosiasiallisesti tarkoittaa siellä työttömien lapsiperheissä — ja myös heidän osaltaan, jotka esimerkiksi osa-aikaisina tekivät töitä, kun te veitte tämän suojaosankin pois — kuukausitasolla ihan järkyttäviä tulonmenetyksiä, jotka ovat huomattavasti isompia menetyksiä kuin mitä he saavat takaisin siitä, jos te laskette nyt vaikkapa tämän vaippojen alv:n nyt sitten alempaan kantaan.

Elikkä kun näitä päätöksiä suhteuttaa, niin tosiasiallisesti nämä monet hyvät uudistukset, joista te puhuitte, kohdistuvat kaikkiin, mutta ne säästöt, joita te olette tehneet, kohdistuvat tosiasiallisesti heihin, jotka ovat jo kaikista heikoimmassa asemassa. Tämä on minusta typerää sosiaalipolitiikkaa, kun meidän kannattaisi tuki — mikä meillä on rajallinen, yhteiskunnassa ei ole rajattomia resursseja — kohdentaa heille, jotka sitä kaikista eniten tarvitsevat, ei heille, jotka pärjäävät muutenkin. Tässä suhteessa hallituksen politiikka on minusta järjetöntä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Lindén.

20.58 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Olin ajatellut ensin, että käytän tämän puheenvuoron hoitotakuun ja terapiatakuun suhteesta. Haluan tässä yhteydessä heti sanoa, että toki kannatamme sitä 22 miljoonan euron lisäystä. Todellinen kustannushan on vähän yli 30, koska se 22 tulee vain siitä, kun se tulee voimaan 1.5.

Mutta lähden ihan mielelläni mukaan edustaja Kilven kanssa käytävään keskusteluun sote-menoista ylipäättään Suomessa. Kun olen kuunnellut tätä keskustelua tässä, niin olen ymmärtänyt edustaja Garedeuin puheista, että hän luetteli kaikki ne lisäykset ja rahankäytöt, joita hallitus on hyvässä tahdossaan hyviin tarkoituksiin kohdennanut, ja sitten, kun kuuntelin edustaja Kilven puheenvuoroa, niin tottahan se on, että meillä lainaa otetaan 12 miljardia ja velkasuhde on huono ja julkiset menot ovat suuret. Meillä on tässä valtava haaste. Kumpi se nyt sitten on, pitääkö menoja lisätä — varmaan pitää hyviin tarkoituksiin — vai pitääkö niitä oikein raakasti vähentää, oikein isän kädestä, jotta tämä tasapaino saadaan aikaiseksi?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Jos nyt erityisesti sote-menoja katsotaan, niin kyllähän tässä on tietenkin se tilanne, että aikaisemmin meillä olivat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastuksen menot — pelastus tässä helposti unohtuu, 558 miljoonaa euroa — siellä kunnissa. 286 taitaa olla mannekuntien lukumäärä. Ja eihän me silloin keskusteltu siitä. Kun nyt tällä hetkellä media pystyy kymmenessä sekunnissa näkemään, mikä meillä on sote-kokonaisuus, ennen se olisi vaatinut sen, että soittaa 300 kuntaan ja yrittää hahmottaa siitä jonkun kokonaisuuden. Nyt kun ne on koottu valtion budjettiin, niin me näemme sen, että se valtionosuus on se 26 miljardia ja sitten siihen tulee 4—5 miljardia alueiden omia tuloja päälle. Se on käytännössä 30 miljardia.

Mutta eihän meidän nyt pidä niin ajatella, että jos joku summa on sinänsä suuri, niin se on kauhistuttava. Katsoin juuri, mitkä meidän eläkemenot ovat Suomessa. Mutta emme me käy keskustelua siitä, että se on järkyttävän suuri. Se on 39 miljardia euroa, kun me makamme eläkkeitä ihmisille, mutta se on se eläkkeiden menon määrä, mitä Suomessa lainsäädännön ja rahastoinnin ja muun kautta niille puolelletaistoista miljoonalle suomalaiselle maksetaan, joille se kuuluu.

Samoin jos me vertaamme Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon menoja minkä tahansa muun maan menoihin, niin eivät ne ole meillä yhtään sen kohtuuttomammat. Eli meillä näistä sote-menoista 60 prosenttia nyt menee terveydenhuoltoon. Siitä erikoissairaanhoidon osuus on 40 prosenttiyksikköä, perusterveydenhuolto vähän alle 20 prosenttiyksikköä, vanhustenhuolto on 20 prosenttiyksikköä. Kaikki muut ovat sitten oma 20 prosenttiaan. Siinä on lastensuojelu mukana, ja siellä on monta asiaa. Ja sitten se pelastus on se kaksi ja puoli prosenttia.

Kysymys on nyt vain oikeasti siitä, että se ensimmäinen vuosi, jolloin palkankorotusten, inflaation ja muiden syiden johdosta sote-menot kasvoivat 10—11 prosenttia, on nyt käytännössä ollut rahoittamatta. Kuntien vastaavat menot kasvoivat 9 prosenttia, [Puhemies koputtaa] kuntien koulutusmenot 10 prosenttia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi.

21.01 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämän puheenvuoron nyt pyhitän syrjäseuduille ja haja-asutusalueille. Suomi on iso maa. Puhutaan hyvin usein siitä, että Suomi on pieni maa, mutta itse asiassa pinta-alallisesti me olemme varsin iso maa ja meillä asutaan hyvin hajallaan toisistamme, ja kyllähän se on niin, että tämä on asettanut myös koko ajan kasvavia haasteita siihen, millä tavalla me palveluja järjestetään kansalaisille niin, että ihan perustuslaillisetkin oikeudet siellä sitten toteutuvat.

Nyt kun Suomen taloustilanne on mikä on, niin kyllähän myöskin kaupungeissa ja kunnissa tilanne on yhtä lailla hankala ja haasteellinen, ja aika monessa kaupungissa ja kunnassa käydään niitä tismalleen samanlaisia keskusteluja siitä, millä tavalla nyt taloutta tasapainotetaan, minkälainen tulee meidän tulevaisuutemme olemaan tässä kaupungissa, tässä kunnassa ja tällä asuinalueella, missä me asumme, ja samanlaisia haasteita on niitten tulojen ja menojen kanssa ja velkaantumisen kanssa. Tässä mielessä meillä on samanlaisia ongelmia niin monella tasolla, että tässä pitää löytää myös niihin oikeita, kantavia ja kestäviä ratkaisuja.

Vastikään esimerkiksi Kuopiossa, omassa kotikaupungissani, on käyty hyvinkin kiivasluonteista ja tunteikastakin keskustelua esimerkiksi kouluverkkoratkaisuista, ja ne ovat aina hyvin hankalia, hyvin haastavia. Onhan se aivan selvä asia, että koulu syrjäseudulla on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

sen kyläyhteisön, sen yhteisön sydän. Jos koulu lakkautetaan, niin se on iso menetys — aivan selvä asia — sille elinvoimaisuudelle, mikä siellä on, ja niitten kanssa taistellaan viimeiseen asti.

Mutta myöskin on hyvä tässäkin kohtaa ottaa sitä realismia peliin ja tunnustaa tosiasioita, mitkä ovat vallalla. Meitähän koettelevat aivan samanlaiset megatrendit kuin niin monta muuta maata ja kaupunkia tällä maapallolla, ja kaupungistuminen on, totta kai, yksi niistä, mikä vaikuttaa tähän ilmiöön huomattavalla tavalla. On aika pysäyttävääkin ollut esimerkiksi käydä tuolla maailmalla, Afrikassa, Namibiassa ja Japanissa, ja havaita se, että näissä kaikissa paikoissa käytännössä kamppaillaan samojen ongelmien kanssa. Maaseutu autioituu ja kaupungit kasvavat. Esimerkiksi Japanissakin 8—9 miljoonaa autiotaloa alkaa olla siellä haja-asutusalueella, ja se on melkoinen määrä ihmisten omaisuutta, mikä joudutaan sinne hylkäämään, ja ne ovat menettäneet täysin arvonsa. Näihin asioihin myös on hyvin hankalaa, haasteellista löytää niitä ratkaisuja, miten nämä asiat oikein hoidetaan.

Tietenkin tässä tulee polttopisteeseen maatalous, millä tavalla se hoidetaan. Se on äärimmäisen tärkeätä, että meillä huoltovarmuuden ja omavaraisuuden näkökulmastakin maatalous edelleen toimii, että meillä on suomalaisia tuotteita, suomalaista lihaa, maitoa, maataloustuotteita, maailman parhaita. Kyllä se vaan niin on, että kun tuolla maatiloilla vierailee ja kuuntelee maanviljelijöitten tarinoita, niin joka kerta on aika hämmentynyt olo. Esimerkiksi viimeisin vierailu, missä kävin: Se maatila oli hyvin pitkälle automatisoitu, oli robottia oikeastaan joka lähtöön, että siellä isäntäpari käytännössä valvomosta hoiti sitä maatilaa, sitä karjatilaa, ja oli erittäin tuottoisa maitolitramäärä, mitä vuorokauden aikana siitä yksiköstä tuli, sitä oli hämmentävän paljon. Heillä oli kolme lasta, jotka olivat pikkuhiljaa siinä aikuisuutensa kynnyksellä, ja kysyinkin sitten, että varmasti tässä nyt sitten seuraava sukupolvi jatkaa, ja siinä isäntäpariskunta sanoi, että ei jatka, että tähän ei saa tulla, että he eivät suosittele, elämää on muuallakin. [Puhemies koputtaa] Ja olen monesti kuullut vähän toisenlaisia, että ne hommat eivät toimi, että sen takia ei sinne jatkajaa tule, mutta jos tämmöisilläkin maatiloilla, mitkä toimivat, ei sitä edes isä ja äiti, se pariskunta, suosittele, niin miten me tämä ratkaistaan? Tähän olisi hyvä saada vastauksia. — Kiitos. [Aki Lindén: Niitä etsitään!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Autto.

21.07 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kilpi edellä viisaasti kaipasi vastauksia sukupolvenvaihdoskysymyksiin, ja ehkä niihinkin vielä tässä illan mittaan palaamme. Mutta kun nyt pääsin ensimmäistä varsinaista puheenvuoroa käyttämään liittyen valtion ensi vuoden talousarvioon, niin ehkä muutama yleisempi huomio myös aluksi. Varmasti tulen kyllä puheessani sivuamaan myös näitä aivan elintärkeitä arjen asioita. Joka päivähän täytyy jotain syödä, ja suomalaiset tietysti toivovat, että kotimaista, puhdasta, ravitsevaa ja maittavaa ruokaa me pystyisimme suomalaisina kuluttajina hankkimaan. Meillä suomalaisillahan on todella sillä tavalla suuri etuoikeus asua täällä kauniissa, pitkässä ja hienossa maassamme, Pohjolan perukoilla, että meillä todella on maailman puhtain ilma, maailman puhtain vesi, maailman puhtain maaperä, kesällä aurinko paistaa yötä päivää, ja se tuo aivan poikkeuksellisen hienot aromit suomalaiseen ruokaan, joten siinä mielessä tiettyjä perusasioita meillä on vallan hyvin.

Mutta yksi hyvinvoivan yhteiskunnan perusasia meillä on tällä hetkellä huolestuttavalla mallilla, ja se on tietysti Suomen julkinen talous. Siinä mielessä tätä pääministeri Orpon

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

ensi vuoden talousarvioesitystä hyvin kuvaa se, että tämä on nyt vastuullisen veronmaksajien varainhoidon kunnianpalautus. On todella tärkeää, että kaikkea yhteisten varojemme käyttöä käydään hyvin tarkasti läpi, kuten nyt maan hallitus on budjettiesitystä laatiessaan tehnyt. Sieltä otetaan ylimääräiset rönsyt pois, ja lähdetään ihan suoraan myös sopeuttamaan julkista hallintoa, jonka luonteeseen kuuluu se, että se pyrkii paisuttamaan omaa kokoaan, löytämään uusia tehtäviä itselleen, totta kai hyvää tarkoittaen. Suomessa on ehdottomasti maailman paras hallinto, sen uskallan kyllä alan koulutuksen saaneena ihmisenä sanoa, mutta ehkä se haaste meille tosiaan on se, että tätä hyvää hallintoa riittäisi kyllä monikymmenmiljoonaiselle kansakunnalle — meillä on sitä myös todella runsaasti. Eli tässä mielessä ne toimenpiteet, jotka kohdistuvat esimerkiksi säästöinä valtionhallintoon, ovat vastuullista valtion varojen käyttöä.

Toki on totta, että veronkiristykset, jotka tällaisessa vaikeassa taloustilanteessa ovat olleet väistämättömiä, tai vaikkapa sosiaaliturvan uudistamiseen liittyvät muutokset tavalla tai toisella tietysti koskettavat jokaista meistä suomalaisista, ja näin me olemme tässä yhdessä. Varmasti monet näistä asioista tuntuvat epämieluisilta, mutta kun me jokainen tiedämme ja ymmärrämme, miksi näin tehdään — näin tehdään siksi, että myös tulevilla sukupolvilla on Suomessa mahdollisuus elää hyvinvoivassa yhteiskunnassa — niin varmasti jokainen pystymme sen oman osamme näistä tulevista taakoista kantamaan, eikä kellekään tule kohtuutonta tilannetta.

Näiden uudistusten keskeisin tarkoitushan on uudistaa nimenomaan suomalaista työelämää niin, että työ on aina joutenoloa kannattavampaa, siirrytään pohjoismaiselle työn linjalle. Ja kun ajatellaan, että me suomalaiset olemme varmasti toivoneet, ja voisi sanoa, että aiempien sukupolvien työllä myöskin ansainneet, korkean pohjoismaisen elintason — joka on taannut meille yhteiskunnan, jota lähes mittarilla kuin mittarilla voidaan arvioida ehkäpä maailman parhaaksi — niin se vaatii myös sitä, että meillä täytyy tulojen olla pohjoismaisella tasolla, ja jotta tulotasomme voi olla pohjoismainen, niin kilpailukykyämme täytyy olla pohjoismainen. Näin ollen nämä uudistukset, jotka todella keskeisissä kilpailijamaissamme — vaikka ne ovat Nato-liittolaisiamme, Ruotsi, Saksa, niin edelleen — on tehty jo vuosia sitten, niin on todella korkea aika, että nyt viimein Suomeen saadaan työelämään nämä muutokset, joilla pystytään siirtymään tälle pohjoismaiselle työn linjalle. Vain työnteon kautta pystytään myös tulevaisuudessa huolehtimaan siitä, että Suomi on todella hyvinvointiyhteiskunta.

Mutta huolimatta siitä, että valtio on nyt joutunut tekemään myös leikkauksia erilaisiin menokohteisiin ja varmasti erityisesti sitten monien palveluiden osalta myöskin huolehtimaan siitä, että tuo menokasvu olisi hillitympää kuin mitä se viime vuosina on ollut, niin samalla tällä budjetilla tehdään myös merkittäviä kasvupanostuksia. Yksi tällainen osa-alue on tietysti liikenneinfrastruktuuriin panostaminen ja sen kehittäminen. Ja vaikka totta kai, kuten kaikilla politiikan osa-alueilla tilanteessa, jossa Euroopassa käydään sotaa, liikenneinvestoinneissakin tietysti maanpuolustuksen tarpeet ja toisaalta huoltovarmuuden tarpeet ovat ne kaikkein ensisijaisimmat, niin samaan aikaan meidän täytyy pystyä investoimaan myös siihen, että vientialoillamme [Puhemies koputtaa] on tulevaisuudessa kasvuedellytyksiä ja kasvunäkymiä, jotta pystymme [Puhemies koputtaa] rahoittamaan kaiken sen lisäpanostuksen, joka on välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Näinkö nopeasti tämä aika meni? [Aki Lindén: Ja vähän ylikin!] — Kiitos tästä mahdollisuudesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Täällä on ainoastaan yksi henkilö, joka tietää, kuinka paljon on kolme minuuttia tai viisi minuuttia, ja se on edustaja Räsänen, Joona, ja hänkin saa tänään vielä puheenvuoron. — Mutta Garedeu ensin.

21.14 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Ministerimme ovat tehneet kerrassaan upeaa työtä ensi vuoden budjetin ja hallitusohjelmakirjausten toteuttamisen eteen. Nostan nyt esiin muutamia tärkeitä teemoja, joita vasta tämä hallitus on ottanut työpöydälleen edellisten vain voivotellussa asioiden tilaa.

Sanomattakin on selvää, että suurin työsarkea on valtiontalouden tasapainottaminen. Siitä täällä on luonnollisesti puhuttu paljon, joten en mene siihen sen syvemmälle.

Toinen aihe, jota edellinen hallitus ei ottanut tosissaan, on nuoriso- ja jengirikollisuus. Perussuomalaiset oikeus- ja sisäministerimme puolestaan ovat saaneet jo paljonkin aikaan sen kitkemiseksi.

Ensinnäkin nuorisorikollisuutta ennaltaehkäisevään ja torjuvaan toimenpideohjelmaan osoitetaan ensi vuonna 2 miljoonaa euroa. Ohjelma sisältää 43 poikkihallinnollista koko yhteiskuntaa osallistavaa toimenpidettä nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseen, rikoskierteen katkaisemiseen, rikosten selvittämiseen, rikosvastuun toteuttamiseen sekä rangaistusten kiristämiseen. Poliisilla puolestaan on käytettävissään 10 miljoonaa euroa tähän korvamerkittyä rahaa.

Tämän vuoden lopulla tulemme saamaan eduskuntaan hallituksen esityksen, jolla rikoksen tekeminen osana rikollisverkoston toimintaa säädetään rangaistuksen koventamisperusteeksi. Toiseksi koventamisperusteeksi säädetään uhrin nöyryyttäminen, eli nämä kuvaamiset kännyköillä. Samalla tehdään erikseen rangaistavaksi se, jos pakottaa alle 15-vuotiaan tekemään rikoksen puolestaan. Näiden lisäksi kiristetään ampuma-aserikosten rangaistuksia ja säädetään rangaistavaksi jo pelkkä ampuma-aseen käsittely tapauksissa, joissa on pyritty vakavaan rikolliseen toimintaan.

Katujen turvallisuuden lisäksi myös vankiloiden turvallisuuteen kiinnitetään vihdoinkin parempaa huomioita. Noin 6,5 miljoonan lisäpanostus vankiloiden turvatekniikkaan parantaa niin vartijoiden kuin vankienkin turvallisuutta sekä auttaa ehkäisemään huumeiden kulkettamista vankiloihin.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus tekee työtä paremman ja turvallisemman Suomen puolesta, jotta se olisi turvallinen myös meidän lapsillemme ja heidän lapsilleen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

21.17 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin vielä oman viimeisen puheenvuoroni tälle illalle pitää. Kuten täällä on hyvin todettu, että kun ensikin vuonna valtio velkaantuu yli 12 miljardia euroa, niin sellaisessa tilanteessa tulisi aina todella tarkasti katsoa ja kriittisesti arvioida ainakin kaikkia lisämenoja.

On ymmärrettävää, että on aina vaikeampaa säästää sellaisesta, mikä on jo voimassa, ja senpä takia on aina helpompaa olla tekemättä jotain sellaista, mikä nyt sitten lisää kustannuksia. Senpä takia olen pitänyt itse hölmönä valintana hallitukselta panostaa nyt näihin yksityis- ja terveystalouden Kela-korvauksiin, elikkä toisin sanoen näihin yksityislääkärikäyntien korvauksiin, elikkä niiden korvausprosenttien nostoon. Tällaisessa tilanteessa, missä teemme todella yli 12 miljardia alijäämää, en pidä sitä kovin järkevänä sitä, että me laitamme rahaa tällaiseen toimintaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Jos sitä rahaa halutaan johonkin käyttää, niin käytettäisiin sitä vaikka alijäämän pienentämiseen. Miksi näin? Siksi, että kun me katsotaan vaikkapa näitä yksityisten lääkäripalveluiden korvauksia ja kävijämääriä, niin tuossa juuri tarkistin, että tilanne on ollut se, että korvausprosentti on tuolla kolmisenkymmentä vuotta sitten ollut 40 prosentissa, eli me olemme korvanneet näillä rahoilla 40 prosenttia palvelun hinnasta. Silloin käyttäjiä on ollut se nelisen miljoonaa, näitä palvelun käyttäjiä. Nyt sitten aikojen saatossa näitä korvauksia on syystäkin pienennetty, ja korvausprosentti on koko ajan laskenut, ja tänä päivänä se on siellä alle kymmenessä, ja käyntejä edelleen yksityisellä puolella on yli kolme miljoonaa. Eli vaikka tosiasiallisesti korvausprosentti on viime vuosikymmeninä laskenut järkevän paljon, kävijämäärät eivät ole laskeneet.

Ja senpä takia uskallan sanoa, että se pelko, joka hallituksella on siitä, että jos nyt kaikki vaikkapa nämä yksityisten lääkäripalveluiden korvaukset otettaisiin pois — mitä itse siis kannatan — niin ihmiset siirtyisivät käyttämään julkisia palveluita ja julkiset palvelut ruuhkautuisivat. Sen tilaston pohjalta, joka meillä on käytettävissä ja jota olemme seuranneet — ja kun Kela todella hyviä tilastoja tästä pitää — ei ole näköpiirissä sellaista siirtymää, että ihmiset lopettaisivat käyttämästä niitä palveluita, jos niin haluavat. Mutta se, mikä tällaisessa tilanteessa on syytä kysyä, on se, että kun me todella ensikin vuonna 12 miljardia euroa ja ylikin otamme jälleen uutta velkaa ja on pakko tehdä säästöjä, niin minulle sopii oikein hyvin, että niin nämä lisäykset, joita hallitus on tekemässä, kuin vaikka ne jäljelle jäävät rahat, mitä siellä on, voitaisiin tässä tilanteessa säästää, ja tuskin sitä juurikaan huomaisi kukaan, joka näitä palveluita käyttää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

21.20 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan samasta teemasta. Näin ei oltu suunniteltu, mutta tästä on luontevaa jatkaa.

Kela on julkaissut tilastoja siitä, kuinka paljon maan eri postinumeroalueilla käytetään erilaisia Kelan etuuksia. Ja jos vaikka nyt tietysti tähän eduskunnan puhekeskusteluun ei kuulu mikään arvuuttelukilpailu, niin itse nyt sanon näin, että mahtavatko kaikki tietää, mitkä postipiirit ovat ne, joissa ihmisille maksetaan kaikkein eniten näistä yksityislääkärikäynneistä Kela-korvauksia. Ne ovat Kauniainen ja Westend Espoossa. Että ei tässä katsannossa nyt varsinaisesti ole kysymys silloin siitä, että tuettaisiin kaikkein heikoimmassa asemassa olevia suomalaisia, vaan kyllä se on juuri niin kuin tässä edustajakollega Räsänen sanoi, että meillä tietyillä alueilla käytetään yksityis palveluja. Pitkälti se on ihmisten tulotasoon sidoksissa oleva asia. Toki myös on niin, että meillä on alueita, joissa julkisten palvelujen saatavuus on ollut niin huono viime aikoina, että ihmiset ovat käyttäneet yksityis-sektoria sen takia, mutta olisivat mieluummin käyttäneet julkista, mutta kun sitä ei ole ollut saatavilla.

Ja näistä käynneistähän noin 80 prosenttia on erikoislääkärikäyntejä. Kaikkein suurin ryhmä on silmälääkärikäynnit, sitten on gynekologikäynnit, sitten siellä on kirurgiaa, ja sitten siellä on lastentaudit neljäntenä ja korva-, nenä- ja kurkkutaudit viidentenä. Ja korvauksen suuruus on tosiaan ollut sellaisesta keskimääräisestä 140 euron käynnistä viime vuosina tommoiset parikymppiä. No, sitten se viime vuoden säästön vaikutuksesta putosi 8 euroon.

Haluan tässä yhteydessä todeta, että se säästö, joka sillä tavalla haettiin, kohdennettiin kokonaan tähän vanhustenhoivaan. Eli kun edellistä hallitusta on syytetty siitä, että rahaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

vain käytetään ja käytetään, niin esimerkiksi tämä hoitajamitoituksen rahoitus jouduttiin kokoamaan hyvin monesta rahoituserästä, josta 60 miljoonaa muistaakseni kerättiin sieltä Kela-korvausten piiristä, ja se tavallaan sitten käytettiin sosiaali- ja terveyssektorin sisällä, mutta kohdennettiin kaikkein eniten hoivaa tarvitseviin vanhuksiin.

No, tässä kaikki tämä liittyy tietenkin tähän hoitotakuuseen. Ja kerta kaikkiaan mielipiteeni on se, että järjestöimimpiä tällaisia säästölakeja oli nyt se, että me siirrymme hoitotakuussa sieltä suunnitellusta viikon hoitotakuusta ensin siihen kahteen viikkoon — se nyt olisi vielä menetellyt — mutta peräti kolmeen kuukauteen. Ei missään maassa ole sellaista lainsäädäntöä, että kolme kuukautta pidetään sopivana aikana päästä lääkärille. Tässä näytti vähän siltä, että pelkästään se, että se oli säädetty edellisen hallituksen toimesta, oikeutti siihen, että se piti leikata.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi.

21.23 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! On fantastisen upea asia, että näinkin haasteellisena aikana tämä hallitus pystyy panostamaan turvallisuuteen siinä mittakaavassa kuin mitä se tekee, ja miten pidetään huolta maanpuolustuksesta ja sisäisestä turvallisuudesta. Nämä ovat kyllä erittäin merkille pantavia panostuksia, mitä nyt täällä tapahtuu, ja todellakin saadaan nyt poliisinkin määrä kasvuun, sinne 8 000 poliisiin, tämän kauden loppuun mennessä. Tokihan se olisi pitänyt tehdä jo aikaa sitten, mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan.

Voisin poimia myöskin semmoisia erityisiä kohteita tästä talousarviosta ja hallituksen toimenpiteistä ylipäätään. Siellähän totta kai ensimmäisenä jonossa on terapiatakuu lapsille ja nuorille. Sitä jo viime kaudella kovasti yritettiin, yritettiin kyllä kiihotella silloista hallitusta toteuttamaan terapiatakuuta, mutta näin ei vaan jostain syystä tapahtunut, vaikka laskelmat ja luvutkin sen osoittivat, että se kannattaa ehdottomasti tehdä, ja ihan inhimillisillä mittareillakin mitattuna se olisi ollut äärimmäisen hyvä saada tulille jo aikoja sitten. Nyt lasten ja nuorten osalta se toteutetaan, ja tätä kyllä tervehdin suurella ilolla.

Yksi sellainen erityisen merkille pantava kohta tuossa keltaisessa kirjassa on tuo kiusaamisen estämiseen, ehkäisemiseen liittyvä rahoitus, viisi miljoonaa — käytännössä puhutaan kouluväkivallasta eikä kiusaamisesta. Tämä on äärimmäisen tärkeä asia. On kyseessä hyvin monimutkainen, hyvin vaikea ilmiö, jonka kitkeminen on sangen haasteellista. Se vaatii oikeita toimenpiteitä, ja tässöpä se juuri onkin. Me voimme laittaa sinne vaikka viisi miljardia, jos meillä ei ole oikeita toimenpiteitä, oikeita toimintamalleja, millä tavalla siihen puututaan. Ja minä nyt haluaisin nähdä — minä edellytän sitä — että kun me saamme tällaisen oikein korvamerkityn rahan tällaiseksi aikana, jolloin sitä rahareikää riittää, niin silloin erityinen vastuu on käyttää se raha joka sentilleen oikein ja hyödyllisesti.

Ja on niin, että tuonne hallitusohjelmaan on jo kirjattu tietyntylaisia toimenpiteitä, jotka meidän pitää tehdä, jotka pitää muuttaa ja jotka pitää uudistaa, että tähän ilmiöön päästään käsiksi. Siellä on nyt lähtökohtaisesti esimerkiksi sellainen asia kuin että pitää olla yhteiset toimivat toimintamallit. Toimintamalleja tämän ilmiön kitkemiseen riittää, on huonoja ja on hyviä, mutta meillä pitää olla toimivat toimintamallit, joita käytetään yhteisesti. Ei voi olla niin, että on yksi koulu tuolla, jossa toimintamallit pelaavat ja saadaan tuloksia, ja sitten näköyhteyden päässä voi olla toinen koulu, missä niitä ei käytetä tai on vääränlaiset, toimimattomat toimintamallit, ja siellä ilmiö rehottaa. Tämähän on jo tasavertaisuusongelma mitä suurimmissa määrin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

Ja myöskin kaikki käytettävissä olevat resurssit on otettava käyttöön. Muun muassa sovittelu on äärimmäisen tehokas tähän ilmiöön, se ei kaikkiiin tapauksiin sovi missään nimessä, ei tietenkään, mutta on myös useita sellaisia tapauksia, joihinka sovittelu on äärimmäisen toimiva työkalu. Varsinkin silloin, kun esimerkiksi vanhemmatkin alkavat olla jo napit vastakkain, sovittelu toimii.

Ja yksi hyvinkin merkittävä asia on vahingonkorvausvelvollisuus. Jos koulutuksen järjestäjä ei ole tehnyt riittäviä toimenpiteitä sen tilanteen hoitamiseksi, niin voidaan sitten määrätä vahingonkorvauksia. Tämä on monessa Pohjoismaassa jo käytössä ja on todettu hyvinkin tarpeelliseksi ja vaikuttavaksi. Kyllä minä uskallan väittää, että yksikään rehtori ei halua omalle koululle vahingonkorvauksia sen takia, että ei ole tehty hommia oikealla tavalla tämmöisessä asiassa. Meidän lainsäädäntö itse asiassa tämän jo mahdollistaa, mutta ei ole kuin yksi tapaus historiassa, jossa tämä on toiminut ja tätä on käytetty.

Elikkä toimintamallit kuntoon, jokainen sentti tässä asiassa käyttöön toimivalla tavalla ja vihdoinkin ja viimein tuloksia aikaiseksi kouluväkivallan kitkemiseksi.

Kiitoksia, arvoisa puhemies. Nyt jää vähän aikaa tähteillekin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

21.28 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Ilta on jo pitkällä, joten aivan lyhyesti vielä tähän budjettiin liittyen näistä hallituksen kasvutoimista. On aivan selvää, että pelkäämään valtion menoja tarkkailemalla ei selvitä tästä tilanteesta, joka meillä käsillämme on. Edellisen hallituksen jäljiltä tosiaan on jäänyt aivan kestävätilanne julkiseen talouteen, jossa todella velkaantumismuutos on päässyt kiihtymään aivan kohtuuttomaksi, ja viime vuosien heikko taloussuhdanne on vielä sitten ajanut meidät tilanteeseen, jossa tilanne on entisestään vaikeutunut. No, nyt toki on onneksi merkkejä siitä, että päämarkkina-alueillamme kasvua voisi olla näkyvissä, ja se tulee edesauttamaan sitä, että myös Suomen kansantalouden kasvu lähtee käyntiin tulevana vuonna, ja nämä hallituksen tekemät merkittävät työelämäuudistukset tulevat vahvistamaan työllisyyttä todella voimakkaasti. On myös selvää, että Suomessa on patoutunutta investointitarvetta tämän pitkän pitkän investointilaman jälkeen, jonka läpi olemme kulkeneet. Tässä mielessä voimme olla talouden suhteen toiveikkaita.

Tarvitaan kuitenkin voimakasta talouskasvua, jotta julkinen talous saadaan tasapainoon, ja siksi on todella tärkeää, että hallitus on sitoutunut esimerkiksi siihen, että yksikään sähköä käyttävä tai sähköä tuottava investointi ei Suomessa jää kiinni siitä, etteikö kantaverkko pystyisi välittämään sähköä kaikkialle maahan riittävästi, niin että kaikki investoinnit täällä voidaan toteuttaa. Se on merkittävä päätös.

Toinen tällainen merkittävä kasvupäätös on tämä verokannustin, joka tehdään näille teollisuuden puhtaan siirtymän investoinneille. Siihen liittyen itse asiassa tällä viikolla saatiin kyllä sillä tavalla hyvin iloisia, toki tietysti aivan ilmeisiä, uutisia siitä, kuinka Suomen ympäristökeskus oli tutkinut, että kaikki suomalainen työ on itse asiassa globaalissa mittakaavassa ekoteko. Elikkä tehdään Suomessa, jossa sähköntuotannon päästökerroin on hyvin pieni, kemianteollisuuden tai metalliteollisuuden, metsäteollisuuden tuotteita, oikeastaan mitä tahansa teollisia tuotteita, se on aina globaalissa mittakaavassa ekoteko ja säästää sekä luonnonvaroja että yhteistä ilmastoamme. Siinä mielessä voisi ajatella niin, että tätä verokannustinta voisi laajentaa kyllä huomattavasti laajemmin myös muille toimialoil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

le. Toki tietysti EU-lainsäädäntö sitten tässä tätä sääntelee, ja EU-lainsäädäntöön pitää vaikuttaa niin, että päästäisiin lopulta pois tästä haitallisesta valtioneuvoston tukikilpajuoksusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedew.

21.32 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa esiin esimerkkejä siitä, millä tavoin Suomi huolehtii kaikkein haavoittuvammassa asemassa olevista kansalaisistaan.

Erityisesti iloitsen siitä, että järjestöjen ja seurakuntien tekemän ruoka-aputyön rahoitus on tällä kaudella vihdoinkin turvattu pysyvästi ja on myös ensi vuonna kolme miljoonaa euroa.

Lasten ja nuorten pitkään kaivattu terapiatakuu astuu voimaan toukokuussa. Sen avulla kaikille alle 23-vuotiaille turvataan yhdenvertainen pääsy perustason lyhytpsykoterapiaan tai vastaavaan toimivaan hoitoon.

Nuorten huumekuolemien ehkäisyyn myönnetään kolme ja puoli miljoonaa euroa. Onnettomuustutkimuskeskus, OTKES, selvitti viime vuonna alle 25-vuotiaiden tapaturmaisten huumekuolemien taustoja ja antoi suosituksia kuolemien ehkäisyyn ja palvelupolun parantamiseen. Nyt tehokkaimmat toimet ovat siis tiedossa, ja niille on myös rahoitusta, jotta tämä äärimmäisen surullinen ilmiö saataisiin kuriin.

Lastensuojelun hybridimallin käynnistämiseen ja mielenterveyden chat-palveluihin osoitetaan miljoona euroa. Muiden matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden saavutettavuutta parannetaan kahdella miljoonalla eurolla.

Kaikkein vaikeimmin päihteillä ja väkivallalla oireileville nuorille saadaan viimein oma lastensuojeluyksikkö. Tähän on budjetoitu kaksi ja puoli miljoonaa.

Ja äärimmäisen tärkeälle turvakotitoiminnalle myönnetään yhteensä 27,6 miljoonaa.

Arvoisa puhemies! Kiitos ministereillemme hyvästä työstä näiden tärkeiden asioiden ja isänmaamme eteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

21.34 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Minulla on edessäni tässä tämä lakikokous, joka on tämä terapiatakuulainsäädäntö, ja haluan tässä yhteydessä todeta, jo kerän sen aikaisemmin totesin, että toki tulemme tätä 22:tä miljoonaa täällä kannattamaan ja sitä koko vuoden rahoitusta, 30:tä miljoonaa, mutta se 130 miljoonaa, joka oli sen varsinaisen hoitotakuun hintalappu, olisi ollut mallina paljon parempi. Jos nyt haen jonkun vertauskuvan, jotka ovat aina tietysti vähän karkeita, niin tähän näyttää nyt siltä, että perheeltä otettaisiin pois 500 euroa ja sitten annetaan satanen takaisin ja kerrotaan, että näin anteliaita me olemme ja teemme näin paljon hyvää teille, kun annamme teille satasen, vaikka ensin otetaan 500 pois. Eli 131 miljoonaa euroa otettiin pois hyvinvointialueiden yleiskatteellisesta rahasta, joka oli tarkoitettu hoitotakuuseen, ja sitten laitetaan siihen tilalle 30 miljoonaa euroa, joka on suunnattu sitten alle 23-vuotiaiden terapiatakuuseen, joka on sinänsä hyvä asia.

Mutta aika mielenkiintoista on se, että nyt siellä meidän hoitotakuulainsäädännössä alkaa olla niin paljon erilaisia päivämääriä ja sellaisia aikataulukustoksia, jos näin voidaan sanoa, että se menee kyllä todella monimutkaiseksi. Jos meillä olisi ollut se edellisen hallituksen aikana säädetty malli, jonka piti astua voimaan 1. marraskuuta tänä vuonna, eli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

seitsemän vuorokauden hoitotakuu, niin silloin se malli olisi toiminut niin, että kun meilähän pitää terveydenhuoltolain 50 §:n mukaan saada aina samana päivänä yhteys terveyskeskukseen, jossa ammattilainen arvioi sitten, minkälainen hoidontarve on, niin sitten piti saada se aika seitsemässä vuorokaudessa, ja sen piti olla nimenomaan niin, että riippumatta siitä, onko se vaiva ruumiillinen vai onko se mielenvaiva, hoito piti saada käyntiin. Tiedän ihan lääkärin työkokemuksesta, että aika suuri osa niistä mielenvaivoista on sellaisia, että ei niiden kanssa tulla niin sanotusti lappu kädessä tai lappu otsassa, että minulla on nyt mielenvaiva, vaan monta kertaa siinä rauhallisessa keskustelussa asiantuntijan johdolla käy ilmi, että päänsäryn, erilaisten huolien, vatsavaivojen tai kipujen takana itse asiassa onkin mielen ongelma. Sen takia olisi ollut parempi, että meillä niin sanotusti kaikissa vaivoissa pääsee nopeasti, ja siitä sitten lähtee se asiantuntijatyö käyntiin.

No, nyt tästä luovutaan, mutta tilalle tulee se, että nytten edelleen pitää saada tietenkin yhteys yhden päivän kuluessa, sitten pitää enintään 14 vuorokautta odottaa, että pääsee ammattilaiselle, ja siitä 28 päivän kuluttua voi sitten alkaa tämä terapia. Hyvä, että voi alkaa, ja toivottavasti löytyy ammattilaisia tekemään sitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi.

21.37 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Ainakaan tänä päivänä en ole kovin montaa puheenvuoroa kuullut kulttuurin puolesta. Voi olla, että kun katsotaan pöytäkirjoja, niin kulttuurin puheenvuorot ovat aika vähissä. Se on tietyllä tavalla ikävä asia mutta on myöskin jonkinlainen osoitus siitä, että aina kun meille tulee vaikeita aikoja, haasteellisia hetkiä, niin kulttuuri on se, joka ensimmäisenä aina pyyhkäistään tieltä pois tärkeämpien asioiden edestä. Ja sitten kun tilanteet helpottavat, niin kulttuuri on se, mikä sieltä viimeisenä ojasta nostetaan ylös, ja itse asiassa hyvin usein kulttuuri joutuu sieltä nousemaan ihan omin avuin. Tämä kyllä toistuu kohtuuttoman usein, ja se on vähän erikoinenkin ilmiö, että näin tapahtuu, olkoon mikä tahansa hallitusmuoto silloin vallassa.

Ja kyllä se vain niin on, että kulttuurin tilaan me kiinnitetään liian vähän huomiota. Se on kuitenkin se asia, mikä tekee meistä ihmisiä. Siihen ei eläin pysty. Kulttuurin kautta me kerrotaan sitä tarinaa, mistä me tulemme, missä me olemme ja minnekä me olemme menossa. Esimerkiksi nyt, kun tulin tänne Helsinkiin viimeksi lentokentälle, sinne oli tämänlaiseen valtavaan isoon rappukäytävään/liukuportaikkoon asennettu iso videokriini. Yhtäkkiä rupesti jostain kuulumaan viulumusiikkia, ja huomasin, että siellä videokriinillä on Kansallisbaletin esitys menossa. Näissä valtavan pitkissä liukuportaissa ennätti katsella sitä näytöstä pitkään, ja huomasin, kuinka käytännössä kaikki ulkomaalaiset turistit kaivoivat puhelimensa esille ja ottivat kuvia ja ihastelivat sitä esitystä siinä liukuportaikossa. Siinä heti näki, millä tavalla kulttuuri vaikuttaa ihmiseen spontaanisti ja yllättävästikin tuommoisessa tilanteessa. Ja sitten tuommoisessa tilanteessa, kun se on lentokentällä, esimerkiksi amerikkalaisturisteillekin tuli aikamoisena yllätyksenä ja jonkinlaisena leimana otsaan, että nyt ollaan Suomessa, tämä on heti Suomen käyntikortti, ja kulttuuri on se ensimmäinen, joka tekee sen vaikutuksen.

No nyt, jos katsotaan tuota keltaista kirjaa, sieltä huomaamme, että yksi merkittävimmistä yksittäisistä kulttuurin instrumenteista, av-kannustintuki, on saanut rahoitusta. Tämä on äärimmäisen tärkeä asia. Av-kannustin varmistaa sen, että meillä on kansainvälisiä tuotantoja, meille riittää työtä, meille tulee vientituloja, meille tulee kehitystä alalle. Se on äärimmäisen tärkeä instrumentti, ja loppujen lopuksi hyvin pienellä panostuksella saadaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2024 vp

isoja, isoja vaikutuksia aikaiseksi ja myöskin kasvua. Kun laitetaan yksi euro kannustintukeen, niin saadaan neljä euroa sieltä takaisin. Euroja tulee jo ennen kuin ensimmäistä euroa laitetaankaan — äärimmäisen toimiva, harvinaisen toimiva instrumentti. Elokuvasäätöön kohdistui leikkausta, mutta puoli miljoonaa. Tämä on vielä kuitenkin suorastaan jonnäköinen torjuntavoitto siihen nähden, mikä lähtötilanne oli ja miltä se näytti yhdessä vaiheessa.

Kyllä, hyvät ihmiset, asia on vain niin, että meidän pitää kulttuurista pitää huolta, kulttuuri pitää meistä huolta. Kyllähän Churchillkin on aikoinaan sanonut, että jos meillä ei ole kulttuuriamme, niin mitä me sitten puolustamme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja siellä on vielä Lindén, olkaa hyvä.

21.42 **Aki Lindén sd:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Minusta tuo kulttuuripuheenvuoro oli hieno edustajalta äsken. Muistan, että aina kerrottiin sellaista tarinaa toisen maailmansodan ajalta, kun siellä dramaattisessa Leningradin piirityksessä, jossa miljoona ihmistä kuoli, sinfoniaorkesteri soitti kuitenkin niillä vähillä voimillaan, jotka vielä oli. Olen samaa mieltä, että kulttuuri on kyllä todella tärkeä asia.

Tänään tässä päivällä kun meillä oli puolustusmenoista keskustelu, kerroin tällaisen esimerkin: tammikuussa 2020, kun eduskunta oli istuntovapaalla, olin puolisoni kanssa ihan yksityisluontoisella matkalla peräti Singaporessa asti, mutta kun olin vain vuosi aikaisemmin lopettanut siviilityöni, niin olin järjestänyt sen yhteyteen sitten vierailun yhteen sairaalaan ja erään paikallisen terveysministeriön edustajan tapaamisen. Minulle oli aika mielenkiintoista keskustella siellä terveydenhuollosta, koska heidän prioriteettijärjestyksensä, jonka he totesivat — johtuen varmaan hankalasta maantieteellisestä sijainnista siellä Kiinan alapuolella, melkein Malesian sisällä, ja ison Indonesia vieressä — oli, että puolustus ykkösenä ja terveydenhuolto kakkosena. No, kulttuuri ei tullut tässä, mutta voisin itse sanoa, että minulle tänä päivänä sopisi hyvin tällainen kolmen prioriteetin lista: puolustus tässä tilanteessa, sitten terveys ja sitten kulttuuri. Tässä mielessä nyt vien tämän ikään kuin ylevisistä asioista vähän tänne konkreettisemmän puolelle.

Meillä oli eilen oman hyvinvointialueen valtuuston kokous, ja me kaikki siellä edustettuina olevat puolueet ja myös niiden taustalla olevat piirijärjestöt olimme yhtä mieltä siitä, että hallitus on nyt kyllä väärällä tiellä, kun se niin sanotusti mikromanageeraa yhden yksittäisen sairaalan yksittäistä päivystyslääkärivirkaa. Tiedän kokemuksesta, että suuressa HUSissa joka yö 200 eri lääketieteen erikoisalojen lääkäriä päivystää, Tampereella ja Turussa noin 50, KYSissä 30—40 päivystää joka yö, ja sitten meillä hallitus askartelee sellaisen kysymyksen kanssa, että kuuluuko Kouvolassa olla yöllä kaksi päivystävää lääkäriä vai riittääkö yksi tai onko niin, että Salossa ei voi olla yksi päivystäjä, vaan pitää olla nolla. Tämä ei ole niin kuin oikeanlaista toimintaa hallituksen taholta. Kyllä nämä asiat pitää jättää hyvinvointialueiden ratkaistavaksi eikä hallituksen taholta mikromanageerata näitä. — Kiitoksia.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.